

**HAFRÉTTARSAMNINGUR
SAMEINUÐU ÞJÓÐANNA**

**UNITED NATIONS CONVENTION
ON THE LAW OF THE SEA**

Útgefandi: Utanríkisráðuneytið 1985

HAFRÉTTARSAMNINGUR SAMEINUÐU ÞJÓÐANNA

Ríkin, sem aðilar eru að samningi þessum,

vilja gjarna leysa öll hafréttarmál í anda gagnkvæms skilnings og samstarfs og gera sér grein fyrir sögulegri þýðingu samnings þessa sem mikilvægs framlags til varðveislu friðar, réttlætis og framfara í þágu allra þjóða heims,

gefa því gaum að atburðarásin eftir hafréttarráðstefnur Sameinuðu þjóðanna, sem haldnar voru í Genf árið 1958 og 1960, hefur aukið þörfina á nýjum og almennt viðurkenndum hafréttarsamningi,

gera sér ljóst að vandamál hafgeimsins eru náskyld og líta þarf á þau í heild,

viðurkenna gildi þess að með samningi þessum sé með tilhlýðilegu tilliti til fullveldis allra ríkja komið á réttarskipun fyrir smá sem stór höf sem muni auðvelda alþjóðlegar samgöngur og stuðla að friðsamlegum notum smárra sem stórra hafa, sanngjarnri og góðri nýtingu auðlinda þeirra, verndun lífrænna auðlinda þeirra og könnun, verndun og varðveislu hafrýmmissins,

hafa í huga að það mun stuðla að því að koma á réttlátri og sanngjarnri skipan alþjóðlegra efnahagsmála, sem tekur tillit til hagsmuna og þarfa mannkynsins í heild og einkum sérstakra hagsmuna og þarfa þróunarlanda hvort sem þau eru strandríki eða landlukt ríki, ef þessum markmiðum verður náð,

vilja með samningi þessum þróa meginreglurnar sem geymdar eru í ályktun nr. 2749 (XXV) frá 17. desember 1970 þar sem allsherjarþing Sameinuðu þjóðanna lýsti því m. a. hátíðlega yfir að botnsvæði smárra sem stórra hafa og botnlög þess utan marka innlendar lögsögu, svo og auðlindir þeirra, væru sameiginleg arfleifð mannkynsins og skyldu rannsóknir á þeim og hagnýting þeirra fara fram til hagsbóta fyrir mankynið í heild án tillits til landfræðilegrar legu ríkja,

álíta að sú bálkun og framþróun hafréttar, sem birtist í samningi þessum, muni stuðla að eflingu friðar, öryggis, samstarfs og vinsamlegra samskipta með öllum þjóðum í samræmi við meginreglurnar um réttlæti og jöfn réttindi, svo og auknum framförum í efnahags- og félagsmálum allra þjóða heims, samkvæmt markmiðum og meginreglum Sameinuðu þjóðanna sem greint er frá í sáttmála þeirra,

staðfesta að reglur og meginreglur almenns þjóðaréttar gilda áfram um mál sem ekki eru settar reglur um í samningi þessum,

hafa orðið ásátt um eftirfarandi:

I. HLUTI

INNGANGUR

1. gr.

Notkun hugtaka og gildissvið

1. Í samningi þessum:

- 1) merkir „svæði“ botn smárra sem stórra hafa og botnlög hans utan marka innlendrar lögsögu;
- 2) merkir „stofnun“ Alþjóðahafsbotnsstofnunina;
- 3) merkir „starfsemi á svæðinu“ alla starfsemi vegna rannsókna á auðlindum svæðisins og hagnýtingar þeirra;
- 4) merkir „mengun hafrýmisins“ að menn setji beint eða óbeint í hafrýmið, m. a. árósa, efni eða orku þannig að það hafi eða sé líklegt til að hafa skaðvænleg áhrif, svo sem skaða lífrænar auðlindir og sjávarlíf, stofna heilsu manna í hættu, hindra starfsemi á sjó, m. a. veiðar og önnur lögmæt not hafsins, spilla vatnsgæðum sjávar með tilliti til notkunar og fækka þokkafullum svæðum;

5) a) merkir „losun“:

- i) að úrgangsefnum eða öðrum efnum sé af ásetningi varpað í hafið úr skipum, loftförum, pöllum eða öðrum mannvirkjum á hafi úti;
- ii) að skipum, loftförum, pöllum eða öðrum mannvirkjum á hafi úti sé af ásetningi sökkt í hafið;

b) nær „losun“ ekki yfir það:

- i) að varpað sé í hafið úrgangsefnum eða öðrum efnum sem eru samfara eða stafa frá venjulegri starfrækslu skipa, loftfara, palla eða annarra mannvirkja á hafi úti og búnaðar þeirra, þó ekki úrgangsefnum eða öðrum efnum sem flutt eru með eða í skip, loftför, palla eða önnur mannvirki á hafi úti, starfrækt til að varpa þessum efnum í hafið, ellegar stafa frá meðferð þessara úrgangsefna eða annarra efna í þessum skipum, loftförum, pöllum eða mannvirkjum;

- ii) að efnun sé komið fyrir í öðrum tilgangi en að losna eingöngu við þau enda sé þessi staðsetning ekki andstæð markmiðum samnings þessa.

2. 1) „Aðildarríki“ merkja ríki sem hafa samþykkt að vera bundin af samningi þessum og hann gildir gagnvart.

2) Samningur þessi gildir að breyttu breytanda um aðilana sem getið er í 305. gr., 1. tl. b), c), d), e) og f), og aðilar verða að samningi þessum með skilyrðunum fyrir hvern um sig, og að því leyti eiga „aðildarríki“ við um þá aðila.

II. HLUTI

LANDHELGI OG AÐLÆGT BELTI

1. KAFLI. ALMENN ÁKVÆÐI

2. gr.

Réttarstaða landhelginnar, loftrýmisins yfir landhelginni og botns og botnlaga hennar

1. Fullveldisréttur strandríkis nær utan landsvæðis og innsævis þess, og hjá eyjaklasaríki utan eyjaklasahafs þess, til aðlægs sjávarbeltis sem nefnist landhelgi.
2. Þessi fullveldisréttur nær til loftrýmisins yfir landhelginni, svo og botns og botnlaga hennar.
3. Fullveldisréttinum yfir landhelginni er beitt í samræmi við samning þennan og aðrar reglur þjóðaréttar.

2. KAFLI. MÖRK LANDHELGINNAR

3. gr.

Víðátta landhelginnar

Sérhvert ríki hefur rétt til að ákveða víðáttu landhelgi sinnar allt að mörkum sem eru ekki utar en 12 sjómíllur, mælt frá grunnlínunum sem ákveðnar eru samkvæmt samningi þessum.

4. gr.

Ytri mörk landhelginnar

Ytri mörk landhelginnar afmarkast af línu sem er á hverjum stað í sömu fjarlægð frá næsta stað grunnlínunnar og nemur víðáttu landhelginnar.

5. gr.

Venjuleg grunnlína

Ef ekki er kveðið á um annað í samningi þessum er hin venjulega grunnlína til að mæla víðáttu landhelginnar frá stórstraumsfjöruborð strandarinnar eins og það er merkt á kort í stórum mælikvarða sem strandríkið hefur viðurkennt opinberlega.

6. gr.

Rif

Á eyjum, sem eru á kóralrifum, eða eyjum með útrifum er grunnlína til að mæla víðáttu landhelginnar frá stórstraumsfjöruborð rifsins sjávarmegin eins og það er merkt með viðeigandi tákni á kort sem strandríkið hefur viðurkennt opinberlega.

7. gr.
Beinar grunnlínur

1. Á stöðum, þar sem strandlengjan er mjög vogskorin og óregluleg, eða ef strandeyjaröð er í næsta nágrenni hennar, má nota þá aðferð að draga beinar grunnlínur milli víðeigandi staða þegar grunnlínán, sem víðátta landhelginnar er mæld frá, er dregin.

2. Þar sem strandlengjan er mjög breytileg vegna óshólma og annarra náttúrlegra aðstæðna má velja víðeigandi staði þar sem stórstraumsfjöruborðið teygir sig lengst til sjávar og skulu beinu grunnlínurnar halda gildi sínu þótt stórstraumsfjöruborðið hopi síðar uns strandríkið breytir þeim samkvæmt samningi þessum.

3. Beinar grunnlínur má ekki draga þannig að þær víki að sýnilegu leyti frá almennri stefnu strandarinnar og hafsvæðin, sem eru innan línanna, verða að vera nægilega nátengd landsvæðinu til að falla undir reglurnar um innsævi.

4. Beinar grunnlínur skal ekki draga að og frá flæðiskerjum nema vitar eða svipuð mannvirki, sem eru stöðugt ofansjávar, hafi verið byggð á þeim eða svo hátti til að mörkun grunnlína að og frá þessum skerjum hafi verið almennt viðurkennd á alþjóðavettvangi.

5. Þar sem beita má þeirri aðferð að draga beinar grunnlínur samkvæmt 1. tl. má við ákvörðun einstakra grunnlína hafa hliðsjón af efnahagslegum hagsmunum sem snerta viðkomandi svæði sérstaklega enda hafi langvarandi nýting leitt berlega í ljós að þeir séu raunverulegir og mikilvægir.

6. Ríki má ekki beita reglunum um beinar grunnlínur þannig að landhelgi annars ríkis sé aðskilin frá úthafinu eða sérefnahagslögsögu.

8. gr.
Innsævi

1. Hafsvæði, sem er landmegin við grunnlínu landhelginnar, er hluti af innsævi ríkisins nema kveðið sé á um annað í IV. hluta.

2. Þar sem ákvörðun beinnar grunnlínu með aðferðinni, sem greint er frá í 7. gr., verður til þess að afmarka innan hennar sem innsævi svæði sem voru ekki áður talin það skal réttur til friðsamlegrar ferðar samkvæmt ákvæðum samnings þessa gilda á þessu hafsvæði.

9. gr.
Árósar

Ef á rennur beint til sjávar skal grunnlínán vera bein lína yfir ós árinna milli staða í stórstraumsfjöruborði bakka hennar.

10. gr.
Flóar

1. Þessi grein gildir aðeins um flóa með ströndum í eigu eins ríkis.

2. Í samningi þessum er flói skýrt afmarkaður vogur sem nær svo langt inn í hlutfalli við breidd mynnis hans að þar inni verður landlukt hafsvæði og meira en einföld bugða er á ströndinni. Vog skal þó ekki telja flóa nema flatarmál hans sé jafnmikið eða meira en flatarmál hálfhrings sem hefur að þvermáli línu, dregna yfir mynni þess vogs.

3. Flatarmál vogs er mælt milli stórstraumsfjöruborðsins umhverfis strönd vogsins og línu milli stórstraumsfjöruborðs staða í náttúrlegu mynni hans. Þar sem mynni vogs eru fleiri en eitt vegna eyja skal draga hálfhringinn á línu sem er jafnlöng og samanlögð lengd línanna yfir hin einstöku mynni. Eyjar inni á vogi skal telja með sem væru þær hluti af lagarsvæði vogsins.

4. Ef fjarlægðin milli stórstraumsfjöruborðs staðanna í náttúrlegu mynni flóa er ekki meiri en 24 sjómílar má draga lokunarlínu milli stórstraumsfjöruborðsins beggja vegna og skal hafsvæðið, sem verður þá fyrir innan hana, teljast innsævi.

5. Þar sem fjarlægðin milli stórstraumsfjöruborðs staðanna í náttúrlegu mynni flóa er meiri en 24 sjómílar skal draga 24 sjómílna langa beina grunnlínu inni í flóanum þannig að innan hennar verði eins mikið hafsvæði og unnt er miðað við línu af þeirri lengd.

6. Undanfarandi ákvæði taka ekki til svokallaðra „sögulegra“ flóa né til nokkurs tilviks þar sem beitt er reglunum um beinar grunnlínur sem kveðið er á um í 7. gr.

*11. gr.
Hafnir*

Við afmörkun landhelginnar eru ystu föstu hafnarmannvirkin, sem eru óaðskiljanlegur hluti hafnarsvæðisins, talin hluti strandarinnar. Útbúnað undan ströndum fram og tilbúnað eyjar skal ekki telja föst hafnarmannvirki.

*12. gr.
Skipalægi*

Skipalægi, sem eru venjulega notuð sem fermingar-, affermingar- og legustaður skipa og væru annars að öllu eða nokkru leyti utan ytri marka landhelginnar, teljast til landhelginnar.

*13. gr.
Flæðisker*

1. Flæðisker er náttúrlega myndað landsvæði sem er umflotið og upp úr sjó á stórstraumsfjöru en í kafi á stórstraumsflóði. Þar sem flæðisker er að öllu eða nokkru leyti ekki fjær meginlandinu eða eyju en víðáttu landhelginnar nemur má nota stórstraumsfjöruborðið á því skeri sem grunnlínuna til að mæla víðáttu landhelginnar frá.

2. Þar sem flæðisker er að öllu leyti fjær meginlandinu eða eyju en víðáttu landhelginnar nemur hefur það enga eigin landhelgi.

*14. gr.
Notkun mismunandi aðferða til að ákveða grunnlínur*

Strandríkið getur ákveðið grunnlínur með þeim aðferðum, sem kveðið er á um í undanfarandi greinum, hverri um sig, og tekið þannig tillit til mismunandi aðstæðna.

*15. gr.
Afmörkun landhelginnar milli ríkja með mótlægum eða aðlægum ströndum*

Þar sem strendur tveggja ríkja liggja á móti eða að hvor annarri hefur hvorugt ríkjanna tveggja rétt til þess, nema samkomulag sé um annað þeirra á milli, að færa

landhelgi sína út fyrir miðlínu sem er á hverjum stað jafnlangt frá næstu stöðum á grunnlínunum sem víðátta landhelgi hvors ríkjanna tveggja er mæld frá. Ofangreint ákvæði á þó ekki við þar sem nauðsynlegt er vegna sögulegs réttar eða annarra sérstakra aðstæðna að afmarka landhelgi ríkjanna tveggja öðruvísi en í ákvæðinu greinir.

16. gr.

Kort og skrár með landfræðilegum hnitum

1. Grunnlínurnar til að mæla víðáttu landhelginnar frá, ákveðnar samkvæmt 7., 9. og 10. gr., eða mörkin á grundvelli þeirra, svo og markalínurnar sem dregnar eru samkvæmt 12. og 15. gr., skal sýna á kortum í mælikvarða eða -kvörðum er nægja til að ganga megi úr skugga um staðsetningu þeirra. Frjálst er að gera í staðinn skrá með landfræðilegum hnitum staða er tilgreini landmælingaatriði.

2. Strandríkið skal birta þessi kort eða skrár með landfræðilegum hnitum á tilhlýðilegan hátt og koma í vörslu hjá aðalframkvæmdastjóra Sameinuðu þjóðanna endurríti af hverju þessara korta eða skráa.

3. KAFLI. FRÍÐSAMLEG FERÐ Í LANDHELGINNI

A-LIÐUR. REGLUR UM ÖLL SKIP

17. gr.

Réttur til friðsamlegrar ferðar

Skip allra ríkja, hvort sem þau eru strandríki eða landlukt ríki, hafa rétt til friðsamlegrar ferðar um landhelgina í samræmi við samning þennan.

18. gr.

Merking ferðar

1. Ferð merkir siglingu um landhelgina í því skyni:

- a) að fara um hana án þess að koma inn á innsævi eða að leggjast á skipalægi eða að hafnarmannvirki utan innsævis; eða
- b) að halda inn á eða út af innsævi eða að leggjast á slíkt skipalægi eða að slíku hafnarmannvirki.

2. Ferð skal vera óslitin og greið. Ferð felur þó í sér rétt til að nema staðar og varpa akkerum en aðeins að svo miklu leyti sem það er samfara venjulegri siglingu ellegar reynist nauðsynlegt af óviðráðanlegum ástæðum eða vegna neyðar eða til að veita mönnum, skipum eða loftförum í háska eða neyð aðstoð.

19. gr.

Merking friðsamlegrar ferðar

1. Ferð er friðsamleg svo framarlega sem hún stofnar friði, góðri reglu eða öryggi strandríkisins ekki í hættu. Þessa ferð skal fara í samræmi við samning þennan og aðrar reglur þjóðaréttar.

2. Ferð erlendis skips skal talin stofna friði, góðri reglu eða öryggi strandríkisins í hættu ef það fæst við einhverja af eftirfarandi athöfnum í landhelginni:

- a) hótun um valdbeitingu eða beitingu valds gegn fullveldisrétti, landamærahelgi eða stjórn málasjálftæði strandríkisins eða á annan hátt í bága við meginreglur þjóðaréttar sem geymdar eru í sáttmála Sameinuðu þjóðanna;
- b) æfingu eða þjálfun með vopn af hvaða tegund sem er;
- c) aðgerð til upplýsingaöflunar sem stofnar vörnum eða öryggi strandríkisins í hættu;
- d) áróðursaðgerð til að hafa áhrif á varnir eða öryggi strandríkisins;
- e) flugtak, landingu eða tóku loftfars um borð;
- f) skot, landingu eða tóku hernaðartækis um borð;
- g) lestun eða losun vöru, móttöku eða afhendingu gjaldeyris ellegar ferð manna um borð eða frá borði, andstætt lögum og reglum strandríkisins í tolla-, fjár-, innflytjenda- eða heilbrigðismálum;
- h) vísitandi og alvarlega mengun sem brýtur gegn samningi þessum;
 - i) veiði;
 - j) framkvæmd rannsóknar- eða mælingastarfsemi;
- k) aðgerð sem miðar að afskiptum af fjarskiptakerfum ellegar annarri aðstöðu eða útbúnaði strandríkisins;
- l) aðra iðju sem er ekki í beinum tengslum við ferð.

20. gr.

Kafbátar og önnur neðansjávarför

Í landhelginni skulu kafbátar og önnur neðansjávarför sigla ofansjávar og hafa fána sinn uppi.

21. gr.

Lög og reglur strandríkisins um friðsamlega ferð

1. Strandríkið getur í samræmi við ákvæði samnings þessa og aðrar reglur þjóðaréttar sett lög og reglur um friðsamlega ferð um landhelgina sem snerta öll eða einhver eftirfarandi atriða:

- a) öryggi í siglingum og stjórnun umferðar á sjó;
- b) verndun siglingabúnaðar og -aðstöðu og annarrar aðstöðu eða útbúnaðar;
- c) verndun strengja og leiðslna;
- d) verndun lífrænna auðlinda hafsins;
- e) varnir gegn brotum á lögum og reglum strandríkisins um veiðar;
- f) verndun umhverfisins í strandríkinu og varnir gegn, minnkun á og eftirlit með mengun þess;
- g) hafrannsóknir og sjómælingar;
- h) varnir gegn brotum á lögum og reglum strandríkisins í tolla-, fjár-, innflytjenda- eða heilbrigðismálum.

2. Þessi lög og reglur skulu ekki gilda um hönnun, smíði, mönnun eða búnað erlendra skipa nema þau hrindi í framkvæmd almennt viðurkenndum alþjóðlegum stöðlum eða mælikvörðum.

3. Strandríkið skal birta öll þessi lög og reglur á tilhlýðilegan hátt.

4. Erlend skip, sem neyta réttarins til friðsamlegrar ferðar um landhelgina, skulu fara eftir öllum þessum lögum og reglum og öllum almennt viðurkenndum alþjóðareglum til að koma í veg fyrir árekstra á sjó.

22. gr.

Siglingaleiðir og aðskildar siglingaleiðir í landhelginni

1. Ef nauðsyn krefur með tilliti til öryggis í siglingum getur strandríkið krafist þess að erlend skip, sem neyta réttarins til friðsamlegrar ferðar um landhelgi þess, sigli á þeim siglingaleiðum og aðskildu siglingaleiðum sem það kann að tiltaka eða mæla fyrir um til að skipuleggja ferð skipa.

2. Einkum má krefjast þess að tankskip, kjarnorkuknúin skip og skip, sem flytja kjarnaefni eða -efnivörur eða önnur efni eða efnivörur, eðli sínu samkvæmt hættulegar eða skaðlegar, takmarki ferð sína við þessar siglingaleiðir.

3. Þegar siglingaleiðir eru tiltekna og mælt fyrir um aðskildar siglingaleiðir samkvæmt þessari grein skal strandríkið hafa hliðsjón af:

- a) ályktunum þar til bærrar alþjóðastofnunar;
- b) sundum sem eru venjulega notuð til alþjóðlegra siglinga;
- c) séreinkennum sérstakra skipa og sunða; og
- d) umferðarþunga.

4. Strandríkið skal sýna þessar siglingaleiðir og aðskildu siglingaleiðir greinilega á kortum sem birta skal á tilhlýðilegan hátt.

23. gr.

Erlend kjarnorkuknúin skip og skip sem flytja kjarnaefni eða önnur efni, eðli sínu samkvæmt hættuleg eða skaðleg

Þegar erlend kjarnorkuknúin skip og skip, sem flytja kjarnaefni eða önnur efni, eðli sínu samkvæmt hættuleg eða skaðleg, neyta réttarins til friðsamlegrar ferðar um landhelgina skulu þau vera með skjöl og gera sérstakar varúðarráðstafanir svo sem ákveðið er vegna þessara skipa í alþjóðasamningum.

24. gr.

Skyldur strandríkisins

1. Strandríkið skal ekki hindra friðsamlega ferð erlendra skipa um landhelgina nema samkvæmt samningi þessum. Við beitingu samnings þessa eða laga eða reglna, sem settar eru í samræmi við hann, skal strandríkið einkum varast að:

- a) gera kröfur til erlendra skipa sem verða raunverulega til að girða fyrir eða skerða réttinn til friðsamlegrar ferðar; eða
- b) hafa í frammi mismunun í orði eða á borði gagnvart skipum nokkurs ríkis eða gagnvart skipum sem flytja farm til, frá eða fyrir hönd einhvers ríkis.

2. Strandríkið skal vekja fullnægjandi athygli á hættum sem því er kunnugt um að steðji að siglingum í landhelgi þess.

25. gr.

Verndarréttur strandríkisins

1. Strandríkið getur gert nauðsynlegar ráðstafanir í landhelgi sinni til að afstýra ferð sem er ekki friðsamleg.

2. Ef skip halda inn á innsævi eða leggjast að hafnarmannvirki utan innsævis hefur strandríkið einnig rétt til að gera nauðsynlegar ráðstafanir til að afstýra broti

á skilyrðunum sem sett eru fyrir aðgangi þeirra skipa að innsævi eða fyrir þessari viðkomu.

3. Strandríkið getur, án þess að mismuna erlendum skipum í orði eða á borði, bannað friðsamlega ferð erlendra skipa um ákveðin svæði í landhelgi sinni til bráðabirgða ef þetta bann er nauðsynlegt til að vernda öryggi þess, m. a. æfingar með vopn. Þetta bann skal þá fyrst ganga í gildi er það hefur verið birt á tilhlýðilegan hátt.

26. gr.

Gjöld sem leggja má á erlend skip

1. Ekkert gjald má leggja á erlend skip einvörðungu vegna ferðar þeirra um landhelgina.

2. Gjöld má einungis leggja á erlent skip, er fer um landhelgina, sem greiðslu fyrir sérstaka þjónustu sem veitt er skipinu. Þessi gjöld skal leggja á án mismununar.

**B-LIÐUR. REGLUR UM KAUPSKIP
OG RÍKISSKIP SEM ERU GERÐ
ÚT TIL KAUPSIGLINGA**

27. gr.

Refsilögsaga um borð í erlendu skipi

1. Refsilögsögu strandríkisins skal ekki halda uppi um borð í erlendu skipi, sem fer um landhelgina, með því að handtaka mann eða láta fara fram rannsókn vegna afbrots, sem framið er um borð í skipinu í ferð þess, nema aðeins í eftirfarandi tilvikum:

- a) ef afleiðingar afbrotsins koma fram í strandríkinu;
- b) ef afbrotið er þess eðlis að það spillir friði í landinu eða góðri reglu í landhelginni;
- c) ef skipstjórinn eða sendi- eða ræðiserindreki fánaríkisins hefur óskað eftir aðstoð yfirvaldanna á staðnum; eða
- d) ef þessar ráðstafanir eru nauðsynlegar til að bæla niður ólögleg viðskipti með eiturlyf eða ávana- og fíkniefni.

2. Ofangreind ákvæði hafa ekki áhrif á rétt strandríkisins til að gera hverjar þær ráðstafanir, er lög þess heimila, til handtöku eða rannsóknar um borð í erlendu skipi sem fer um landhelgina eftir að hafa farið út af innsævi.

3. Í tilvikunum, sem kveðið er á um í 1. og 2. tl., skal strandríkið, ef skipstjórinn æskir þess, koma tilkynningu til sendi- eða ræðiserindreka fánaríkisins, áður en það gerir nokkrar ráðstafanir, og auðvelda tengsl þessara erindreka og áhafnar skipsins. Í neyðartilvikum má koma þessari tilkynningu á framfæri meðan ráðstafanirnar eru gerðar.

4. Við mat á því, hvort eða á hvern hátt handtaka skuli framkvæmd, skulu yfirvöldin á staðnum taka tilhlýðilegt tillit til siglingahagsmuna.

5. Strandríkið má ekki, nema kveðið sé á um annað í XII. hluta eða að því er snertir brot á lögum og reglum sem settar eru samkvæmt V. hluta, gera nokkrar ráðstafanir um borð í erlendu skipi, sem fer um landhelgina, til að handtaka mann eða láta fara fram rannsókn vegna afbrots sem framið er áður en skipið kom inn í landhelgina ef skipið, sem er á leið frá erlendri höfn, fer eingöngu um landhelgina án þess að koma inn á innsævi.

28. gr.

Einkamálaþögsaga gagnvart erlendum skipum

1. Strandríkið skal ekki stöðva erlent skip, sem fer um landhelgina, né beina því af leið til að halda uppi einkamálaþögsögu gagnvart manni um borð í skipinu.

2. Strandríkið má ekki gera aðför að né kyrrsetja skipið með meðferð einkamála í huga nema aðeins vegna skuldbindinga, sem skipið sjálft hefur tekið á sig, eða skulda, sem það hefur stofnað til, á siglingu sinni um hafsvæði strandríkisins eða vegna hennar.

3. Annar töluliður hnekkir ekki rétti strandríkisins samkvæmt lögum sínum til að gera aðför að eða kyrrsetja, með meðferð einkamála í huga, erlent skip sem liggur í landhelginni eða fer um landhelgina eftir að hafa farið út af innsævi.

C-LIÐUR. REGLUR UM HERSKIP OG ÖNNUR RÍKISSKIP SEM ERU GERÐ ÚT TIL ANNARS EN KAUPSIGLINGA

29. gr.

Skilgreining á herskipum

Í samningi þessum merkir „herskip“ skip sem telst til hers ríkis, ber hin ytri merki til að auðkenna slík skip af þjóðerni þess, er undir stjórn yfirmanns, sem stjórn ríkisins hefur formlega skipað og nafngreindur er í víðeigandi herþjónustuskra eða á jafngildan hátt, og er með áhöfn undir venjulegum heraga.

30. gr.

Brot herskipa á lögum og reglum strandríkisins

Ef herskip fer ekki eftir lögum og reglum strandríkisins um ferð um landhelgina og hefur að engu tilmæli sem gerð eru til þess um að virða þau getur strandríkið krafist þess að það fari þegar í stað út úr landhelginni.

31. gr.

Ábyrgð fánaríkisins á skaða af völdum herskips eða annars ríkisskips sem er gert út til annars en kaupsiglinga

Fánaríkið skal bera alþjóðlega ábyrgð á tjóni eða skaða er strandríkið verður fyrir vegna brots herskips eða annars ríkisskips, sem er gert út til annars en kaupsiglinga, á lögum og reglum strandríkisins um ferð um landhelgina ellegar á ákvæðum samnings þessa eða öðrum reglum þjóðaréttar.

32. gr.

Friðhelgi herskipa og annarra ríkisskipa sem eru gerð út til annars en kaupsiglinga

Með þeim undantekningum, sem felast í A-lið og 30. og 31. gr., hefur ekkert í samningi þessum áhrif á friðhelgi herskipa og annarra ríkisskipa sem eru gerð út til annars en kaupsiglinga.

4. KAFLI. AÐLÆGT BELTI

33. gr.
Aðlægt belti

1. Á belti, sem liggur að landhelginni og nefnist aðlæga beltið, getur strandríkið farið með nauðsynlegt vald til að:

- a) afstýra brotum á lögum og reglum þess í tolla-, fjár-, innflytjenda- eða heilbrigðismálum í landi eða landhelgi þess;
- b) refsfa fyrir brot á ofangreindum lögum og reglum sem framin eru í landi eða landhelgi þess.

2. Aðlæga beltið má ekki ná lengra en 24 sjómíllur frá grunnlínum sem víðátta landhelginnar er mæld frá.

III. HLUTI

SUND, NOTUÐ TIL ALPJÓÐLEGRA SIGLINGA

1. KAFLI. ALMENN ÁKVÆÐI

34. gr.
Réttarstaða hafsvæða sem mynda sund, notuð til alþjóðlegra siglinga

1. Reglurnar um ferð um sund, notuð til alþjóðlegra siglinga, sem settar eru í þessum hluta, skulu ekki að öðru leyti hafa áhrif á réttarstöðu hafsvæðanna, sem mynda þessi sund, né beitingu ríkjanna, sem liggja að sundunum, á fullveldisrétti sínum eða lögsögu sinni yfir þessum hafsvæðum og loftrými, botni og botnlögum þeirra.

2. Fullveldisrétti eða lögsögu ríkjanna, sem liggja að sundunum, er beitt samkvæmt þessum hluta og öðrum reglum þjóðaréttar.

35. gr.
Gildissvið þessa hluta

Ekkert í þessum hluta hefur áhrif á:

- a) innsævisvæði á sundi nema þar sem mörkun beinnar grunnlínu með aðferðinni, sem greint er frá í 7. gr., verður til þess að afmarka innan hennar sem innsævi svæði sem voru ekki áður talin það;
- b) réttarstöðu hafsvæðanna utan landhelgi ríkja, sem liggja að sundum, sem sérefnahagslögsögu eða úthafs; eða
- c) réttarreglurnar um sund sem gamalgrónir gildandi alþjóðasamningar um þessi sund sérstaklega geyma að öllu eða nokkru leyti reglur um ferð á.

36. gr.
Úthafsleiðir eða leiðir um sérefnahagslögsögu sem liggja um sund, notuð til alþjóðlegra siglinga

Þessi hluti gildir ekki um sund, notað til alþjóðlegra siglinga, ef um sundið liggur leið um úthafið eða sérefnahagslögsögu, álíka hentug að því er snertir siglingafræði-

legar og sjómælingalegar aðstæður; á þessum leiðum gilda aðrir viðeigandi hlutar samnings þessa, m. a. ákvæðin um frelsi til siglinga og yfirflugs.

2. KAFLI. GEGNUMFERÐ

37. gr.

Gildissvið þessa kafla

Þessi kafli gildir um sund sem eru notuð til alþjóðlegra siglinga milli eins hluta úthafsins eða sérefnahagslögsögu og annars hluta úthafsins eða sérefnahagslögsögu.

38. gr.

Réttur til gegnumferðar

1. Á sundum, sem getið er í 37. gr., hafa öll skip og loftför rétt til gegnumferðar sem skal ekki hindra; mótist sunnið af eyju ríkis, sem liggur að sundinu, og meginlandi þess gilda reglur um gegnumferð þó ekki ef sjávarmegin við eyjuna liggur leið um úthafið eða sérefnahagslögsögu, álíka hentug að því er snertir siglingafræðilegar og sjómælingalegar aðstæður.

2. Gegnumferð merkir notkun frelsis til siglinga og yfirflugs, samkvæmt þessum hluta, einvörðungu til óslitinnar og greiðrar gegnumferðar um sunnið milli eins hluta úthafsins eða sérefnahagslögsögu og annars hluta úthafsins eða sérefnahagslögsögu. Krafan um óslitna og greiða gegnumferð kemur þó ekki í veg fyrir ferð um sunnið í því skyni að koma til, fara frá eða snúa aftur frá ríki, sem liggur að sundinu, í samræmi við skilyrði fyrir komu til þess ríkis.

3. Athöfn, sem felur ekki í sér notkun réttarins til gegnumferðar um sund, er háð öðrum viðeigandi ákvæðum samnings þessa.

39. gr.

Skyldur skipa og loftfara meðan á gegnumferð stendur

1. Skip og loftför skulu, meðan þau neyta réttarins til gegnumferðar:

- a) halda án dráttar um eða yfir sunnið;
- b) varast hótun um valdbeitingu eða beitingu valds gegn fullveldisrétti, landamærahelgi eða stjórn málasjálfstæði ríkja, sem liggja að sundinu, eða á annan hátt í bága við meginreglur þjóðaréttar sem geymdar eru í sáttmála Sameinuðu þjóðanna;
- c) varast aðrar athafnir en þær sem eru samfara venjulegum háttum þeirra á óslitinni og greiðri gegnumferð nema þær reynist nauðsynlegar af óviðráðanlegum ástæðum eða vegna neyðar;
- d) fara eftir öðrum viðeigandi ákvæðum þessa hluta.

2. Skip á gegnumferð skulu:

- a) fara eftir almennt viðurkenndum alþjóðlegum reglum, starfsháttum og venjum um öryggi á sjó, m. a. alþjóðareglunum til að koma í veg fyrir árekstra á sjó;

b) fara eftir almennt viðurkenndum alþjóðlegum reglum, starfsháttum og venjum til að koma í veg fyrir, draga úr og hafa eftirlit með mengun frá skipum.

3. Loftför á gegnumferð skulu:

- a) fara eftir loftferðareglunum sem Alþjóðaflugmálastofnunin hefur sett eins og þær gilda um loftför til kaupferða; ríkisloftför munu venjulega fara eftir þessum öryggisreglum og ætíð athafna sig með tilhlýðilegu tilliti til öryggis í siglingum;
- b) ætíð fylgjast með radíótiðninni, sem þar til bært alþjóðlega tilnefnt flugumferðarstjórnvald úthlutar, eða með víðeigandi alþjóðlegri neyðarradíótiðni.

40. gr.

Rannsókn- og mælingastörf

Meðan á gegnumferð stendur mega erlend skip, m. a. hafrannsóknaskip og sjómælingaskip, ekki stunda rannsókn- eða mælingastörf án leyfis fyrirfram frá ríkjunum sem liggja að sundunum.

41. gr.

Siglingaleiðir og aðskildar siglingaleiðir á sundum, notuðum til alþjóðlegra siglinga

1. Í samræmi við þennan hluta geta ríki, sem liggja að sundum, tiltekið siglingaleiðir og mælt fyrir um aðskildar siglingaleiðir vegna siglinga um sund ef nauðsyn krefur til að stuðla að öruggri ferð skipa.

2. Þessi ríki geta, þegar aðstæður krefja, og að undangenginni tilhlýðilegri birtingu þar að lútandi, ákveðið aðrar siglingaleiðir eða aðskildar siglingaleiðir í stað siglingaleiða eða aðskilinna siglingaleiða sem þau hafa áður tiltekið eða mælt fyrir um.

3. Þessar siglingaleiðir og aðskildu siglingaleiðir skulu vera í samræmi við almennt viðurkenndar alþjóðareglur.

4. Áður en ríki, sem liggja að sundum, tiltaka siglingaleiðir eða breyta þeim ellegar mæla fyrir um aðskildar siglingaleiðir eða breyta þeim skulu þau vísa tillögum til þar til bærrar alþjóðastofnunar til samþykktar. Stofnunin getur aðeins samþykkt þær siglingaleiðir og aðskildu siglingaleiðir er samkomulag hefur náðst um við ríkin sem liggja að sundunum en að því búnu geta ríkin tiltekið þær, mælt fyrir um þær eða breytt þeim.

5. Að því er snertir sund þar sem gerð er tillaga um siglingaleiðir eða aðskildar siglingaleiðir um hafsvæði tveggja eða fleiri ríkja sem liggja að sundinu skulu hlutaðeigandi ríki starfa saman að mótun tillagna í samráði við þar til bæra alþjóðastofnun.

6. Ríki, sem liggja að sundum, skulu sýna allar siglingaleiðir og aðskildar siglingaleiðir, sem þau hafa tiltekið eða mælt fyrir um, greinilega á kortum sem skulu birt á tilhlýðilegan hátt.

7. Skip á gegnumferð skulu halda sig á víðeigandi siglingaleiðum og aðskildum siglingaleiðum sem ákveðnar eru samkvæmt þessari grein.

42. gr.

Lög og reglur ríkja, sem liggja að sundum, um gegnumferð

1. Ríki, sem liggja að sundum, geta í samræmi við ákvæði þessa kafla sett lög og reglur um gegnumferð um sund sem snerta öll eða einhver eftirfarandi atriða:

- a) Öryggi í siglingum og stjórnun umferðar á sjó eins og kveðið er á um í 41. gr.;
 - b) varnir gegn, minnkun á og eftirlit með mengun með því að hrinda í framkvæmd viðeigandi alþjóðareglum um losun olíu, olíuúrgangsefna og annarra skaðlegra efna í sundið;
 - c) að því er snertir veiðiskip bann við veiðum, m. a. búlkun veiðarfæra;
 - d) lestun eða losun vöru, móttöku eða afhendingu gjaldeyris ellegar ferð manna um borð eða frá borði, andstætt lögum og reglum ríkja, sem liggja að sundum, í tolla-, fjár-, innflytjenda- eða heilbrigðismálum.
2. Þessi lög og reglur skulu ekki mismuna erlendum skipum í orði né á borði né skal beiting þeirra raunverulega verða til að girða fyrir, hindra eða skerða réttinn til gegnumferðar eins og hann er skilgreindur í þessum kafla.
3. Ríki, sem liggja að sundum, skulu birta öll þessi lög og reglur á tilhlýðilegan hátt.
4. Erlend skip, sem neyta réttarins til gegnumferðar, skulu fara eftir þessum lögum og reglum.
5. Fánaríki skips eða skrásetningarríki loftfars, sem á rétt á friðhelgi á grundvelli fullveldis en brýtur gegn þessum lögum og reglum eða öðrum ákvæðum þessa hluta, skal bera alþjóðlega ábyrgð á tjóni eða skaða er ríki, sem liggja að sundum, verða fyrir.

43. gr.

Siglinga- og öryggisbúnaður og aðrar endurbætur auk varna gegn, minnkunar á og eftirlits með mengun

Afnotaríki og ríki, sem liggja að sundi, skulu með samningi sín á milli starfa saman:

- a) að gerð og viðhaldi nauðsynlegs siglinga- og öryggisbúnaðar á sundi eða annarra endurbóta þar til að greiða fyrir alþjóðlegum siglingum; og
- b) að vörnum gegn, minnkun á og eftirliti með mengun frá skipum.

44. gr.

Skyldur ríkja sem liggja að sundum

Ríki, sem liggja að sundum, skulu ekki hindra gegnumferð og skulu vekja fullnægjandi athygli á hættum sem þeim er kunnugt um að steðji að siglingum á eða yfirflugi yfir sund. Ekkert bann skal leggja við gegnumferð.

3. KAFLI. FRIÐSAMLEG FERÐ

45. gr.

Friðsamleg ferð

1. Reglurnar um friðsamlega ferð samkvæmt II. hluta, 3. kafla, skulu gilda á sundum, notuðum til alþjóðlegra siglinga:

- a) sem eru undanþegin beitingu reglnanna um gegnumferð samkvæmt 38. gr., 1. tl.; eða
- b) milli hluta úthafsins eða sérefnahagslögsögu og landhelgi erlends ríkis.

2. Ekkert bann skal leggja við friðsamlegri ferð um þessi sund.

IV. HLUTI

EYJAKLASARÍKI

46. gr.
Notkun hugtaka

Í samningi þessum:

- a) merkir „eyjaklasaríki“ ríki sem er algerlega samsett af einum eða fleiri eyjaklösum og jafnvel öðrum eyjum;
- b) merkir „eyjaklasi“ fjölda eyja, m. a. eyjahluta, hafsvæðin milli þeirra og aðrar náttúrumyndanir sem eru svo nátengdar innbyrðis að þessar eyjar, hafsvæði og aðrar náttúrumyndanir mynda eðlilega landfræðilega, efnahagslega og stjórnmálalega heild eða sem sögulega séð hefur verið litið á sem heild.

47. gr.
Eyjaklasagrunnlínur

1. Eyjaklasaríki má draga beinar eyjaklasagrunnlínur milli ystu staða á ystu eyjum og þurrifum eyjaklasans enda liggi innan þessara grunnlína helstu eyjarnar og svæði þar sem hlutfall lagarsvæðisins á móti landsvæðinu að kóralrifum meðtöldum er milli 1 á móti 1 og 9 á móti 1.

2. Lengd þessara grunnlína skal ekki vera meiri en 100 sjómílar nema hvað allt að 3 hundraðshlutar heildarfjölda grunnlína, sem umlykja eyjaklasa, mega vera lengri, þó ekki lengri en 125 sjómílar.

3. Þessar grunnlínur skal ekki draga þannig að þær víki að sýnilegu leyti frá almennri lögun eyjaklasans.

4. Þessar grunnlínur skal ekki draga að eða frá flæðiskerjum nema vitar eða svipuð mannvirki, sem eru stöðugt ofansjávar, hafi verið byggð á þeim eða þar sem flæðisker er að öllu eða nokkru leyti ekki fjær næstu eyju en víðáttu landhelginnar nemur.

5. Eyjaklasaríki skal ekki beita reglunum um þessar grunnlínur þannig að landhelgi annars ríkis sé aðskilin frá úthafinu eða sérefnahagslögsögunni.

6. Ef hluti eyjaklasahafs eyjaklasaríkis liggur á milli tveggja hluta næsta aðlægs nágrennaríkis skulu gild réttindi og allir aðrir lögmætir hagsmunir, sem síðarnefnda ríkið hefur venjulega notið á þessu hafi, svo og öll réttindi, áskilin með samningi milli þessara ríkja, haldast og vera virt.

7. Þegar hlutfall lagar á móti landi samkvæmt 1. tl. er reiknað má telja til landsvæða hafsvæði sem eru innan útrifa eyja og kóralrifa, m. a. þann hluta neðansjávarhásléttu með bröttum hlíðum sem er gyrtur eða nálega gyrtur röð kalksteinseyja og þurrifa á jaðri hásléttunnar.

8. Grunnlínurnar, sem dregnar eru samkvæmt þessari grein, skal sýna á kortum í mælikvarða eða -kvörðum er nægja til að ganga megi úr skugga um staðsetningu þeirra. Frjálst er að gera í staðinn skrár með landfræðilegum hnitum staða er tilgreini landmælingaatriði.

9. Eyjaklasaríkið skal birta þessi kort eða skrár með landfræðilegum hnitum á tilhlýðilegan hátt og koma í vörslu hjá aðalframkvæmdastjóra Sameinuðu þjóðanna endurriti af hverju þessara korta eða skráa.

48. gr.

Mæling á víðáttu landhelginnar, aðlæga beltisins, sérefnahagslögsögunnar og landgrunnnsins

Víðáttu landhelginnar, aðlæga beltisins, sérefnahagslögsögunnar og landgrunnnsins skal mæla frá eyjaklasagrunnlínum sem dregnar eru samkvæmt 47. gr.

49. gr.

Réttarstaða eyjaklasahafs, loftrýmisins yfir eyjaklasahafi og botns og botnlaga þess

1. Fullveldisréttur eyjaklasaríkis nær til hafsvæðanna innan eyjaklasagrunnlínanna sem dregnar eru samkvæmt 47. gr., án tillits til dýptar eða fjarlægðar þeirra frá ströndinni, og nefnast þau eyjaklasahaf.

2. Þessi fullveldisréttur nær til loftrýmisins yfir eyjaklasahafinu, svo og botns og botnlaga þess og auðlindanna sem þar eru.

3. Þessum fullveldisrétti er beitt í samræmi við þennan hluta.

4. Reglurnar um ferð á siglingaleiðum eyjaklasa, sem settar eru í þessum hluta, skulu ekki að öðru leyti hafa áhrif á stöðu eyjaklasahafsins, m. a. siglingaleiðanna, né beitingu eyjaklasaríkisins á fullveldisrétti sínum yfir þessu hafi og loftrými, botni og botnlögum þess ásamt auðlindunum sem þar eru.

50. gr.

Afmörkun innsævis

Innan eyjaklasahafs síns getur eyjaklasaríkið dregið lokunarlínur til afmörkunar innsævis samkvæmt 9., 10. og 11. gr.

51. gr.

Gildandi samningar, hefðbundin veiðiréttindi og fyrirliggjandi neðansjávarstrengir

1. Að óhnekktri 49. gr. skal eyjaklasaríki virða gildandi samninga við önnur ríki og viðurkenna hefðbundin veiðiréttindi og aðrar lögmætar athafnir næstu aðlægra nágrennaríkja á vissum svæðum sem eru á eyjaklasahafi. Að beiðni einhvers hlutaðeigandi ríkja skal í tvíhliða samningum þeirra á milli ákveða skilmála og skilyrði fyrir framkvæmd þessara réttinda og athafna, m. a. eðli þeirra, umfang og gildissvæði. Þessi réttindi skal ekki framselja né deila með þriðja ríki eða ríkisborgurum þess.

2. Eyjaklasaríki skal taka tillit til fyrirliggjandi neðansjávarstrengja sem önnur ríki hafa lagt og liggja um hafsvæði þess án þess að koma á land. Skal eyjaklasaríki leyfa viðhald og endurnýjun á þessum strengjum eftir að hafa fengið fullnægjandi tilkynningu um staðsetningu þeirra og áformin um að gera við eða endurnýja þá.

52. gr.

Réttur til friðsamlegrar ferðar

1. Í samræmi við 53. gr. og að óhnekktri 50. gr. hafa skip allra ríkja rétt til friðsamlegrar ferðar um eyjaklasahaf samkvæmt II. hluta, 3. kafla.

2. Eyjaklasaríkið getur, án þess að mismuna erlendum skipum í orði eða á borði, bannað friðsamlega ferð erlendra skipa um ákveðin svæði á eyjaklasahafi sínu til

bráðabirgða ef þetta bann er nauðsynlegt til að vernda öryggi þess. Þetta bann skal þá fyrst ganga í gildi er það hefur verið birt á tilhlýðilegan hátt.

53. gr.

Réttur til ferðar á siglingaleiðum eyjaklasa

1. Eyjaklasaríki getur tiltekið siglingaleiðir og þar yfir flugleiðir sem eru hentugar til óslitinnar og greiðrar ferðar erlendra skipa og loftfara um eða yfir eyjaklasahaf þess og hina aðlægu landhelgi.
2. Öll skip og loftför hafa rétt til ferðar á siglingaleiðum eyjaklasa á þessum siglinga- og flugleiðum.
3. Ferð á siglingaleiðum eyjaklasa merkir notkun réttinda til siglinga og yfirflugs á venjulegan hátt, samkvæmt samningi þessum, einvörðungu til óslitinnar, greiðrar og hindrunarlausrar gegnumferðar milli eins hluta úthafsins eða sérefnahagslögsögu og annars hluta úthafsins eða sérefnahagslögsögu.
4. Þessar siglinga- og flugleiðir skulu liggja um eyjaklasahafið og hina aðlægu landhelgi og ná yfir allar venjulegar umferðarleiðir sem eru notaðar sem leiðir til alþjóðlegra siglinga um eða yfirflugs yfir eyjaklasahaf, svo og á þessu leiðum, hvað skip áhrærir, allar venjulegar siglingaleiðir enda sé ekki nauðsynlegt að sjá fyrir álíka hentugum leiðum milli sömu komu- og brottfararstaða.
5. Þessar siglinga- og flugleiðir skal afmarka með röð samfelldra áslína milli komu- og brottfararstaða á umferðarleiðum. Skip og loftför á ferð á siglingaleiðum eyjaklasa skulu ekki, meðan á ferð stendur, víkja meira en 25 sjómílur frá þessum áslinum til annarrar hvorrar hliðarinnar enda sigli þessi skip og loftför ekki nær ströndunum en sem nemur 10 hundraðshlutum fjarlægðarinnar milli næstu staða á eyjum sem liggja að siglingaleiðinni.
6. Eyjaklasaríki, sem tiltekur siglingaleiðir samkvæmt þessari grein, getur einnig mælt fyrir um aðskildar siglingaleiðir með tilliti til öruggrar ferðar skipa um þröng sund á þessum siglingaleiðum.
7. Eyjaklasaríki getur, þegar aðstæður krefja, að undangenginni tilhlýðilegri birtingu þar að lútandi, ákveðið aðrar siglingaleiðir eða aðskildar siglingaleiðir í stað siglingaleiða eða aðskilinna siglingaleiða sem það hefur áður tiltekið eða mælt fyrir um.
8. Þessar siglingaleiðir og aðskildu siglingaleiðir skulu vera í samræmi við almennt viðurkenndar alþjóðareglur.
9. Þegar eyjaklasaríki tiltekur siglingaleiðir eða breytir þeim ellegar mælir fyrir um aðskildar siglingaleiðir eða breytir þeim skal það vísa tillögum til þar til bærrar alþjóðastofnunar til samþykktar. Stofnunin getur aðeins samþykkt þær siglingaleiðir og aðskildu siglingaleiðir er samkomulag hefur náðst um við eyjaklasaríkið en að því búnu getur eyjaklasaríkið tiltekið þær, mælt fyrir um þær eða breytt þeim.
10. Eyjaklasaríkið skal sýna ás siglingaleiðanna og aðskildu siglingaleiðirnar, sem það hefur tiltekið eða mælt fyrir um, greinilega á kortum sem skulu birt á tilhlýðilegan hátt.
11. Skip á ferð á siglingaleiðum eyjaklasa skulu halda sig á videigandi siglingaleiðum og aðskildum siglingaleiðum sem ákveðnar eru samkvæmt þessari grein.
12. Ef eyjaklasaríki tiltekur ekki siglinga- eða flugleiðir má neyta réttarins til ferðar á siglingaleiðum eyjaklasa á leiðum sem eru venjulega notaðar til alþjóðlegra siglinga.

54. gr.

Skyldur skipa og loftfara meðan á ferð þeirra stendur, rannsókn- og mælingastörf, skyldur eyjaklasaríkisins og lög og reglur eyjaklasaríkisins um ferð á siglingaleiðum eyjaklasa

Að breyttu breytanda gilda 39., 40., 42. og 44. gr. um ferð á siglingaleiðum eyjaklasa.

V. HLUTI

SÉREFNAHAGSLÖGSAGA

55. gr.

Sérstakar réttarreglur um sérefnahagslögsöguna

Sérefnahagslögsagan er svæði sem er utan landhelginnar og liggur að henni, háð sérstökum réttarreglum sem settar eru í þessum hluta en samkvæmt þeim fer um réttindi og lögsögu strandríkisins og réttindi og frelsi annarra ríkja eftir viðeigandi ákvæðum samnings þessa.

56. gr.

Réttindi, lögsaga og skyldur strandríkisins í sérefnahagslögsögunni

1. Í sérefnahagslögsögunni hefur strandríkið:

a) fullveldisréttindi að því er varðar rannsóknir og hagnýtingu, verndun og stjórnun lífrænna sem ólífrænna náttúruauðlinda hafsins, sem liggur yfir hafsbotninum, og hafsbotnsins og botnlaga hans, svo og aðrar athafnir vegna efnahagslegrar hagnýtingar og rannsókna í lögsögunni, svo sem framleiðslu orku úr sjónum, straumum og vindum;

b) lögsögu eins og kveðið er á um í viðeigandi ákvæðum samnings þessa að því er varðar:

i) gerð og afnot tilbúinna eyja, útbúnaðar og mannvirkja;

ii) hafrannsóknir;

iii) verndun og varðveislu hafrýmisins;

c) önnur réttindi og skyldur sem kveðið er á um í samningi þessum.

2. Þegar strandríkið fer með réttindi sín og rækir skyldur sínar samkvæmt samningi þessum í sérefnahagslögsögunni skal það taka tilhlýðilegt tillit til réttinda og skyldna annarra ríkja og fara að á þann hátt er samrýmist ákvæðum samnings þessa.

3. Réttindunum, sem greint er frá í þessari grein að því er snertir hafsbotninn og botnlögin, skal beita samkvæmt VI. hluta.

57. gr.

Víðátta sérefnahagslögsögunnar

Sérefnahagslögsagan skal ekki ná lengra en 200 sjómílu frá grunnlínunum sem víðátta landhelginnar er mæld frá.

58. gr.
*Réttindi og skyldur annarra ríkja
 í sérefnahagslögsögunni*

1. Í sérefnahagslögsögunni hafa öll ríki, hvort sem þau eru strandríki eða landlukt ríki, í samræmi við viðeigandi ákvæði samnings þessa, frelsi, sem getið er í 87. gr., til siglinga og yfirflugs og til lagningar neðansjárstrengja og -leiðslna, svo og önnur alþjóðlega lögmæt not hafsins sem snerta þetta frelsi, t. d. þau not er tengjast starfrækslu skipa, lofffara og neðansjárstrengja og -leiðslna, og samrým-ast öðrum ákvæðum samnings þessa.

2. Greinar 88—115 og aðrar viðeigandi reglur þjóðaréttar gilda um sérefna-hagslögsöguna að svo miklu leyti sem þær eru ekki ósamrýmanlegar þessum hluta.

3. Þegar ríki fara með réttindi sín og rækja skyldur sínar samkvæmt samningi þessum í sérefnahagslögsögunni skulu þau taka tilhlýðilegt tillit til réttinda og skyldna strandríkisins og fara eftir lögunum og reglunum sem strandríkið hefur sett samkvæmt ákvæðum samnings þessa og öðrum reglum þjóðaréttar að svo miklu leyti sem þær eru ekki ósamrýmanlegar þessum hluta.

59. gr.
*Grundvöllur að lausn deilna um
 veitingu réttinda og lögsögu í
 sérefnahagslögsögunni*

Ef samningur þessi veitir strandríkinu eða öðrum ríkjum ekki réttindi eða lögsögu í sérefnahagslögsögunni og hagsmunir strandríkisins og annars eða annarra ríkja rekast á skal leysa deiluna á sanngirnigrundvelli og með tilliti til allra þeirra atriða sem máli skipta enda sé höfð hliðsjón af mikilvægi viðkomandi hagsmuna fyrir hvern aðila um sig og þjóðasamfélagið í heild.

60. gr.
*Tilbúnar eyjar, útbúnaður og mannvirki
 í sérefnahagslögsögunni*

1. Í sérefnahagslögsögunni skal strandríkið hafa einkarétt til gerðar og til að heimila og setja reglur um gerð, rekstur og afnot:

- a) tilbúinna eyja;
- b) útbúnaðar og mannvirkja í þeim tilgangi, sem kveðið er á um í 56. gr., og í öðrum efnahagslegum tilgangi;
- c) útbúnaðar og mannvirkja sem kunna að hindra strandríkið í að beita réttindum sínum í lögsögunni.

2. Strandríkið skal hafa sérlögsögu yfir þessum tilbúnu eyjum, útbúnaði og mannvirkjum, m. a. lögsögu að því er varðar lög og reglur í tolla-, fjár-, heilbrigðis-, öryggis- og innflytjendamálum.

3. Tilkynna verður á tilhlýðilegan hátt gerð þessara tilbúnu eyja, útbúnaðar eða mannvirkja og hafa verður varanlegan búnað til að vara við tilvist þeirra. Fjarlægja verður útbúnað eða mannvirki, sem hafa verið yfirgefin eða tekin úr notkun, til að tryggja öryggi siglinga enda sé höfð hliðsjón af almennt viðurkenndum alþjóðareglum sem þar til bær alþjóðastofnun hefur sett þar að lútandi. Við þetta brott nám skal einnig taka tilhlýðilegt tillit til veiða, verndunar hafrýmisins og réttinda og

skyldna annarra ríkja. Vekja skal viðeigandi athygli á dýpt, staðsetningu og stærðar útbúnaðar eða mannvirkja sem eru ekki fjarlægð að fullu og öllu.

4. Ef nauðsyn krefur getur strandríkið ákveðið hæfilega stór öryggisbelti umhverfis þessar tilbúnu eyjar, útbúnað og mannvirki þar sem það getur gert viðeigandi ráðstafanir til að tryggja bæði öryggi siglinga og tilbúnu eyjanna, útbúnaðarins og mannvirkjanna.

5. Strandríkið skal ákveða víðáttu öryggisbeltanna með hliðsjón af viðeigandi alþjóðareglum. Skal afmörkun þessara belta miða að því að tryggja að þau séu í hæfilegu samræmi við eðli tilbúnu eyjanna, útbúnaðarins eða mannvirkjanna og starfseminni þar og skulu þau ekki ná lengra út en 500 metra þar í kring, mælt frá hverjum stað á ytri brún, nema annað sé heimilað í almennt viðurkenndum alþjóðareglum eða felist í tillögu þar til bærrar alþjóðastofnunar. Tilkynna skal víðáttu öryggisbeltanna á tilhlýðilegan hátt.

6. Öllum skipum ber að virða þessi öryggisbelti og skulu þau fara eftir almennt viðurkenndum alþjóðareglum um siglingar í nágrenni tilbúinna eyja, útbúnaðar, mannvirkja og öryggisbelta.

7. Ekki má koma upp tilbúnum eyjum, útbúnaði og mannvirkjum, og ákveða öryggisbeltin þar í kring, þar sem það getur tálmað notkun viðurkenndra siglingaleiða sem eru nauðsynlegar til alþjóðlegra siglinga.

8. Tilbúnar eyjar, útbúnaður og mannvirki hafa ekki stöðu eyja. Þau hafa enga eigin landhelgi og tilvist þeirra hefur ekki áhrif á afmörkun landhelginnar, sérefnahagslögsögunnar né landgrunnins.

61. gr.

Verndun hinna lífrænu auðlinda

1. Strandríkið skal ákveða leyfilegan afla hinna lífrænu auðlinda í sérefnahagslögsögu sinni.

2. Strandríkið skal tryggja með viðeigandi verndunar- og stjórnunarráðstöfunum, á grundvelli bestu vísindalegu niðurstaðna sem því eru tiltækar, að tilveru hinna lífrænu auðlinda í sérefnahagslögsögunni sé ekki stofnað í hættu með ofnýtingu. Eftir því sem við á skulu strandríkið og þar til bærar alþjóðastofnanir, hvort sem þær eru undirsvæðis-, svæðis- eða heimsstofnanir, starfa saman að þessu marki.

3. Þessar ráðstafanir skulu einnig miða að því að stofnum nýtttra tegunda sé haldið í eða komið aftur upp í stærð sem getur gefið af sér hámarkslangtímaaflla, með þeim takmörkunum sem felast í viðkomandi umhverfis- og efnahagsaðstæðum, m. a. efnahagslegum þörfum strandveiðistöðva og sérþörfum þróunarríkja, og skal hafa hliðsjón af veiðiháttum, innbyrðis tengslum stofna og almennt viðurkenndum alþjóðlegum lágmarksreglum hvort sem þær ná til undirsvæðis, svæðis eða heimsins.

4. Þegar strandríkið gerir þessar ráðstafanir skal það taka tillit til áhrifa þeirra á tegundir sem eru tengdar eða háðar nýttum tegundum svo að stofnum þessara tengdu eða háðu tegunda sé haldið ofan við eða komið aftur upp fyrir mörk þar sem viðkomu þeirra kann að verða alvarlega ógnað.

5. Reglulega skal láta í té og skiptast á tiltækum vísindalegum upplýsingum, afla- og veiðisóknarskýrslum og öðrum gögnum viðkomandi verndun fiskstofna fyrir milligöngu þar til bærra alþjóðastofnana, hvort sem þær eru undirsvæðis-, svæðis-

eða heimsstofnanir, þar sem við á og með þátttöku allra hlutaðeigandi ríkja, m. a. ríkja sem ríkisborgarar frá geta veitt í sérefnahagslögsögunni.

62. gr.

Nýting hinna lífrænu auðlinda

1. Að óhnekktri 61. gr. skal strandríkið stuðla að því að markmiðinu um bestu nýtingu hinna lífrænu auðlinda í sérefnahagslögsögunni verði náð.

2. Strandríkið skal ákveða getu sína til að nýta hinar lífrænu auðlindir sérefnahagslögsögunnar. Þegar strandríkið getur ekki nýtt allan leyfilegan afla skal það, með samningum eða öðrum ráðstöfunum og samkvæmt skilmálunum, skilyrðunum, lögum og reglum sem getið er í 4. tl., veita öðrum ríkjum aðgang að afgangi hins leyfilega afla með sérstöku tilliti til ákvæða 69. og 70. gr., einkum viðvíkjandi þróunarríkjum sem þar eru nefnd.

3. Þegar strandríkið veitir öðrum ríkjum aðgang að sérefnahagslögsögu sinni samkvæmt þessari grein skal það hafa hliðsjón af öllum atriðum er máli skipta, þar undir m. a. mikilvægi hinna lífrænu auðlinda svæðisins í efnahag hlutaðeigandi strandríkis og öðrum þjóðarhagsmunum þess, ákvæðum 69. og 70. gr., þörfum þróunarríkja á undirsvæðinu eða svæðinu á að nýta hluta afgangansins og þörfinni á að draga sem mest úr efnahagslegu áfalli í ríkjum sem ríkisborgarar frá hafa venjulega veitt í lögsögunni eða gert hafa verulegt átak í að rannsaka og greina stofna.

4. Ríkisborgarar annarra ríkja, sem veiða í sérefnahagslögsögunni, skulu hlíta verndunarráðstöfununum og öðrum skilmálum og skilyrðum sem sett eru í lögum og reglum strandríkisins. Þessi lög og reglur skulu vera í samræmi við samning þennan og geta m. a. snert eftirfarandi:

- a) veitingu leyfa fyrir veiðimenn, veiðiskip og veiðibúnað, m. a. greiðslu þóknunar og annars konar endurgjald er gagnvart þróunarríkjum í hópí strandríkja getur verið fólgið í fullnægjandi umbun á sviði fjármögnunar, búnaðar og tækni sem tengist sjávarútveginum;
- b) ákvörðun tegundanna, sem veiða má, og ákvörðun aflahluta með tilliti til einstakra stofna, fjölda stofna, afla á skip á ákveðnum tíma eða afla ríkisborgara ríkis á tilteknu tímabili;
- c) ákvæði um veiðitíma og veiðisvæði, tegundir, stærðir og fjölda veiðarfæra og tegundir, stærðir og fjölda veiðiskipa sem nota má;
- d) ákvörðun um aldur og stærð fisks og annarra tegunda sem veiða má;
- e) tilgreiningu upplýsinga sem krafist er af veiðiskipum, m. a. afla- og veiðisóknarskýrslna og skýrslna um staðsetningu skipa;
- f) kröfur um framkvæmd tilgreindra fiskirannsóknáætlana samkvæmt heimild frá strandríkinu og undir eftirliti þess og ákvæði um framkvæmd þessara rannsókna, m. a. töku aflasýnishorna, meðferð sýnishorna og skýrslugjöf um skyld vísindaleg gögn;
- g) setningu eftirlitsmanna eða nema um borð í þessi skip af hálfu strandríkisins;
- h) löndun alls eða hluta afla þessara skipa í höfnum strandríkisins;
- i) skilmála og skilyrði viðvíkjandi sameiginlegum fyrirtækjum eða öðrum samstarfsráðstöfunum;
- j) kröfur um þjálfun starfslíðs og miðlun veiðitækni, m. a. aukningu á getu

strandríkisins til að ráðast í fiskirannsóknir;

k) framkvæmdaraðferðir.

5. Strandríki skulu tilkynna lög og reglur um verndun og stjórnun á tilhlýðilegan hátt.

63. gr.

*Stofnar sem eru í sérefnahagslögsögu tveggja
eða fleiri strandríkja eða bæði í sérefnahagslögsögunni
og á aðlægu svæði utan hennar*

1. Þar sem sami stofninn eða stofnar tengdra tegunda eru í sérefnahagslögsögu tveggja eða fleiri strandríkja skulu þessi ríki, annaðhvort beint eða fyrir milligöngu viðeigandi undirsvæðis- eða svæðisstofnana, leitast við að koma sér saman um nauðsynlegar ráðstafanir til að samræma og tryggja verndun og þróun þessara stofna, þó að óhnekktum öðrum ákvæðum þessa hluta.

2. Þar sem sami stofninn eða stofnar tengdra tegunda eru bæði í sérefnahagslögsögunni og á aðlægu svæði utan lögsögunnar skulu strandríkið og ríkin, sem veiða þessa stofna á aðlæga svæðinu, annaðhvort beint eða fyrir milligöngu viðeigandi undirsvæðis- eða svæðisstofnana, leitast við að koma sér saman um nauðsynlegar ráðstafanir til að vernda þessa stofna á aðlæga svæðinu.

64. gr.

Miklar fartegundir

1. Strandríkið og önnur ríki, sem ríkisborgarar frá veiða á svæðinu hinar miklu fartegundir er taldar eru upp í I. viðauka, skulu starfa saman beint eða á vettvangi viðeigandi alþjóðastofnana með það í huga að tryggja verndun og stuðla að því að náð verði markmiðinu um bestu nýtingu þessara tegunda á öllu svæðinu, bæði í sérefnahagslögsögunni og utan hennar. Á svæðum, sem engin viðeigandi alþjóðastofnun sinnir, skulu strandríkið og önnur ríki, ef ríkisborgarar þeirra nýta þessar tegundir á svæðinu, starfa saman að því að koma slíkri stofnun á fót og taka þátt í starfi hennar.

2. Ákvæði 1. tl. gilda auk annarra ákvæða þessa hluta.

65. gr.

Sjávarspendýr

Ekkert í þessum hluta skerðir rétt strandríkis eða vald alþjóðastofnunar, eftir atvikum, til að banna, takmarka eða setja reglur um hagnýtingu sjávarspendýra með strangari hætti en kveðið er á um í þessum hluta. Ríki skulu starfa saman með verndun sjávarspendýra í huga og skulu, hvað hvali snertir, einkum starfa á vettvangi viðeigandi alþjóðastofnana að verndun og stjórnun þeirra og rannsókn-um á þeim.

66. gr.

Stofnar sem leita aftur upp í ár

1. Ríki skulu hafa aðalrétt til og bera höfuðábyrgð á þeim stofnum sem leita aftur upp í ár og koma upprunalega úr ám þeirra.

2. Upprunaríki stofna, sem leita aftur upp í ár, skal tryggja verndun þeirra með því að ákveða viðeigandi ráðstafanir í reglum um veiðar á öllum hafsvæðum, sem eru landmegin við ytri mörk sérefnahagslögsögu þess, og veiðar sem kveðið er á um

í 3. tl. b). Upprunaríkið getur, að höfðu samráði við hin ríkin sem veiða þessa stofna og getið er í 3. og 4. tl., ákveðið hámark leyfilegs afla af stofnum sem koma upprunalega úr ám þess.

3. a) Veiðar á stofnum, sem leita aftur upp í ár, skal aðeins stunda á hafsvæðum sem eru landmegin við ytri mörk sérefnahagslögsögu nema svo hátti til að þetta ákvæði mundi leiða til efnahagslegs áfalls hjá öðru ríki en upprunaríkinu. Að því er snertir þessar veiðar utan ytri marka sérefnahagslögsögunnar skulu hlutaðeigandi ríki ráðgast við í því skyni að ná samkomulagi um skilmála og skilyrði fyrir þessum veiðum enda sé tekið tilhlýðilegt tillit til verndunarþarfar og þarfa upprunaríkisins viðvíkjandi þessum stofnum.

b) Upprunaríkið skal taka þátt í samstarfi um að draga sem mest úr efnahagslegu áfalli í hinum ríkjunum sem veiða þessa stofna enda sé höfð hliðsjón af venjubundnum afla og veiðiháttum þessara ríkja og öllum svæðunum sem þessar veiðar hafa verið stundaðar á.

c) Við nýtingu stofna, sem koma upprunalega úr ám þess, skal upprunaríkið taka sérstakt tillit til ríkja sem getið er í b-lið og taka samkvæmt samningi við upprunaríkið þátt í ráðstöfunum til að endurnýja stofna sem leita aftur upp í ár, einkum með útgjöldum í því skyni.

d) Utan sérefnahagslögsögunnar skal framkvæmd reglna um stofna, sem leita aftur upp í ár, vera samkvæmt samningi milli upprunaríkisins og annarra hlutaðeigandi ríkja.

4. Þegar stofnar, sem leita aftur upp í ár, fara inn á eða um hafsvæði sem eru landmegin við ytri mörk sérefnahagslögsögu annars ríkis en upprunaríkisins skal þetta ríki starfa með upprunaríkinu að verndun og stjórnun þessara stofna.

5. Upprunaríki stofna, sem leita aftur upp í ár, og önnur ríki, sem veiða þessa stofna, skulu gera ráðstafanir til að framkvæma ákvæði þessarar greinar, eftir atvikum, á vettvangi svæðisstofnana.

67. gr.

Tegundir sem leita aftur niður til sjávar

1. Nú eru tegundir, sem leita aftur niður til sjávar, meirihluta lífsskeiðs síns á hafsvæðum strandríkis og skal það þá bera ábyrgð á stjórnun þessara tegunda og tryggja göngu farfisks til og frá.

2. Veiðar á tegundum, sem leita aftur niður til sjávar, skal aðeins stunda á hafsvæðum sem eru landmegin við ytri mörk sérefnahagslögsögu. Þegar veiðar eru stundaðar í sérefnahagslögsögu skulu þær vera í samræmi við þessa grein og önnur ákvæði samnings þessa um veiðar í þessari lögsögu.

3. Þegar fiskur, sem leitar aftur niður til sjávar, fer um sérefnahagslögsögu annars ríkis hvort heldur sem ungfiskur eða fiskur á þroskaskeiði skal með samningi milli ríkisins, sem nefnt er í 1. tl., og annars hlutaðeigandi ríkis setja reglur um stjórnun, m. a. veiðar, þessa fisks. Í þessum samningi skal tryggja skynsamlega stjórnun tegundanna og hafa hliðsjón af skyldum ríkisins, sem nefnt er í 1. tl., til að varðveita þessar tegundir.

68. gr.

Botnsetutegundir

Þessi hluti gildir ekki um botnsetutegundir eins og þær eru skilgreindar í 77. gr., 4. tl.

69. gr.

Réttur landluktra ríkja

1. Landlukt ríki skulu hafa rétt til að eiga með sanngjörnum hætti hlutdeild í hagnýtingu hæfilegs hluta af afgangi hinna lífrænu auðlinda í sérefnahagslögsögu strandríkja á sama undirsvæði eða svæði, með hliðsjón af víðeigandi efnahagslegum og landfræðilegum aðstæðum allra hlutaðeigandi ríkja og í samræmi við ákvæði þessarar greinar og 61. og 62. gr.

2. Hlutaðeigandi ríki skulu í tvíhliða samningum, undirsvæðissamningum eða svæðissamningum kveða á um skilmála og aðferðir vegna þessarar hlutdeildar, m. a. með hliðsjón af:

- a) þörfinni á að forðast skaðleg áhrif á verstöðvar eða fiskiðnað strandríkisins;
- b) því, hversu mikla hlutdeild landlukta ríkið, samkvæmt ákvæðum þessarar greinar, á eða má eiga á grundvelli gildandi tvíhliða samninga, undirsvæðissamninga eða svæðissamninga í hagnýtingu lífrænna auðlinda í sérefnahagslögsögu annarra strandríkja;
- c) því, hversu mikla hlutdeild önnur landlukt ríki og landfræðilega afskipt ríki eiga í hagnýtingu hinna lífrænu auðlinda í sérefnahagslögsögu strandríkisins, og þar af leiðandi þörfinni á að forðast að leggja sérstaka byrði á einstakt strandríki eða hluta þess;

d) næringarþörfum íbúa ríkjanna hvers um sig.

3. Þegar nýtingargeta strandríkis nálgast þau mörk að það geti nýtt allan leyfilegan afla hinna lífrænu auðlinda í sérefnahagslögsögu sinni skulu strandríkið og önnur hlutaðeigandi ríki starfa saman að því að gera sanngjarna tvíhliða samninga, undirsvæðissamninga eða svæðissamninga þar sem gert sé ráð fyrir hlutdeild þróunarríkja í hópi landluktra ríkja á sama undirsvæði eða svæði í hagnýtingu hinna lífrænu auðlinda í sérefnahagslögsögu strandríkja á undirsvæðinu eða svæðinu, eftir því sem við getur átt miðað við aðstæður og með skilmálum sem allir aðilar sætta sig við. Við framkvæmd þessa ákvæðis skal einnig hafa hliðsjón af atriðunum sem nefnd eru í 2. tl.

4. Iðnþróuðum landluktum ríkjum skal samkvæmt ákvæðum þessarar greinar aðeins heimilt að eiga hlutdeild í hagnýtingu lífrænna auðlinda í sérefnahagslögsögu iðnþróaðra strandríkja á sama undirsvæði eða svæði með tilliti til þess að hve miklu leyti strandríkið, þegar það hefur veitt öðrum ríkjum aðgang að hinum lífrænu auðlindum í sérefnahagslögsögu sinni, hefur haft hliðsjón af þörfinni á að hafa sem minnst skaðleg áhrif á verstöðvar og draga sem mest úr efnahagslegu áfalli í ríkjum sem ríkisborgarar frá hafa venjulega veitt á svæðinu.

5. Ofangreind ákvæði hnekkja ekki ráðstöfunum sem samið hefur verið um á undirsvæðum eða svæðum þar sem strandríkin kunna að veita landluktum ríkjum á sama undirsvæði eða svæði jöfn réttindi eða forréttindi til hagnýtingar á hinum lífrænu auðlindum í sérefnahagslögsögunni.

70. gr.

Réttur landfræðilega afskiptra ríkja

1. Landfræðilega afskipt ríki skulu hafa rétt til að eiga með sanngjörnum hætti hlutdeild í hagnýtingu hæfilegs hluta af afgangi hinna lífrænu auðlinda í sérefnahagslögsögu strandríkja á sama undirsvæði eða svæði, með hliðsjón af víðeigandi efnahagslegum og landfræðilegum aðstæðum allra hlutaðeigandi ríkja og í samræmi

við ákvæði þessarar greinar og 61. og 62. gr.

2. Í þessum hluta merkja „landfræðilega afskipt ríki“ strandríki, m. a. ríki sem liggja að umluktum eða hálfumluktum höfum, sem vegna landfræðilegrar legu sinnar eru háð hagnýtingu hinna lífrænu auðlinda í sérefnahagslögsögu annarra ríkja á undirsvæðinu eða svæðinu til þess að fá nægilegt magn af fiski til að næra íbúa sína eða hluta þeirra, svo og strandríki sem geta ekki gert tilkall til nokkurrar eigin sérefnahagslögsögu.

3. Hlutaðeigandi ríki skulu í tvíhliða samningum, undirsvæðissamningum eða svæðissamningum kveða á um skilmála og aðferðir vegna þessarar hlutdeildar, m. a. með hliðsjón af:

- a) þörfinni á að forðast skaðleg áhrif á verstöðvar eða fiskiðnað strandríkisins;
- b) því, hversu mikla hlutdeild landfræðilega afskipta ríkið, samkvæmt ákvæðum þessarar greinar, á eða má eiga á grundvelli gildandi tvíhliða samninga, undirsvæðissamninga eða svæðissamninga í hagnýtingu lífrænna auðlinda í sérefnahagslögsögu annarra strandríkja;
- c) því, hversu mikla hlutdeild önnur landfræðilega afskipt ríki og landlukt ríki eiga í hagnýtingu hinna lífrænu auðlinda í sérefnahagslögsögu strandríkisins, og þar af leiðandi þörfinni á að forðast að leggja sérstaka byrði á einstakt strandríki eða hluta þess;
- d) næringarþörfum íbúa ríkjanna hvers um sig.

4. Þegar nýtingargeta strandríkis nálgast þau mörk að það geti nýtt allan leyfilegan afla hinna lífrænu auðlinda í sérefnahagslögsögu sinni skulu strandríkið og önnur hlutaðeigandi ríki starfa saman að því að gera sanngjarna tvíhliða samninga, undirsvæðissamninga eða svæðissamninga þar sem gert sé ráð fyrir hlutdeild þróunarríkja í hópi landfræðilega afskiptra ríkja á sama undirsvæði eða svæði í hagnýtingu hinna lífrænu auðlinda í sérefnahagslögsögu strandríkja á undirsvæðinu eða svæðinu, eftir því sem við getur átt miðað við aðstæður og með skilmálum sem allir aðilar sætta sig við. Við framkvæmd þessa ákvæðis skal einnig hafa hliðsjón af atriðunum sem nefnd eru í 3. tl.

5. Iðnþróuðum landfræðilega afskiptum ríkjum skal samkvæmt ákvæðum þessarar greinar aðeins heimilt að eiga hlutdeild í hagnýtingu lífrænna auðlinda í sérefnahagslögsögu iðnþróaðra strandríkja á sama undirsvæði eða svæði með tilliti til þess að hve miklu leyti strandríkið, þegar það hefur veitt öðrum ríkjum aðgang að hinum lífrænu auðlindum í sérefnahagslögsögu sinni, hefur haft hliðsjón af þörfinni á að hafa sem minnst skaðleg áhrif á verstöðvar og draga sem mest úr efnahagslegu áfalli í ríkjum sem ríkisborgarar frá hafa venjulega veitt á svæðinu.

6. Ofangreind ákvæði hnekkja ekki ráðstöfunum sem samið hefur verið um á undirsvæðum eða svæðum þar sem strandríkin kunna að veita landfræðilega afskiptum ríkjum á sama undirsvæði eða svæði jöfn réttindi eða forréttindi til hagnýtingar á hinum lífrænu auðlindum í sérefnahagslögsögunni.

71. gr.

Undantekning frá gildi 69. og 70. gr.

Ákvæði 69. og 70. gr. gilda ekki gagnvart strandríki ef efnahagur þess er í mjög miklum mæli háður hagnýtingu hinna lífrænu auðlinda í sérefnahagslögsögu þess.

72. gr.

Takmarkanir á framsali réttinda

1. Réttindi, sem veitt eru samkvæmt 69. og 70. gr. til að hagnýta lífrænar auðlindir, skal ekki framselja þriðja ríki né ríkisborgurum þess beint eða óbeint með leigumála eða leyfi, stofnun sameiginlegra fyrirtækja eða á annan hátt sem hefur sömu áhrif og slíkt framsal nema hlutaðeigandi ríki semji um annað.

2. Undanfarandi ákvæði girðir ekki fyrir það að hlutaðeigandi ríki fái tæknilega eða fjárhagslega aðstoð frá þriðja ríki eða alþjóðastofnunum til að auðvelda beitingu réttinda samkvæmt 69. og 70. gr. enda hafi það ekki þau áhrif sem getið er í 1. tl.

73. gr.

Framkvæmd laga og reglna strandríkisins

1. Þegar strandríkið beitir fullveldisréttindum sínum til að rannsaka, hagnýta, vernda og stjórna hinum lífrænu auðlindum í sérefnahagslögsögunni getur það gert þær ráðstafanir sem nauðsynlegar kunna að vera til að tryggja að farið sé eftir lögum og reglum sem það hefur sett í samræmi við samning þennan, m. a. ákveðið uppgöngu á skip, skoðun, töku og málarekstur.

2. Skipum, sem tekin hafa verið, og áhöfnum þeirra skal sleppt undireins og viðhlítandi skuldabréf eða önnur trygging hefur verið lögð fram.

3. Refsingar strandríkisins fyrir brot á lögum og reglum um veiðar í sérefnahagslögsögunni mega ekki fela í sér refsivist, nema hlutaðeigandi ríki hafi gert samninga um annað, né annars konar líkamlega refsingu.

4. Þegar erlend skip hafa verið tekin eða hald lagt á þau skal strandríkið tafarlaust tilkynna fánaríkinu eftir viðeigandi leiðum aðgerðina, sem gripið hefur verið til, og refsingar sem síðar hafa verið lagðar á.

74. gr.

Afmörkun sérefnahagslögsögunnar milli ríkja með mótlægum eða aðlægum ströndum

1. Afmörkun sérefnahagslögsögunnar milli ríkja með mótlægum eða aðlægum ströndum skal komið í kring með samningi á grundvelli þjóðaréttar, eins og getið er í 38. gr. samþykktar Alþjóðadómstólsins, svo að sanngjarnri lausn verði náð.

2. Ef ekki er unnt að ná nokkru samkomulagi innan hæfilegs tíma skulu hlutaðeigandi ríki fara að eftir reglum sem kveðið er á um í XV. hluta.

3. Meðan samningurinn, sem kveðið er á um í 1. tl., hefur ekki verið gerður skulu hlutaðeigandi ríki í anda skilnings og samstarfs gera allt, sem í þeirra valdi stendur, til að ná hagnýtri bráðabirgðalausn og stofna því ekki í hættu né hindra það á þessu biðtímabili að lokasamkomulaginu verði náð. Þessi lausn skal ekki hnekkja lokaafmörkuninni.

4. Þegar í gildi er samningur milli hlutaðeigandi ríkja skal leysa úr málum, sem snerta afmörkun sérefnahagslögsögunnar, samkvæmt ákvæðum þess samnings.

75. gr.

Kort og skrár með landfræðilegum hnitum

1. Í samræmi við þennan hluta skal sýna línur ytri marka sérefnahagslögsögunnar og markalínurnar, sem dregnar eru samkvæmt 74. gr., á kortum í mælikvarða eða

-kvörðum er nægja til að ganga megi úr skugga um staðsetningu þeirra. Þar sem við á má gera skrár með landfræðilegum hnitum staða, er tilgreini landmælingatriði, í staðinn fyrir þessar línur ytri marka eða markalínur.

2. Strandríkið skal birta þessi kort eða skrár með landfræðilegum hnitum á tilhlýðilegan hátt og koma í vörslu hjá aðalframkvæmdastjóra Sameinuðu þjóðanna endurriti af hverju þessara korta eða skráa.

VI. HLUTI LANDGRUNN

76. gr.

Skilgreining á landgrunninu

1. Landgrunn strandríkis tekur yfir hafsbötn og botnlög neðansjávarsvæðanna sem ná utan landhelgi þess til allrar eðlilegrar framlengingar á landsvæði þess allt að ytri brún landgrunnssvæðisins eða allt að 200 sjómílum frá grunnlínunum sem víðátta landhelginnar er mæld frá þar sem ytri brún landgrunnssvæðisins nær ekki svo langt út.

2. Landgrunn strandríkis skal ekki ná út fyrir mörkin sem kveðið er á um í 4.—6. tl.

3. Landgrunnssvæðið tekur yfir neðansjárframlengingu landmassa strandríkisins og er samsett af hafsbötni og botnlögum grunnsins, hlíðinni og hlíðardrögunum. Til þess teljast ekki djúpsævisbotninn með úthafshryggjum sínum né botnlög hans.

4. a) Samkvæmt samningi þessum skal strandríkið ákveða ytri brún landgrunnssvæðisins hvar sem svæðið nær lengra en 200 sjómílur frá grunnlínunum sem víðátta landhelginnar er mæld frá, annaðhvort með:

i) línu, dreginni samkvæmt 7. tl. með tilliti til ystu ákveðnu staðanna þar sem þykkt setlaga á hverjum stað er a. m. k. 1 hundraðshluti minnstu fjarlægðar frá þessum stað til róta landgrunnshlíðarinnar; eða

ii) línu, dreginni samkvæmt 7. tl. með tilliti til ákveðinna staða sem eru ekki lengra en 60 sjómílur frá rótum landgrunnshlíðarinnar.

b) Ef annað sannast ekki skulu rætur landgrunnshlíðarinnar ákveðnar sem mestí hallabreytingarstaðurinn á lægsta hluta hennar.

5. Ákveðnu staðirnir, sem mynda línu ytri marka landgrunnsins á hafsbötninum, dregna samkvæmt 4. tl. a) i) og ii), skulu annaðhvort ekki vera lengra en 350 sjómílur frá grunnlínunum, sem víðátta landhelginnar er mæld frá, eða lengra en 100 sjómílur frá 2 500 metra jafndýptarlínunni sem er lína milli staða þar sem dýpi er 2 500 metrar.

6. Þrátt fyrir ákvæði 5. tl. skulu ytri mörk landgrunnsins á neðansjárhryggjum ekki vera lengra en 350 sjómílur frá grunnlínunum sem víðátta landhelginnar er mæld frá. Þessi tölulíður gildir ekki um neðansjárhæðir sem eru náttúrlegir hlutar landgrunnssvæðisins, svo sem hásléttur, bungur, kolla, grunn og rana þess.

7. Strandríkið skal draga ytri mörk landgrunns síns, þar sem það grunn nær lengra en 200 sjómílu frá grunnlínunum sem víðátta landhelginnar er mæld frá, með beinum línunum, ekki lengri en 60 sjómílu milli ákveðinna staða sem tilgreindir eru með hnitum breiddar og lengdar.

8. Strandríkið skal leggja upplýsingar um mörk landgrunnsins utan 200 sjómílna frá grunnlínunum, sem víðátta landhelginnar er mæld frá, fyrir nefnd um mörk landgrunnsins sem skipuð er samkvæmt II. viðauka á grundvelli sanngjarnrar hnattsvæðisdreifingar fulltrúa. Nefndin skal gera tillögur til strandríkja um mál sem snerta ákvörðun ytri marka landgrunnsins. Mörk grunnsins, sem strandríki hefur ákveðið á grundvelli þessara tillagna, skulu vera endanleg og bindandi.

9. Strandríkið skal koma í vörslu hjá aðalframkvæmdastjóra Sameinuðu þjóðanna kortum og viðeigandi upplýsingum, m. a. um landmælingaaatriði, þar sem ytri mörk landgrunnsins eru endanlega skýrð. Skal aðalframkvæmdastjórinn birta þetta á tilhlýðilegan hátt.

10. Ákvæði þessarar greinar hafa ekki áhrif á afmörkun landgrunnsins milli ríkja með mótlægum eða aðlægum ströndum.

77. gr.

Réttindi strandríkisins yfir landgrunninu

1. Strandríkið beitir fullveldisréttindum yfir landgrunninu að því er varðar rannsóknir á því og hagnýtingu náttúruauðlinda þess.

2. Réttindin samkvæmt 1. tl. eru séréttindi í þeim skilningi að rannsaki strandríkið ekki landgrunnið né hagnýti náttúruauðlindir þess má enginn ráðast í þessa starfsemi án skýlauss samþykkis strandríkisins.

3. Réttindi strandríkisins yfir landgrunninu eru ekki háð töku, virkri eða að nafninu til, né sérstakri yfirlýsingu.

4. Til náttúruauðlindanna, sem getið er í þessum hluta, teljast jarðefnaauðlindir og aðrar ólífrænar auðlindir hafsbotsins og botnlaganna ásamt lífverum í flokki botnsetutegunda, þ. e. a. s. verum sem á nýtingarstigi eru annaðhvort hreyfingarlausar á eða undir hafsbotninum eða geta ekki hreyft sig nema í stöðugri snertingu við hafsbotninn eða botnlögin.

78. gr.

Réttarstaða yfirlæga hafsins og loftrýmisins og réttindi og frelsi annarra ríkja

1. Réttindi strandríkisins yfir landgrunninu hafa ekki áhrif á réttarstöðu yfirlæga hafsins né loftrýmisins yfir þessu hafi.

2. Beiting réttinda strandríkisins yfir landgrunninu má ekki fara í bága við né valda óréttlætanlegum tálma á siglingum og öðrum réttindum og frelsi annarra ríkja sem kveðið er á um í samningi þessum.

79. gr.

Neðansjávarstrengir og -leiðslur á landgrunninu

1. Öllum ríkjum er heimilt að leggja neðansjávarstrengi og -leiðslur á landgrunnið samkvæmt ákvæðum þessarar greinar.

2. Strandríkið má ekki hindra lagningu né viðhald þessara strengja eða leiðslna, samanber þó rétt þess til að gera sanngjarnar ráðstafanir vegna rannsókna á

landgrunninu, hagnýtingar náttúruauðlinda þess og varna gegn, minnkunar á og eftirlits með mengun úr leiðslum.

3. Afmörkun leiðar til að leggja þessar leiðslur á landgrunnið er háð samþykki strandríkisins.

4. Ekkert í þessum hluta hefur áhrif á rétt strandríkisins til að setja skilyrði vegna strengja eða leiðslna, sem ná inn í land eða landhelgi þess, ellegar á lögsögu þess yfir strengjum og leiðslum sem eru gerðar eða notaðar vegna rannsókna á landgrunni þess, hagnýtingar auðlinda þess eða rekstrar tilbúinna eyja, útbúnaðar og mannvirkja sem það hefur lögsögu yfir.

5. Þegar ríki leggja neðansjárstrengi eða -leiðslur skulu þau taka tillýðilegt tillit til strengja eða leiðslna sem þegar hafa verið lagðar. Einkum skal varast að skerða möguleika á að gera við fyrirbyggjandi strengi eða leiðslur.

80. gr.

*Tilbúnaðar eyjar, útbúnaður
og mannvirki á landgrunninu*

Að breyttu breytanda gildir 60. gr. um tilbúnaðar eyjar, útbúnað og mannvirki á landgrunninu.

81. gr.

Boranir á landgrunninu

Strandríkið skal hafa einkarétt á að heimila og setja reglur um boranir á landgrunninu í hvaða tilgangi sem er.

82. gr.

*Greiðslur og framlög vegna hagnýtingar
landgrunnins utan 200 sjómílna*

1. Strandríkið skal inna af hendi greiðslur eða framlög í fríðu vegna hagnýtingar hinna ólífrænu auðlinda landgrunnins utan 200 sjómílna frá grunnlínunum sem víðátta landhelginnar er mæld frá.

2. Greiðslurnar og framlögin skal inna af hendi árlega vegna allrar framleiðslu á vinnslustað að loknum fyrstu fimm framleiðsluárunum á þeim vinnslustað. Á sjötta árinu skal upphæð greiðslunnar eða framlagsins vera 1 hundraðshluti verðmætis eða magns framleiðslunnar á vinnslustaðnum. Upphæðin skal hækka um 1 hundraðshluta á hverju ári þar á eftir allt fram á tólfta árið og skal síðan vera áfram 7 hundraðshlutar. Til framleiðslu teljast ekki verðmæti sem eru notuð í sambandi við hagnýtingu.

3. Ef þróunarríki er nettóinnflytjandi jarðefnaauðlindar sem unnin er úr landgrunni þess er það undanþegið greiðslu- eða framlagsskyldu vegna þeirrar jarðefnaauðlindar.

4. Greiðslurnar eða framlögin skal inna af hendi fyrir milligöngu stofnunarinnar sem skal úthluta þeim til aðildarríkja samnings þessa á grundvelli reglna um sanngjarna skiptingu með hliðsjón af hagsmunum og þörfum þróunarríkja, einkum hinna minnst iðnþróuðu og hinna landluktum í þeirra hópi.

83. gr.

Afmörkun landgrunnins milli ríkja með mótlægum eða aðlægum ströndum

1. Afmörkun landgrunnins milli ríkja með mótlægum eða aðlægum ströndum skal komið í kring með samningi á grundvelli þjóðaréttar, eins og getið er í 38. gr.

samþykktar Alþjóðadómstólsins, svo að sanngjarnri lausn verði náð.

2. Ef ekki er unnt að ná nokkru samkomulagi innan hæfilegs tíma skulu hlutaðeigandi ríki fara að eftir reglunum sem kveðið er á um í XV. hluta.

3. Meðan samningurinn, sem kveðið er á um í 1. tl., hefur ekki verið gerður skulu hlutaðeigandi ríki í anda skilnings og samstarfs gera allt, sem í þeirra valdi stendur, til að ná hagnýtri bráðabirgðalausn og stofna því ekki í hættu né hindra það á þessu biðtímabili að lokasamkomulaginu verði náð. Þessi lausn skal ekki hnekkja lokaafmörkuninni.

4. Þegar í gildi er samningur milli hlutaðeigandi ríkja skal leysa úr málum, sem snerta afmörkun landgrunnsins, samkvæmt ákvæðum þess samnings.

84. gr.

Kort og skrár með landfræðilegum hnitum

1. Í samræmi við þennan hluta skal sýna línur ytri marka landgrunnsins og markalínurnar, sem dregnar eru samkvæmt 83. gr., á kortum í mælikvarða eða -kvörðum er nægja til að ganga megi úr skugga um staðsetningu þeirra. Þar sem við á má gera skrár með landfræðilegum hnitum staða, er tilgreini landmælingaatriði, í staðinn fyrir þessar línur ytri marka eða markalínur.

2. Strandríkið skal birta þessi kort eða skrár með landfræðilegum hnitum á tilhlýðilegan hátt og koma í vörslu hjá aðalframkvæmdastjóra Sameinuðu þjóðanna endurríti af hverju þessara korta eða skráa, svo og hjá aðalframkvæmdastjóra stofnunarinnar endurríti af þeim sem sýna línur ytri marka landgrunnsins.

85. gr.

Jarðgangagerð

Þessi hluti hnekkir ekki rétti strandríkisins til að hagnýta botnlögin með jarðgangagerð, án tillits til dýptar hafsins yfir botnlögunum.

VII. HLUTI

ÚTHAF

1. KAFLI. ALMENN ÁKVÆÐI

86. gr.

Beiting ákvæða þessa hluta

Ákvæði þessa hluta gilda um alla hluta hafsins sem teljast ekki til sérefnahagslögsögu, landhelgi né innsævis ríkis ellegar eyjaklasahafs eyjaklasaríkis. Þessi grein hefur ekki í för með sér skerðingu á frelsinu sem öll ríki njóta í sérefnahagslögsögunni samkvæmt 58. gr.

87. gr.

Frelsi úthafsins

1. Úthafið er opið öllum ríkjum hvort sem þau eru strandríki eða landlukt ríki. Frelsi úthafsins er notað samkvæmt skilyrðunum sem sett eru í samningi þessum og

öðrum reglum þjóðaréttar. Bæði fyrir strandríki og landlukt ríki felur það m. a. í sér:

- a) frelsi til siglinga;
- b) frelsi til yfirflugs;
- c) frelsi til að leggja neðansjávarstrengi og -leiðslur, samanber þó VI. hluta;
- d) frelsi til að gera tilbúnar eyjar og annan útbúnað sem þjóðaréttur heimilar, samanber þó VI. hluta;
- e) frelsi til veiða, samanber þó skilyrðin sem sett eru í 2. kafla;
- f) frelsi til vísindarannsókna, samanber þó VI. og XIII. hluta.

2. Öll ríki skulu nota þetta frelsi með tilhlýðilegu tilliti til hagsmuna annarra ríkja, sem nota frelsi úthafsins, og einnig með tilhlýðilegu tilliti til réttindanna samkvæmt samningi þessum að því er snertir starfsemi á svæðinu.

88. gr.

Not úthafsins í friðsamlegum tilgangi einvörðungu

Úthafið skal einvörðungu nota í friðsamlegum tilgangi.

89. gr.

Ógildi krafna um fullveldisrétt yfir úthafinu

Ekkert ríki gétur með réttu krafist þess að hluti úthafsins sé felldur undir fullveldisrétt sinn.

90. gr.

Réttur til siglinga

Sérhvert ríki, hvort sem það er strandríki eða landlukt ríki, hefur rétt til að sigla skipum undir fána sínum um úthafið.

91. gr.

Þjóðerni skipa

1. Sérhvert ríki skal setja skilyrði fyrir veitingu þjóðernis síns til handa skipum, skráningu skipa í landi sínu og réttinum til að sigla undir fána sínum. Nú er skipum heimilt að sigla undir fána ríkis og eru þau þá af þjóðerni þess. Raunveruleg tengsl verða að vera milli ríkisins og skipisins.

2. Sérhvert ríki, sem veitt hefur skipum rétt til að sigla undir fána þess, skal gefa út handa þeim skjöl þar að lútandi.

92. gr.

Staða skipa

1. Skip skulu aðeins sigla undir fána eins ríkis og skulu þau lúta sérlögsögu þess á úthafinu nema í undantekningartilvikum sem skýlaust er kveðið á um í alþjóðasamningum eða samningi þessum. Skip má ekki skipta um fána sinn meðan það er í ferð eða viðkomuhöfn nema raunverulegt framsal eignarréttar eða breyting á skráningu hafi farið fram.

2. Skip, sem siglir undir fánnum tveggja eða fleiri ríkja og notar þá eftir sinni hentisemi, getur ekki gert kröfu til nokkurs viðkomandi þjóðernis gagnvart öðru ríki og má líkja því við þjóðernislaust skip.

93. gr.

Skip sem sigla undir fána Sameinuðu þjóðanna, sérstofnana þeirra og Alþjóðakjarnorkumálastofnunarinnar

Greinarnar hér á undan hafa ekki áhrif á stöðu skipa sem eru notuð í opinberri þjónustu Sameinuðu þjóðanna, sérstofnana þeirra eða Alþjóðakjarnorkumálastofnunarinnar og sigla undir fána stofnunarinnar.

94. gr.
Skyldur fánaríkisins

1. Sérhvert ríki skal á virkan hátt halda uppi lögsögu og stjórn sinni í stjórnarfars-, tækni- og félagsmálum yfir skipum sem sigla undir fána þess.

2. Sérhvert ríki skal einkum:

- a) halda skipaskrá með nöfnum og upplýsingum um skip sem sigla undir fána þess, þó ekki þau sem almennt viðurkenndar alþjóðareglur taka ekki til vegna lítillar stærðar þeirra; og
- b) taka sér lögsögu samkvæmt landslögum sínum yfir sérhverju skipi, sem siglir undir fána þess, og skipstjóra, yfirmönnum og áhöfn þess að því er snertir stjórnarfars-, tækni- og félagsmál sem varða skipið.

3. Sérhvert ríki skal gera nauðsynlegar ráðstafanir vegna skipa, sem sigla undir fána þess, til að tryggja öryggi á hafinu, m. a. með tilliti til:

- a) smíði, búnaðar og haffæri skipa;
- b) mönnunar skipa, vinnuskilyrða og þjálfunar áhafna með hliðsjón af viðeigandi alþjóðasamningum;
- c) notkunar merkja, viðhalds fjarskiptasambands og varna gegn árekstrum.

4. Meðal þessara ráðstafana skulu vera ráðstafanir sem eru nauðsynlegar til að tryggja:

- a) að þar til bær skipaskoðunarmaður skoði sérhvert skip fyrir skráningu og síðan með hæfilegu millibili og um borð séu þau kort, siglingabækur og siglingabúnaður og -tæki sem þörf er á til öruggar siglingar skipsins;
- b) að sérhvert skip sé í umsjá skipstjóra og yfirmanna, sem hafi viðeigandi hæfileika, einkum hvað snertir sjómennsku, siglingar, fjarskiptasamband og skipsvélstjórn, og áhöfnin sé nægilega hæf og stór miðað við tegund, stærð, vél og búnað skipsins;
- c) að skipstjórinn, yfirmennirnir og, að svo miklu leyti sem við á, áhöfnin þekki til fulls og sé gert að virða viðeigandi alþjóðareglur um öryggi mannlífa á hafinu, varnir gegn árekstrum, varnir gegn, minnkun á og eftirlit með mengun hafsins og viðhald radíósambands.

5. Þegar ráðstafanirnar, sem mælt er fyrir um í 3. og 4. tl., eru gerðar þarf sérhvert ríki að fara eftir almennt viðurkenndum alþjóðlegum reglum, starfsháttum og venjum og gera ráðstafanir sem nauðsynlegar kunna að vera til að tryggja að farið sé eftir þeim.

6. Ríki, sem hefur augljósa ástæðu til að ætla að eðlilegri lögsögu og stjórn að því er snertir skip hafi ekki verið haldið uppi, getur gefið fánaríkinu skýrslu um staðreyndir. Þegar fánaríkið fær þessa skýrslu skal það rannsaka málið og eftir atvikum grípa til nauðsynlegra aðgerða til að ráða bót á ástandinu.

7. Sérhvert ríki skal láta fara fram rannsókn af hálfu eða fyrir nægilega hæfum manni eða mönnum á sérhverju óhappi á sjó eða siglingaóhappi á úthafinu þegar í hlut á skip, sem siglir undir fána þess, og af hlýst líftjón eða alvarleg meiðsl ríkisborgara annars ríkis ellegar alvarleg spjöll á skipum eða útbúnaði annars ríkis eða hafríminu. Fánaríkið og hitt ríkið skulu starfa saman að framkvæmd rannsókna sem hitt ríkið létur fara fram á þessu óhappi á sjó eða siglingaóhappi.

95. gr.

Friðhelgi herskipa á úthafinu

Herskip á úthafinu eru algerlega undanþegin lögsögu annarra ríkja en fánaríkisins.

96. gr.

Friðhelgi skipa sem ríki notar aðeins til annars en kaupsiglinga

Skip, sem ríki á eða gerir út og notar aðeins til annars en kaupsiglinga, skulu vera algerlega undanþegin lögsögu annarra ríkja en fánaríkisins á úthafinu.

97. gr.

Refsilögsaga vegna árekstra eða annarra siglingaóhappa

1. Ef árekstur verður eða annað siglingaóhapp sem varðar skip á úthafinu og snertir refsí- eða agaábyrgð skipstjórans eða annars manns í þjónustu skipsins má ekki höfða nokkurt refsí- eða agamál gegn þessum manni nema fyrir dómstólum eða stjórnvöldum fánaríkisins eða ríkisins sem þessi maður er ríkisborgari í.

2. Í agamálum skal ríkið, sem hefur gefið út skipstjóraskírteini, réttindaskírteini eða leyfisbréf, eitt vera bært um, að undangenginni lögformlegri málsmeðferð, að lýsa yfir afturköllun þessara skilríkja jafnvel þótt handhafinn sé ekki ríkisborgari ríkisins sem gaf þau út.

3. Ekki skulu önnur yfirvöld en yfirvöld fánaríkisins fyrirskipa nokkra kyrrsetningu eða hald á skipi, jafnvel ekki sem lið í rannsókn.

98. gr.

Skylda til að veita aðstoð

1. Sérhvert ríki skal skylda skipstjóra skips sem siglir undir fána þess, að svo miklu leyti sem hann getur gert það án þess að stofna skipinu, áhöfninni eða farþegunum í verulega hættu:

- a) til að veita aðstoð hverjum þeim manni sem finnst á sjó og á það á hættu að farast;
- b) til að sigla eins hratt og unnt er til hjálpar mönnum í neyð ef hann er látinn vita um þörf þeirra á aðstoð, að svo miklu leyti sem ætlast má til þess með sanngirni af honum;
- c) til að veita í kjölfar áreksturs hinu skipinu, áhöfn og farþegum þess aðstoð og láta hitt skipið vita, ef unnt er, um nafn síns eigin skips, skráningarhöfn þess og næstu höfn sem það mun hafa viðkomu í.

2. Sérhvert strandríki skal stuðla að stofnun, rekstri og viðhaldi fullnægjandi og virkrar leitar- og björgunarþjónustu vegna öryggis á og yfir hafinu og skal, ef aðstæður krefja, hafa samstarf við nágrannaríkin um sameiginlegar svæðisráðstafanir í þessu skyni.

99. gr.

Bann við þrælaflutningi

Sérhvert ríki skal gera virkar ráðstafanir til þess að koma í veg fyrir og refsa fyrir þrælaflutning með skipum, sem hafa rétt til að sigla undir fána þess, og til þess að girða fyrir ólöglega notkun fána þess í því skyni. Þræll, sem leitar hælís um borð í skipi, skal sjálfkrafa vera frjáls hvaða fána sem það siglir undir.

100. gr.

Skylda til samstarfs um að bæla niður sjórán

Að svo miklu leyti sem unnt er skulu öll ríki starfa saman að því að bæla niður sjórán á úthafinu eða annars staðar utan lögsögu ríkja.

101. gr.
Skilgreining á sjóráni

Sjórán felst í einhverri eftirfarandi aðgerða:

- a) ólöglegri ofbeldis- eða haldsaðgerð, eða ruplaðgerð, sem áhöfn eða farþegar skips eða loftfars í einkaeign grípa til í eiginhagsmunaskyni og beina:
 - i) gegn öðru skipi eða loftfari á úthafinu eða gegn mönnum eða eignum um borð í þessu skipi eða loftfari;
 - ii) gegn skipi, loftfari, mönnum eða eignum á stað utan lögsögu ríkja;
- b) aðgerð, fölginni í sjálfviljugri hlutdeild í starfrækslu skips eða loftfars með vitund um staðreyndir sem gera það að sjóræningjaskipi eða -loftfari;
- c) aðgerð, fölginni í því að hvetja til aðgerðar, sem lýst er í a- eða b-lið, eða auðvelda hana af ásettu ráði.

102. gr.
Sjórán af hálfu herskips, ríkisskips eða ríkisloftfars þar sem áhöfnin hefur gert uppreisn

Ef herskip, ríkisskip eða ríkisloftfar, þar sem áhöfnin hefur gert uppreisn og tekið stjórn skipsins eða loftfarsins í sínar hendur, grípur til sjóránsaðgerðanna sem skilgreindar eru í 101. gr. eru þær lagðar að jöfnu við aðgerðir sem skip eða loftfar í einkaeign grípur til.

103. gr.
Skilgreining á sjóræningjaskipi eða -loftfari

Skip eða loftfar telst sjóræningjaskip eða -loftfar ef mennirnir, sem ráða mestu um stjórn þess, hyggjast nota það til þess að grípa til einherrar af aðgerðunum sem getið er í 101. gr. Sama máli gegnir ef skipið eða loftfarið hefur verið notað til þess að grípa til einherrar slíkrar aðgerðar svo framarlega sem það er enn undir stjórn mannanna sem eru sekir um þá aðgerð.

104. gr.
Varðveisla eða missir þjóðernis sjóræningjaskips eða -loftfars

Skip eða loftfar getur haldið þjóðerni sínu þótt það hafi orðið sjóræningjaskip eða -loftfar. Kveðið er á um varðveislu eða missi þjóðernis í lögum ríkisins sem þetta þjóðerni er rakið til.

105. gr.
Taka sjóræningjaskips eða -loftfars

Á úthafinu eða annars staðar utan lögsögu ríkja getur sérhvert ríki tekið sjóræningjaskip eða -loftfar, ellegar skip eða loftfar sem þolað hefur sjórán og er undir stjórn sjóræningja, og handtekið mennina og tekið eignirnar um borð. Dómstólar ríkisins, sem framkvæmdu tókuna, mega ákveða refsingarnar, sem lagðar skulu á, og mega einnig ákveða til hvaða aðgerða skuli grípa vegna skipanna, loftfaranna eða eignanna í samræmi við réttindi þriðja aðila sem var í góðri trú.

106. gr.
Ábyrgð vegna töku án fullnægjandi ástæðu

Þegar taka skips eða loftfars vegna gruns um sjórán hefur verið framkvæmd án fullnægjandi ástæðu skal ríkið, sem tókuna framkvæmdi, bera ábyrgð á tjóni eða skaða af völdum tókunnar gagnvart þjóðernisríki skipsins eða loftfarsins.

*107. gr.**Skip og loftför sem hafa heimild til töku vegna sjóráns*

Framkvæmd töku vegna sjóráns má aðeins vera í höndum herskipa eða herloftfara ellegar annarra skipa eða loftfara sem eru skýrt auðkennd og bera það með sér að þau séu í þjónustu ríkis og hafa umboð til þess.

*108. gr.**Ólögleg viðskipti með eiturlyf eða ávana- og fíkniefni*

1. Öll ríki skulu starfa saman að því að bæla niður ólögleg viðskipti með eiturlyf og ávana- og fíkniefni sem skip á úthafinu fást við andstætt alþjóðasamningum.

2. Ríki, sem hefur rökstudda ástæðu til að ætla að skip, sem siglir undir fána þess, fái við ólögleg viðskipti með eiturlyf eða ávana- og fíkniefni, getur farið fram á samstarf af hálfu annarra ríkja til að bæla þessi viðskipti niður.

*109. gr.**Óleyfilegar útlarpssendingar frá úthafinu*

1. Öll ríki skulu starfa saman að því að þagga niður í óleyfilegum útlarpssendingum frá úthafinu.

2. Í samningi þessum merkja „óleyfilegar útlarpssendingar“ útsendingu andstætt alþjóðareglum á hljóðvarps- eða sjónvarpsefni sem ætlast er til að almenningur nái frá skipi eða útbúnaði á úthafinu, þó ekki útsendingu neyðarkalla.

3. Lögsækja má mann, sem fæst við óleyfilegar útlarpssendingar, fyrir dómstóli:

- a) fánaríkis skipsins;
- b) skráningarríkis útbúnaðarins;
- c) ríkisins sem maðurinn er ríkisborgari í;
- d) ríkis þar sem ná má útsendingunum; eða
- e) ríkis þar sem leyfilegar útlarpssendingar verða fyrir truflun.

4. Á úthafinu getur ríki, sem hefur lögsögu samkvæmt 3. tl., handtekið mann eða tekið skip, sem fæst við óleyfilegar útlarpssendingar, og tekið útlarpstækjabúnaðinn, í samræmi við 110. gr.

*110. gr.**Uppgönguréttur*

1. Herskip, sem mætir erlendu skipi á úthafinu, öðru en skipi sem á rétt á algerri friðhelgi samkvæmt 95. og 96. gr., hefur ekki heimild til að láta menn fara um borð í það, veiti samningur ekki vald til afskipta, nema rökstuddur grunur sé um að:

- a) skipið fremji sjórán;
- b) skipið leggi stund á þrælaviðskipti;
- c) skipið fái við óleyfilegar útlarpssendingar og fánaríki herskipsins hafi lögsögu samkvæmt 109. gr.;
- d) skipið sé þjóðernislaust; eða
- e) skipið sé í raun og veru af sama þjóðerni og herskipið þótt það sigli undir erlendum fána eða neiti að sýna fána sinn.

2. Í tilvikunum, sem kveðið er á um í 1. tl., má herskipið ganga úr skugga um rétt skipsins til að sigla undir fána sínum. Í þessu skyni getur það sent bát undir stjórn liðsforingja að hinu grunaða skipi. Ef grunur er enn fyrir hendi eftir að skjölin hafa

verið skoðuð má það láta fara fram frekari rannsókn um borð í skipinu enda sé hún framkvæmd með eins mikilli tillitssemi og unnt er.

3. Ef grunsemdirnar reynast ástæðulausar og skipið, sem farið hefur verið um borð í, hefur ekki gripið til aðgæðar sem réttlætir þær skal því bætt tjón eða skaði sem kann að hafa hlotist af.

4. Þessi ákvæði gilda að breyttu breytanda um herloftför.

5. Þessi ákvæði gilda einnig um önnur skip eða loftför með fullu umboði sem eru skýrt auðkennd og bera það með sér að þau séu í þjónustu ríkis.

111. gr.

Réttur til óslitinnar eftirfarar

1. Veita má erlendu skipi óslitna eftirför þegar þar til bær yfirvöld strandríkisins hafa góða ástæðu til að ætla að skipið hafi brotið lög og reglur þess ríkis. Eftirför þessa verður að hefja þegar erlenda skipið eða einhver af bátum þess er á innsævi, á eyjaklahahafi, í landhelgi eða á aðlægu belti ríkisins sem veitir eftirför og má aðeins halda henni áfram utan landhelginnar eða aðlæga beltisins ef eftirförin hefur verið óslitin. Ekki er nauðsynlegt að skipið, sem gefur erlenda skipinu í landhelginni eða á aðlæga beltinu skipun um að stöðva, sé líka í landhelginni eða á aðlæga beltinu þegar það fær skipunina. Ef erlenda skipið er á aðlægu belti eins og það er skilgreint í 33. gr. má aðeins veita eftirför ef brotið hefur verið gegn réttindunum sem beltið var ákveðið til að vernda.

2. Rétturinn til óslitinnar eftirfarar skal að breyttu breytanda gilda um brot í sérefnahagslögsögunni eða á landgrunninu, m. a. öryggisbeltum umhverfis landgrunnsútbúnað, framin á þeim lögum og reglum strandríkisins sem gilda samkvæmt samningi þessum um sérefnahagslögsöguna eða landgrunnið, m. a. þessi öryggisbelti.

3. Rétturinn til óslitinnar eftirfarar fellur niður um leið og skipið, sem veitt er eftirför, kemur inn í landhelgi síns eigin ríkis eða þriðja ríkis.

4. Óslitin eftirför telst ekki hafin nema skipið, sem veitir eftirför, hafi gengið úr skugga um það með þeim ráðum sem tiltæk kunna að vera að skipið, sem veitt er eftirför — eða einhver af bátum þess eða öðrum förum sem starfa saman og nota skipið, sem veitt er eftirför, sem móðurskip — sé innan marka landhelginnar ellegar eftir atvikum á aðlæga beltinu, í sérefnahagslögsögunni eða yfir landgrunninu. Eftirförina má aðeins hefja eftir að sjáanlegt eða heyranlegt stöðvunarkerki hefur verið gefið ekki fjær en svo að það megi sjá eða heyra frá erlenda skipinu.

5. Beiting réttarins til óslitinnar eftirfarar má aðeins vera í höndum herskipa eða herloftfara ellegar annarra skipa eða loftfara sem eru skýrt auðkennd og bera það með sér að þau séu í þjónustu ríkis og hafa umboð til þess.

6. Þegar loftfar veitir óslitna eftirför:

- a) skulu ákvæði 1.—4. tl. gilda að breyttu breytanda;
- b) verður loftfarið, sem gefur skipunina um að stöðva, sjálft að veita skipinu virka eftirför uns skip eða annað loftfar strandríkisins, sem loftfarið hefur kvatt til, kemur til að taka við eftirförinni nema loftfarið geti sjálft tekið skipið. Það nægir ekki til að réttlæta töku utan landhelginnar að loftfarið hafi eingöngu séð skipið vera brotlegt eða grunsamlegt ef því er ekki bæði skipað að stöðva og veitt eftirför af loftfarinu sjálfu eða öðrum loftförum eða skipum sem halda eftirförinni linnulaust áfram.

7. Ekki er unnt að krefjast þess að skipi, sem hefur verið tekið í lögsögu ríkis og fylgt til hafnar þess ríkis til yfirheyrslu fyrir þar til bærum yfirvöldum, verði sleppt þegar af þeirri ástæðu að skipinu var í ferð sinni fylgt yfir hluta sérefnahagslögsögunnar eða úthafsins ef nauðsynlegt reyndist vegna aðstæðna.

8. Þegar skip hefur verið stöðvað eða tekið utan landhelginnar við aðstæður sem réttlæta ekki beitingu réttarins til óslitinnar eftirfarar skal því bætt tjón eða skaði sem kann að hafa hlotist þar af.

112. gr.

Réttur til að leggja neðansjávarstrengi og -leiðslur

1. Öllum ríkjum er heimilt að leggja neðansjávarstrengi og -leiðslur á botn úthafsins utan landgrunnsins.

2. Um þessa strengi og leiðslur gildir 79. gr., 5. tl.

113. gr.

Slit eða skemmdir á neðansjávarstreng eða -leiðslu

Sérhvert ríki skal setja nauðsynleg lög og reglur sem kveða á um að það skuli vera refsivert brot ef skip, sem siglir undir fána þess, eða maður, sem er undir lögsögu þess, slítur eða skemmir af ásetningi eða vítaverðu gáleysi neðansjávarstreng í úthafinu þannig að hætt sé við truflun á eða rofi ritsíma- eða talsímasambands, svo og neðansjávarleiðslu eða háspennustrengs. Þetta ákvæði skal einnig gilda um athæfi sem ætlað er að valda þessu sliti eða skemmdum eða er líklegt til þess. Þó skal það ekki gilda um slit eða skemmdir af völdum manna sem höfðust eingöngu að í því löglega augnamiði að bjarga lífi sínu eða skipum sínum eftir að hafa gert allar nauðsynlegar varúðarráðstafanir til að forðast þetta slit eða skemmdir.

114. gr.

Slit eða skemmdir af völdum eigenda neðansjávarstrengs eða -leiðslu á öðrum neðansjávarstreng eða -leiðslu

Sérhvert ríki skal setja nauðsynleg lög og reglur sem kveða á um að menn undir lögsögu þess, sem eiga neðansjávarstreng eða -leiðslu í úthafinu og valda við lagningu eða viðgerð á þeim streng eða leiðslu sliti eða skemmdum á öðrum streng eða leiðslu, skuli bera kostnað af viðgerðunum.

115. gr.

Bætur fyrir tjón vegna ráðstafana til að forðast skemmdir á neðansjávarstreng eða -leiðslu

Sérhvert ríki skal setja nauðsynleg lög og reglur til að tryggja að eigendur skipa, sem geta sannað að þeir hafi fórnað akkeri, neti eða öðrum veiðarfærum til að forðast skemmdir á neðansjávarstreng eða -leiðslu, skuli fá bætur frá eiganda strengsins eða leiðslunnar enda hafi eigandi skipsins áður gert allar eðlilegar varúðarráðstafanir.

2. KAFLI. VERNDUN OG STJÓRNUN HINNA LÍFRÆNU AUÐLINDA ÚTHAFSINS

116. gr.

Réttur til veiða á úthafinu

Öll ríki hafa rétt til að láta ríkisborgara sína stunda veiðar á úthafinu í samræmi við:

- a) samningsbundnar skuldbindingar sínar;
- b) réttindi, skyldur og hagsmuni strandríkja sem m. a. er kveðið á um í 63. gr., 2. tlf., og 64.—67. gr.; og
- c) ákvæði þessa kafla.

117. gr.

Skylða ríkja til að gera með tilliti til ríkisborgara sinna ráðstafanir til verndunar hinna lífrænu auðlinda úthafsins

Öllum ríkjum ber skylda til að gera, einum sér eða í samstarfi við önnur ríki, þær ráðstafanir vegna ríkisborgara sinna hvers um sig sem nauðsynlegar kunna að vera til verndunar hinna lífrænu auðlinda úthafsins.

118. gr.

Samstarf ríkja um verndun og stjórnun lífrænna auðlinda

Ríki skulu starfa hvert með öðru að verndun og stjórnun lífrænna auðlinda á úthafssvæðunum. Ef ríkisborgarar ríkja hagnýta sömu lífrænu auðlindirnar, eða mismunandi lífrænar auðlindir á sama svæði, skulu þau hefja samningaviðræður með það í huga að gera nauðsynlegar ráðstafanir til verndunar hinna lífrænu auðlinda sem um ræðir. Skulu þau eftir atvikum starfa saman að því að setja á laggirnar í þessu skyni veiðistofnanir á undirsvæðinu eða svæðinu.

119. gr.

Verndun hinna lífrænu auðlinda úthafsins

1. Þegar ríki ákveða leyfilegan afla og gera aðrar verndunarráðstafanir vegna hinna lífrænu auðlinda í úthafinu skulu þau:

- a) gera ráðstafanir sem miða að því, á grundvelli bestu vísindalegu niðurstaðna sem hlutaðeigandi ríkjum eru tiltækar, að stofnum nýtttra tegunda sé haldið í eða komið aftur upp í stærð sem getur gefið af sér hámarkslangtímaaflla, með þeim takmörkunum sem felast í viðkomandi umhverfis- og efnahagsaðstæðum, m. a. sérþörfum þróunarríkja, og skal hafa hliðsjón af veiðiháttum, innbyrðis tengslum stofna og almennt viðurkenndum alþjóðlegum lágmarksreglum hvort sem þær ná til undirsvæðis, svæðis eða heimsins;
- b) taka tillit til áhrifa þeirra á tegundir sem eru tengdar eða háðar nýttum tegundum svo að stofnum þessara tengdu eða háðu tegunda sé haldið ofan við eða komið aftur upp fyrir mörk þar sem viðkomu þeirra kann að verða alvarlega ógnað.

2. Reglulega skal láta í té og skiptast á tiltækum vísindalegum upplýsingum, afla- og veiðisóknarskýrslum og öðrum gögnum viðkomandi verndun fiskstofna fyrir milligöngu þar til bærra alþjóðastofnana, hvort sem þær eru undirsvæðis-, svæðis- eða heimsstofnanir, þar sem við á og með þátttöku allra hlutaðeigandi ríkja.

3. Hlutaðeigandi ríki skulu tryggja að verndunarráðstafanir og framkvæmd þeirra feli ekki í sér mismunun gagnvart veiðimönnum nokkurs ríkis, hvorki í orði né á borði.

*120. gr.
Sjávarspendýr*

Grein 65 gildir einnig um verndun og stjórnun sjávarspendýra í úthafinu.

VIII. HLUTI

REGLUR UM EYJAR

*121. gr.
Reglur um eyjar*

1. Eyja er náttúrulega myndað, umflotið landsvæði sem er upp úr sjó á stórstraumsflóði.

2. Landhelgi, aðlægt belt, sérefnahagslögsaga og landgrunn eyjar er ákveðið samkvæmt ákvæðum samnings þessa um annað landsvæði nema kveðið sé á um annað í 3. tl.

3. Klettur, sem geta ekki borið mannabyggð eða eigið efnahagslíf, skulu ekki hafa nokkra sérefnahagslögsögu né landgrunn.

IX. HLUTI

UMLUKT EÐA HÁLFUMLUKT HÖF

*122. gr.
Skilgreining*

Í samningi þessum merkir „umlukt eða hálfumlukt haf“ flóa, grunn eða haf sem tvö eða fleiri ríki umkringja og mjótt belt tengir öðru hafi eða meginhafinu ellegar sem landhelgi og sérefnahagslögsaga tveggja eða fleiri strandríkja mynda að öllu eða mestu leyti.

*123. gr.
Samstarf ríkja sem liggja að umluktum
eða hálfumluktum höfum*

Ríki, sem liggja að umluktum eða hálfumluktum hafi, skulu starfa hvert með öðru að því að fara með réttindi sín og rækja skyldur sínar samkvæmt samningi þessum. Í þessu skyni skulu þau, beint eða á vettvangi víðeigandi svæðisstofnunar, leitast við:

- a) að samræma stjórnun, verndun, rannsóknir og hagnýtingu hinna lífrænu auðlinda hafsins;
- b) að samræma framkvæmd réttinda sinna og skyldna að því er snertir verndun og varðveislu hafrýmisins;
- c) að samræma stefnu sína á sviði vísindarannsókna og beita sér, þar sem við á, fyrir sameiginlegum áætlunum um vísindarannsóknir á svæðinu;

- d) að bjóða, eftir því sem við á, öðrum hlutaðeigandi ríkjum eða alþjóðastofnunum samstarf um framkvæmd ákvæða þessarar greinar.

X. HLUTI

AÐGÖNGURÉTTUR LANDLUKTRA RÍKJA AÐ OG FRÁ SJÓ OG FRELSI TIL GEGNUMFERÐAR

124. gr.

Notkun hugtaka

1. Í samningi þessum:
 - a) merkir „landlukt ríki“ ríki sem á ekki land að sjó;
 - b) merkir „gegnumferðarríki“ ríki, með eða án lands að sjó, sem liggur milli landlukts ríkis og sjávar og tekur við umferð á gegnumferð um land sitt;
 - c) merkir „umferð á gegnumferð“ gegnumferð manna, farangurs, vara og flutningatækja um land eins eða fleiri gegnumferðarríkja þegar ferðin gegnum þetta land — með eða án umhleðslu, geymslu í vöruhúsi, affermingar á hluta farms eða breytingar á tegund flutningatækis — er aðeins hluti af heilli ferð sem byrjar eða endar á landi landlukta ríkisins;
 - d) merkja „flutningatæki“:
 - i) járnbrautarlestir, hafskip, vatna- og fljótabáta og ökutæki til umferðar á vegum;
 - ii) burðarfólk og áburðardýr ef staðhættir krefja.
2. Landlukt ríki og gegnumferðarríki geta með samningi sínum á milli talið til flutningatækja leiðslur og gasleiðslur og önnur flutningatæki en þau sem nefnd eru í 1. tl.

125. gr.

Aðgönguréttur að og frá sjó og frelsi til gegnumferðar

1. Landlukt ríki skulu hafa aðgöngurétt að og frá sjó til að beita réttindunum sem kveðið er á um í samningi þessum, m. a. þeim sem snerta frelsi úthafsins og sameiginlega arfleifð mannkynsins. Í þessu skyni skulu landlukt ríki hafa frelsi til gegnumferðar um land gegnumferðarríkja með öllum flutningatækjum.
2. Hlutaðeigandi landlukt ríki og gegnumferðarríki skulu í tvíhliða samningum, undirsvæðissamningum eða svæðissamningum kveða á um skilmála og aðferðir vegna notkunar frelsisins til gegnumferðar.
3. Við beitingu gegnumferðarríkja á óskoruðum fullveldisrétti sínum yfir landi sínu skulu þau hafa rétt til þess að gera allar nauðsynlegar ráðstafanir til að tryggja að réttindin og aðstæðan, sem kveðið er á um í þessum hluta til handa landluktum ríkjum, skuli á engan hátt fara í bága við lögmæta hagsmuni sína.

126. gr.

Undantekning frá beitingu bestu kjara ákvæðisins

- Bestu kjara ákvæðinu verður ekki beitt um ákvæði samnings þessa, svo og sérstakra samninga um beitingu aðgönguréttarins að og frá sjó, sem veita réttindi og aðstöðu vegna hinnar sérstöku landfræðilegu legu landluktra ríkja.

127. gr.

Tollar, skattar og önnur gjöld

1. Umferð á gegnumferð skal undanþegin tollum, sköttum eða öðrum gjöldum nema gjöldum sem lögð eru á fyrir sérstaka veitta þjónustu í sambandi við þessa umferð.

2. Ekki skal leggja hærri skatta né gjöld á flutningatæki á gegnumferð og aðra aðstöðu, sem landluktum ríkjum er látin í té og þau nota, en lögð eru á vegna notkunar á flutningatækjum gegnumferðarríkisins.

128. gr.

Tollfrelsisvæði og önnur tollaðstaða

Til hægðarauka fyrir umferð á gegnumferð má leggja til tollfrelsisvæði eða aðra tollaðstöðu í komu- og brottfararhöfnum gegnumferðarríkjanna með samningi milli þessara ríkja og landluku ríkjanna.

129. gr.

Samstarf um smíði og endurbætur á flutningatækjum

Þegar ekki eru fyrir hendi í gegnumferðarríkjum flutningatæki, þannig að frelsið til gegnumferðar verði raunverulegt, eða tiltæk tæki, m. a. hafnarmannvirkin og -búnaðurinn, eru ófullnægjandi að einhverju leyti geta hlutaðeigandi gegnumferðarríki og landlukt ríki starfað saman að því að smíða eða endurbæta þau.

130. gr.

Ráðstafanir til að forðast eða útrýma töfum eða öðrum erfiðleikum tæknilegs eðlis í umferð á gegnumferð

1. Gegnumferðarríki skulu gera allar viðeigandi ráðstafanir til að forðast tafir eða aðra erfiðleika tæknilegs eðlis í umferð á gegnumferð.

2. Komi þessar tafir eða erfiðleikar upp skulu þær til bær yfirvöld hlutaðeigandi gegnumferðarríkja og landluktra ríkja starfa saman að því að útrýma þeim fljótt.

131. gr.

Sömu kjör í sjávarhöfnum

Skip, sem sigla undir fána landluktra ríkja, skulu njóta sömu kjara og veitt eru öðrum erlendum skipum í sjávarhöfnum.

132. gr.

Veiting betri aðstöðu til gegnumferðar

Samningur þessi hefur á engan hátt í för með sér sviptingu betri aðstöðu til gegnumferðar en þeirrar sem kveðið er á um í samningi þessum og aðildarríki samnings þessa hafa samið um eða aðildarríki hefur veitt. Samningur þessi girðir ekki heldur fyrir það að betri aðstaða sé veitt að þessu leyti í framtíðinni.

XI. HLUTI

SVÆÐIÐ

1. KAFLI. ALMENN ÁKVÆÐI

133. gr.

Notkun hugtaka

Í þessum hluta:

- a) merkja „auðlindir“ allar fastar, fljótandi eða loftkenndar jarðefnaauðlindir á vinnslustað á svæðinu, á eða undir hafsbótningum, m. a. fjölmálmsmola;
- b) kallast auðlindir, sem hafa náðst af svæðinu, „jarðefni“.

134. gr.

Gildissvið þessa hluta

1. Þessi hluti gildir um svæðið.
2. Um starfsemi á svæðinu skal fara eftir ákvæðum þessa hluta.
3. Í VI. hluta er greint frá kröfum um afhendingu korta eða skráa með landfræðilegum hnítum, þar sem sýnd eru mörkin sem getið er í 1. gr., 1. tl. 1), til vörslu, svo og um tilskilda birtingu þeirra.
4. Ekkert í þessari grein hefur áhrif á ákvörðun ytri marka landgrunnsins samkvæmt VI. hluta né gildi samninga sem snerta afmörkun milli ríkja með mótlægum eða aðlægum ströndum.

135. gr.

Réttarstaða yfirlæga hafsins og loftrýmisins

Hvorki þessi hluti né réttindi, sem veitt eru eða beitt er samkvæmt honum, skulu hafa áhrif á réttarstöðu hafsins, sem liggur yfir svæðinu, eða loftrýmisins yfir því hafi.

2. KAFLI. MEGINREGLUR UM SVÆÐIÐ

136. gr.

Sameiginleg arfleifð mannkynsins

Svæðið og auðlindir þess eru sameiginleg arfleifð mannkynsins.

137. gr.

Réttarstaða svæðisins og auðlinda þess

1. Ekkert ríki skal gera tilkall til eða beita fullveldisrétti eða -réttindum yfir hluta svæðisins eða auðlinda þess né heldur skal ríki ellegar einstaklingur eða lögpersóna kasta eign sinni á hluta þeirra. Ekki skal viðurkenna nokkurt slíkt tilkall eða beitingu fullveldisréttar eða -réttinda né þetta eignarhald.
2. Öll réttindi til auðlinda svæðisins eru í höndum mannkynsins í heild en stofnunin skal starfa fyrir hönd þess. Þessum auðlindum má ekki afsala. Jarðefnunum, sem náð er af svæðinu, má þó aðeins afsala samkvæmt þessum hluta og reglum, reglugerðum og starfsháttum stofnunarinnar.

3. Ekkert ríki né einstaklingur eða lögpersóna skal gera tilkall til, eignast eða beita réttindum að því er snertir jarðefnin, sem náð er af svæðinu, nema samkvæmt þessum hluta. Ella skal ekki viðurkenna nokkurt slíkt tilkall til þessara réttinda, eignarráð yfir þeim né beitingu þeirra.

138. gr.

Almennt atferli ríkja með tilliti til svæðisins

Hið almenna atferli ríkja með tilliti til svæðisins skal vera samkvæmt ákvæðum þessa hluta, meginreglunum, sem sáttmáli Sameinuðu þjóðanna geymir, og öðrum reglum þjóðaréttar í þágu varðveislu friðar og öryggis og eflingar alþjóðasamstarfs og gagnkvæms skilnings.

139. gr.

Skylda til að tryggja hlýðni og ábyrgð á skaða

1. Aðildarríkjum ber skylda til að tryggja að starfsemi á svæðinu sé stunduð í samræmi við þennan hluta hvort sem hana stunda aðildarríki eða ríkisfyrirtæki ellegar einstaklingar eða lögpersónur sem eru af þjóðerni aðildarríkja ellegar undir virkri stjórn þeirra eða ríkisborgara þeirra. Sama skylda hvílir á alþjóðastofnunum vegna starfsemi á svæðinu sem þessar stofnanir stunda.

2. Að óhnekkum reglum þjóðaréttar og III. viðauka, 22. gr., skal skaði, vegna þess að aðildarríki eða alþjóðastofnun lætur undir höfuð leggjast að rækja skyldur sínar samkvæmt þessum hluta, leiða til ábyrgðar; aðildarríki eða alþjóðastofnanir, sem starfa saman, skulu bera óskipta ábyrgð. Aðildarríki skal þó ekki bera ábyrgð á skaða vegna þess að einstaklingur eða lögpersóna, sem það hefur stutt samkvæmt 153. gr., 2. tl. b), lætur undir höfuð leggjast að fara eftir þessum hluta ef aðildarríkið hefur gert allar nauðsynlegar og viðeigandi ráðstafanir til að tryggja góða hlýðni samkvæmt 153. gr., 4. tl., og III. viðauka, 4. gr., 4. tl.

3. Aðildarríki, sem eru aðilar að alþjóðastofnunum, skulu gera viðeigandi ráðstafanir til að tryggja framkvæmd þessarar greinar að því er snertir þessar stofnanir.

140. gr.

Hagsbætur fyrir mannkynið

1. Eins og sérstaklega er kveðið á um í þessum hluta skal stunda starfsemi á svæðinu til hagsbóta fyrir mannkynið í heild án tillits til landfræðilegrar legu ríkja, hvort sem þau eru strandríki eða landlukt ríki, og með sérstöku tilliti til hagsmuna og þarfa þróunarríkja og þjóða sem hafa ekki öðlast fullt sjálfstæði né aðra sjálfstjórnarstöðu, viðurkennda af Sameinuðu þjóðunum samkvæmt ályktun allsherjarþingsins nr. 1514 (XV) og öðrum viðeigandi ályktunum allsherjarþingsins.

2. Samkvæmt 160. gr., 2. tl. f) i), skal stofnunin með viðeigandi fyrirkomulagi og án mismununar sjá um sanngjarna skiptingu fjárhagslegra og annarra efnahagslegra hagsbóta sem eiga rætur að rekja til starfsemi á svæðinu.

141. gr.

Not svæðisins í friðsamlegum tilgangi einvörðungu

Öll ríki, hvort sem þau eru strandríki eða landlukt ríki, geta án mismununar og að óhnekkum öðrum ákvæðum þessa hluta haft not svæðisins í friðsamlegum tilgangi einvörðungu.

*142. gr.**Réttindi og lögmætir hagsmunir strandríkja*

1. Starfsemi á svæðinu viðvíkjandi auðlindabotnlögum þess, sem liggja yfir mörk innlendrar lögsögu, skal stunda með tilhlýðilegu tilliti til réttinda og lögmætra hagsmuna strandríkis ef þessi botnlög liggja yfir lögsögu þess.

2. Halda skal uppi samráði við hlutaðeigandi ríki, m. a. miðlun tilkynninga fyrirfram, í því skyni að forðast skerðingu á þessum réttindum og hagsmunum. Þegar svo háttar til að starfsemi á svæðinu kann að leiða til hagnýtingar auðlinda sem eru í innlendri lögsögu þarf samþykki hlutaðeigandi strandríkis fyrirfram.

3. Hvorki þessi hluti né réttindi, sem veitt eru eða beitt er samkvæmt honum, skulu hafa áhrif á rétt strandríkja til að gera þær ráðstafanir í samræmi við viðeigandi ákvæði XII. hluta sem nauðsynlegar kunna að vera til að koma í veg fyrir, draga úr eða bægja frá alvarlegri og yfirvofandi hættu er stöðjar að strönd eða skyldum hagsmunum þeirra vegna mengunar eða hættu á henni ellegar annarra hættulegra viðburða sem stafa frá eða orsakast af starfsemi á svæðinu.

*143. gr.**Hafrannsóknir*

1. Hafrannsóknir á svæðinu skal samkvæmt XIII. hluta stunda í friðsamlegum tilgangi einvörðungu og til hagsbóta fyrir mannkynið í heild.

2. Stofnunin getur stundað hafrannsóknir, sem varða svæðið og auðlindir þess, og má gera samninga í þeim tilgangi. Stofnunin skal efla og hvetja til framkvæmdar hafrannsóknna á svæðinu, svo og samræma og dreifa niðurstöðum þessara rannsókna og athugana þegar þær liggja fyrir.

3. Aðildarríki mega stunda hafrannsóknir á svæðinu. Aðildarríki skulu efla alþjóðasamstarf um hafrannsóknir á svæðinu með því að:

- a) taka þátt í alþjóðlegum áætlunum og hvetja til samstarfs um hafrannsóknir með starfslíði frá ýmsum löndum og stofnuninni;
- b) tryggja að mótaðar séu áætlanir á vettvangi stofnunarinnar eða annarra alþjóðastofnana, eftir því sem við á, til hagsbóta fyrir þróunarríki og tæknilega minna þróuð ríki í því skyni að:
 - i) efla möguleika þeirra til rannsókna;
 - ii) þjálfra starfslíð þeirra og starfslíð stofnunarinnar í tækni við rannsóknir og hagnýtingu þeirra;
 - iii) auka notkun hæfs starfslíðs þeirra við rannsóknir á svæðinu;
- c) dreifa niðurstöðum rannsókna og athugana á virkan hátt þegar þær liggja fyrir, eftir atvikum fyrir milligöngu stofnunarinnar eða eftir öðrum alþjóðlegum leiðum.

*144. gr.**Miðlun tækni*

1. Stofnunin skal gera ráðstafanir samkvæmt samningi þessum:

- a) til að afla tækni og vísindalegrar þekkingar sem snertir starfsemi á svæðinu; og

b) til að efla og hvetja til miðlunar þessarar tækni og vísindalegu þekkingar til þróunarríkja svo að öll aðildarríki geti haft hag af.

2. Í þessu skyni skulu stofnunin og aðildarríki starfa saman að því að efla miðlun tækni og vísindalegrar þekkingar sem snertir starfsemi á svæðinu svo að fyrirtækið og öll aðildarríki geti haft hag af. Einkum skulu þau hafa frumkvæði að og efla:

- a) áætlanir um að miðla fyrirtækinu og þróunarríkjum tækni með tilliti til starfsemi á svæðinu, þar undir m. a. auðvelda aðgang fyrirtækisins og þróunarríkja að viðeigandi tækni með sanngjörnum og hóflegum skilmálum og skilyrðum;
- b) ráðstafanir sem miða að því að þróa tækni hjá fyrirtækinu og innanlandstækni í þróunarríkjum, einkum með því að veita starfslíði frá fyrirtækinu og þróunarríkjum tækifæri til að þjálfa sig í hafvísindum og tækni og taka fullan þátt í starfsemi á svæðinu.

145. gr.

Verndun hafrýmisins

Að því er snertir starfsemi á svæðinu skal gera nauðsynlegar ráðstafanir samkvæmt samningi þessum til að tryggja hafrýminu virka vernd gegn skaðlegum áhrifum sem kunna að stafa af þessari starfsemi. Í þessu skyni skal stofnunin móta viðeigandi reglur, reglugerðir og starfshætti varðandi m. a.:

- a) varnir gegn, minnkun á og eftirlit með mengun og öðrum hættum sem steðja að hafrýminu, m. a. ströndinni, svo og röskun á vistfræðilegu jafnvægi hafrýmisins, enda sé sérstakur gaumur gefinn þörfinni á vernd gegn skaðlegum áhrifum starfsemi eins og borana, dýpkunar, uppgrftar, losunar úrgangsefna, gerðar og starfrækslu eða viðhalds útbúnaðar, leiðslna og annars búnaðar sem tengist þessari starfsemi;
- b) verndun og varðveislu náttúruauðlinda svæðisins og varnir gegn skaða á gróður- og dýraríki hafrýmisins.

146. gr.

Verndun mannslífa

Að því er snertir starfsemi á svæðinu skal gera nauðsynlegar ráðstafanir til að tryggja mannslífum virka vernd. Í þessu skyni skal stofnunin móta viðeigandi reglur, reglugerðir og starfshætti til fyllingar gildandi þjóðarétti sem viðeigandi samningar geyma.

147. gr.

Fyrirkomulag starfsemi á svæðinu og í hafrýminu

1. Stunda skal starfsemi á svæðinu með hæfilegu tilliti til annarrar starfsemi í hafrýminu.

2. Útbúnaður, sem notaður er til að stunda starfsemi á svæðinu, skal háður eftirfarandi skilyrðum:

- a) Þerann útbúnað skal eingöngu smíða, staðsetja og fjarlægja samkvæmt þessum hluta og í samræmi við reglur, reglugerðir og starfshætti stofnunarinnar. Tilkynna verður á tilhlýðilegan hátt smíði, staðsetningu og brotnám þessa

útbúnaðar og hafa verður varanlegan búnað til að vara við tilvist hans;

- b) þessum útbúnaði má ekki koma upp þar sem það getur tálmað notkun viðurkenndra siglingaleiða sem eru nauðsynlegar til alþjóðlegra siglinga né á svæðum þar sem mjög mikil veiði er stunduð;
- c) ákveða skal öryggisbelti umhverfis þennan útbúnað með viðeigandi merkingum til að tryggja bæði öryggi siglinga og útbúnaðarins. Lögum og staðsetning þessara öryggisbelta skal ekki vera þannig að til verði beltí sem hindrar löglegan aðgang skipa að sérstökum hafsvæðum eða siglingar á alþjóðlegum siglingaleiðum;
- d) þennan útbúnað skal einvörðungu nota í friðsamlegum tilgangi;
- e) þessi útbúnaður hefur ekki stöðu eyja. Hann hefur enga eigin landhelgi og tilvist hans hefur ekki áhrif á afmörkun landhelginna, sérefnahagslögsögunnar né landgrunnins.

3. Stunda skal aðra starfsemi í hafrýminu með hæfilegu tilliti til starfsemi á svæðinu.

148. gr.

Þáttaka þróunarríkja í starfsemi á svæðinu

Eins og sérstaklega er kveðið á um í þessum hluta skal stuðla að virkri þátttöku þróunarríkja í starfsemi á svæðinu með tilhlýðilegu tilliti til sérstakra hagsmuna og þarfa þeirra og einkum hinnar sérstöku þarfar landlukt og landfræðilega afskiptu ríkjanna í þeirra hópi á að yfirstíga erfiðleika vegna óhagstæðrar legu þeirra, m. a. fjarlægðar frá svæðinu og vandkvæða á að komast að og frá því.

149. gr.

Fornleifar og sögulegir munir

Alla muni, sem eru fornleifafræðilegs og sögulegs eðlis og finnast á svæðinu, skal varðveita eða ráðstafa til hagsbóta fyrir mannkynið í heild með sérstöku tilliti til forréttinda upprunaríkisins eða upprunalandsins, menningarupprunaríkisins eða sögu- og fornleifaupprunaríkisins.

3. KAFLI. ÞRÓUN AUÐLINDA SVÆÐISINS

150. gr.

Stefna varðandi starfsemi á svæðinu

Eins og sérstaklega er kveðið á um í þessum hluta skal stunda starfsemi á svæðinu á þann hátt að það hvetji til heilbrigðrar þróunar efnahagsmála heimsins og stöðugrar aukningar alþjóðdæviðskipta og eflí alþjóðasamstarf um alhliða þróun allra landa, einkum þróunarríkja, svo og í því skyni að tryggð verði:

- a) þróun auðlinda svæðisins;
- b) skipuleg, örugg og skynsamleg stjórnun auðlinda svæðisins, m. a. virk framkvæmd starfsemi á svæðinu, svo og vörn gegn ónauðsynlegri soun samkvæmt skynsamlegum meginreglum um verndun;
- c) fjölgun tækifæra til þátttöku í þessari starfsemi, einkum samkvæmt 144. og 148. gr.;

- d) hlutdeild stofnunarinnar í tekjum og miðlun tækni til fyrirtækisins og þróunar-
ríkja eins og kveðið er á um í samningi þessum;
- e) aukning á framboði jarðefnanna, sem fást af svæðinu, eftir því sem þörf er á
ásamt jarðefnum, sem fást á öðrum stöðum, til að tryggja notendum þessara
jarðefna aðdrætti;
- f) þróun réttláts og stöðugs verðs á jarðefnum, bæði af svæðinu og frá öðrum
stöðum, sem skilar framleiðendum arði og er sanngjarnt gagnvart notendum,
svo og þróun langtímaþvægis milli framboðs og eftirspurnar;
- g) fleiri tækifæri til handa öllum aðildarríkjum, án tillits til þjóðfélags- og
efnahagskerfis eða landfræðilegrar legu þeirra, til að taka þátt í þróun auðlinda
svæðisins, svo og viðnám gegn einokun starfsemi á svæðinu;
- h) vernd til handa þróunarlöndum samkvæmt ákvæðum 151. gr. gegn því að
lækkun á verði viðkomandi jarðefnis eða minnkun á útflutningsmagni þess
jarðefnis hafi óhagstæð áhrif á efnahag eða útflutningstekjur þeirra að því leyti
sem starfsemi á svæðinu veldur þessari skerðingu;
- i) þróun sameiginlegu arfleifðarinnar til hagsbóta fyrir mannkynið í heild; og
- j) kjör varðandi aðgang að mörkuðum fyrir innflutning jarðefna, sem unnin eru
úr auðlindum svæðisins, og vara, sem framleiddar eru úr þessum jarðefnum,
skulu ekki vera hagstæðari en bestu kjör sem innflutningur frá öðrum stöðum
nýtur.

151. gr.

Framleiðslustefna

1. a) Að óhnekkjum markmiðunum sem greint er frá í 150. gr. og í því skyni að
framkvæma h-lið þeirrar greinar skal stofnunin — með starfi á vettvangi
stofnana, sem til eru, eða á grundvelli þeirra nýju samþykktu eða samninga
sem kunna að eiga við, þar sem allir hlutaðeigandi aðilar eru þátttakendur,
m. a. bæði framleiðendur og notendur — gera nauðsynlegar ráðstafanir til að
stuðla að stækkun, virkni og stöðugleika markaða fyrir þær vörur sem
framleiddar eru úr jarðefnum af svæðinu, á verði sem skilar framleiðendum
arði og er sanngjarnt gagnvart notendum. Öll aðildarríki skulu starfa saman
að þessu marki.
- b) Stofnunin skal hafa rétt til að taka þátt í sérhverri vöruráðstefnu sem fjallar
um þessar vörur og allir hlutaðeigandi aðilar eru þátttakendur í, m. a. bæði
framleiðendur og notendur. Stofnunin skal hafa rétt til að gerast aðili að
samþykktu eða samningi sem þessar ráðstefnur leiða til. Þátttaka stofnunar-
innar í stofnunum, sem komið er á fót samkvæmt þeim samþykktum eða
samningum, skal snerta framleiðslu á svæðinu og vera samkvæmt viðeigandi
reglum þeirra stofnana.
- c) Stofnunin skal standa þannig við skuldbindingar sínar samkvæmt samþykkt-
unum eða samningunum sem getið er í þessum tölulíð að tryggð sé samræmd
framkvæmd án mismununar að því er snertir alla vinnslu hlutaðeigandi
jarðefna á svæðinu. Þegar þetta er gert skal stofnunin fara að samkvæmt
skilmálum gildandi samninga og samþykktu starfsáætlana fyrirtækisins.

2. a) Á bráðabirgðatímabilinu, sem tiltekið er í 3. tl., skal ekki hefja vinnslu í viðskiptatilgangi samkvæmt samþykktri starfsáætlun fyrir en framkvæmdaaðilinn hefur sótt um vinnsluleyfi og stofnunin veitt honum það. Ekki má sækja um né veita þessi vinnsluleyfi meira en fimm árum fyrir áætlað upphaf vinnslu í viðskiptatilgangi samkvæmt starfsáætluninni nema reglur, reglugerðir og starfshættir stofnunarinnar mæli fyrir um annað tímabil með tilliti til edlis og tímasetningar verkefnispróunar.
- b) Í umsókninni um vinnsluleyfið skal framkvæmdaaðilinn tiltaka árlegt magn nikkils sem búist er við að náist samkvæmt samþykktu starfsáætluninni. Umsóknin skal geyma áætlun um gjöld sem framkvæmdaaðilinn mun greiða, eftir að hann hefur fengið leyfið, og eru réttilega reiknuð þannig að hann geti hafið vinnslu í viðskiptatilgangi á áætludum tíma.
- c) Að því er varðar a- og b-lið skal stofnunin gera viðeigandi framkvæmdarkröfur samkvæmt III. viðauka, 17. gr.
- d) Stofnunin skal veita vinnsluleyfi fyrir framleiðslumagninu sem sótt er um nema samanlagt það magn og þegar leyft magn fari, á einhverju ári áætlaðrar vinnslu á bráðabirgðatímabilinu, yfir nikkilframleiðsluhámarkið eins og það er reiknað samkvæmt 4. tl. á árinu þegar leyfið er veitt.
- e) Eftir veitinguna skulu vinnsluleyfið og samþykkt umsókn verða hluti af samþykktu starfsáætluninni.
- f) Ef umsókn framkvæmdaaðilans um vinnsluleyfi er hafnað samkvæmt d-lið getur hann hvenær sem er sótt aftur um til stofnunarinnar.

3. Bráðabirgðatímabilið skal byrja fimm árum fyrir 1. janúar á árinu þegar áætlað er að upphafsvinnsla í viðskiptatilgangi hefjist samkvæmt samþykktu starfsáætlun. Ef upphafsvinnsla í viðskiptatilgangi tefst fram yfir árið sem var upphaflega áætlað skal hagræða byrjun bráðabirgðatímabilsins og framleiðsluhámarkinu, sem var upphaflega reiknað, eftir því. Bráðabirgðatímabilið skal vara 25 ár eða til loka endurskoðunarráðstefnunnar, sem getið er í 155. gr., ellegar til þess dags er þær nýju samþykktir eða samningar, sem getið er í 1. tl., ganga í gildi, hvað sem fyrst verður. Stofnunin skal fara aftur með valdið, sem kveðið er á um í þessari grein, það sem eftir lifir bráðabirgðatímabilsins ef áður nefndar samþykktir eða samningar skyldu falla úr gildi eða verða óvirkar af einhverri ástæðu.

4. a) Framleiðsluhámarkið á hverju ári bráðabirgðatímabilsins skal vera samantlagður:
 - i) munurinn á stefnulínuverðmæti nikkilnotkunar, eins og það er reiknað samkvæmt b-lið, á árinu; sem er næst á undan ári upphafsvinnslu í viðskiptatilgangi, og árinu sem er næst á undan upphafi bráðabirgðatímabilsins; og
 - ii) sextíu hundradshlutar af muninum á stefnulínuverðmæti nikkilnotkunar, eins og það er reiknað samkvæmt b-lið, á árinu, sem umsókn um vinnsluleyfi tekur til, og árinu sem er næst á undan ári upphafsvinnslu í viðskiptatilgangi.

b) Í a-lið:

i) skal stefnulínuverðmætið, sem notað er til að reikna nikkilframleiðsluhámarkið, vera það árlega nikkilnotkunarverðmæti á stefnulínu sem reiknað er á árinu þegar vinnsluleyfi er veitt. Stefнулínuna skal leiða af línubraut lógaritma raunverulegrar nikkilnotkunar á nýjasta 15 ára tímabili sem þessi gögn liggja fyrir um og skal tíminn vera sjálfstæði breytilegi þátturinn. Þessa stefnulínu skal kalla upphaflegu stefnulínuna;

ii) skal stefnulínan, sem notuð er til að ákveða magnið samkvæmt a-lið, ef árleg hækkun upphaflegu stefnulínunnar er minna en 3 hundraðshlutar, í staðinn skera upphaflegu stefnulínuna við verðmæti fyrsta ársins á viðeigandi 15 ára tímabili og hækka um 3 hundraðshluta árlega. Það er þó skilyrði að framleiðsluhámarkið, sem ákveðið er fyrir hvert ár bráðabirgðatímabilsins, megi ekki í nokkru tilviki vera meira en munurinn á upphaflega stefnulínuverðmætinu á því ári og upphaflega stefnulínuverðmætinu á árinu sem er næst á undan upphafi bráðabirgðatímabilsins.

5. Stofnunin skal áskilja fyrirtækinu til upphafsvinnslu þess 38 000 tonna magn af nikkli af gildandi framleiðsluhámarki sem reiknað er samkvæmt 4. tl.

6. a) Framkvæmdaaðili getur á hverju ári unnið minna en eða allt að 8 hundraðshlutum meira en það árlega framleiðslumagn jarðefna úr fjölmálmsmolum sem tiltekið er í vinnsluleyfi hans enda skal heildarframleiðslumagnið ekki fara yfir það sem tiltekið er í leyfinu. Semja skal við stofnunina um allt umframmagn, sem er yfir 8 hundraðshlutum og allt að 20 hundraðshlutum á einhverju ári, eða um allt umframmagn á fyrsta og síðari árum í kjölfar tveggja ára í röð þar sem um er að ræða umframmagn og getur hún krafist þess að framkvæmdaaðilinn fái viðbótarvinnsluleyfi sem taki til viðbótarframleiðslu.

b) Stofnunin skal þá fyrst athuga umsóknir um þessi viðbótarvinnsluleyfi er allar óafgreiddar umsóknir framkvæmdaaðila, sem hafa enn ekki fengið vinnsluleyfi, hafa verið afgreiddar og tilhlýðileg hliðsjón hefur verið höfð af öðrum líklegum umsækjendum. Stofnunin skal taka mið af meginreglunni um að fara ekki fram úr heildarframleiðslunni sem leyfð er á grundvelli framleiðsluhámarksins á hverju ári bráðabirgðatímabilsins. Hún skal ekki heimila samkvæmt nokkurri starfsáætlun framleiðslu á magni sem fer fram úr 46 500 tonnum af nikkli á ári.

7. Framleiðslumagn annarra málma, svo sem kopars, kóbólts og mangans, sem unnir eru úr fjölmálmsmolum, fengnum samkvæmt vinnsluleyfi, skal ekki vera meira en það sem mundi hafa verið framleitt ef framkvæmdaaðilinn hefði unnið hámarks magn nikkils úr þeim molum samkvæmt þessari grein. Stofnunin skal móta reglur, reglugerðir og starfshætti samkvæmt III. viðauka, 17. gr., til að framkvæma þennan tölulið.

8. Réttindi og skyldur viðvíkjandi óréttmætum efnahagsháttum samkvæmt viðeigandi marghliða viðskiptasamningum skulu eiga við um rannsóknir á jarðefnum af svæðinu og hagnýtingu þeirra. Við lausn deilumála, sem koma upp samkvæmt þessu ákvæði, skulu aðildarríki, sem eru aðilar að þessum marghliða viðskiptasamningum, fara eftir reglum þessara samninga um lausn deilumála.

9. Stofnunin skal hafa vald til að takmarka framleiðslumagn annarra jarðefna af svæðinu en jarðefna úr fjölmálmum, með þeim skilyrðum og með því að beita þeim aðferðum sem viðeigandi kunna að vera, og skal hún þá samþykkja reglugerðir samkvæmt 161. gr., 8. tl.

10. Þingið skal, eftir tillögu ráðsins á grundvelli álits efnahagsáætlananefndarinnar, koma upp bótakerfi eða gera aðrar ráðstafanir til að styðja efnahagslega aðlögun, m. a. taka upp samstarf við sérstofnanir og aðrar alþjóðastofnanir til að aðstoða þróunarlönd sem verða fyrir því að lækkun á verði viðkomandi jarðefnis eða minnkun á útflutningsmagni þess jarðefnis hefur mjög óhagstæð áhrif á útflutningstekjur eða efnahag þeirra, að því leyti sem starfsemi á svæðinu veldur þessari skerðingu. Stofnunin skal samkvæmt beiðni hefja kannanir á vandamálum þeirra ríkja, sem líklegt er að verði verst úti, í því skyni að draga sem mest úr erfiðleikum þeirra og aðstoða þau við efnahagslega aðlögun þeirra.

152. gr.

Framkvæmd valds og starfa af hálfu stofnunarinnar

1. Stofnunin skal forðast mismunun þegar hún framkvæmir vald sitt og störf, m. a. þegar hún veitir tækifæri til starfsemi á svæðinu.

2. Engu að síður skal heimilt, eins og sérstaklega er kveðið á um í þessum hluta, að taka sérstakt tillit til þróunarríkja, m. a. gefa landlukt og landfræðilega afskiptu ríkjnum í þeirra hópi sérstakan gaum.

153. gr.

Rannsókn- og hagnýtingarkerfi

1. Stofnunin skal skipuleggja, stunda og hafa eftirlit með starfsemi á svæðinu fyrir hönd mannkynsins í heild samkvæmt þessari grein auk annarra viðeigandi ákvæða þessa hluta og viðeigandi viðauka, svo og samkvæmt reglum, reglugerðum og starfsháttum stofnunarinnar.

2. Eftirfarandi skulu stunda starfsemi á svæðinu eins og mælt er fyrir um í 3. tl.:

a) fyrirtækið og —

b) í tengslum við stofnunina — aðildarríki eða ríkisfyrirtæki ellegar einstaklingar eða löggjafarstjórnir sem eru af þjóðerni aðildarríkja ellegar undir virkri stjórn þeirra eða ríkisborgara þeirra, þegar þessi ríki veita þeim stuðning, eða einhver hópur hinna framangreindu sem uppfyllir kröfur samkvæmt ákvæðum þessa hluta og III. viðauka.

3. Stunda skal starfsemi á svæðinu samkvæmt formlegri, skriflegri starfsáætlun sem gerð er samkvæmt III. viðauka og ráðið samþykkir að undangenginni athugun laga- og tækninefndarinnar. Þegar aðilarnir, sem tilteknir eru í 2. tl. b), stunda starfsemi á svæðinu samkvæmt leyfi frá stofnuninni skal starfsáætlunin, samkvæmt III. viðauka, 3. gr., vera í formi samnings. Í þessum samningum má kveða á um sameiginlegar ráðstafanir samkvæmt III. viðauka, 11. gr.

4. Stofnunin skal hafa það eftirlit með starfsemi á svæðinu sem nauðsynlegt er til að tryggja að farið sé eftir viðeigandi ákvæðum þessa hluta og viðaukanna sem snerta hann, reglum, reglugerðum og starfsháttum stofnunarinnar og starfsáætlunum sem samþykktar eru samkvæmt 3. tl. Aðildarríki skulu aðstoða stofnunina með því að gera allar nauðsynlegar ráðstafanir til að tryggja þessa hlýðni samkvæmt 139. gr.

5. Stofnunin skal hvenær sem er hafa rétt til að gera ráðstafanir, sem kveðið er á um í þessum hluta, til að tryggja að farið sé eftir ákvæðum hans og eftirlits- og stjórnunarstörfin, sem henni eru falin í honum eða í samningi, séu framkvæmd. Stofnunin skal hafa rétt til að skoða allan útbúnað á svæðinu sem notaður er í sambandi við starfsemi á svæðinu.

6. Í samningi samkvæmt 3. tl. skal kveða á um tryggingu fyrir framkvæmd samningsins. Þar af leiðandi skal ekki endurskoða samninginn, fresta framkvæmd hans né segja honum upp nema samkvæmt III. viðauka, 18. og 19. gr.

154. gr.

Regluleg endurskoðun

Fimmta hvert ár frá gildistöku samnings þessa skal þingið framkvæma almenna og kerfisbundna endurskoðun á því hvernig hið alþjóðlega stjórnkerfi svæðisins, sem komið er á í samningi þessum, hefur reynst í framkvæmd. Með tilliti til þessarar endurskoðunar getur þingið gert, eða lagt til að aðrar deildir geri, þær ráðstafanir samkvæmt ákvæðum og starfsháttum þessa hluta og viðaukanna, sem snerta hann, er leiða til endurbóta á framkvæmd stjórnkerfisins.

155. gr.

Endurskoðunarráðstefnan

1. Fimmtán árum frá 1. janúar á því ári, er upphafsvinnsla í viðskiptatilgangi hefst samkvæmt samþykktri starfsáætlun, skal þingið boða til ráðstefnu til að endurskoða þau ákvæði þessa hluta og viðeigandi viðauka sem gilda um rannsókn- og hagnýtingarkerfi vegna auðlinda svæðisins. Með tilliti til reynslunnar, sem fengist hefur á því tímabili, skal endurskoðunarráðstefnan athuga nákvæmlega:

- a) hvort ákvæði þessa hluta, sem gilda um rannsókn- og hagnýtingarkerfi vegna auðlinda svæðisins, hafi náð tilgangi sínum að öllu leyti, m. a. hvort þau hafi komið mannkyninu í heild að gagni;
 - b) hvort frátekin svæði hafi á 15 ára tímabilinu verið hagnýtt á virkan og stöðugan hátt í samanburði við ófrátekin svæði;
 - c) hvort þróun og not svæðisins og auðlinda þess hafi farið fram á þann hátt að það hvetti til heilbrigðrar þróunar efnahagsmála heimsins og stöðugar aukningar alþjóðaviðskipta;
 - d) hvort komið hafi verið í veg fyrir einokun starfsemi á svæðinu;
 - e) hvort stefnan, sem greint er frá í 150. og 151. gr., hafi verið framkvæmd; og
 - f) hvort kerfið hafi leitt til sanngjarnrar skiptingar hagsbóta sem eiga rætur að rekja til starfsemi á svæðinu og skal þá taka sérstakt tillit til hagsmuna og þarfa þróunarríkja.
2. Endurskoðunarráðstefnan skal tryggja að ekki sé hvikað frá meginreglunni um sameiginlega arfleifð mannkynsins, alþjóðlega stjórnkerfið sem ætlað er að tryggja sanngjarna hagnýtingu auðlinda svæðisins til hagsbóta fyrir öll lönd, einkum þróunarríkin, og stofnun til að skipuleggja, stjórna og hafa eftirlit með starfsemi á svæðinu. Hún skal einnig tryggja að ekki sé hvikað frá meginreglunum sem settar eru í þessum hluta um höfnun á kröfum eða beitingu fullveldisréttar yfir hluta svæðisins, réttindi ríkja og gerðir þeirra almennt viðvíkjandi svæðinu og

þátttöku þeirra í starfsemi á svæðinu í samræmi við samning þennan, um viðnám gegn einokun starfsemi á svæðinu, not svæðisins í friðsamlegum tilgangi einvörðungu, efnahagsleg atriði varðandi starfsemi á svæðinu, hafrannsóknir, miðlun tækni, verndun hafrýmisins, verndun mannlífa, réttindi strandríkja, réttarstöðu hafsins, sem liggur yfir svæðinu, og loftrýmisins yfir því hafi og um innbyrðis fyrirkomulag starfsemi á svæðinu og annarrar starfsemi í hafrýminu.

3. Beita skal sömu aðferð við ákvarðanatöku á endurskoðunarráðstefnunni og beitt var á þriðju hafréttarráðstefnu Sameinuðu þjóðanna. Ráðstefnan skal gera allt, sem í hennar valdi stendur, til að ná samkomulagi um breytingar samhljóða og skal engin atkvæðagreiðsla fara fram um þau mál fyrr en reynt hefur verið til þrautar að taka samhljóða ákvörðun.

4. Ef endurskoðunarráðstefnan hefur ekki náð samkomulagi um rannsókn- og hagnýtingarkerfi vegna auðlinda svæðisins fimm árum eftir að hún hófst getur hún á næstu 12 mánuðum ákveðið með atkvæðum þriggja fjórðu aðildarríkjanna að samþykkja og leggja fyrir aðildarríkin til fullgildingar eða aðildar þær breytingar sem hún telur nauðsynlegar og víðeigandi til að breyta kerfinu eða útfæra það. Þessar breytingar skulu ganga í gildi gagnvart öllum aðildarríkjum 12 mánuðum eftir að þrjár fjórðu aðildarríkjanna hafa komið fullgildingar- eða aðildarskjölum í vörslu.

5. Breytingar, sem endurskoðunarráðstefnan samþykkir samkvæmt þessari grein, skulu ekki hafa áhrif á réttindi sem áunnin eru samkvæmt gildandi samningum.

4. KAFLI. STOFNUNIN

A-LIÐUR. ALMENN ÁKVÆÐI

156. gr.

Stofnsetning stofnunarinnar

1. Alþjóðahafsbotnsstofnunin, sem skal starfa samkvæmt þessum hluta, er hér með stofnsett.

2. Öll aðildarríki eru sjálfkrafa aðilar að stofnuninni.

3. Áheyrnaraðilar á þriðju hafréttarráðstefnu Sameinuðu þjóðanna, sem hafa undirritað lokasamþykktina og er ekki getið í 305. gr., 1. tl. c), d), e) né f), skulu hafa rétt til að taka þátt í stofnuninni sem áheyrnaraðilar samkvæmt reglum, reglugerðum og starfsháttum hennar.

4. Aðsetur stofnunarinnar skal vera á Jamaíku.

5. Stofnunin getur stofnsett þær svæðisbundnu miðstöðvar eða skrifstofur sem hún telur nauðsynlegar til að framkvæma störf sín.

157. gr.

Eðli og grundvallarreglur stofnunarinnar

1. Stofnunin er sú stofnun þar sem aðildarríki skulu samkvæmt þessum hluta skipuleggja og hafa eftirlit með starfsemi á svæðinu, einkum með stjórnun auðlinda svæðisins í huga.

2. Stofnunin fer með það vald og þau störf sem henni eru veitt berum orðum í samningi þessum. Stofnunin skal jafnframt hafa það vald í samræmi við samning

þennan sem felst óbeint í og er nauðsynlegt til framkvæmdar þessa valds og þessara starfa að því er snertir starfsemi á svæðinu.

3. Stofnunin byggist á meginreglunni um fullveldisjafnræði allra aðila að henni.

4. Allir aðilar að stofnuninni skulu af trúnaði standa við skuldbindingarnar sem þeir hafa tekið á sig samkvæmt þessum hluta til að tryggja þeim öllum réttindi og hagsbætur á grundvelli aðildar.

158. gr.

Deildir stofnunarinnar

1. Aðaldeildir stofnunarinnar, þing, ráð og skrifstofa, eru hér með stofnsettar.

2. Fyrirtækið er hér með stofnsett og skal stofnunin framkvæma störf samkvæmt 170. gr., 1. tl., í þeirri deild.

3. Stofnsetja má samkvæmt þessum hluta þær undirdeildir sem nauðsynlegar kunna að teljast.

4. Sérhver aðaldeild stofnunarinnar og fyrirtækið skulu bera ábyrgð á framkvæmd þess valds og þeirra starfa sem þeim eru veitt. Við framkvæmd þessa valds og þessara starfa skal sérhver deild forðast að grípa til aðgerða sem kunna að takmarka eða hindra framkvæmd sérstaks valds og sérstakra starfa, veitt annarri deild.

B-LIÐUR. ÞINGIÐ

159. gr.

Skipun, málsmeðferð og atkvæðagreiðsla

1. Á þinginu eiga sæti allir aðilar að stofnuninni. Sérhver aðili skal hafa einn fulltrúa á þinginu og má hann hafa með sér varafulltrúa og ráðunauta.

2. Þingið skal koma saman til reglulegra árlegra funda og til þeirra sérstöku funda sem þingið kann að ákveða ellegar aðalframkvæmdastjórninn boðar til að beiðni ráðsins eða meirihluta aðila að stofnuninni.

3. Fundina skal halda á aðsetursstað stofnunarinnar nema þingið ákveði annað.

4. Þingið skal setja sér fundarsköp. Í upphafi hvers reglulegs fundar skal það kjósa forseta sinn og aðra þá embættismenn sem þörf kann að vera á. Þeir skulu gegna störfum þar til nýr forseti og aðrir embættismenn eru kosnir á næsta reglulegum fundi.

5. Meirihluti fulltrúa á þinginu skal vera skilyrði fyrir ályktunarhæfi.

6. Sérhver fulltrúi á þinginu skal hafa eitt atkvæði.

7. Ákvarðanir um fundarskapaatriði, m. a. ákvarðanir um að boða til sérstakra funda þingsins, skal taka af meirihluta fulltrúanna sem eru viðstaddir og greiða atkvæði.

8. Ákvarðanir um efnisatriði skal taka með atkvæðum tveggja þriðju fulltrúanna sem eru viðstaddir og greiða atkvæði enda teljist meirihluti fulltrúanna, sem taka þátt í fundinum, til þessa meirihluta. Þegar álitamál er hvort atriði sé efnisatriði eða ekki skal líta á það atriði sem efnisatriði nema þingið ákveði annað með meirihlutanum sem tilskilinn er til ákvarðana um efnisatriði.

9. Þegar efnisatriði kemur til atkvæða í fyrsta skipti getur forsetinn frestað ákvörðun um atkvæðagreiðslu um það atriði allt að fimm almanaksdögum, og skal gera það ef a. m. k. einn fimmtí fulltrúa á þinginu óskar þess. Þessari reglu má aðeins beita einu sinni um hvert atriði og skal henni ekki beitt til að fresta atriðinu fram yfir lok fundarins.

10. Þegar lögð hefur verið fram skrifleg beiðni, stíluð á forsetann og studd af a. m. k. einum fjórða aðila að stofnuninni, um álitserð varðandi það hvort tillaga, sem liggur fyrir þinginu um eitthvert mál, sé í samræmi við samning þennan skal þingið biðja hafsbotnsdeilnadeild Alþjóðlega hafréttardómsins að láta í té álitserð þar um og skal fresta atkvæðagreiðslu um þá tillögu þar til álitserð deildarinnar hefur borist. Ef álitserðin berst ekki fyrir lokaviku fundarins þegar beið er um hana skal þingið ákveða hvenær það muni koma saman til að greiða atkvæði um tillöguna sem frestað hefur verið.

*160. gr.
Vald og störf*

1. Þingið skal sem eina deild stofnunarinnar, þar sem allir aðilarnir eiga sæti, teljast æðsta deild stofnunarinnar og skulu hinar aðaldeildirnar bera ábyrgð gagnvart því eftir því sem sérstaklega er kveðið á um í samningi þessum. Þingið skal hafa vald til að móta almenna stefnu í samræmi við viðeigandi ákvæði samnings þessa varðandi sérhvert málefni eða mál innan valdsviðs stofnunarinnar.

2. Vald og störf stofnunarinnar skulu auk þess vera fólgin í því:

- a) að kjósa fulltrúa í ráðið samkvæmt 161. gr.;
- b) að kjósa aðalframkvæmdastjórnann úr hópi frambjóðendanna sem ráðið gerir tillögu um;
- c) að kjósa eftir tillögu ráðsins menn í stjórnarnefnd fyrirtækisins og aðalforstjóra fyrirtækisins;
- d) að stofnsetja þær undirdeildir sem það telur nauðsynlegar til að framkvæma störf sín samkvæmt þessum hluta. Þegar skipað er í þessar undirdeildir skal hafa tilhlýðilega hliðsjón af meginreglunni um sanngjarna hnattsvæðisdreifingu og sérstökum hagsmunum, svo og þörfinni á mönnum með hæfileikum og réttindum að því er varðar viðeigandi tæknileg mál sem þessar deildir fjalla um;
- e) að ákveða framlög aðila vegna áætlunar stofnunarinnar um stjórnunarútgjöld samkvæmt viðurkenndum niðurbjörðunartíga, byggðum á stiganum sem notaður er fyrir reglulega fjárhagsáætlun Sameinuðu þjóðanna, þar til stofnunin hefur nægilegar tekjur af öðrum tekjustofnum til að standa straum af stjórnunarútgjöldum sínum;
- f) i) að athuga og samþykka eftir tillögu ráðsins reglurnar, reglugerðirnar og starfshættina varðandi sanngjarna skiptingu fjárhagslegra og annarra efna-hagslegra hagsbóta sem eiga rætur að rekja til starfsemi á svæðinu, svo og greiðslanna og framlaganna sem innt eru af hendi samkvæmt 82. gr., og skal þá taka sérstakt tillit til hagsmuna og þarfa þróunarríkja og þjóða sem hafa ekki öðlast fullt sjálfstæði né aðra sjálfstjórnarstöðu. Ef þingið samþykkir ekki tillögur ráðsins skal þingið vísa þeim aftur til ráðsins til athugunar að nýju með tilliti til sjónarmiðanna sem þingið hefur látið í ljós;

- ii) að athuga og samþykkja reglur, reglugerðir og starfshætti stofnunarinnar, og breytingar þar á, sem ráðið hefur samþykkt til bráðabirgða samkvæmt 162. gr., 2. tl. o) ii). Þessar reglur, reglugerðir og starfshættir skulu ná til jarðefnaleyta, rannsókna og hagnýtingar á svæðinu, til fjármálastjórnar og innri stjórnunar stofnunarinnar og eftir tillögu stjórnarnefndar fyrirtækisins til yfirfærslu fjár frá fyrirtækinu til stofnunarinnar;
- g) að ákveða í samræmi við samning þennan og reglur, reglugerðir og starfshætti stofnunarinnar sanngjarna skiptingu fjárhagslegra og annarra efnahagslegra hagsbóta sem eiga rætur að rekja til starfsemi á svæðinu;
- h) að athuga og samþykkja drög að árlegri fjárhagsáætlun stofnunarinnar sem ráðið leggur fram;
- i) að rannsaka reglulegar skýrslur frá ráðinu og fyrirtækinu og sérstakar skýrslur sem ráðið eða einhver önnur deild stofnunarinnar er beðin um;
- j) að hefja kannanir og gera tillögur í því skyni að efla alþjóðasamstarf varðandi starfsemi á svæðinu og hvetja til framþróunar þjóðaréttar þar að lútandi, svo og bálkunar hans;
- k) að athuga vandamál almenns eðlis í sambandi við starfsemi á svæðinu, einkum þau sem koma upp hjá þróunarríkjum, svo og þau vandamál ríkja í sambandi við starfsemi á svæðinu sem rakin verða til landfræðilegrar legu þeirra, einkum landluktra og landfræðilega afskiptra ríkja;
- l) að koma upp, eftir tillögu ráðsins á grundvelli álits efnahagsáætlanefndarinnar, bótakerfi eða gera aðrar ráðstafanir til að styðja efnahagslega aðlögun eins og kveðið er á um í 151. gr., 10. tl.;
- m) að fresta beitingu réttinda og forréttinda samfara aðild samkvæmt 185. gr.;
- n) að ræða sérhvert málefni eða mál innan valdsviðs stofnunarinnar og ákveða í samræmi við dreifingu valds og skiptingu starfa milli deilda stofnunarinnar hvaða deild stofnunarinnar skuli fjalla um hvert það málefni eða mál sem er ekki sérstaklega falið ákveðinni deild.

C-LIÐUR. RÁÐIÐ

161. gr.

Skipun, málsmeðferð og atkvæðagreiðsla

1. Ráðið skal skipað fulltrúum 36 aðila að stofnuninni og kýs þingið þá í eftirfarandi röð:

- a) fjóra fulltrúa frá þeim aðildarríkjum sem hafa á síðustu fimm árum, þar sem hagskýrslur liggja fyrir, annaðhvort notað meira en 2 hundraðshluta af heildarnotkun heimsins eða flutt inn nettó meira en 2 hundraðshluta af heildarinnflutningi heimsins á vörum, framléiddum úr flokkum jarðefna sem fást munu af svæðinu, þó í öllum tilvikum einn fulltrúa frá ríki á sósíalíska Austur-Evrópusvæðinu og einn fulltrúa frá stærsta notandanum;

- b) fjóra fulltrúa frá þeim átta aðildarríkjum sem hafa fjárfest mest við undirbúning og framkvæmd starfsemi á svæðinu, annaðhvort beint eða fyrir milligöngu ríkisborgara sinna, m. a. einn fulltrúa a. m. k. frá ríki á sósíalíska Austur-Evrópusvæðinu;
- c) fjóra fulltrúa frá aðildarríkjum er á grundvelli vinnslu á svæðum undir lögsögu þeirra eru meiri háttar nettóútflytjendur á flokkum jarðefna sem fást munu af svæðinu, m. a. tvö þróunarríki a. m. k. þar sem útflutningur þessara jarðefna hefur verulega þýðingu fyrir efnahaginn;
- d) sex fulltrúa frá þróunarríkjum í hópi aðildarríkja til að gæta sérstakra hagsmuna. Til sérstöku hagsmunanna, sem gæta á, skulu teljast hagsmunir fjölmennra ríkja, ríkja sem eru landlukt eða landfræðilega afskipt, ríkja sem eru meiri háttar innflytjendur á flokkum jarðefna sem fást munu af svæðinu, ríkja sem eru mögulegir framleiðendur þessara jarðefna og minnst iðnþróaðra ríkja;
- e) átján fulltrúa sem kosnir eru samkvæmt meginreglunni um að tryggja sanngjarna hnattsvæðisdreifingu sæta í ráðinu í heild enda skal hvert hnattsvæði eiga a. m. k. einn fulltrúa sem kosinn er samkvæmt þessum lið. Að því er þetta varðar skulu hnattsvæðin vera Afríka, Asía, hin sósíalíska Austur-Evrópa, Rómanska Ameríka og Vestur-Evrópa og önnur ríki.

2. Þegar kosnir eru fulltrúar í ráðið samkvæmt 1. tl. skal þingið tryggja að:

- a) fjöldi fulltrúa frá landluktum og landfræðilega afskiptum ríkjum sé í skynsamlegu hlutfalli við fulltrúafjölda þeirra á þinginu;
- b) fjöldi fulltrúa frá strandríkjum, einkum þróunarríkjum, sem uppfylla ekki skilyrði 1. tl. a), b), c) né d), sé í skynsamlegu hlutfalli við fulltrúafjölda þeirra á þinginu;
- c) sérhver hópur aðildarríkja, sem eiga á fulltrúa í ráðinu, eigi þá fulltrúa sem sá hópur kann að hafa tilnefnt.

3. Kosningar skulu fara fram á reglulegum fundum þingsins. Skal kjósa sérhvern fulltrúa í ráðið til fjögurra ára. Í fyrstu kosningunni skal kjörtímabil helmings fulltrúa frá hverjum hópi, sem getið er í 1. tl., þó vera tvö ár.

4. Fulltrúar í ráðinu skulu vera kjörgengir við endurkjör en tilhlýðilegt tillit skal taka til þess að æskilegt er að skipta um fulltrúa.

5. Ráðið skal starfa á aðsetursstað stofnunarinnar og skal það koma eins oft saman og störf stofnunarinnar kunna að krefja en þó eigi sjaldnar en þrisvar á ári.

- 6. Meirihluti fulltrúa í ráðinu skal vera skilyrði fyrir ályktunarhæfi.
- 7. Sérhver fulltrúi í ráðinu skal hafa eitt atkvæði.
- 8. a) Ákvarðanir um fundarskapaatriði skal taka af meirihluta fulltrúanna sem eru viðstaddir og greiða atkvæði.
- b) Ákvarðanir um efnisatriði, sem reist eru á eftirfarandi ákvæðum, skal taka með atkvæðum tveggja þriðju fulltrúanna sem eru viðstaddir og greiða atkvæði enda teljist meirihluti fulltrúa í ráðinu til þessa meirihluta: 162. gr., 2. tl., f-, g-, h-, i-, n-, p- eða v-lið; 191. gr.
- c) Ákvarðanir um þriggja fjórðu fulltrúanna sem eru viðstaddir og greiða atkvæði

enda teljist meirihluti fulltrúa í ráðinu til þessa meirihluta: 162. gr., 1. tl.; 162. gr., 2. tl., a-, b-, c-, d-, e-, l-, q-, r-, s- eða t-lið; u-lið þegar um vanefnd er að ræða af hálfu verktaka eða stuðningsaðila; w-lið enda mega fyrirsmáli, sem gefin eru út samkvæmt honum, ekki vera bindandi í meira en 30 daga nema þau séu staðfest með ákvörðun sem tekin er samkvæmt d-lið; 162. gr., 2. tl., x-, y- eða z-lið; 163. gr., 2. tl.; 174. gr., 3. tl.; IV. viðauka, 11. gr.

- d) Ákvarðanir um efnisatriði, sem reist eru á eftirfarandi ákvæðum, skal taka samhljóða: 162. gr., 2. tl. m) og o); samþykkt breytinga á XI. hluta.
- e) Í d-, f- og g-lið merkir „samhljóða“ að formleg mótmæli komi ekki fram. Innan 14 daga frá framlagningu tillögu fyrir ráðið skal forseti ráðsins fullvissa sig um það hvort formleg mótmæli gegn samþykkt tillögunnar muni koma fram. Ef forsetinn fullvissar sig um að slík mótmæli muni koma fram skal hann innan þriggja daga frá þessari niðurstöðu skipa og kalla saman sáttanefnd, sem skipuð sé eigi fleiri en níu fulltrúum í ráðinu, með forsetann sem formann, í því skyni að jafna ágreininginn og semja tillögu sem unnt er að samþykkja samhljóða. Nefndin skal hraða störfum sínum og gefa ráðinu skýrslu innan 14 daga frá því að hún er skipuð. Ef nefndin getur ekki mælt með tillögu sem unnt er að samþykkja samhljóða skal hún í skýrslu sinni greina frá ástæðunum fyrir andstöðu við tillöguna.
- f) Ákvarðanir um atriði, ótalin hér að ofan, sem ráðinu er heimilt að taka samkvæmt reglum, reglugerðum og starfsháttum stofnunarinnar eða á annan hátt, skal taka samkvæmt þeim liðum þessa töluliðs, sem tilteknir eru í reglunum, reglugerðunum og starfsháttunum, eða, ef þeir eru ekki tilteknir þar, þá samkvæmt þeim lið sem ráðið ákveður samhljóða, fyrirfram ef unnt er.
- g) Þegar álitamál er hvort atriði falli undir a-, b-, c- eða d-lið skal líta svo á að atriðið falli undir liðinn þar sem krafist er eftir atvikum meiri eða mests meirihluta ellegar samhljóða ákvörðunar nema ráðið ákveði annað með áðurnefndum meirihluta eða samhljóða.

9. Ráðið skal kveða á um málsmeðferð þannig að aðili að stofnuninni, sem á ekki fulltrúa í ráðinu, geti sent fulltrúa til að sækja fund ráðsins þegar þessi aðili óskar þess eða mál, sem snertir hann sérstaklega, er til athugunar. Þessi fulltrúi skal hafa rétt til að taka þátt í umræðum en ekki atkvæðisrétt.

*162. gr.
Vald og störf*

1. Ráðið er framkvæmdadeild stofnunarinnar. Skal ráðið hafa vald til að móta, í samræmi við samning þennan og hina almennu stefnu sem þingið mótar, hina sérstöku stefnu sem stofnunin skal fylgja varðandi sérhvert málefni eða mál innan valdsviðs stofnunarinnar.

2. Auk þess skal ráðið:

- a) hafa umsjón með og samræma framkvæmd ákvæða þessa hluta í öllum málefnum og málum innan valdsviðs stofnunarinnar og draga athygli þingsins að vanefndatilvikum;

- b) gera tillögu til þingsins um skrá um frambjóðendur til kosningar aðalframkvæmdastjórans;
- c) gera tillögu til þingsins um frambjóðendur til kosningar manna í stjórnarnefnd fyrirtækisins og aðalforstjóra fyrirtækisins;
- d) stofnsetja, eftir því sem við á og með tilhlýðilegu tilliti til sparnaðar- og virknissjónarmiða, þær undirdeildir sem það telur nauðsynlegar til að framkvæma störf sín samkvæmt þessum hluta. Þegar skipað er í undirdeildir skal leggja áherslu á þörfina á mönnum með hæfileikum og réttindum að því er varðar viðeigandi tæknileg mál sem þessar deildir fjalla um enda skal hafa tilhlýðilega hliðsjón af meginreglunni um sanngjarna hnattsvæðisdreifingu og sérstökum hagsmunum;
- e) setja sér fundarskóp, m. a. um aðferðina við val á forseta sínum;
- f) gera fyrir hönd stofnunarinnar og innan valdsviðs síns samninga við Sameinuðu þjóðirnar eða aðrar alþjóðastofnanir með fyrirvara um samþykki þingsins;
- g) athuga skýrslur fyrirtækisins og senda þinginu þær ásamt tillögum sínum;
- h) leggja fyrir þingið ársskýrslur og þær sérstöku skýrslur sem þingið kann að biðja um;
 - i) gefa fyrirtækinu fyrirmæli samkvæmt 170. gr.;
 - j) samþykkja starfsáætlanir samkvæmt III. viðauka, 6. gr. Ráðið skal fjalla um sérhverja starfsáætlun á eftirfarandi hátt innan 60 daga frá því að laga- og tækninefndin leggur hana fram á fundi ráðsins:
 - i) ef nefndin leggur til að starfsáætlun sé samþykkt skal líta svo á að ráðið hafi samþykkt hana ef enginn fulltrúi í ráðinu leggur skriflega fyrir forsetann innan 14 daga sérstök mótmæli þar sem fullyrt er að kröfur III. viðauka, 6. gr., séu ekki uppfylltar. Ef mótmæli koma fram skal sáttameðferðin, sem greint er frá í 161. gr., 8. tl. e), gilda. Ef enn er haldið fast við mótmælin við lok sáttameðferðarinnar skal líta svo á að ráðið hafi samþykkt starfsáætlunina nema fulltrúarnir í ráðinu felli hana samhljóða í sínum hópi, að undanskildum fulltrúum frá ríki eða ríkjum sem leggja umsóknina fram eða styðja umsækjandann;
 - ii) ef nefndin leggur til að starfsáætlun sé felld eða gerir enga tillögu getur ráðið samþykkt starfsáætlunina með atkvæðum þriggja fjórðu fulltrúanna sem eru viðstaddir og greiða atkvæði enda teljist meirihluti fulltrúanna, sem taka þátt í fundinum, til þessa meirihluta;
- k) samþykkja starfsáætlanir, sem fyrirtækið leggur fram samkvæmt IV. viðauka, 12. gr., og beita þá að breyttu breytanda aðferðunum sem greint er frá í j-lið;
- l) hafa eftirlit með starfsemi á svæðinu samkvæmt 153. gr., 4. tl., og reglum, reglugerðum og starfsháttum stofnunarinnar;
- m) gera eftir tillögu efnahagsáætlananefndarinnar nauðsynlegar og viðeigandi ráðstafanir samkvæmt 150. gr., h-lið, til að veita vernd gegn hinum óhagstæðu efnahagslegu áhrifum sem þar eru tiltekin;

- n) gera á grundvelli álits efnahagsáætlanefndarinnar tillögur til þingsins um bótakerfi eða aðrar ráðstafanir til að styðja efnahagslega aðlögun eins og kveðið er á um í 151. gr., 10. tl.;
- o) i) gera tillögur til þingsins um reglur, reglugerðir og starfshætti varðandi sanngjarna skiptingu fjárhagslegra og annarra efnahagslegra hagsbóta sem eiga rætur að rekja til starfsemi á svæðinu, svo og greiðslanna og framlaganna sem innt eru af hendi samkvæmt 82. gr., og skal þá taka sérstakt tillit til hagsmuna og þarfa þróunarríkjanna og þjóða sem hafa ekki öðlast fullt sjálfstæði né aðra sjálfstjórnarstöðu;
- ii) móta og beita til bráðabirgða, þar til samþykki þingsins er fengið, reglum, reglugerðum og starfsháttum stofnunarinnar, og breytingum þar á, með hliðsjón af tillögum laga- og tækninefndarinnar eða annarrar hlutaðeigandi undirdeildar. Þessar reglur, reglugerðir og starfshættir skulu ná til jarðefnaleyta, rannsókna og hagnýtingar á svæðinu og til fjármálastjórnar og innri stjórnunar stofnunarinnar. Mótun reglna, reglugerða og starfshátta varðandi rannsóknir á fjölmálmsmolum og hagnýtingu þeirra skal hafa forgangsrétt. Reglur, reglugerðir og starfshætti varðandi rannsóknir á annarri auðlind en fjölmálmsmolum og hagnýtingu hennar skal móta innan þriggja ára frá þeim degi er einhver aðili að stofnuninni biður hana að móta slíkar reglur, reglugerðir og starfshætti að því er snertir þessa auðlind. Allar reglur, reglugerðir og starfshættir skulu gilda til bráðabirgða uns þingið veitir þeim samþykki sitt eða ráðið breytir þeim með tilliti til sjónarmiða sem þingið hefur látið í ljós;
- p) athuga innheimtu allra greiðslna sem stofnunin á að inna af hendi eða fá í sambandi við framkvæmdir samkvæmt þessum hluta;
- q) velja á milli umsækjenda um vinnsluleyfi samkvæmt III. viðauka, 7. gr., þar sem slíks vals er krafist í því ákvæði;
- r) leggja fyrir þingið til samþykktar drög að árlegri fjárhagsáætlun stofnunarinnar;
- s) gera tillögur til þingsins um stefnu varðandi sérhvert málefni eða mál innan valdsviðs stofnunarinnar;
- t) gera tillögur til þingsins um að fresta beitingu réttinda og forréttinda samfara aðild samkvæmt 185. gr.;
- u) höfða fyrir hönd stofnunarinnar mál fyrir hafsbotnsdeilnadeildinni í vanefnda-tilvikum;
- v) tilkynna þinginu þegar hafsbotnsdeilnadeildin hefur kveðið upp úrskurð í máli sem höfðað er samkvæmt u-lið og gera hverja þá tillögu, sem það kann að telja viðeigandi, um ráðstafanir sem gera á;
- w) gefa út neyðarfyrirmæli, sem geta falið í sér fyrirmæli um frestun framkvæmda eða breytingar á þeim, til að koma í veg fyrir alvarleg spjöll á hafrýminu af völdum starfsemi á svæðinu;
- x) hafna því að verktakar eða fyrirtækið hafi svæði til hagnýtingar þegar svo háttar til að gildar sannanir gefa til kynna hættu á alvarlegum spjöllum á hafrýminu;
- y) stofnsetja undirdeild til að semja drög að fjárhagslegum reglum, reglugerðum og starfsháttum viðvíkjandi;

- i) fjármálastjórn samkvæmt 171.—175. gr.; og
 - ii) fjárhagsráðstöfunum samkvæmt III. viðauka, 13. gr. og 17. gr., 1. tl. c);
- z) koma upp viðeigandi kerfi til að stjórna og hafa umsjón með eftirlitsmannaliði sem skal hafa eftirlit með starfsemi á svæðinu til að ganga úr skugga um það hvort farið sé eftir þessum hluta, reglum, reglugerðum og starfsháttum stofnunarinnar og skilmálum og skilyrðum sérhvers samnings við stofnunina.

*163. gr.
Deildir ráðsins*

1. Eftirfarandi deildir ráðsins eru hér með stofnsettar:
 - a) efnahagsáætlananefnd;
 - b) laga- og tækninefnd.
2. Hvor nefndin um sig skal skipuð 15 mönnum og kýs ráðið þá úr hópi frambjóðendanna sem aðildarríkin tilnefna. Ef nauðsyn krefur getur ráðið þó ákveðið að fjölga mönnum í hvorri nefndinni sem er með tilhlýðilegu tilliti til sparnaðar- og virknissjónarmiða.
3. Nefndarmenn skulu búnir viðeigandi hæfileikum á því sviði sem varðar vald nefndar þeirra. Aðildarríki skulu tilnefna frambjóðendur, sem uppfylla ströngustu skilyrði um hæfni og heiðarleika og hafa hæfileika á viðkomandi sviðum, til að tryggja virka framkvæmd starfa í nefndunum.
4. Við kosningu nefndarmanna skal hafa tilhlýðilega hliðsjón af þörfinni á sanngjarnri hnattsvæðisdreifingu, svo og gæslu sérstakra hagsmuna.
5. Ekkert aðildarríki má tilnefna fleiri en einn frambjóðanda til sömu nefndarinnar. Engan mann skal kjósa til starfa í fleiri en einni nefnd.
6. Starfstími nefndarmanna skal vera fimm ár. Þeir skulu vera kjörgengir við endurkjör annað kjörtímabil.
7. Ef nefndarmaður deyr, verður óhæfur eða biðst lausnar fyrir lok starfstímans skal ráðið kjósa mann frá sama hnatt- eða hagsmunasvæði til loka starfstímans.
8. Nefndarmenn skulu ekki vera fjárhagslega riðnir við starfsemi sem snertir rannsóknir og hagnýtingu á svæðinu. Í samræmi við skyldur sínar gagnvart nefndunum, sem þeir starfa í, skulu þeir ekki, jafnvel ekki eftir að þeir hafa látið af störfum sínum, opinbera iðnaðarleyndarmál, eignarréttargögn sem stofnuninni eru afhent samkvæmt III. viðauka, 14. gr., né aðrar trúnaðarupplýsingar sem þeir fá vitneskju um í starfi sínu fyrir stofnunina.
9. Hvor nefndin um sig skal framkvæma störf sín samkvæmt þeim leiðbeiningarreglum og fyrirmælum sem ráðið kann að samþykkja.
10. Hvor nefndin um sig skal semja og leggja fyrir ráðið til samþykktar þær reglur og reglugerðir sem nauðsynlegar kunna að vera til virkrar framkvæmdar á störfum nefndarinnar.
11. Aðferðir nefndanna við ákvarðanatöku skal ákveða í reglum, reglugerðum og starfsháttum stofnunarinnar. Ef nauðsyn krefur skal útdráttur um skoðanamun í nefndinni fylgja tillögum til ráðsins.

12. Hvor nefndin um sig skal venjulega starfa á aðsetursstað stofnunarinnar og skal koma saman eins oft og þörf krefur til virkrar framkvæmdar á störfum sínum.

13. Við framkvæmd starfa sinna getur hvor nefndin um sig, þar sem við á, ráðgast við aðra nefnd, sérhverja þar til bæra stofnun Sameinuðu þjóðanna eða sérstofnana þeirra ellegar sérhverja alþjóðastofnun með valdi á viðkomandi samráðssviði.

164. gr.

Efnahagsáætlananefndin

1. Fulltrúar í efnahagsáætlananefndinni skulu búnir viðeigandi hæfileikum, svo sem að því er viðkemur jarðefnavinnslu, stjórnun starfsemi sem snertir jarðefnaauðlindir, alþjóðaviðskiptum eða alþjóðlegum efnahagsmálum. Ráðið skal leitast við að tryggja að nefndin hafi á að skipa fulltrúum með öllum viðeigandi hæfileikum. Í nefndinni skulu vera a. m. k. tveir fulltrúar frá þróunarríkjum þar sem útflutningur á flokkum jarðefna, sem fást munu af svæðinu, hefur verulega þýðingu fyrir efnahaginn.

2. Nefndin skal:

- a) gera að beiðni ráðsins tillögur um ráðstafanir til að framkvæma ákvarðanir sem eru teknar samkvæmt samningi þessum og snerta starfsemi á svæðinu;
- b) athuga þróun framboðs, eftirspurnar og verðs á efnum sem kunna að fást af svæðinu, svo og atriði sem hafa áhrif þar á, með hagsmuni bæði innflutnings- og útflutningslanda í huga, og einkum þróunarríkjanna í þeirra hópi;
- c) rannsaka sérhvert ástand sem líklegt er að haft geti hin óhagstæðu áhrif, sem getið er í 150. gr., h-lið, og eitt eða fleiri af viðkomandi aðildarríkjum hafa vakið athygli hennar á, svo og gera viðeigandi tillögur til ráðsins;
- d) gera tillögur til ráðsins, sem lagðar séu fyrir þingið eins og kveðið er á um í 151. gr., 10. tl., um bótakerfi eða aðrar ráðstafanir til að styðja efnahagslega aðlögun vegna þróunarríkja sem verða fyrir óhagstæðum áhrifum af völdum starfsemi á svæðinu. Nefndin skal gera nauðsynlegar tillögur til ráðsins viðvikjandi framkvæmd kerfisins eða annarra ráðstafana sem þingið hefur samþykkt í einstökum tilvikum.

165. gr.

Laga- og tækninefndin

1. Fulltrúar í laga- og tækninefndinni skulu búnir viðeigandi hæfileikum, svo sem að því er viðkemur rannsóknum á jarðefnaauðlindum og hagnýtingu og vinnslu þeirra, haffræði, verndun hafrymisins ellegar efnahagslegum eða lagalegum atriðum sem snerta jarðefnavinnslu á sjó og skyld sérfræðisvið. Ráðið skal leitast við að tryggja að nefndin hafi á að skipa fulltrúum með öllum viðeigandi hæfileikum.

2. Nefndin skal:

- a) gera að beiðni ráðsins tillögur um framkvæmd á störfum stofnunarinnar;
- b) athuga formlegar, skriflegar starfsáætlanir varðandi starfsemi á svæðinu samkvæmt 153. gr., 3. tl., og leggja viðeigandi tillögur fyrir ráðið. Nefndin skal

eingöngu byggja tillögur sínar á ástæðunum, sem greindar eru í III. viðauka, og skal gefa ráðinu ítarlega skýrslu þar um;

- c) hafa að beiðni ráðsins umsjón með starfsemi á svæðinu, þar sem við á, í samráði og samstarfi við sérhvern aðila, sem stundar þessa starfsemi, eða viðkomandi ríki, eitt eða fleiri, og skal gefa ráðinu skýrslu;
- d) meta umhverfisáhrif starfsemi á svæðinu;
- e) gera tillögur til ráðsins um verndun hafrýmisins með hliðsjón af skoðunum viðurkenndra sérfræðinga á því sviði;
- f) móta og leggja fyrir ráðið reglurnar, reglugerðirnar og starfshættina, sem getið er í 162. gr., 2. tl. o), með hliðsjón af öllum viðeigandi atriðum, m. a. mati á umhverfisáhrifum starfsemi á svæðinu;
- g) endurskoða þessar reglur, reglugerðir og starfshætti og gera öðru hverju tillögur til ráðsins um þær breytingar á þeim sem hún kann að álíta nauðsynlegar eða æskilegar;
- h) gera tillögur til ráðsins um gerð eftirlitsáætlunar til að fylgjast með, mæla, meta og skýra reglulega með viðurkenndum vísindalegum aðferðum hættur eða áhrif mengunar hafrýmisins af völdum starfsemi á svæðinu, tryggja að gildandi reglugerðir séu fullnægjandi og að farið sé eftir þeim og samræma framkvæmd eftirlitsáætlunarinnar sem ráðið hefur samþykkt;
- i) gera tillögu til ráðsins um að fyrir hönd stofnunarinnar sé höfðað mál fyrir hafsbotnsdeilnadeildinni samkvæmt þessum hluta og viðeigandi viðaukum, einkum með hliðsjón af 187. gr.;
- j) gera tillögur til ráðsins um ráðstafanir sem gera á þegar hafsbotnsdeilnadeildin hefur kveðið upp úrskurð í máli sem höfðað er samkvæmt i-lið;
- k) gera tillögur til ráðsins um að gefa út neyðarfyrirmæli, sem geta falið í sér fyrirmæli um frestun framkvæmda eða breytingar á þeim, til að koma í veg fyrir alvarleg spjöll á hafrýminu af völdum starfsemi á svæðinu. Ráðið skal taka þessar tillögur til meðferðar sem forgangsmál;
- l) gera tillögur til ráðsins um að hafna því að verktakar eða fyrirtækið hafi svæði til hagnýtingar þegar svo háttar til að gildar sannanir gefa til kynna hættu á alvarlegum skaða á hafrýminu;
- m) gera tillögur til ráðsins um stjórn á og umsjón með eftirlitsmannaliði sem skal hafa eftirlit með starfsemi á svæðinu til að ganga úr skugga um það hvort farið sé eftir ákvæðum þessa hluta, reglum, reglugerðum og starfsháttum stofnunarinnar og skilmálum og skilyrðum sérhvers samnings við stofnunina;
- n) reikna framleiðsluhámarkið og veita vinnsluleyfi fyrir hönd stofnunarinnar samkvæmt 151. gr., 2.—7. tl., eftir að ráðið hefur framkvæmt nauðsynlegt val á milli umsækjenda um vinnsluleyfi samkvæmt III. viðauka, 7. gr.

3. Að beiðni aðildarríkis eða annars viðkomandi aðila skal fulltrúi þess ríkis eða annars viðkomandi aðila vera í fylgd með fulltrúunum í nefndinni þegar þeir stunda umsjónar- og eftirlitsstarf sitt.

D-LIÐUR. SKRIFSTOFAN

*166. gr.
Skrifstofan*

1. Skrifstofa stofnunarinnar skal skipuð aðalframkvæmdastjóra og því starfsliði sem stofnunin kann að þarfnast.
2. Þingið skal kjósa aðalframkvæmdastjórann til fjögurra ára úr hópi frambjóðendanna sem ráðið gerir tillögur um og má endurkjósa hann.
3. Aðalframkvæmdastjórinn skal vera æðsti embættismaður stjórnarliðs stofnunarinnar og skal hann sitja sem slíkur alla fundi þingsins, ráðsins og sérhverrar undirdeildar og rækja önnur þau stjórnunarstörf sem þessar deildir fela honum.
4. Aðalframkvæmdastjórinn skal árlega gefa þinginu skýrslu um starf stofnunarinnar.

*167. gr.
Starfslið stofnunarinnar*

1. Í starfsliði stofnunarinnar skulu vera eins margir hæfir vísinda- og tæknistarfsmenn og aðrir starfsmenn og þörf kann að vera á til að vinna stjórnunarstörf stofnunarinnar.
2. Höfuðatriðið við ráðningu og skipun starfsliðsins og ákvörðun um starfskjör þess skal vera nauðsyn þess að tryggja að ströngustu skilyrði um dugnað, hæfni og heiðarleika séu uppfyllt. Í samræmi við þetta atriði skal taka tilhlýðilegt tillit til þess að mikilvægt er að ráða starfsliðið á eins breiðum hnattsvæðisgrundvelli og unnt er.
3. Aðalframkvæmdastjórinn skal skipa starfsliðið. Skilmálarnir og skilyrðin, sem gilda skulu um skipun, laun og lausn þess, skulu vera í samræmi við reglur, reglugerðir og starfshætti stofnunarinnar.

*168. gr.
Alþjóðlegt eðli skrifstofunnar*

1. Við framkvæmd skyldustarfa sinna skulu aðalframkvæmdastjórinn og starfsmennirnir ekki leita fyrirmæla hjá né taka við fyrirmælum frá nokkurri ríkisstjórn né nokkrum öðrum aðila utan stofnunarinnar. Þeir skulu forðast að hafast nokkuð það að er varpað getur rýrð á stöðu þeirra sem alþjóðlegra embættismanna, ábyrgra gagnvart stofnuninni einvörðungu. Sérhvert aðildarríki skuldbindur sig til að virða óskipt alþjóðlegt eðli skyldna aðalframkvæmdastjórans og starfsmannanna og freista þess ekki að hafa áhrif á þá er þeir rækja skyldur sínar. Brot starfsmanns á skyldum skal leggja fyrir viðeigandi stjórnunardóm eins og kveðið er á um í reglum, reglugerðum og starfsháttum stofnunarinnar.
2. Aðalframkvæmdastjórinn og starfsmennirnir skulu ekki vera fjárhagslega riðnir við starfsemi sem snertir rannsóknir og hagnýtingu á svæðinu. Í samræmi við skyldur sínar gagnvart stofnuninni skulu þeir ekki, jafnvel ekki eftir að þeir hafa látið af störfum sínum, opinbera iðnaðarleyndarmál, eignarréttargögn sem stofnuninni eru afhent samkvæmt III. viðauka, 14. gr., né aðrar trúnaðarupplýsingar sem þeir fá vitneskju um í starfi sínu fyrir stofnunina.
3. Mál vegna brota starfsmanns stofnunarinnar á skyldunum, sem greint er frá í 2. tl., skal stofnunin, að beiðni aðildarríkis, sem þolir þetta brot, ellegar

einstaklings eða lögpersónu sem aðildarríki styður samkvæmt 153. gr., 2. tl. b), og þolir þetta brot, höfða á hendur viðkomandi starfsmanni fyrir dómi sem tiltekinn er í reglum, reglugerðum og starfsháttum stofnunarinnar. Aðilinn, sem er þolandi, skal hafa rétt til að taka þátt í málinu. Aðalframkvæmdastjórinn skal leysa viðkomandi starfsmann frá störfum ef dómurinn leggur það til.

4. Reglur, reglugerðir og starfshættir stofnunarinnar skulu geyma þau ákvæði sem nauðsynleg eru til að framkvæma þessa grein.

169. gr.

Samráð og samstarf við alþjóðastofnanir og stofnanir sem ríkisstjórnir standa ekki að

1. Í málum innan valdsviðs stofnunarinnar skal aðalframkvæmdastjórinn með samþykki ráðsins gera viðeigandi samninga varðandi samráð og samstarf við alþjóðastofnanir og stofnanir sem ríkisstjórnir standa ekki að og fjárhags- og félagsmálaráð Sameinuðu þjóðanna viðurkennir.

2. Stofnun, sem aðalframkvæmdastjórinn hefur gert samning við samkvæmt 1. tl., getur tilnefnt fulltrúa til að sækja fundi deilda stofnunarinnar sem áheyrnarfulltrúar samkvæmt fundarsköpum þessara deilda. Móta skal starfshætti til að afla álits þessara stofnana í viðeigandi tilvikum.

3. Aðalframkvæmdastjórinn getur dreift til aðildarríkja skriflegum skýrslum frá stofnununum, sem ríkisstjórnir standa ekki að og getið er í 1. tl., varðandi efni sem þær eru sérhæfðar í og tengjast starfi stofnunarinnar.

E-LIÐUR. FYRIRTÆKIÐ

170. gr.

Fyrirtækið

1. Fyrirtækið skal vera sú deild stofnunarinnar sem stunda skal starfsemi á svæðinu beint samkvæmt 153. gr., 2. tl. a), svo og flutning, vinnslu og sölu jarðefna sem nást af svæðinu.

2. Innan ramma þjóðréttaraðildar stofnunarinnar skal fyrirtækið njóta þess gerhæfis sem kveðið er á um í samþykktunum í IV. viðauka. Fyrirtækið skal starfa samkvæmt samningi þessum og reglum, reglugerðum og starfsháttum stofnunarinnar, svo og hinni almennu stefnu sem þingið mótar, og skal háð fyrirmælum og eftirliti ráðsins.

3. Aðalstarfstöð fyrirtækisins skal vera á aðsetursstað stofnunarinnar.

4. Samkvæmt 173. gr., 2. tl., og IV. viðauka, 11. gr., skal veita fyrirtækinu það fé sem það kann að þarfnast til að stunda störf sín og miðla skal því tækni eins og kveðið er á um í 144. gr. og öðrum viðeigandi ákvæðum samnings þessa.

F-LIÐUR. FJÁRHAGSRÁÐSTAFANIR STOFNUNARINNAR

171. gr.

Fé stofnunarinnar

Til fjár stofnunarinnar skal telja:

- a) ákveðin framlög sem aðilar að stofnuninni greiða samkvæmt 160. gr., 2. tl. e);
- b) fé sem stofnunin tekur við samkvæmt III. viðauka, 13. gr., í sambandi við starfsemi á svæðinu;
- c) fé sem yfirfært er frá fyrirtækinu samkvæmt IV. viðauka, 10. gr.;
- d) fé sem tekið er að láni samkvæmt 174. gr.;
- e) frjáls framlög sem aðilar að stofnuninni eða aðrir aðilar greiða; og
- f) greiðslur í bótasjóð samkvæmt 151. gr., 10. tl., en efnahagsáætlanefndinni ber að gera tillögur um tekjustofna hans.

172. gr.

Árleg fjárhagsáætlun stofnunarinnar

Aðalframkvæmdastjórinn skal semja drög að árlegri fjárhagsáætlun stofnunarinnar og leggja þau fyrir ráðið. Skal ráðið athuga drögin að árlegu fjárhagsáætluninni og leggja þau fyrir þingið ásamt tillögum þar að lútandi. Þingið skal athuga og samþykkja drögin að árlegu fjárhagsáætluninni samkvæmt 160. gr., 2. tl. h).

173. gr.

Útgjöld stofnunarinnar

1. Greiða skal framlögin, sem getið er í 171. gr., a-lið, inn á sérstakan reikning til að standa straum af stjórnunarútgjöldum stofnunarinnar þar til stofnunin hefur nægilegt fé af öðrum tekjustofnum til að standa straum af þeim útgjöldum.

2. Fé stofnunarinnar skal fyrst og fremst renna til greiðslu á stjórnunarútgjöldum hennar. Að undanskildum ákveðnu framlögum, sem getið er í 171. gr., a-lið, má m. a. nota féð, sem gengur af eftir greiðslu stjórnunarútgjalda:

- a) til að framkvæma skiptingu samkvæmt 140. gr. og 160. gr., 2. tl. g);
- b) til að veita fyrirtækinu fé samkvæmt 170. gr., 4. tl.;
- c) til að greiða þróunarríkjum bætur samkvæmt 151. gr., 10. tl., og 160. gr., 2. tl. l).

174. gr.

Lántökuheimild stofnunarinnar

- 1. Stofnunin skal hafa heimild til að taka fé að láni.
- 2. Þingið skal í fjárhagsreglugerðinni, sem samþykkt er samkvæmt 160. gr., 2. tl. f), mæla fyrir um mörk lántökuheimildar stofnunarinnar.
- 3. Ráðið skal fara með lántökuheimild stofnunarinnar.
- 4. Aðildarríki skulu ekki bera ábyrgð á skuldum stofnunarinnar.

175. gr.
Árleg endurskoðun

Óháður endurskoðandi, sem þingið skipar, skal árlega endurskoða skjöl, bækur og reikninga stofnunarinnar, m. a. ársreikninga hennar.

G-LIÐUR. RÉTTARSTAÐA, FORRÉTTINDI
OG FRIÐHELGI

176. gr.
Réttarstaða

Stofnunin skal njóta þjóðréttaraðildar og þess gerhæfis sem nauðsynlegt kann að vera til að framkvæma störf sín og ná markmiðum sínum.

177. gr.
Forréttindi og friðhelgi

Til að gera stofnuninni kleift að framkvæma störf sín skal hún í landi sérhvers aðildarríkis njóta forréttindanna og friðhelginnar sem greint er frá í þessum lið. Í IV. viðauka, 13. gr., er greint frá forréttindum og friðhelgi fyrirtækisins.

178. gr.
Undanþága frá málssókn

Stofnunin, fé hennar og eignir, skulu undanþegnar málssókn nema að því leyti sem stofnunin afsalar þessari undanþágu berum orðum í einstöku máli.

179. gr.
Undanþága frá leit og sérhverri tegund töku

Fé og eignir stofnunarinnar skulu án tillits til staðsetningar og handhafa vera undanþegnar leit, afhendingarkröfu, upptöku, eignarnámi eða einhverri annarri tegund töku með stjórnvaldsráðstöfun eða löggjöf.

180. gr.
*Undanþága frá takmörkunum, reglugerðum,
hömlum og greiðslufrestunum*

Fé og eignir stofnunarinnar skulu undanþegnar hvers kyns takmörkunum, reglugerðum, hömlum og greiðslufrestunum.

181. gr.
Skjalasöfn og opinberar orðsendingar stofnunarinnar

1. Skjalasöfn stofnunarinnar skulu vera friðhelg án tillits til staðsetningar.
2. Eignarréttargögnum, iðnaðarleyndarmálum eða svipuðum upplýsingum og starfsmannaskrár skal ekki koma fyrir í skjalasöfnum sem almenningur hefur aðgang að.
3. Að því er varðar opinberar orðsendingar stofnunarinnar skal sérhvert aðildarríki veita henni eigi óhagstæðari kjör en það ríki veitir öðrum alþjóðastofnunum.

182. gr.
Forréttindi og friðhelgi vissra manna
í tengslum við stofnunina

Fulltrúar aðildarríkja, sem sækja fundi þingsins, ráðsins eða deilda þingsins eða ráðsins, svo og aðalframkvæmdastjóri og starfslíð stofnunarinnar, skulu í landi sérhvers aðildarríkis njóta:

- a) undanþágu frá málssókn vegna verka sem þeir vinna í starfi sínu nema að því leyti sem ríkið, sem þeir eru fulltrúar fyrir, eða stofnunin, eftir því sem við á, afsalar þessari undanþágu berum orðum í einstöku máli;
- b) sömu undanþágna frá innflytjendatakmörkunum, kröfum um skráningu útlendinga og herskyldu, sömu aðstöðu varðandi gjaldeyriskmarkanir og sömu kjara viðvirkjandi ferðaaðstöðu og það ríki veitir fulltrúum, embættismönnum og starfsmönnum annarra aðildarríkja í sambærilegri stöðu, enda séu þeir ekki ríkisborgarar þess aðildarríkis.

183. gr.
Skatt- og tollfrelsi

1. Á sviði opinberrar starfsemi sinnar skulu stofnunin, eignir og fé hennar, tekjur hennar og framkvæmdir og viðskipti hennar, sem heimilud eru í samningi þessum, vera undanþegin öllum beinum sköttum og vörur, sem fluttar eru inn eða út og ætlaðar til opinberra nota hennar, skulu vera undanþegnar öllum tollum. Stofnunin skal ekki krefjast undanþágu frá sköttum sem eru ekki annað en gjöld fyrir veitta þjónustu.

2. Þegar stofnunin kaupir eða keyptar eru fyrir hennar hönd fyrir verulega upphæð vörur eða þjónusta, sem hún þarfnast vegna opinberrar starfsemi sinnar, og skattar eða gjöld eru innifalin í verði þessara vara eða þjónustu skulu aðildarríki, eftir því sem unnt er, gera viðeigandi ráðstafanir til að veita undanþágu frá þessum sköttum eða tollum ellegar sjá um endurgreiðslu þeirra. Vörur, sem fluttar eru inn eða keyptar með undanþágu samkvæmt þessari grein, skal ekki selja né ráðstafa á annan hátt í landi aðildarríkisins, sem veitti undanþáguna, nema með skilyrðum sem um semst við það aðildarríki.

3. Aðildarríki skulu ekki leggja nokkurn skatt beint eða óbeint á greidd laun og þóknun né aðra tegund greiðslu sem stofnunin innir af hendi til aðalframkvæmdastjórans og starfsmanna stofnunarinnar, svo og sérfræðinga sem framkvæma verkefni fyrir stofnunina, ef þeir eru ekki ríkisborgarar þeirra.

H-LIÐUR. FRESTUN Á BEITINGU RÉTTINDA OG FORRÉTTINDA AÐILA

184. gr.
Frestun á beitingu atkvæðisréttar

Aðildarríki, sem er í vanskilum með greiðslu fjárframlaga sinna til stofnunarinnar, skal ekki hafa atkvæðisrétt ef upphæð vanskilaskulda þess er jafnhá eða hærri en upphæð framlaganna sem því bar að greiða fyrir síðustu tvö heilu árin. Þingið getur þó leyft þessum aðila að greiða atkvæði ef það er sannfært um að greiðslufallið eigi rætur að rekja til ástands sem aðillinn ræður ekki við.

185. gr.
*Frestun á beitingu réttinda og
 forréttinda samfara aðild*

1. Eftir tillögu ráðsins getur þingið svipt aðildarríki, sem hefur framið stórfelld og ítrekuð brot á ákvæðum þessa hluta, heimild til að beita réttindum og forréttindum samfara aðild.

2. Ekki má grípa til nokkurra aðgerða samkvæmt 1. tl. fyrir en hafsbotnsdeilnadeildin hefur kveðið upp þann úrskurð að aðildarríki hafi framið stórfelld og ítrekuð brot á ákvæðum þessa hluta.

5. KAFLI. LAUSN DEILUMÁLA OG ÁLITSGERÐIR

186. gr.
*Hafsbotnsdeilnadeild
 Alþjóðlega hafréttardómsins*

Um stofnun hafsbotnsdeilnadeildarinnar og það, á hvaða hátt hún skuli fara með lögsögu sína, skal fara eftir ákvæðum þessa kafla, XV. hluta og VI. viðauka.

187. gr.
Lögsaga hafsbotnsdeilnadeildarinnar

Hafsbotnsdeilnadeildin skal samkvæmt þessum hluta og viðaukunum, sem snerta hann, hafa lögsögu í deilumálum viðvíkjandi starfsemi á svæðinu sem falla undir eftirfarandi flokka:

- a) deilumál milli aðildarríkja um túlkun eða beitingu þessa hluta og viðaukanna sem snerta hann;
- b) deilumál milli aðildarríkis og stofnunarinnar um:
 - i) aðgerðir eða aðgerðaleyfi stofnunarinnar eða aðildarríkis sem fullyrt er að brjóti gegn þessum hluta eða viðaukunum, sem snerta hann, ellegar reglum, reglugerðum og starfsháttum stofnunarinnar, mótuðum samkvæmt þeim; eða
 - ii) aðgerðir stofnunarinnar sem fullyrt er að feli í sér valdþurrð eða misbeitingu valds;
- c) deilumál milli aðila að samningi, hvort sem um er að ræða aðildarríki, stofnunina eða fyrirtækið, ríkisfyrirtæki og einstaklinga eða lögpersónur sem getið er í 153. gr., 2. tl. b), um:
 - i) túlkun eða framkvæmd viðkomandi samnings eða starfsáætlunar; eða
 - ii) aðgerðir eða aðgerðaleyfi aðila að samningnum sem snertir starfsemi á svæðinu og beinist gegn hinum aðilanum eða hefur bein áhrif á lögmæta hagsmuni hans;
- d) deilumál um höfnun samnings eða lagaleg atriði, sem koma upp í samninga- viðræðunum, milli stofnunarinnar og væntanlegs verktaka sem ríki hefur stutt samkvæmt 153. gr., 2. tl. b), og uppfyllt hefur á fullnægjandi hátt skilyrði III. viðauka, 4. gr., 6. tl., og 13. gr., 2. tl.;

- e) deilumál milli stofnunarinnar og aðildarríkis, ríkisfyrirtækis ellegar einstaklings eða lögpersónu sem aðildarríki styður samkvæmt 153. gr., 2. t. l. b), þar sem fullt er að stofnunin hafi bakað sér ábyrgð samkvæmt III. viðauka, 22. gr.;
- f) öll önnur deilumál þar sem samningur þessi kveður sérstaklega á um lögsögu deildarinnar.

188. gr.

*Deilumál lögð fyrir sérstaka deild
Alþjóðlega hafréttardómsins eða
sér málsdeild hafsbotnsdeilnadeildarinnar
ellegar í bindandi viðskiptagerð.*

1. Deilumál milli aðildarríkja, sem getið er í 187. gr., a-lið, má:
 - a) að beiðni aðila deilumálsins leggja fyrir sérstaka deild Alþjóðlega hafréttardómsins sem stofna ber samkvæmt VI. viðauka, 15. og 17. gr.; eða
 - b) að beiðni einhvers aðila deilumálsins leggja fyrir sér málsdeild hafsbotnsdeilnadeildarinnar sem stofna ber samkvæmt VI. viðauka, 36. gr.
2. a) Deilumál um túlkun eða framkvæmd samnings, sem getið er í 187. gr., c-lið i), skal að beiðni einhvers aðila deilumálsins leggja í bindandi viðskiptagerð nema aðilarnir komi sér saman um annað. Lögsaga viðskiptagerðardóms, sem deilumálið er lagt fyrir, skal ekki ná til þess að kveða upp úrskurð um nokkurt atriði varðandi túlkun samnings þessa. Þegar deilumálið felur einnig í sér atriði varðandi túlkun XI. hluta og viðaukanna, sem snerta hann, viðvíkjandi starfsemi á svæðinu skal vísa því atriði til hafsbotnsdeilnadeildarinnar til úrskurðar.
- b) Ef gerðardómurinn kveður á um það við upphaf eða meðferð þessarar gerðar, annaðhvort að beiðni einhvers aðila deilumálsins eða sjálfkrafa, að úrskurður hans sé kominn undir úrskurði hafsbotnsdeilnadeildarinnar skal hann vísa þessu atriði til hafsbotnsdeilnadeildarinnar til slíks úrskurðar. Gerðardómurinn skal því næst sjá um að segja upp gerð sína í samræmi við úrskurð hafsbotnsdeilnadeildarinnar.
- c) Ef ekki er í samningnum ákvæði um gerðardómsmeðferðina sem deilumálið skal sæta skal framkvæma gerðina samkvæmt gerðardómsreglum nefndar Sameinuðu þjóðanna um alþjóðaviðskiptarétt eða öðrum þeim gerðardómsreglum sem mælt kann að vera fyrir um í reglum, reglugerðum og starfsháttum stofnunarinnar nema aðilar deilumálsins komi sér saman um annað.

189. gr.

Takmarkanir á lögsögu að því er varðar ákvarðanir stofnunarinnar

Hafsbotnsdeilnadeildin skal ekki hafa lögsögu að því er varðar framkvæmd stofnunarinnar á matsvaldi sínu samkvæmt þessum hluta; skal hún aldrei láta mat sitt koma í stað mats stofnunarinnar. Að óhnekktri 191. gr. skal hafsbotnsdeilnadeildin ekki, þegar hún fer með lögsögu sína samkvæmt 187. gr., taka afstöðu til þess hvort reglur, reglugerðir og starfshættir stofnunarinnar séu í samræmi við samning þennan né lýsa þessar reglur, reglugerðir og starfshætti ógildar. Lögsögu

hennar í þessu tilliti skal einskorða við úrskurðun staðhæfinga um það að beiting reglna, reglugerða og starfshátta stofnunarinnar í einstökum tilvikum sé andstæð samningsskyldum aðila deilumálsins eða skuldbindingum þeirra samkvæmt samningi þessum, við staðhæfingar um valdþurrð eða misbeitingu valds og við kröfur um greiðslu skaðabóta eða önnur réttarræði til handa viðkomandi aðila vegna þess að hinn aðilinn láti undir höfuð leggjast að efna samningsskyldur sínar eða skuldbindingar sínar samkvæmt samningi þessum.

190. gr.

Þáttaka og þingsókn aðildarríkja, sem veita stuðning, í máli

1. Ef einstaklingur eða lögpersóna er aðili deilumáls sem getið er í 187. gr. skal stuðningsríkinu tilkynnt það og skal það hafa rétt til að taka þátt í málinu með því að gefa skriflegar eða munnlegar skýrslur.

2. Ef höfðað er mál gegn aðildarríki í deilumáli, sem getið er í 187. gr., c-lið, af hálfu einstaklings eða lögpersónu sem annað aðildarríki styður getur málsvarnarríkið farið þess á leit við ríkið sem styður þann einstakling eða þá lögpersónu að það sæki þing í málinu fyrir hönd þess einstaklings eða þeirrar lögpersónu. Ef ekki verður af þessari þingsókn getur málsvarnarríkið gert ráðstafanir til þess að lögpersóna af þjóðerni þess sé fulltrúi þess.

191. gr.

Álitsgerðir

Hafsbotnsdeilnadeildin skal að beiðni þingsins eða ráðsins láta í té álitsgerðir um lagaleg atriði sem koma upp á sviði starfsemi þeirra. Þessar álitsgerðir skal láta sem skjótast í té.

XII. HLUTI

VERNDUN OG VARÐVEISLA HAFRÝMISINS

1. KAFLI. ALMENN ÁKVÆÐI

192. gr.

Almenn skylda

Ríkjum ber skylda til að vernda og varðveita hafrýmið.

193. gr.

Fullveldisréttur ríkja til að hagnýta náttúruauðlindir sínar

Ríki hafa fullveldisrétt til að hagnýta náttúruauðlindir sínar samkvæmt stefnu sinni í umhverfismálum og skyldu sinni til að vernda og varðveita hafrýmið.

194. gr.

Ráðstafanir til að koma í veg fyrir, draga úr og hafa eftirlit með mengun hafrýmisins

1. Ríki skulu eftir getu, hvert um sig eða sameiginlega eftir því sem við á, gera allar nauðsynlegar ráðstafanir í samræmi við samning þennan til að koma í veg fyrir, draga úr og hafa eftirlit með mengun hafrýmisins hvaðan sem hún kemur enda noti þau í þessu skyni hagkvæmustu ráð sem þeim eru tiltæk og skulu þau leitast við að samræma stefnu sína í þessu tilliti.

2. Ríki skulu gera allar nauðsynlegar ráðstafanir til að tryggja að starfsemi undir lögsögu eða stjórn þeirra sé hagað þannig að hún valdi ekki mengunarspjöllum í öðrum ríkjum og umhverfi þeirra og að mengun af völdum atvika eða starfsemi undir lögsögu eða stjórn þeirra berist ekki út fyrir svæðin þar sem þau beita fullveldisréttindum samkvæmt samningi þessum.

3. Ráðstafanirnar, sem gerðar eru samkvæmt þessum hluta, skulu ná til mengunar hafrýmisins hvaðan sem hún kemur. Til þessara ráðstafana skulu m. a. teljast ráðstafanir sem miða að því að draga sem allra mest úr:

- a) dreifingu eitraðra, skaðlegra eða skaðsamlegra efna, einkum þeirra sem eru varanleg, frá landstöðvum, úr eða um andrúmsloftið eða með losun;
- b) mengun frá skipum, einkum ráðstafanir til að koma í veg fyrir óhöpp og bregðast við neyð, tryggja öryggi starfsemi á sjó og koma í veg fyrir dreifingu af ásettu ráði eða óviljandi, svo og setning reglna um hönnun, smíði, búnað, útgerð og mönnun skipa;
- c) mengun frá útbúnaði og búnaði sem notaður er við rannsóknir á náttúruauðlindum hafsbotsins og botnlaganna eða hagnýtingu þeirra, einkum ráðstafanir til að koma í veg fyrir óhöpp og bregðast við neyð og tryggja öryggi starfsemi á sjó, svo og setning reglna um hönnun, smíði, búnað, starfrækslu og mönnun þessa útbúnaðar eða búnaðar;
- d) mengun frá öðrum útbúnaði og búnaði sem starfræktur er í hafrýminu, einkum ráðstafanir til að koma í veg fyrir óhöpp og bregðast við neyð og tryggja öryggi starfsemi á sjó, svo og setning reglna um hönnun, smíði, búnað, starfrækslu og mönnun þessa útbúnaðar eða búnaðar.

4. Þegar ríki gera ráðstafanir til að koma í veg fyrir, draga úr eða hafa eftirlit með mengun hafrýmisins skulu þau forðast að valda óréttlætalegum tálma á starfsemi sem önnur ríki stunda er þau fara með réttindi sín og rækja skyldur sínar í samræmi við samning þennan.

5. Til ráðstafananna, sem gerðar eru samkvæmt þessum hluta, teljast nauðsynlegar ráðstafanir til að vernda og varðveita sjaldgæf eða viðkvæm vistkerfi, svo og heimkynni tegunda, sem er eytt, ógnað eða stofnað í hættu, og annars konar sjávarlíf.

195. gr.

Skylda til að velta spjöllum eða hættum ekki yfir á önnur svæði né breyta einni tegund mengunar í aðra

Þegar ríki gera ráðstafanir til að koma í veg fyrir, draga úr og hafa eftirlit með mengun hafrýmisins skulu þau fara að á þann hátt að spjöllum eða hættum sé ekki velt beint eða óbeint frá einu svæði til annars né einni tegund mengunar breytt í aðra.

196. gr.

Notkun tækni eða innflutningur ólíkra eða nýrra tegunda

1. Ríki skulu gera allar nauðsynlegar ráðstafanir til að koma í veg fyrir, draga úr og hafa eftirlit með mengun hafrýmisins vegna notkunar tækni undir lögsögu eða stjórn þeirra ellegar innflutningi ólíkra eða nýrra tegunda af ásettu ráði eða fyrir tilviljun til ákveðins hluta hafrýmisins sem kann að valda þar verulegum og skaðlegum breytingum.

2. Þessi grein hefur ekki áhrif á beitingu samnings þessa að því er varðar varnir gegn, minnkun á og eftirlit með mengun hafrýmisins.

2. KAFLI. HEIMS- OG SVÆÐISSAMSTARF

197. gr.

Samstarf á heims- eða svæðisgrundvelli

Ríki skulu á heimsgrundvelli og eftir atvikum á svæðisgrundvelli, beint eða á vettvangi þar til bærra alþjóðastofnana, starfa saman að því að móta og útfæra alþjóðlegar reglur, staðla og tilmæli um venjur og starfshætti í samræmi við samning þennan til að vernda og varðveita hafrýmið enda sé höfð hliðsjón af sérkennum svæða.

198. gr.

Tilkynning um yfirvofandi eða raunveruleg spjöll

Þegar ríki fær vitneskju um tilvik þar sem yfirvofandi hætta er á því að mengun spilli hafrýminu eða hún hefur spillt því skal það þegar í stað tilkynna þetta öðrum ríkjum sem það telur líklegt að verði fyrir þessum spjöllum, svo og þar til bærum alþjóðastofnunum.

199. gr.

Neyðaráætlanir vegna mengunar

Í tilvikunum, sem getið er í 198. gr., skulu ríki á svæðinu, þar sem áhrifa gætir, eftir getu starfa að því ásamt þar til bærum alþjóðastofnunum, að svo miklu leyti sem unnt er, að eyða áhrifum mengunar og koma í veg fyrir eða draga sem mest úr spjöllum. Í þessu skyni skulu ríki í sameiningu móta og styrkja neyðaráætlanir til að bregðast við mengunaróhöppum í hafrýminu.

200. gr.

Kannanir, rannsóknáætlanir og skipti á upplýsingum og gögnum

Ríki skulu beint eða á vettvangi þar til bærra alþjóðastofnana starfa saman að því að stuðla að könnunum, beita sér fyrir áætlunum um vísindarannsóknir og hvetja til skipta á upplýsingum og gögnum sem aflað hefur verið um mengun hafrýmisins. Þau skulu leitast við að taka virkan þátt í svæðis- og heimsáætlunum til að afla þekkingar vegna mats á eðli og umfangi mengunar, varnarleysi gagnvart henni, svo og slóðum hennar, hættum og úrbótum.

201. gr.

Vísindalegir mælikvarðar sem undirstaða reglna

Ríki skulu með tilliti til upplýsinganna og gagnanna, sem aflað er samkvæmt 200. gr., starfa saman, beint eða á vettvangi þar til bærra alþjóðastofnana, að því að ákveða viðeigandi vísindalega mælikvarða vegna mótunar og útfærslu reglna, staðla og tilmæla um venjur og starfshætti til að koma í veg fyrir, draga úr og hafa eftirlit með mengun hafrýmisins.

3. KAFLI. TÆKNIADSTOÐ

202. gr.

Vísinda- og tækniadstoð til handa þróunarríkjum

Ríki skulu beint eða á vettvangi þar til bærra alþjóðastofnana:

- a) stuðla að áætlunum um aðstoð til handa þróunarríkjum í vísindum, menntum, tækni og öðrum málum til að vernda og varðveita hafrýmið og koma í veg fyrir, draga úr og hafa eftirlit með mengun hafsins. Til þessarar aðstoðar skal það m. a. teljast:
 - i) að þjálfva vísinda- og tæknistarfslið þeirra;
 - ii) að auðvelda þátttöku þeirra í viðeigandi alþjóðlegum áætlunum;
 - iii) að láta þeim í té nauðsynlegan búnað og aðstöðu;
 - iv) að auka getu þeirra til að framleiða þennan búnað;
 - v) að veita ráð vegna og koma upp aðstöðu til rannsókna, eftirlits, menntunar og annars;
- b) veita viðeigandi aðstoð, einkum þróunarríkjum, til að draga sem mest úr áhrifum meiri háttar óhappa sem kunna að valda alvarlegri mengun hafrýmisins;
- c) veita viðeigandi aðstoð, einkum þróunarríkjum, varðandi undirbúning umhverfismats.

203. gr.

Forréttindakjör til handa þróunarríkjum

Til að koma í veg fyrir, draga úr og hafa eftirlit með mengun hafrýmisins eða draga sem mest úr áhrifum hennar skulu alþjóðastofnanir veita þróunarríkjum forréttindi að því er varðar:

- a) veitingu viðeigandi fjár- og tækniadstoðar; og
- b) aðgang að sérhæfðri þjónustu þeirra.

4. KAFLI. EFTIRLIT
OG UMHVERFISMAT

204. gr.

Eftirlit með hættum á mengun eða áhrifum hennar

1. Í samræmi við rétt annarra ríkja skulu ríki, eftir því sem unnt er, beint eða á vettvangi þar til bærra alþjóðastofnana, leitast við að fylgjast með, mæla, meta og rannsaka, með viðurkenndum vísindalegum aðferðum, hættur á mengun hafrýmisins eða áhrif hennar.

2. Einkum skulu ríki hafa undir eftirliti áhrif starfsemi sem þau leyfa eða fást við svo að ákveðið verði hvort líkur séu á að þessi starfsemi mengi hafrýmið.

*205. gr.
Útgáfa skýrslna*

Ríki skulu gefa út skýrslur um niðurstöðurnar, sem fengnar eru samkvæmt 204. gr., eða senda þessar skýrslur hæfilega oft þar til bærum alþjóðastofnunum sem skulu gera þær aðgengilegar öllum ríkjum.

*206. gr.
Mat á hugsanlegum áhrifum starfsemi*

Þegar ríki hafa rökstudda ástæðu til að ætla að fyrirhuguð starfsemi undir lögsögu eða stjórn þeirra kunni að valda umtalsverðri mengun eða verulegum og skaðlegum breytingum á hafrýminu skulu þau, eftir því sem unnt er, meta hugsanleg áhrif þessarar starfsemi á hafrýmið og senda skýrslur um niðurstöður þessa mats á þann hátt sem kveðið er á um í 205. gr.

5. KAFLI. ALPJÓÐLEGAR REGLUR OG LANDSLÖG TIL AÐ KOMA Í VEG FYRIR, DRAGA ÚR OG HAGA EFTIRLIT MEÐ MENGUN HAFRÝMISINS

*207. gr.
Mengun frá landstöðvum*

1. Ríki skulu setja lög og reglur til að koma í veg fyrir, draga úr og hafa eftirlit með mengun hafrýmisins frá landstöðvum, m. a. ám, árósum, leiðslum og ræsakerfum, enda sé höfð hliðsjón af reglum, stöðlum og tilmælum um venjur og starfshætti sem samþykkt hafa verið á alþjóðavettvangi.

2. Ríki skulu gera aðrar ráðstafanir sem nauðsynlegar kunna að vera til að koma í veg fyrir, draga úr og hafa eftirlit með þessari mengun.

3. Ríki skulu leitast við að samræma stefnu sína í þessu tilliti á viðeigandi svæðisvettvangi.

4. Ríki skulu, einkum með starfi á vettvangi þar til bærra alþjóðastofnana eða á ráðstefnum stjórnarindreka, leitast við að móta heims- og svæðisbundnar reglur, staðla og tilmæli um venjur og starfshætti til að koma í veg fyrir, draga úr og hafa eftirlit með mengun hafrýmisins frá landstöðvum enda sé höfð hliðsjón af sérkennum svæða, efnahagslegri getu þróunarríkja og hagþróunarþörf þeirra. Þessar reglur, staðla og tilmæli um venjur og starfshætti skal endurskoða öðru hverju ef nauðsyn krefur.

5. Lög, reglur, ráðstafanir, reglur, staðlar og tilmæli um venjur og starfshætti, sem getið er í 1., 2. og 4. tl., skulu m. a. miða að því að draga sem allra mest úr dreifingu eittraðra, skaðlegra eða skaðsamlegra efna í hafrýmið, einkum þeirra sem eru varanleg.

208. gr.

*Mengun frá hafsbotsstarfsemi
undir innlendra lögsögu*

1. Strandríki skulu setja lög og reglur til að koma í veg fyrir, draga úr og hafa eftirlit með mengun hafrýmisins af völdum eða í sambandi við hafsbotsstarfsemi undir lögsögu þeirra, svo og frá tilbúnum eyjum, útbúnaði og mannvirkjum undir lögsögu þeirra samkvæmt 60. og 80. gr.

2. Ríki skulu gera aðrar ráðstafanir sem nauðsynlegar kunna að vera til að koma í veg fyrir, draga úr og hafa eftirlit með þessari mengun.

3. Þessi lög, reglur og ráðstafanir skulu ekki ganga skemmra en alþjóðlegar reglur, staðlar og tilmæli um venjur og starfshætti.

4. Ríki skulu leitast við að samræma stefnu sína í þessu tilliti á viðeigandi svæðisvettvangi.

5. Ríki skulu, einkum með starfi á vettvangi þar til bærra alþjóðastofnana eða á ráðstefnum stjórnarérindreka, móta heims- og svæðisbundnar reglur, staðla og tilmæli um venjur og starfshætti til að koma í veg fyrir, draga úr og hafa eftirlit með mengun hafrýmisins sem getið er í 1. tl. Þessar reglur, staðla og tilmæli um venjur og starfshætti skal endurskoða öðru hverju ef nauðsyn krefur.

209. gr.

Mengun frá starfsemi á svæðinu

1. Alþjóðlegar reglur, reglugerðir og starfshætti skal móta samkvæmt XI. hluta til að koma í veg fyrir, draga úr og hafa eftirlit með mengun hafrýmisins frá starfsemi á svæðinu. Þessar reglur, reglugerðir og starfshætti skal endurskoða öðru hverju ef nauðsyn krefur.

2. Í samræmi við viðeigandi ákvæði þessa kafla skulu ríki setja lög og reglur til að koma í veg fyrir, draga úr og hafa eftirlit með mengun hafrýmisins frá starfsemi á svæðinu, framkvæmdri með skipum, útbúnaði, mannvirkjum og öðrum búnaði sem eftir atvikum sigla undir fána þeirra eða þau hafa skráð ellegar eru starfrækt undir stjórn þeirra. Kröfur þessara laga og reglna skulu ekki ganga skemmra en alþjóðlegu reglurnar, reglugerðirnar og starfshættirnir sem getið er í 1. tl.

210. gr.

Mengun vegna losunar

1. Ríki skulu setja lög og reglur til að koma í veg fyrir, draga úr og hafa eftirlit með mengun hafrýmisins vegna losunar.

2. Ríki skulu gera aðrar ráðstafanir sem nauðsynlegar kunna að vera til að koma í veg fyrir, draga úr og hafa eftirlit með þessari mengun.

3. Með þessum lögum, reglum og ráðstöfunum skal tryggja að losun sé ekki framkvæmd án leyfis þar til bærra yfirvalda ríkja.

4. Ríki skulu, einkum með starfi á vettvangi þar til bærra alþjóðastofnana eða á ráðstefnum stjórnarérindreka, leitast við að móta heims- og svæðisbundnar reglur, staðla og tilmæli um venjur og starfshætti til að koma í veg fyrir, draga úr og hafa eftirlit með þessari mengun. Þessar reglur, staðla og tilmæli um venjur og starfshætti skal endurskoða öðru hverju ef nauðsyn krefur.

5. Losun skal ekki framkvæma í landhelginni og sérefnahagslögsögunni né á landgrunnið án skýlauss samþykkis strandríkisins fyrirfram en það hefur rétt til að leyfa, setja reglur um og hafa eftirlit með þessari losun að höfðu tilhlýðilegu

samráði um málið við önnur ríki sem kunna sakir landfræðilegrar legu sinnar að verða fyrir búsigjum af henni.

6. Lög, reglur og ráðstafanir einstakra landa til að koma í veg fyrir, draga úr og hafa eftirlit með þessari mengun skulu ekki ganga skemmra en heimsreglurnar og -staðlarnir.

211. gr.

Mengun frá skipum

1. Ríki skulu með starfi á vettvangi þar til bærrar alþjóðastofnunar eða á almennum ráðstefnum stjórnarérindreka móta alþjóðlegar reglur og staðla til að koma í veg fyrir, draga úr og hafa eftirlit með mengun hafrýmisins frá skipum og stuðla á sama hátt, hvar sem við á, að upptöku leiðakerfa með það í huga að draga sem mest úr hættu á óhöppum sem kynnu að valda mengun hafrýmisins, m. a. strandarinnar, og mengunarspjöllum á skyldum hagsmunum strandríkja. Þessar reglur og staðla skal endurskoða á sama hátt öðru hverju ef nauðsyn krefur.

2. Ríki skulu setja lög og reglur til að koma í veg fyrir, draga úr og hafa eftirlit með mengun hafrýmisins frá skipum sem sigla undir fána þeirra eða þau hafa skráð. Þessi lög og reglur skulu a. m. k. ganga jafnlangt og almennt viðurkenndar alþjóðlegar reglur og staðlar sem mótaðir eru á vettvangi þar til bærrar alþjóðastofnunar eða á almennum ráðstefnum stjórnarérindreka.

3. Ríki, sem gera sérstakar kröfur um varnir gegn, minnkun á og eftirlit með mengun hafrýmisins að skilyrði fyrir komu erlendra skipa til hafna sinna eða inn á innsævi sitt ellegar fyrir viðkomu á endastöðvum sínum undan ströndum fram, skulu vekja tilhlýðilega athygli á þessum kröfum og senda þar til bærrar alþjóðastofnunar tilkynningu um þær. Hvenær sem tvö eða fleiri strandríki hafa gert þessar kröfur í sama formi í þeirri viðleitni að samræma stefnu skal gefið til kynna í tilkynningunni hvaða ríki eigi hlut að þessum samstarfsráðstöfunum. Sérhvert ríki skal krefjast þess af skipstjóra skips sem siglir undir fána þess eða það hefur skráð, þegar siglt er í landhelgi ríkis sem á hlut að þessum samstarfsráðstöfunum, að hann láti að beiðni þess ríkis í té upplýsingar um það hvort það haldi til ríkis á sama svæði sem eigi hlut að þessum samstarfsráðstöfunum og, ef svo er, að hann gefi til kynna hvort það hlítir kröfum þess ríkis um komu til hafnar. Þessi grein hnekkir ekki því, að skip haldi áfram að neyta réttar síns til friðsamlegrar ferðar, né því að 25. gr., 2. tl., sé beitt.

4. Þegar strandríki beita fullveldisrétti sínum í landhelgi sinni geta þau sett lög og reglur til að koma í veg fyrir, draga úr og hafa eftirlit með mengun hafsins frá erlendum skipum, m. a. skipum sem neyta réttarins til friðsamlegrar ferðar. Þessi lög og reglur skulu samkvæmt II. hluta, 3. kafla, ekki hindra friðsamlega ferð erlendra skipa.

5. Til að stuðla að framkvæmdinni, sem kveðið er á um í 6. kafla, geta strandríki að því er snertir sérefnahagslögsögu þeirra sett lög og reglur til að koma í veg fyrir, draga úr og hafa eftirlit með mengun frá skipum sem séu í samræmi við og hrindi í framkvæmd almennt viðurkenndum alþjóðlegum reglum og stöðlum, mótuðum á vettvangi þar til bærrar alþjóðastofnunar eða á almennum ráðstefnum stjórnarérindreka.

6. a) Þegar alþjóðlegu reglurnar og staðlarnir, sem getið er í 1. tl., nægja ekki til að bregðast við sérstökum aðstæðum og strandríki hafa rökstudda ástæðu til að ætla að á tilteknu, skýrt afmörkuðu svæði í sérefnahagslögsögu þeirra hvers um sig sé nauðsynlegt — af viðurkenndum tæknilegum ástæðum

varðandi haffræðileg og vistfræðileg skilyrði þess, nýtingu eða verndun auðlinda þess og sérstakt eðli umferðar þar — að mæla fyrir um sérstakar skylduráðstafanir til að koma í veg fyrir mengun frá skipum þá geta strandríkin, að höfðu viðeigandi samráði við önnur hlutaðeigandi ríki á vettvangi þar til bærrar alþjóðastofnunar, komið tilkynningu um það svæði til þeirrar stofnunar og lagt fram vísindalegar og tæknilegar niðurstöður til stuðnings ásamt upplýsingum um nauðsynlega móttökuáðstöðu. Stofnunin skal ákveða innan 12 mánaða frá móttöku þessarar tilkynningar hvort skilyrðin á því svæði séu í samræmi við kröfurnar sem greint er frá hér að ofan. Ef stofnunin telur svo vera geta strandríkin sett lög og reglur um þetta svæði til að koma í veg fyrir, draga úr og hafa eftirlit með mengun frá skipum og framfylgt með því þeim alþjóðlegu reglum og stöðlum eða siglingavenjum sem eru fyrir milligöngu stofnunarinnar látnar gilda á sérstökum svæðum. Þessi lög og reglur skulu ekki gilda um erlend skip fyrr en 15 mánuðum eftir að tilkynningunni hefur verið komið á framfæri við stofnunina.

- b) Strandríkin skulu birta mörk allra þessara tilteknu, skýrt afmörkuðu svæða.
- c) Ef strandríkin hafa í hyggju að setja viðaukalög og -reglur um sama svæðið til að koma í veg fyrir, draga úr og hafa eftirlit með mengun frá skipum skulu þau láta stofnunina vita um það samtímis framlagningu áðurgreindrar tilkynningar. Þessi viðaukalög og -reglur mega fjalla um dreifingu eða siglingavenjur en skulu ekki skylda erlend skip til að fara eftir öðrum hönnunar-, smíða-, mönnunar- né búnaðarstöðlum en almennt viðurkenndum alþjóðlegum reglum og stöðlum; skulu þau gilda um erlend skip 15 mánuðum eftir að tilkynningunni hefur verið komið á framfæri við stofnunina enda hafi stofnunin veitt samþykki sitt innan 12 mánaða frá framlagningu tilkynningarinnar.

7. Alþjóðlegu reglurnar og staðlarnir, sem getið er í þessari grein, skulu m. a. fjalla um tafarlausa tilkynningu til strandríkja ef atvik, m. a. óhöpp á sjó, þar sem dreifing fer fram eða er líkleg, kunna að hafa áhrif á strönd þeirra eða skylda hagsmuni.

212. gr.

Mengun úr eða um andrúmsloftið

1. Ríki skulu, að því er varðar loftrýmið, sem þau hafa fullveldisrétt yfir, og skip, sem sigla undir fána þeirra, ellegar skip eða loftför sem þau hafa skráð, setja lög og reglur til að koma í veg fyrir, draga úr og hafa eftirlit með mengun hafrýmisisins úr eða um andrúmsloftið enda sé höfð hliðsjón af reglum, stöðlum og tilmælum um venjur og starfshætti sem samþykkt hafa verið á alþjóðavettvangi, svo og öryggi flugumferðar.

2. Ríki skulu gera aðrar ráðstafanir sem nauðsynlegar kunna að vera til að koma í veg fyrir, draga úr og hafa eftirlit með þessari mengun.

3. Ríki skulu, einkum með starfi á vettvangi þar til bærra alþjóðastofnana eða á ráðstefnum stjórnarereindreka, leitast við að móta heims- og svæðisbundnar reglur, staðla og tilmæli um venjur og starfshætti til að koma í veg fyrir, draga úr og hafa eftirlit með þessari mengun.

6. KAFLI. FRAMKVÆMD

213. gr.

Framkvæmd að því er snertir mengun frá landstöðvum

Ríki skulu framkvæma lög og reglur sínar, sem settar eru samkvæmt 207. gr., og setja lög og reglur og gera aðrar nauðsynlegar ráðstafanir til að framkvæma viðeigandi alþjóðlegar reglur og staðla sem mótaðir eru á vettvangi þar til bærra alþjóðastofnana eða á ráðstefnum stjórnarerindreka til að koma í veg fyrir, draga úr og hafa eftirlit með mengun hafrýmisins frá landstöðvum.

214. gr.

Framkvæmd að því er snertir mengun frá hafsbotsstarfsemi

Ríki skulu framkvæma lög og reglur sínar, sem settar eru samkvæmt 208. gr., og setja lög og reglur og gera aðrar nauðsynlegar ráðstafanir til að framkvæma viðeigandi alþjóðlegar reglur og staðla sem mótaðir eru á vettvangi þar til bærra alþjóðastofnana eða á ráðstefnum stjórnarerindreka til að koma í veg fyrir, draga úr og hafa eftirlit með mengun hafrýmisins af völdum eða í sambandi við hafsbotsstarfsemi undir lögsögu þeirra, svo og frá tilbúnum eyjum, útbúnaði og mannvirkjum undir lögsögu þeirra samkvæmt 60. og 80. gr.

215. gr.

Framkvæmd að því er snertir mengun frá starfsemi á svæðinu

Um framkvæmd alþjóðlegra reglna, reglugerða og starfshátta, sem mótaðir eru samkvæmt XI. hluta til að koma í veg fyrir, draga úr og hafa eftirlit með mengun hafrýmisins frá starfsemi á svæðinu, skal fara eftir þeim hluta.

216. gr.

Framkvæmd að því er snertir mengun vegna losunar

1. Framkvæmd laga og reglna, sem settar eru samkvæmt samningi þessum, og viðeigandi alþjóðlegra reglna og staðla, sem mótaðir eru á vettvangi þar til bærra alþjóðastofnana eða á ráðstefnum stjórnarerindreka til að koma í veg fyrir, draga úr og hafa eftirlit með mengun hafrýmisins vegna losunar, skal vera í höndum:

- a) strandríkisins að því er varðar losun í landhelgi eða sérefnahagslögsögu þess ellegar á landgrunn þess;
- b) fánaríkisins að því er varðar skip, sem sigla undir fána þess, ellegar skip eða loftför sem það hefur skráð;
- c) sérhvers ríkis að því er varðar fermingu úrgangsefna eða annarra efna á landi þess eða endastöðvum þess undan ströndum fram.

2. Engu ríki skal sakir þessarar greinar vera skylt að höfða mál þegar annað ríki hefur þegar höfðað mál samkvæmt þessari grein.

217. gr.

Framkvæmd af hálfu fánaríkja

1. Ríki skulu tryggja að skip, sem sigla undir fána þeirra eða þau hafa skráð, fari eftir viðeigandi alþjóðlegum reglum og stöðlum, sem mótaðir eru á vettvangi þar til bærrar alþjóðastofnunar eða á ráðstefnum stjórnarerindreka, og lögum og reglum sínum sem settar eru samkvæmt samningi þessum til að koma í veg fyrir, draga úr

og hafa eftirlit með mengun hafrymisins frá skipum og skulu þau þar af leiðandi setja lög og reglur og gera aðrar nauðsynlegar ráðstafanir til framkvæmdar þeirra. Fánaríki skulu sjá um virka framkvæmd þessara reglna, staðla, laga og reglna án tillits til þess hvar brot er framið.

2. Ríki skulu einkum gera viðeigandi ráðstafanir til að tryggja að skipum, sem sigla undir fána þeirra eða þau hafa skráð, sé bannað að sigla fyrir en þau geta haldið á sjó samkvæmt kröfum alþjóðlegu reglnanna og staðlanna sem getið er í 1. tl., m. a. kröfum sem snerta hönnun, smíði, búnað og mönnun skipa.

3. Ríki skulu tryggja að um borð í skipum, sem sigla undir fána þeirra eða þau hafa skráð, séu skírteini sem krafist er í og gefin eru út samkvæmt alþjóðlegum reglum og stöðlum sem getið er í 1. tl. Skulu ríki tryggja að skip, sem sigla undir fána þeirra, séu skoðuð reglulega til að ganga úr skugga um hvort þessi skírteini séu í samræmi við raunverulegt ástand skipanna. Þessi skírteini skulu önnur ríki viðurkenna sem sönnun fyrir ástandi skipanna og skulu þau talin hafa sama gildi og skírteini sem þau gefa út nema augljós ástæða sé til að ætla að ástand skipsins sé í verulegu ósamræmi við einstök atriði skírteina.

4. Ef skip fremur brot á reglum og stöðlum sem mótaðir eru á vettvangi þar til bærrar alþjóðastofnunar eða á almennum ráðstefnum stjórnarerindreka skal fánaríkið, að óhnekktri 218., 220. og 228. gr., gangast fyrir rannsókn þegar í stað og höfða, þar sem við á, mál vegna hins ætlaða brots án tillits til þess hvar brotið var framið ellegar hvar mengunin af völdum þessa brots hefur orðið eða vart hefur orðið við hana.

5. Fánaríki, sem stýra rannsókn á brotinu, geta beðið um aðstoð hvaða annars ríkis sem er ef samstarf við það getur komið að notum til að skýra málsatvik. Ríki skulu leitast við að sinna viðeigandi beiðnum fánaríkja.

6. Að skriflegri beiðni ríkis skulu ríki rannsaka brot sem ætlað er að skip, sem sigla undir fána þeirra, hafi framið. Ef fánaríkin eru sannfærð um að fullnægjandi sannanir séu fyrir hendi til að geta höfðað mál vegna hins ætlaða brots skulu þau tafarlaust höfða það mál samkvæmt lögum sínum.

7. Fánaríki skulu undireins láta ríkið, sem ber beiðnina fram, og þar til bæra alþjóðastofnun vita um málið, sem höfðað hefur verið, og úrslit þess. Þessar upplýsingar skulu vera aðgengilegar öllum ríkjum.

8. Refsingar, er lög og reglur ríkja kveða á um til handa skipum sem sigla undir fána þeirra, skulu vera nægilega þungar til að hafa varnaðaráhrif gegn brotum hvar sem þau eru framin.

218. gr.

Framkvæmd af hálfu hafnaríkja

1. Þegar skip er ótilneytt í höfn ríkis eða á endastöð þess undan ströndum fram getur það ríki hafið rannsókn og, ef sannanir réttlæta, höfðað mál vegna losunar úr því skipi utan innsævis, landhelgi eða sérefnahagslögsögu þess ríkis andstætt viðeigandi alþjóðlegum reglum og stöðlum sem mótaðir eru á vettvangi þar til bærrar alþjóðastofnunar eða á almennum ráðstefnum stjórnarerindreka.

2. Ekkert mál samkvæmt 1. tl. skal höfða vegna dreifingarbrots á innsævi, í landhelgi né í sérefnahagslögsögu annars ríkis nema það ríki, fánaríkið eða ríki, sem hefur orðið fyrir eða átt á hættu spjöll vegna dreifingarbrotsins, hafi farið þess á leit

ellegar brotið hafi valdið eða líkur séu á að það valdi mengun á innsævi, í landhelgi eða í sérefnahagslögsögu ríkisins sem höfðar málið.

3. Þegar skip er ótilneytt í höfn ríkis eða á endastöð þess undan ströndum fram skal það ríki, eftir því sem unnt er, verða við beiðnum allra ríkja um rannsókn á dreifingarbroti sem getið er í 1. tl. og ætlað er að framið hafi verið, valdið spjöllum eða hættu á spjöllum á innsævi, í landhelgi eða í sérefnahagslögsögu ríkisins sem ber beiðnina fram. Það skal einnig, eftir því sem unnt er, verða við beiðnum fánaríkisins um rannsókn á þessu broti án tillits til þess hvar brotið var framið.

4. Skýrslur um rannsóknina, sem hafnaríki hefur látið fara fram samkvæmt þessari grein, skal samkvæmt beiðni senda fánaríkinu eða strandríkinu. Í samræmi við 7. kafla má fresta máli, sem hafnaríkið hefur höfðað á grundvelli þessarar rannsóknar, að beiðni strandríkisins þegar brotið hefur verið framið á innsævi, í landhelgi eða í sérefnahagslögsögu þess. Í því tilviki skal senda strandríkinu sönnunargögn og skýrslur málsins ásamt skuldabréfi eða annarri fjárhagslegri tryggingu sem yfirvöldum hafnaríkisins hefur verið látin í té. Skal þessi sending koma í veg fyrir framhald málsins í hafnaríkinu.

219. gr.

*Mengunarvarnaráðstafanir sem snerta
haffæri skipa*

Í samræmi við 7. kafla skulu ríki, sem hafa samkvæmt beiðni eða af eigin hvötum gengið úr skugga um að skip í einhverri af höfnum þeirra eða á einhverri af endastöðvum þeirra undan ströndum fram sé brotlegt við viðeigandi alþjóðlegar reglur og staðla um haffæri skipa og valdi með því hættu á spjöllum á hafryminu, grípa til stjórnarathafna, eftir því sem unnt er, til að koma í veg fyrir að skipið sigli. Þessi ríki geta aðeins leyft skipinu að halda til næstu hentugar viðgerðarstöðvar og skulu þau leyfa skipinu að sigla undireins og bætt hefur verið úr því sem olli brotinu.

220. gr.

Framkvæmd af hálfu strandríkja

1. Þegar skip er ótilneytt í höfn ríkis eða á endastöð þess undan ströndum fram getur það ríki í samræmi við 7. kafla höfðað mál vegna brots á lögum og reglum þess sem settar eru samkvæmt samningi þessum eða viðeigandi alþjóðlegum reglum og stöðlum til að koma í veg fyrir, draga úr og hafa eftirlit með mengun frá skipum þá er brotið hefur verið framið í landhelgi eða sérefnahagslögsögu þess ríkis.

2. Þegar augljós ástæða er til að ætla að skip, sem siglir í landhelgi ríkis, hafi á ferð sinni þar brotið lög og reglur þess ríkis sem settar eru samkvæmt samningi þessum eða viðeigandi alþjóðlegum reglum og stöðlum til að koma í veg fyrir, draga úr og hafa eftirlit með mengun frá skipum getur það ríki, að óhnekktri beitingu viðeigandi ákvæða II. hluta, 3. kafla, framkvæmt skoðun um borð í skipinu með tilliti til brotsins og, ef sannanir réttlæta, höfðað mál, m. a. lagt hald á skip, samkvæmt lögum sínum og í samræmi við ákvæði 7. kafla.

3. Þegar augljós ástæða er til að ætla að skip, sem siglir í sérefnahagslögsögu eða landhelgi ríkis, hafi í sérefnahagslögsögunni framið brot á viðeigandi alþjóðlegum reglum og stöðlum til að koma í veg fyrir, draga úr og hafa eftirlit með mengun frá skipum eða lögum og reglum þess ríkis sem eru í samræmi við þessar reglur og staðla og hrinda þeim í framkvæmd getur það ríki krafist þess að skipið gefi upplýsingar um einkenni sín og skráningarhöfn sína, síðustu og næstu viðkomuhöfn sína og aðrar viðeigandi upplýsingar sem eru nauðsynlegar til að ganga úr skugga um hvort brot hafi verið framið.

4. Ríki skulu setja lög og reglur og gera aðrar ráðstafanir til þess að skip, sem sigla undir fána þeirra, verði við beiðnum um upplýsingar samkvæmt 3. tl.

5. Þegar augljós ástæða er til að ætla að skip, sem siglir í sérefnahagslögsögu eða landhelgi ríkis, hafi í sérefnahagslögsögunni framið brot sem getið er í 3. tl. þannig að leiði til umtalsverðrar dreifingar sem veldur eða veldur hættu á verulegri mengun hafrýmisins getur það ríki framkvæmt skoðun um borð í skipinu vegna spurninga sem snerta brotið ef skipið hefur neitað að veita upplýsingar eða upplýsingarnar, sem skipið hefur veitt, samrýmast bersýnilega ekki auðsæjum staðreyndum málsins og ef málsatvik réttlæta þessa skoðun.

6. Þegar augljósar hlutlægar sannanir eru fyrir hendi um það að skip, sem siglir í sérefnahagslögsögu eða landhelgi ríkis, hafi í sérefnahagslögsögunni framið brot sem getið er í 3. tl. þannig að leiði til dreifingar sem veldur meiri háttar spjöllum eða hættu á meiri háttar spjöllum á strönd eða skyldum hagsmunum strandríkisins ellegar einhverjum auðlindum landhelgi eða sérefnahagslögsögu þess getur það ríki í samræmi við 7. kafla höfðað mál, m. a. lagt hald á skipið, samkvæmt lögum sínum ef sannanir réttlæta.

7. Hvenær sem ákveðnir hafa verið viðeigandi starfshættir, annaðhvort á vettvangi þar til bærrar alþjóðastofnunar eða með samkomulagi á annan hátt, þar sem tryggt hefur verið að kröfum um framlagningu skuldabréfs eða annarrar viðeigandi fjárhagslegrar tryggingar verði hlítt skal strandríkið, ef það er bundið af þessum starfsháttum, leyfa skipinu að halda áfram þrátt fyrir ákvæði 6. tl.

8. Ákvæði 3., 4., 5., 6. og 7. tl. gilda einnig að því er snertir lög og reglur einstakra landa sem settar eru samkvæmt 211. gr., 6. tl.

221. gr.

Ráðstafanir til að forðast mengun af völdum óhappa á sjó

1. Ekkert í þessum hluta skal hnekkja rétti ríkja samkvæmt þjóðarétti, bæði venjum og samningum, til að gera og framkvæma utan landhelginnar ráðstafanir í samræmi við raunverulega eða yfirvofandi spjöll til að vernda strönd sína eða skylda hagsmuni, m. a. veiðar, fyrir mengun eða hættu á mengun í kjölfar óhapps á sjó eða athafna vegna þessa óhapps sem ætla má með rökum að hafa muni meiri háttar skaðlegar afleiðingar í för með sér.

2. Í þessari grein merkir „óhapp á sjó“ árekstur skipa, strand eða annað siglingaóhapp ellegar annan viðburð um borð í skipi eða utan þess sem leiðir til verulegra spjalla eða yfirvofandi hættu á verulegum spjöllum á skipi eða farmi.

222. gr.

*Framkvæmd að því er snertir mengun
úr eða um andrúmsloftið*

Ríki skulu í loftrýminu, sem þau hafa fullveldisrétt yfir, eða að því er varðar skip, sem sigla undir fána þeirra, ellegar skip eða loftför sem þau hafa skráð, framkvæma lög og reglur sínar sem settar eru samkvæmt 212. gr., 1. tl., og öðrum ákvæðum samnings þessa, og skulu þau setja lög og reglur og gera aðrar nauðsynlegar ráðstafanir til þess að framkvæma viðeigandi alþjóðlegar reglur og staðla, mótaða á vettvangi þar til bærri alþjóðastofnana eða á ráðstefnum stjórnarereindreka, til að koma í veg fyrir, draga úr og hafa eftirlit með mengun hafrýmisins úr eða um andrúmsloftið, enda sé þetta gert í samræmi við allar viðeigandi alþjóðlegar reglur og staðla um öryggi flugumferðar.

7. KAFLI. VERNDARRÁÐSTAFANIR

223. gr.

Ráðstafanir til að auðvelda meðferð mála

Í málum, sem höfðuð eru samkvæmt þessum hluta, skulu ríki gera ráðstafanir til að auðvelda vitnaleiðslur og viðurkenningu á sönnunum, sem yfirvöld annars ríkis eða þar til bær alþjóðastofnun leggja fram, og skulu auðvelda opinberum fulltrúum þar til bærrar alþjóðastofnunar, fánaríkisins og ríkis, sem finnur fyrir mengun af völdum brots, að vera viðstaddir meðferð þessara mála. Hinir opinberu fulltrúar, sem eru viðstaddir meðferð þessara mála, skulu hafa þau réttindi og skyldur sem kveðið kann að vera á um í lögum og reglum einstakra landa eða þjóðarétti.

224. gr.

Beiting framkvæmdarvalds

Beiting framkvæmdarvalds gagnvart erlendum skipum samkvæmt þessum hluta má aðeins vera í höndum embættismanna, herskipa, herloftfara ellegar annarra skipa eða loftfara sem eru skýrt auðkennd og bera það með sér að þau séu í þjónustu ríkis og hafa umboð til þess.

225. gr.

*Skylda til að forðast óhagstæðar afleiðingar við beitingu
framkvæmdarvalds*

Við beitingu framkvæmdarvalds síns gagnvart erlendum skipum samkvæmt samningi þessum skulu ríki ekki stofna öryggi siglinga í hættu, skapa á annan hátt hættu fyrir skip, færa það til hættulegrar hafnar eða skipalægis né leggja hafrýmið í óhæfilega hættu.

226. gr.

Rannsókn á erlendum skipum

1. a) Ríki skulu ekki tefja erlent skip lengur en nauðsyn ber til í þágu rannsóknanna sem kveðið er á um í 216., 218. og 220. gr. Skoðun um borð í erlendu skipi skal takmarka við rannsókn á þeim skírteinum, skráum eða öðrum skjölum, sem skipinu er skylt að hafa samkvæmt almennt viðurkenndum alþjóðlegum reglum og stöðlum, ellegar á svipuðum gögnum sem það hefur; frekari skoðun um borð í skipinu má aðeins framkvæma að undangenginni þessari rannsókn og eingöngu þegar:

- i) augljós ástæða er til að ætla að ástand skipsins eða búnaðar þess sé í verulegu ósamræmi við einstök atriði þessara skjala;
 - ii) efni þessara skjala nægir ekki til að staðfesta né ganga úr skugga um ætlað brot; eða
 - iii) skipið er ekki með gild skírteini og skrár.
- b) Ef rannsóknin leiðir í ljós brot á viðeigandi lögum og reglum eða alþjóðlegum reglum og stöðlum til að vernda og varðveita hafrýmið skal sleppa skipinu tafarlaust í samræmi við skynsamlega starfshætti, svo sem framlagningu skuldabréfs eða annarrar viðeigandi fjárhagslegrar tryggingar.
- c) Að óhnekkjum viðeigandi alþjóðlegum reglum og stöðlum um haffæri skipa má neita að sleppa skipi, hvenær sem slíkt mundi valda óhæfilegri hættu á spjöllum á hafrýminu, eða sleppa því með því skilyrði að það haldi til næstu hentugrar viðgerðarstöðvar. Þegar neitað hefur verið að sleppa skipi eða skilyrði sett fyrir því verður að tilkynna fánaríki skipsins slíkt tafarlaust og getur það freistað þess að fá skipinu sleppt samkvæmt XV. hluta.

2. Ríki skulu starfa saman að því að móta starfshætti til að forðast ónaúðsynlega skoðun um borð í skipum á sjó.

227. gr.

Bann við mismunun gagnvart erlendum skipum

Þegar ríki fara með réttindi sín og rækja skyldur sínar samkvæmt þessum hluta skulu þau ekki hafa í frammi mismunun gagnvart skipum nokkurs annars ríkis, hvorki í orði né á borði.

228. gr.

Frestun og takmarkanir á höfðun máls

1. Refsimáli vegna brots á viðeigandi lögum og reglum eða alþjóðlegum reglum og stöðlum um varnir gegn, minnkun á og eftirlit með mengun frá skipum, er erlent skip fremur utan landhelgi ríkisins sem höfðar mál, skal fresta þegar fánaríkið höfðar refsimál vegna sömu saka innan sex mánaða frá fyrsta málshöfðunardegi nema þetta mál snerti meiri háttar spjöll á strandríkinu eða viðkomandi fánaríki hafi ítrekað virt að vettugi skyldu sína til að framkvæma á virkan hátt viðeigandi alþjóðlegar reglur og staðla að því er snertir brot sem skip þess fremja. Fánaríkið skal innan hæfilegs tíma gera öll málsskjöl og dómsgerðirnar aðgengilegar ríkinu sem höfðaði mál áður hvenær sem fánaríkið hefur beðið um frestun máls samkvæmt þessari grein. Þegar máli, sem fánaríkið hefur höfðað, er lokið skal málinu, sem frestað hefur verið, lokið. Þegar greiðsla áfallins kostnaðar vegna þessa máls hefur verið innt af hendi skal strandríkið skila skuldabréfi, sem gefið hefur verið út, eða annarri fjárhagslegri tryggingu sem sett hefur verið í sambandi við hið frestaða mál.

2. Refsimál gegn erlendum skipum skal ekki höfða eftir að liðin eru þrjú ár frá þeim degi er brotið var framið og skal ríki ekki höfða það ef annað ríki hefur höfðað mál, samanber þó ákvæði 1. tl.

3. Ákvæði þessarar greinar hnekkja ekki rétti fánaríkisins til að gera ráðstafanir, m. a. höfða refsimál, samkvæmt lögum sínum án tillits til fyrra máls annars ríkis.

229. gr.
Höfðun einkamáls

Ekkert í samningi þessum hefur áhrif á höfðun einkamáls vegna kröfu út af tjóni eða spjöllum sem stafa af mengun hafrýmisins.

230. gr.
*Fjársektir og virðing fyrir
viðurkenndum réttindum sökunauts*

1. Aðeins má leggja fjársektir við brotum sem erlend skip fremja utan landhelginnar á lögum og reglum einstakra landa eða víðeigandi alþjóðlegum reglum og stöðlum til að koma í veg fyrir, draga úr og hafa eftirlit með mengun hafrýmisins.

2. Aðeins má leggja fjársektir við brotum sem erlend skip fremja í landhelginni á lögum og reglum einstakra landa eða víðeigandi alþjóðlegum reglum og stöðlum til að koma í veg fyrir, draga úr og hafa eftirlit með mengun hafrýmisins nema um sé að ræða vísitandi og alvarlegan mengunarverknað í landhelginni.

3. Við meðferð máls vegna þessara brota, sem erlent skip fremur og leiða kunna til þess að refsing verði lögð á, skulu viðurkennd réttindi sökunauts virt.

231. gr.
Tilkynning til fánaríkisins og annarra hlutaðeigandi ríkja

Ríki skulu tafarlaust tilkynna fánaríkinu og öðru hlutaðeigandi ríki ráðstafanir, sem gerðar eru samkvæmt 6. kafla gagnvart erlendum skipum, og skulu láta fánaríkinu í té allar opinberar skýrslur um þessar ráðstafanir. Að því er snertir brot, sem framin eru í landhelginni, taka undanfarandi skuldbindingar strandríkisins þó aðeins til þeirra ráðstafana sem gerðar eru við meðferð máls. Sendierindreka eða ræðiserindreka og, ef unnt er, siglingamálastofnun fánaríkisins skal þegar í stað láta vita um þær ráðstafanir sem gerðar eru samkvæmt 6. kafla gagnvart erlendum skipum.

232. gr.
Ábyrgð ríkja af völdum framkvæmdarráðstafana

Ríki skulu bera ábyrgð á skaða eða tjóni sem þeim verður kennt um og er af völdum ráðstafana samkvæmt 6. kafla þegar þessar ráðstafanir eru ólöglegar eða ganga lengra en með sanngirni verður krafist með tilliti til upplýsinga sem fyrir liggja. Ríki skulu kveða á um rétt til að fara í mál fyrir dómstólum sínum vegna þessa skaða eða tjóns.

233. gr.
*Verndarráðstafanir að því er snertir sund,
notuð til alþjóðlegra siglinga*

Ekkert í 5., 6. og 7. kafla hefur áhrif á lagareglurnar um sund, notuð til alþjóðlegra siglinga. Ef annað erlent skip en þau, sem getið er í 10. kafla, hefur framið brot á lögnum og reglunum, sem getið er í 42. gr., 1. tl. a) og b), og brotið veldur eða veldur hættu á meiri háttar spjöllum á hafrými sundanna geta ríkin, sem liggja að sundunum, þó gert víðeigandi framkvæmdarráðstafanir og skulu þau, ef svo er, fara eftir ákvæðum þessa kafla að breyttu breytanda.

8. KAFLI. HAFÍSSVÆÐI

234. gr. *Hafíssvæði*

Strandríki hafa rétt til að setja og framkvæma lög og reglur, sem fela ekki í sér mismunun, til að koma í veg fyrir, draga úr og hafa eftirlit með mengun hafsins frá skipum á hafíssvæðum innan marka sérefnahagslögsögunnar þar sem sérlega slæm veðurfarsskilyrði og nálægð hafíss yfir þessum svæðum skapa hindranir eða óvenjulegar hættur í siglingum mestallt árið og mengun hafrýmisins gæti valdið meiri háttar skaða eða óbætanlegri röskun á hinu vistfræðilega jafnvægi. Í þessum lögum og reglum skal taka tilhlýðilegt tillit til siglinga og verndunar og varðveislu hafrýmisins á grundvelli bestu vísindalegu niðurstaðna sem tiltækar eru.

9. KAFLI. SKYLDA OG ÁBYRGÐ

235. gr. *Skylda og ábyrgð*

1. Ríkjum er skylt að standa við alþjóðlegar skuldbindingar sínar um verndun og varðveislu hafrýmisins. Þau skulu bera ábyrgð samkvæmt þjóðarétti.
2. Ríki skulu tryggja að samkvæmt réttarkerfum þeirra sé fyrir hendi réttur til að fá tafarlaust hæfilegar skaðabætur eða aðrar bætur vegna spjalla af völdum mengunar hafrýmisins af hálfu einstaklinga eða lögpersóna undir lögsögu þeirra.
3. Í þeim tilgangi að tryggja tafarlaust hæfilegar skaðabætur vegna allra spjalla af völdum mengunar hafrýmisins skulu ríki starfa saman að framkvæmd gildandi þjóðaréttar og frekari þróun þjóðaréttar viðvíkjandi skyldu og ábyrgð til að meta og bæta spjöll og leysa skyld deilumál, svo og eftir atvikum þróun reglna og starfshátta um greiðslu hæfilegra skaðabóta, t. d. um skyldutryggingu eða skaðabótasjóði.

10. KAFLI. FRIDHELGI Á GRUNDEVLLI FULLVELDIS

236. gr. *Friðhelgi á grundvelli fullveldis*

Ákvæði samnings þessa um verndun og varðveislu hafrýmisins gilda ekki um herskip, aðstoðarskip flotans, önnur skip né loftför sem ríki á eða rekur og eru sem stendur aðeins notuð í þjónustu ríkisins til annars en kaupferða. Sérhvert ríki skal þó tryggja, með því að gera viðeigandi ráðstafanir án skaða fyrir rekstur eða rekstrarmöguleika þessara skipa eða loftfara sem það á eða rekur, að þessi skip eða loftför fari að samkvæmt samningi þessum að svo miklu leyti sem skynsamlegt og gerlegt er.

11. KAFLI. SKULDBINDINGAR SAMKVÆMT ÖÐRUM SAMNINGUM UM VERNDUN OG VARÐVEISLU HAFRÝMISINS

237. gr.

*Skuldbindingar samkvæmt öðrum samningum um verndun og
varðveislu hafrýmisins*

1. Ákvæði þessa hluta hnekkja hvorki hinum sérstöku skuldbindingum, sem ríki hafa tekið á sig með sérstökum áður gerðum samþykktum og samningum og snerta verndun og varðveislu hafrýmisins, né samningum sem kunna að verða gerðir til að styrkja almennu meginreglurnar í samningi þessum.

2. Sérstakar skuldbindingar, sem snerta verndun og varðveislu hafrýmisins og ríki hafa tekið á sig með sérstökum samningum, skal framkvæma samkvæmt almennum meginreglum og markmiðum samnings þessa.

XIII. HLUTI

HAFRANNSÓKNIR

1. KAFLI. ALMENN ÁKVÆÐI

238. gr.

Réttur til að stunda hafrannsóknir

Öll ríki, án tillits til landfræðilegrar legu sinnar, og þar til bærar alþjóðastofnanir hafa rétt til að stunda hafrannsóknir í samræmi við réttindi og skyldur annarra ríkja sem kveðið er á um í samningi þessum.

239. gr.

Efling hafrannsóknna

Ríki og þar til bærar alþjóðastofnanir skulu efla og auðvelda þróun og framkvæmd hafrannsóknna samkvæmt samningi þessum.

240. gr.

*Almennar meginreglur um
framkvæmd hafrannsóknna*

Við framkvæmd hafrannsóknna skulu eftirfarandi meginreglur gilda:

- a) Hafrannsóknir skal einvörðungu stunda í friðsamlegum tilgangi;
- b) hafrannsóknir skal stunda með viðeigandi vísindalegum aðferðum og tækjum samkvæmt samningi þessum;
- c) hafrannsóknir skulu ekki tálma á óréttlæt看legan hátt öðrum lögmætum notum hafsins sem samrýmast samningi þessum og skal, meðan á þessum notum stendur, taka tilhlýðilegt tillit til þeirra;

- d) hafrannsóknir skal stunda samkvæmt öllum viðeigandi reglum sem settar eru í samræmi við samning þennan, m. a. reglunum um verndun og varðveislu hafrýmisins.

241. gr.

Hafrannsóknastarfsemi ekki viðurkennd sem lagagrundvöllur kröfu

Hafrannsóknastarfsemi skal ekki vera lagagrundvöllur kröfu til nokkurs hluta hafrýmisins né auðlinda þess.

2. KAFLI. ALÞJÓÐASAMSTARF

242. gr.

Efning alþjóðasamstarfs

1. Samkvæmt meginreglunni um virðingu fyrir fullveldi og lögsögu og á grundvelli gagnkvæms hags skulu ríki og þar til bærar alþjóðastofnanir efla alþjóðasamstarf um hafrannsóknir í friðsamlegum tilgangi.

2. Í þessu sambandi skal ríki við beitingu þessa hluta, að óhnekkum réttindum og skyldum ríkja samkvæmt samningi þessum, eftir atvikum gefa öðrum ríkjum sanngjarnt tækifæri til að fá frá því eða með samstarfi við það nauðsynlegar upplýsingar til að koma í veg fyrir og hafa eftirlit með tjóni á heilsu og öryggi manna og spjóllum á hafrýminu.

243. gr.

Sköpun hagstæðra skilyrða

Ríki og þar til bærar alþjóðastofnanir skulu með gerð tvíhliða og marghliða samninga starfa saman að því að skapa hagstæð skilyrði fyrir framkvæmd hafrannsókna í hafrýminu og sameina krafta vísindamanna við rannsóknir á eðli fyrirbæra og breytinga, sem sjást í hafrýminu, og innbyrðis tengslum þeirra.

244. gr.

Birting og dreifing upplýsinga og þekkingar

1. Ríki og þar til bærar alþjóðastofnanir skulu samkvæmt samningi þessum, með birtingu og dreifingu eftir viðeigandi leiðum, koma á framfæri upplýsingum um fyrirhugaðar meiri háttar áætlanir og markmið sín, svo og þekkingu á grundvelli hafrannsókna.

2. Í þessu skyni skulu ríki, bæði hvert um sig og í samstarfi við önnur ríki og þar til bærar alþjóðastofnanir, á virkan hátt auka dreifingu vísindalegra gagna og upplýsinga og miðlun þekkingar á grundvelli hafrannsókna, einkum til þróunar-ríkja, svo og efla möguleika þróunarríkja til hafrannsókna upp á eigin spýtur, m. a. með áætlunum um að láta tækni- og vísindastarfsliði þeirra í té fullnægjandi menntun og þjálfun.

3. KAFLI. FRAMKVÆMD OG EFLING HAFRANNSÓKNA

245. gr.

Hafrannsóknir í landhelginni

Pegar strandríki beita fullveldisrétti sínum hafa þau einkarétt á að setja reglur um, heimila og stunda hafrannsóknir í landhelgi sinni. Hafrannsóknir skal aðeins stunda þar með skýlausu samþykki strandríkisins og samkvæmt skilyrðunum sem það setur.

246. gr.

*Hafrannsóknir í sérefnahagslögsögunni
og á landgrunninu*

1. Þegar strandríki halda uppi lögsögu sinni hafa þau rétt til að setja reglur um, heimila og stunda hafrannsóknir í sérefnahagslögsögu sinni og á landgrunni sínu samkvæmt viðeigandi ákvæðum samnings þessa.

2. Hafrannsóknir í sérefnahagslögsögunni og á landgrunninu skal stunda með samþykki strandríkisins.

3. Strandríki skulu við venjulegar aðstæður veita samþykki sitt fyrir hafrannsóknaverkefnum af hálfu annarra ríkja eða þar til bærara alþjóðastofnana í sérefnahagslögsögu sinni eða á landgrunni sínu enda séu þau framkvæmd samkvæmt samningi þessum í friðsamlegum tilgangi einvörðungu og til að auka vísindalega þekkingu á hafrýminu til hagsbóta fyrir allt mannkynið. Í þessu skyni skulu strandríki móta reglur og starfshætti sem tryggja að ekki sé án raka tafið eða neitað að veita þetta samþykki.

4. Að því er varðar beitingu 3. tl. kunna venjulegar aðstæður að vera fyrir hendi þótt ekki sé stjórnálasamband milli strandríkisins og rannsóknaríkisins.

5. Strandríki geta þó að vild sinni synjað um samþykki sitt fyrir framkvæmd hafrannsóknaverkefnis annars ríkis eða þar til bærrar alþjóðastofnunar í sérefnahagslögsögu eða á landgrunni strandríkisins ef það verkefni:

- a) hefur beina þýðingu fyrir rannsóknir á lífrænum sem ólífrænum náttúruauðlindum og hagnýtingu þeirra;
- b) hefur í för með sér boranir í landgrunnið, notkun sprengiefna eða losun skaðlegra efna í hafrýmið;
- c) hefur í för með sér gerð, rekstur eða afnot tilbúinna eyja, útbúnaðar og mannvirkja sem getið er í 60. og 80. gr.;
- d) felur í sér upplýsingar, sem miðlað er samkvæmt 248. gr. um eðli og markmið verkefnisins en reynast ónákvæmar, ellegar rannsóknaríkið eða þar til bær alþjóðastofnun hefur ekki staðið við skuldbindingar sínar gagnvart strandríkinu á grundvelli fyrra rannsóknaverkefnis.

6. Þrátt fyrir ákvæði 5. tl. mega strandríki ekki eftir eigin geðþótta synja um samþykki samkvæmt a-lið þess tölulíðs vegna fyrirhugaðrar framkvæmdar hafrannsóknaverkefna samkvæmt ákvæðum þessa hluta á landgrunninu, utan 200 sjómílna frá grunnlínunum, sem víðátta landhelginnar er mæld frá, og utan við þau sérstöku svæði sem strandríki geta hvenær sem er ákveðið opinberlega sem svæði þar sem hagnýting eða ítarleg rannsóknastörf, er beinast að þessum svæðum, fara

fram eða munu fara fram innan hæfilegs tíma. Strandríki skulu vekja eðlilega athygli á ákvörðun um þessi svæði ásamt breytingum þar á en skal ekki skylt að gefa upplýsingar um einstök atriði í störfunum þar.

7. Ákvæði 6. tl. hnekkja ekki réttindum strandríkja yfir landgrunninu sem ákveðin eru í 77. gr.

8. Hafrannsóknastarfsemi, sem getið er í þessari grein, skal ekki tálma á óréttlæt看anlegan hátt starfsemi sem strandríki hafa með höndum þegar þau beita fullveldisréttindum sínum og halda uppi lögsögu sinni sem kveðið er á um í samningi þessum.

247. gr.

Hafrannsóknaverkefni sem alþjóðastofnanir framkvæma eða hafa umsjón með

Ef strandríki er aðili að eða hefur gert tvíhliða samning við alþjóðastofnun og sú stofnun vill beint eða sem umsjónaraðili framkvæma hafrannsóknaverkefni í sérefnahagslögsögu eða á landgrunni þess skal það talið hafa heimilað framkvæmd verkefnisins í samræmi við hina umsömdu lýsingu ef það ríki samþykkti hið ítarlega verkefni þegar stofnunin tók ákvörðunina um framkvæmd verkefnisins, eða það er fúst að taka þátt í því, og hefur ekki borið fram mótmæli innan fjögurra mánaða frá því að stofnunin tilkynnti strandríkinu um verkefnið.

248. gr.

Skylda til að veita strandríkinu upplýsingar

Ríki og þar til bærar alþjóðastofnanir, sem hyggjast stunda hafrannsóknir í sérefnahagslögsögu eða á landgrunni strandríkis, skulu eigi síðar en sex mánuðum fyrir ráðgerðan upphafsdag hafrannsóknaverkefnisins láta því ríki í té ítarlega lýsingu á:

- a) eðli og markmiðum verkefnisins;
- b) aðferðinni og tækjunum sem nota á, m. a. nafn, rúmlestatölu, tegund og flokk skipa og lýsingu á vísindabúnaði;
- c) hinum afmörkuðu landfræðilegu svæðum þar sem framkvæma á verkefnið;
- d) hinum ráðgerða fyrsta komudegi og síðasta brottfarardegi rannsóknaskipanna eða dreifingu búnaðarins og upptöku hans eftir því sem við á;
- e) nafni stofnunarinnar sem ábyrgð ber, forstjóra hennar og manningnum sem stýrir verkefninu; og
- f) því að hve miklu leyti talið sé að strandríkið eigi að geta tekið þátt í eða átt fulltrúa í verkefninu.

249. gr.

Skylda til að uppfylla viss skilyrði

1. Þegar ríki og þar til bærar alþjóðastofnanir stunda hafrannsóknir í sérefnahagslögsögu eða á landgrunni strandríkis skulu þau uppfylla eftirfarandi skilyrði:

- a) tryggja rétt strandríkisins, ef það hefur hug á, til að taka þátt í eða eiga fulltrúa í hafrannsóknaverkefninu, einkum um borð í rannsóknaskipum og öðrum förum eða í mannvirkjum til vísindarannsókna, þegar unnt er, án þess að

vísindamönnum strandríkisins séu greidd laun eða skylt sé að greiða hluta kostnaðar við verkefnið;

- b) láta strandríkinu í té að beiðni þess áfangaskýrslur, eins fljótt og auðið er, og endanlegar niðurstöður og ályktanir þegar rannsóknunum er lokið;
- c) takast á hendur að veita strandríkinu að beiðni þess aðgang að öllum gögnum og sýnishornum, sem rakin verða til hafrannsóknaverkefnisins, og einnig að láta því í té gögn, sem afrita má, og sýnishorn sem skipta má án þess að vísindalegt gildi þeirra minnki;
- d) sé þess óskað, láta strandríkinu í té mat á þessum gögnum, sýnishornum og rannsóknaniðurstöðum ellegar veita aðstoð til að meta eða túlka þau;
- e) tryggja að niðurstöðum rannsókna sé eftir viðeigandi innlendum eða alþjóðlegum leiðum komið á framfæri á alþjóðavettvangi eins fljótt og auðið er, samanber þó 2. tl.;
- f) láta strandríkið þegar í stað vita um sérhverja meiri háttar breytingu á rannsóknáætluninni;
- g) fjarlægja mannvirkin eða búnaðinn til vísindarannsóknanna að rannsóknunum loknum nema um annað sé samið.

2. Þessi grein hnekkir ekki skilyrðunum sem sett eru í lögum og reglum strandríkisins um notkun valfrelsis þess til að veita eða synja um samþykki samkvæmt 246. gr., 5. tl., m. a. um nauðsyn á samþykki fyrirfram fyrir því að koma á framfæri á alþjóðavettvangi niðurstöðum rannsókna í verkefni sem hefur beina þýðingu fyrir rannsóknir á náttúruauðlindum og hagnýtingu þeirra.

250. gr.

*Tilkynningar varðandi
hafrannsóknaverkefni*

Tilkynningum varðandi hafrannsóknaverkefni skal koma á framfæri eftir viðeigandi opinberum leiðum nema um annað sé samið.

251. gr.

Almennir mælikvarðar og leiðbeiningarreglur

Ríki skulu á vettvangi þar til bærra alþjóðastofnana freista þess að stuðla að mótun almennra mælikvarða og leiðbeiningarreglna til þess að aðstoða ríki við að ganga úr skugga um eðli hafrannsókna og hvað þær feli í sér.

252. gr.

Þögult samþykki

Ríki eða þar til bærar alþjóðastofnanir mega hefjast handa við hafrannsóknaverkefni að liðnum sex mánuðum frá deginum er strandríkinu voru látnar í té upplýsingarnar sem krafist er í 248. gr. nema strandríkið hafi innan fjögurra mánaða frá móttöku tilkynningarinnar, sem geymir þessar upplýsingar, látið ríkið eða stofnunina, sem stundar rannsóknirnar, vita að:

- a) það hafi synjað um samþykki sitt samkvæmt ákvæðum 246. gr.; eða
- b) upplýsingarnar, sem það ríki eða þar til bær alþjóðastofnun hefur veitt um eðli eða markmið verkefnisins, séu ekki í samræmi við bersýnilega auðsæjar staðreyndir; eða

- c) það þarfnist viðbótarupplýsinga að því er viðkemur skilyrðum og upplýsingum sem kveðið er á um í 248. og 249. gr.; eða
- d) ekki hafi verið staðið við skuldbindingar vegna fyrra hafrannsóknaverkefnis sem það ríki eða sú stofnun hefur framkvæmt sé litið til skilyrða sem sett eru í 249. gr.

*253. gr.
Frestun eða stöðvun
hafrannsóknastarfsemi*

1. Strandríki skal hafa rétt til að krefjast frestunar hafrannsóknastarfsemi, sem fram fer í sérefnahagslögsögu eða á landgrunni þess, ef:

- a) rannsóknastarfsemin er ekki stunduð samkvæmt upplýsingunum sem miðlað er eins og kveðið er á um í 248. gr. og samþykki strandríkisins grundvallaðist á; eða
- b) ríkið eða þar til bær alþjóðastofnun, sem stundar rannsóknastarfsemina, lætur undir höfuð leggjast að fara eftir ákvæðum 249. gr. um réttindi strandríkisins að því er snertir hafrannsóknaverkefnið.

2. Strandríki skal hafa rétt til að krefjast stöðvunar hafrannsóknastarfsemi ef misbrestur á því, að farið sé eftir ákvæðum 248. gr., jafngildir meiri háttar breytingu á rannsóknaverkefninu eða rannsóknastarfseminni.

3. Strandríki getur einnig krafist stöðvunar hafrannsóknastarfsemi ef ekki er innan hæfilegs tíma ráðin bót á hverjum þeim vanda sem gert er ráð fyrir í 1. tl.

4. Í kjölfar tilkynningar strandríkisins um þá ákvörðun sína að fyrirskipa frestun eða stöðvun skulu ríki eða þar til bærar alþjóðastofnanir, sem heimilt er að stunda hafrannsóknastarfsemi, hætta rannsóknastarfseminni sem fjallað er um í þessari tilkynningu.

5. Strandríkið skal afturkalla fyrirskipun um frestun samkvæmt 1. tl. og leyfa skal framhald hafrannsóknastarfsemi um leið og rannsóknaríkið eða þar til bær alþjóðastofnun hefur uppfyllt skilyrðin sem sett eru í 248. og 249. gr.

*254. gr.
Réttindi landluktra og landfræðilega
afskiptra nágrannaríkja*

1. Ríki og þar til bærar alþjóðastofnanir, er lagt hafa fyrir strandríki verkefni varðandi framkvæmd hafrannsókna sem getið er í 246. gr., 3. tl., skulu vekja athygli landluktu og landfræðilega afskiptu nágrannaríkjanna á hinu fyrirhugaða rannsóknaverkefni og tilkynna strandríkinu það.

2. Þegar hlutaðeigandi strandríki hefur veitt samþykki sitt til hins fyrirhugaða hafrannsóknaverkefnis samkvæmt 246. gr. og öðrum viðeigandi ákvæðum samnings þessa skulu ríki og þar til bærar alþjóðastofnanir, sem framkvæma þetta verkefni, láta landluktu og landfræðilega afskiptu nágrannaríkjunnar í té, að beiðni þeirra og þegar við á, viðeigandi upplýsingar sem tiltekna eru í 248. gr. og 249. gr., 1. tl. f).

3. Landluktur og landfræðilega afskiptu nágrennaríkjunum, sem getið er hér að ofan, skal að beiðni þeirra gefa tækifæri til að láta hæfa sérfræðinga, sem þau tilnefna og strandríkið er ekki mótfallið, taka þátt í hinu fyrirhugaða hafrannsóknaverkefni hvenær sem gerlegt er, og þá samkvæmt skilyrðunum er hlutaðeigandi strandríki og ríkið eða þar til bærar alþjóðastofnanir, sem stunda hafrannsóknirnar, samþykkja vegna verkefnisins í samræmi við ákvæði samnings þessa.

4. Ríki og þar til bærar alþjóðastofnanir, sem getið er í 1. tl., skulu láta ofangreindum landluktum og landfræðilega afskiptum ríkjum í té að beiðni þeirra upplýsingarnar og aðstoðina sem tiltekin er í 249. gr., 1. tl. d), samanber þó ákvæði 249. gr., 2. tl.

255. gr.

Ráðstafanir til að auðvelda hafrannsóknir og aðstoða rannsóknaskip

Ríki skulu leitast við að móta sanngjarnar reglur, reglugerðir og starfshætti til að efla og auðvelda hafrannsóknir, sem stundaðar eru samkvæmt samningi þessum utan landhelginnar, og, eftir atvikum, til að auðvelda í samræmi við ákvæði laga og reglna sinna aðgang að höfnum sínum og auka aðstoð handa hafrannsóknaskipum sem fara eftir viðeigandi ákvæðum þessa hluta.

256. gr.

Hafrannsóknir á svæðinu

Öll ríki, án tillits til landfræðilegrar legu sinnar, og þar til bærar alþjóðastofnanir hafa rétt til að stunda hafrannsóknir á svæðinu í samræmi við ákvæði XI. hluta.

257. gr.

Hafrannsóknir á hafsvæðinu utan sérefnahagslögsögunnar

Öll ríki, án tillits til landfræðilegrar legu sinnar, og þar til bærar alþjóðastofnanir hafa rétt til að stunda hafrannsóknir á hafsvæðinu utan marka sérefnahagslögsögunnar í samræmi við samning þennan.

4. KAFLI. MANNVIRKI EÐA BÚNAÐUR TIL VÍSINDARANNSÓKNA Í HAFRÝMINU

258. gr.

Dreifing og notkun

Dreifing og notkun hvers kyns mannvirkja eða búnaðar til vísindarannsóknna á einhverju hafrýmissvæði skal háð sömu skilyrðunum og mælt er fyrir um í samningi þessum vegna framkvæmdar hafrannsóknna á hverju þessara svæða.

259. gr.
Réttarstaða

Mannvirkin eða búnaðurinn, sem getið er í þessum kafla, hafa ekki stöðu eyja. Þau hafa enga eigin landhelgi og tilvist þeirra hefur ekki áhrif á afmörkun landhelginnar, sérefnahagslögsögunnar né landgrunnsins.

260. gr.
Öryggisbelti

Umhverfis mannvirki til vísindarannsókna má samkvæmt viðeigandi ákvæðum samnings þessa ákveða hæfilega breið öryggisbelti sem ná ekki lengra út en 500 metra. Öll ríki skulu tryggja að skip þeirra virði þessi öryggisbelti.

261. gr.
Bann við tálmun á siglingaleiðum

Dreifing og notkun hvers kyns mannvirkja eða búnaðar til vísindarannsókna skal ekki valda tálma á viðurkenndum alþjóðlegum siglingaleiðum.

262. gr.
Auðkennismerki og viðvörunarmerki

Á mannvirkjum eða búnaði, sem getið er í þessum kafla, skulu vera auðkennismerki til að sýna skráningarríkið eða alþjóðastofnunina sem er eigandi þeirra, svo og fullnægjandi alþjóðlega viðurkennd viðvörunarmerki til að tryggja öryggi á sjó og öryggi flugumferðar, enda sé höfð hliðsjón af reglum og stöðlum sem þar til bærar alþjóðastofnanir setja.

5. KAFLI. SKYLDA OG ÁBYRGÐ

263. gr.
Skylda og ábyrgð

1. Ríkjum og þar til bærum alþjóðastofnunum ber skylda til að tryggja að hafrannsóknir séu stundaðar samkvæmt samningi þessum hvort sem þær eru stundaðar af þeim eða á vegum þeirra.

2. Ríki og þar til bærar alþjóðastofnanir skulu bera skyldu og ábyrgð vegna ráðstafana af hálfu þeirra andstætt samningi þessum viðvíkjandi hafrannsóknum, sem önnur ríki, einstaklingar eða lögpersónur þeirra ellegar þar til bærar alþjóðastofnanir stunda, og skulu greiða skaðabætur vegna skaða af völdum þessara ráðstafana.

3. Ríki og þar til bærar alþjóðastofnanir skulu bera skyldu og ábyrgð samkvæmt 235. gr. varðandi spjöll af völdum mengunar hafrýmisins vegna hafrannsókna sem stundaðar eru af þeim eða á vegum þeirra.

6. KAFLI. LAUSN DEILUMÁLA OG BRÁÐABIRGÐARÁÐSTAFANIR

264. gr.
Lausn deilumála

Deilumál um túlkun eða beitingu ákvæða samnings þessa með tilliti til hafrannsóknna skal leysa samkvæmt XV. hluta, 2. og 3. kafla.

265. gr.
Bráðabirgðaráðstafanir

Meðan deilumál hefur ekki verið leyst samkvæmt XV. hluta, 2. og 3. kafla, skal ríkið eða þar til bær alþjóðastofnun, sem heimilt er að framkvæma hafrannsóknaverkefni, ekki leyfa að rannsóknastarfsemi sé hafin eða henni haldið áfram án skýlauss samþykkis hlutaðeigandi strandríkis.

XIV. HLUTI ÞRÓUN OG MIÐLUN HAFTÆKNI

1. KAFLI. ALMENN ÁKVÆÐI

266. gr.
*Efling þróunar og miðlunar
haftækni*

1. Ríki skulu beint eða á vettvangi þar til bærra alþjóðastofnana starfa saman að því eftir getu að efla á virkan hátt þróun og miðlun hafvísinda og haftækni með sanngjörnum og hóflegum skilmálum og skilyrðum.

2. Í því skyni að örva félagslega og efnahagslega þróun í þróunarríkjunum skulu ríki efla þróun hafvísinda- og haftæknigetú með þjóðum sem kunna að þarfnast og biðja um tækniaðstoð á þessu sviði, einkum þróunarríkjum, m. a. landluktum og landfræðilega afskiptum ríkjum, að því er varðar rannsóknir, hagnýtingu, verndun og stjórnun auðlinda hafsins, verndun og varðveislu hafrýmisins, hafrannsóknir og aðra starfsemi í hafrýminu samkvæmt samningi þessum.

3. Ríki skulu leitast við að skapa hagstæð efnahagsleg og lagaleg skilyrði fyrir miðlun haftækni til hagsbóta fyrir alla hlutaðeigandi á sanngjörnum grundvelli.

267. gr.
Gæsla lögmætra hagsmuna

Við eflingu samstarfs samkvæmt 266. gr. skulu ríki taka tilhlýðilegt tillit til allra lögmætra hagsmuna, þar undir m. a. réttinda og skyldna þeirra sem ráða yfir, miðla og taka við haftækni.

268. gr.
Grundvallarmarkmið

Ríki skulu beint eða á vettvangi þar til bærra alþjóðastofnana efla:

- a) öflun, mat og miðlun haftækniþekkingar og auðvelda aðgang að þessum upplýsingum og gögnum;
- b) þróun viðeigandi haftækni;
- c) þróun nauðsynlegs tæknigrundvallar til að auðvelda miðlun haftækni;
- d) þróun í mannaflamálum með þjálfun og menntun ríkisborgara þróunarríkja og -landa, einkum frá hinum minnst iðnþróðu í þeirra hópi;
- e) alþjóðlegt samstarf á öllum sviðum, einkum á vettvangi svæða, undirsvæða og tvíhliða samskipta.

269. gr.
Ráðstafanir til að ná grundvallarmarkmiðunum

Til þess að ná markmiðunum, sem getið er í 268. gr., skulu ríki beint eða á vettvangi þar til bærra alþjóðastofnana m. a. leitast við að:

- a) gera áætlanir um tæknisamstarf til að miðla hvers kyns haftækni á virkan hátt til ríkja sem kunna að þarfnast og biðja um tækniaðstoð á þessu sviði, einkum landluktu og landfræðilega afskiptu þróunarríkjanna, svo og annarra þróunarríkja sem hafa hvorki getað skapað eða þróað sína eigin tæknigetu í hafvísindum og rannsóknum á auðlindum hafsins og hagnýtingu þeirra né þróað grundvöll þessarar tækni;
- b) skapa hagstæð skilyrði fyrir gerð samþykktar, samninga og annarra áþekkra ráðstafana á sanngjörnum og hóflegum grundvelli;
- c) halda ráðstefnur, umræðufundi og málfundi um vísindaleg og tæknileg efni, einkum stefnu og aðferðir varðandi miðlun haftækni;
- d) stuðla að því að skipst sé á vísindamönnum, svo og sérfræðingum um tækni og önnur mál;
- e) framkvæma verkefni og efla sameiginleg fyrirtæki og annars konar tvíhliða og marghliða samstarf.

2. KAFLI. ALPJÓÐASAMSTARF

270. gr.
Aðferðir við alþjóðasamstarf

Alþjóðasamstarf um þróun og miðlun haftækni skal, ef gerlegt er og við á, framkvæma á grundvelli tvíhliða, svæðisbundinna eða marghliða áætlana, sem til eru, og einnig á grundvelli aukinna og nýrra áætlana til að auðvelda hafrannsóknir, miðlun haftækni, einkum á nýjum sviðum, og viðeigandi alþjóðlega fjármögnun til hafrannsókna og þróunar.

271. gr.

Leiðbeiningarreglur, mælikvarðar og staðlar

Ríki skulu beint eða á vettvangi þar til bærra alþjóðastofnana stuðla að mótun almennt viðurkenndra leiðbeiningarreglna, mælikvarða og staðla um miðlun haftækni á tvíhliða grundvelli eða innan vébanda alþjóðastofnana og á öðrum vettvangi enda sé einkum höfð hliðsjón af hagsmunum og þörfum þróunarríkja.

272. gr.

Samræming alþjóðlegra áætlana

Við miðlun haftækni skulu ríki leitast við að tryggja að þar til bærar alþjóðastofnanir samræmi starfsemi sína, m. a. svæðis- eða heimsáætlanir, enda sé höfð hliðsjón af hagsmunum og þörfum þróunarríkja, einkum landluktra og landfræðilega afskiptra ríkja.

273. gr.

Samstarf við alþjóðastofnanir og stofnunina

Ríki skulu á virkan hátt starfa með þar til bærur alþjóðastofnunum og stofnuninni að því að hvetja til og auðvelda miðlun kunnáttu og haftækni með tilliti til starfsemi á svæðinu til þróunarríkja, ríkisborgara þeirra og fyrirtækisins.

274. gr.

Markmið stofnunarinnar

Að óhöggudum öllum lögmætum hagsmunum, þar undir m. a. réttindum og skyldum þeirra sem ráða yfir, miðla og taka við tækni, skal stofnunin með tilliti til starfsemi á svæðinu tryggja að:

- a) ríkisborgarar þróunarríkja, hvort sem þau eru strandríki, landlukt ríki eða landfræðilega afskipt ríki, séu á grundvelli meginreglunnar um sanngjarna hnattsvæðisdreifingu ráðnir í þjálfunarskyni sem starfsmenn í stjórnunar-, rannsókn- og tækniöðinu er komið hefur verið upp vegna starfa hennar;
- b) tækniskjöl um viðeigandi búnað, vélar, útbúnað og aðferðir séu gerð aðgengileg öllum ríkjum, einkum þróunarríkjum sem kunna að þarfnast og biðja um tækniástoð á þessu sviði;
- c) stofnunin geri fullnægjandi ráðstafanir til að auðvelda öflun tækniástoðar á sviði haftækni af hálfu ríkja sem kunna að þarfnast og biðja um hana, einkum þróunarríkja, og öflun nauðsynlegrar kunnáttu og þekkingar, m. a. starfsþjálfunar, af hálfu ríkisborgara þeirra;
- d) ríki sem kunna að þarfnast og biðja um tækniástoð á þessu sviði, einkum þróunarríki, séu aðstoðuð við öflun nauðsynlegs búnaðar, aðferða, tækja og annarrar tækniþekkingar með fjárhagsráðstöfunum sem kveðið er á um í samningi þessum.

3. KAFLI. INNLENDAR OG SVÆÐISBUNDNAR HAFVÍSINDA- OG HAFTÆKNIMIÐSTÖÐVAR

275. gr.

Stofnun innlendra miðstöðva

1. Ríki skulu beint eða á vettvangi þar til bærra alþjóðastofnana og stofnunarinnar stuðla að stofnun innlendra rannsóknamiðstöðva í hafvísindum og haftækni, einkum í þróunarríkjum í hópi strandríkja, svo og að eflingu innlendra miðstöðva sem fyrir eru, til að örva og efla framkvæmd hafrannsókna af hálfu þróunarríkja í hópi strandríkja og auka innlenda möguleika þeirra á að nýta og varðveita sjávarauðlindir sínar sér til efnahagslegra hagsbóta.

2. Ríki skulu á vettvangi þar til bærra alþjóðastofnana og stofnunarinnar veita fullnægjandi atbeina til að auðvelda stofnun og eflingu þessara innlendu miðstöðva í því skyni að láta háþróaða þjálfunaraðstöðu og nauðsynlegan búnað, kunnáttu og þekkingu í té þeim ríkjum sem kunna að þarfnast og biðja um þessa aðstoð, svo og að senda tæknisérfræðinga til þeirra.

276. gr.

Stofnun svæðisbundinna miðstöðva

1. Ríki skulu í samráði við þar til bærar alþjóðastofnanir, stofnunina og innlendar rannsóknastofnanir í hafvísindum og haftækni stuðla að stofnun svæðisbundinna rannsóknamiðstöðva í hafvísindum og haftækni, einkum í þróunarríkjum, til að örva og efla framkvæmd hafrannsókna af hálfu þróunarríkja og auka miðlun haftækni.

2. Öll ríki á svæði skulu starfa með svæðisbundnu miðstöðvunum þar að því að tryggja virkari framgang markmiða þeirra.

277. gr.

Störf svæðisbundinna miðstöðva

Til starfa þessara svæðisbundnu miðstöðva skulu m. a. teljast:

- a) þjálfunar- og menntunaráætlanir á öllum sviðum um ýmis atriði rannsókna í hafvísindum og haftækni, einkum sjávarlíffræði, m. a. verndun og stjórnun lífrænna auðlinda, haffræði, sjómælingar, verkfræði, jarðfræðilegar rannsóknir á hafsbotninum, jarðefnavinnslu og afsöltunartækni;
- b) stjórnunarnám;
- c) rannsóknáætlanir sem snerta verndun og varðveislu hafrýmisins og varnir gegn, minnkun á og eftirlit með mengun;
- d) skipulagning svæðisbundinna ráðstefna, umræðufunda og málfunda;
- e) öflun og vinnsla gagna og upplýsinga í hafvísindum og haftækni;
- f) tafarlaus dreifing á niðurstöðum rannsókna í hafvísindum og haftækni í ritum sem auðveldlega má ná í;
- g) kynning á stefnu einstakra landa að því er varðar miðlun haftækni og kerfisbundnar samanburðarrannsóknir á stefnu þeirra;

- h) söfnun og flokkun upplýsinga um viðskipti með tækni og um samninga og aðrar ráðstafanir varðandi einkaleyfi;
- i) tæknisamstarf við önnur ríki á svæðinu.

4. KAFLI. SAMSTARF ALPJÓÐASTOFNANA

278. gr.

Samstarf alþjóðastofnana

Þar til bærar alþjóðastofnanir, sem getið er í þessum hluta og XIII. hluta, skulu gera allar viðeigandi ráðstafanir til að tryggja virka framkvæmd starfa og skyldna sinna samkvæmt þessum hluta, annaðhvort beint eða með nánu samstarfi sín á milli.

XV. HLUTI

LAUSN DEILUMÁLA

1. KAFLI. ALMENN ÁKVÆÐI

279. gr.

Skylda til að leysa deilumál á friðsamlegan hátt

Aðildarríki skulu leysa deilumál sín á milli um túlkun eða beitingu samnings þessa á friðsamlegan hátt samkvæmt 2. gr., 3. tl., sáttmála Sameinuðu þjóðanna og skulu í þessu skyni leita lausnar með aðferðunum sem tilgreindar eru í 33. gr., 1. tl., sáttmálans.

280. gr.

Lausn deilumála með friðsamlegri aðferð sem aðilarnir kjósa

Ekkert í þessum hluta skerðir rétt aðildarríkja til að koma sér hvenær sem er saman um að leysa deilumál sín á milli um túlkun eða beitingu samnings þessa með friðsamlegri aðferð að eigin vali.

281. gr.

Málsmeðferð þegar aðilarnir hafa ekki náð lausn

1. Ef aðildarríkin, sem eru aðilar deilumáls um túlkun eða beitingu samnings þessa, hafa komið sér saman um að leita lausnar á deilumálinu með friðsamlegri aðferð að eigin vali gildir málsmeðferðin, sem kveðið er á um í þessum hluta, eingöngu þegar ekki hefur náðst lausn með því að beita þessari aðferð og samningurinn milli aðilanna girðir ekki fyrir frekari málsmeðferð.

2. Ef aðilarnir hafa einnig komið sér saman um frest gildir 1. tl. einungis þegar sá frestur er úti.

282. gr.

Skyldur samkvæmt almennum, svæðisbundnum eða tvíhliða samningum

Ef aðildarríkin, sem eru aðilar deilumáls um túlkun eða beitingu samnings þessa, hafa komið sér saman um það í almennum, svæðisbundnum eða tvíhliða samningi eða á annan hátt að þetta deilumál skuli að beiðni aðila deilumálsins sæta málsmeðferð sem leiðir til bindandi úrskurðar skal þeirri málsmeðferð beitt í staðinn fyrir málsmeðferðina sem kveðið er á um í þessum hluta nema aðilar deilumálsins komi sér saman um annað.

283. gr.

Skylda til að skiptast á skoðunum

1. Þegar deilumál kemur upp milli aðildarríkja um túlkun eða beitingu samnings þessa skulu aðilar deilumálsins byrja fljótt að skiptast á skoðunum um lausn þess með samningaumleitunum eða öðrum friðsamlegum aðferðum.

2. Aðilarnir skulu einnig byrja fljótt að skiptast á skoðunum ef málsmeðferð til lausnar þessu deilumáli hefur verið lokið, án þess að lausn næðist, eða lausn hefur náðst og samráð um þann hátt, sem hafa skal á um framkvæmd lausnarinnar, er nauðsynlegt vegna aðstæðna.

284. gr.

Sátt

1. Aðildarríki, sem er aðili deilumáls um túlkun eða beitingu samnings þessa, getur boðið hinum aðilanum eða aðilunum að leggja deilumálið til sátta samkvæmt málsmeðferðinni í V. viðauka, 1. kafla, eða annarri sáttameðferð.

2. Ef boðinu er tekið og aðilarnir koma sér saman um sáttameðferðina, sem beita á, getur aðili látið deilumálið sæta þeirri málsmeðferð.

3. Ef boðinu er ekki tekið eða aðilarnir koma sér ekki saman um málsmeðferðina skal sáttamálinu talið lokið.

4. Þegar deilumál hefur verið lagt til sátta er aðeins unnt að ljúka málinu samkvæmt hinni umsömdu sáttameðferð nema aðilarnir komi sér saman um annað.

285. gr.

Beiting þessa kafla um deilumál sem lögð eru fram samkvæmt XI. hluta

Þessi kafli gildir um sérhvert deilumál sem ber í samræmi við XI. hluta, 5. kafla, að leysa samkvæmt málsmeðferð þessa hluta. Ef annar aðili en aðildarríki er aðili þessa deilumáls gildir þessi kafli að breyttu breytanda.

2. KAFLI. SKYLDUBUNDIN MÁLSMEÐFERÐ SEM LEIÐIR TIL BINDANDI ÚRSKURÐA

286. gr.

Beiting málsmeðferðar samkvæmt þessum kafla

Þegar ekki hefur náðst lausn með því að beita 1. kafla skal leggja deilumál um túlkun eða beitingu samnings þessa að beiðni aðila deilumálsins fyrir dómstólinn eða dóminn sem hefur lögsögu samkvæmt þessum kafla, samanber þó 3. kafla.

287. gr.
Val málsmeðferðar

1. Þegar ríki undirritar, fullgildir eða gerist aðili að samningi þessum eða hvenær sem er eftir það skal því heimilt að velja með skriflegri yfirlýsingu eina eða fleiri eftirfarandi aðferða til lausnar deilumálum um túlkun eða beitingu samnings þessa:

- a) Alþjóðlega hafréttardóminn sem stofnaður er samkvæmt VI. viðauka;
- b) Alþjóðadómstólinn;
- c) gerðardóm sem skipaður er samkvæmt VII. viðauka;
- d) sérstakan gerðardóm sem skipaður er samkvæmt VIII. viðauka vegna eins eða fleiri af þargreindum flokkum deilumála.

2. Yfirlýsing, sem gefin er samkvæmt 1. tl., skal ekki hafa áhrif á né verða fyrir áhrifum af skyldu aðildarríkis til að viðurkenna lögsögu hafsbotnsdeilnadeildar Alþjóðlega hafréttardómsins að því leyti og á þann hátt sem kveðið er á um í XI. hluta, 5. kafla.

3. Ef aðildarríki er aðili deilumáls sem gildandi yfirlýsing tekur ekki til skal það talið hafa viðurkennt gerð samkvæmt VII. viðauka.

4. Ef aðilar deilumáls hafa viðurkennt sömu málsmeðferðina til lausnar deilumálinu má það aðeins sæta þeirri málsmeðferð nema aðilarnir komi sér saman um annað.

5. Ef aðilar deilumáls hafa ekki viðurkennt sömu málsmeðferðina til lausnar deilumálinu má aðeins leggja það í gerð samkvæmt VII. viðauka nema aðilarnir komi sér saman um annað.

6. Yfirlýsing, sem gefin er samkvæmt 1. tl., skal gilda þar til þrjú mánuðir eru liðnir frá því að tilkynningu um afturköllun hefur verið komið í vörslu hjá aðalframkvæmdastjóra Sameinuðu þjóðanna.

7. Ný yfirlýsing, tilkynning um afturköllun eða niðurfall yfirlýsingar hefur ekki á nokkurn hátt áhrif á mál sem rekið er fyrir dómstóli eða dómi með lögsögu samkvæmt þessari grein nema aðilarnir komi sér saman um annað.

8. Yfirlýsingum og tilkynningum, sem getið er í þessari grein, skal koma í vörslu hjá aðalframkvæmdastjóra Sameinuðu þjóðanna sem skal senda aðildarríkjunum endurrit af þeim.

288. gr.
Lögsaga

1. Dómstóll eða dómur, sem getið er í 287. gr., skal hafa lögsögu í deilumáli um túlkun eða beitingu samnings þessa sem lagt er fyrir hann samkvæmt þessum hluta.

2. Dómstóll eða dómur, sem getið er í 287. gr., skal einnig hafa lögsögu í deilumáli um túlkun eða beitingu alþjóðasamnings með svipuð markmið og samningur þessi sem lagt er fyrir hann samkvæmt samningnum.

3. Hafsbotnsdeilnadeild Alþjóðlega hafréttardómsins, sem stofnuð er samkvæmt VI. viðauka, svo og önnur deild eða gerðardómur sem getið er í XI. hluta, 5. kafla, skal hafa lögsögu í máli sem lagt er fyrir samkvæmt honum.

4. Ef ágreiningur er um það hvort dómstóll eða dómur hafi lögsögu skal sá dómstóll eða dómur leysa úr málinu með úrskurði.

289. gr.
Sérfróðir menn

Í deilumáli, sem snertir vísindaleg eða tæknileg efni, getur dómstóll eða dómur sem fer með lögsögu samkvæmt þessum kafla, að beiðni aðila eða sjálfkrafa, valið í samráði við aðilana eigi færri en tvo sérfróða menn um vísindi eða tækni, helst af viðeigandi skrá sem undirbúin er samkvæmt VIII. viðauka, 2. gr., til að starfa með dómstólnum eða dóminum en án atkvæðisréttar.

290. gr.
Bráðabirgðaráðstafanir

1. Ef deilumál hefur verið lagt á tilhlýðilegan hátt fyrir dómstól eða dóm sem telur við fyrstu sýn að hann hafi lögsögu samkvæmt þessum hluta eða XI. hluta, 5. kafla, getur dómstóllinn eða dómurinn mælt fyrir um bráðabirgðaráðstafanir sem hann telur viðeigandi miðað við aðstæður til að vernda réttindi aðila deilumálsins hvers um sig eða til að koma í veg fyrir alvarleg spjöll á hafrýminu meðan beið er lokaúrskurðar.

2. Breyta má bráðabirgðaráðstöfunum eða afturkalla þær um leið og aðstæðurnar, sem réttlæta þær, hafa breyst eða eru ekki lengur fyrir hendi.

3. Ekki má mæla fyrir um, breyta né afturkalla bráðabirgðaráðstafanir samkvæmt þessari grein nema að beiðni aðila deilumálsins og eftir að aðilunum hefur verið gefið tækifæri til að gefa skýrslur.

4. Dómstóllinn eða dómurinn skal þegar í stað tilkynna aðilum deilumálsins og öðrum þeim aðildarríkjum, sem hann telur viðeigandi, um fyrirmæli um, breytingu á eða afturköllun bráðabirgðaráðstafana.

5. Meðan ekki hefur verið skipaður gerðardómur sem deilumál er lagt fyrir samkvæmt þessum kafla getur dómstóll eða dómur, sem aðilarnir koma sér saman um — ellegar, ef slíkt samkomulag næst ekki innan tveggja vikna frá dagsetningu beiðninnar um bráðabirgðaráðstafanir, Alþjóðlegi hafréttardómurinn eða, að því er snertir starfsemi á svæðinu, hafsbotnsdeilnadeildin — mælt fyrir um, breytt eða afturkallað bráðabirgðaráðstafanir samkvæmt þessari grein ef hann telur við fyrstu sýn að dómurinn, sem skipa á, mundi hafa lögsögu og hyggur brýna nauðsyn bera til vegna aðstæðna. Þegar dómurinn, sem deilumálið hefur verið lagt fyrir, hefur verið skipaður getur hann breytt, afturkallað eða staðfest þessar bráðabirgðaráðstafanir enda fari hann að í samræmi við 1.—4. tl.

6. Aðilar deilumálsins skulu tafarlaust hlíta bráðabirgðaráðstöfunum sem mælt er fyrir um samkvæmt þessari grein.

291. gr.
Aðild

1. Aðildarríki geta átt aðild að hverri þeirri málsmeðferð til lausnar deilumáli sem tiltekin er í þessum hluta.

2. Aðrir aðilar en aðildarríki geta aðeins átt aðild að málsmeðferð til lausnar deilumáli, sem tiltekin er í þessum hluta, eftir því sem sérstaklega er kveðið á um í samningi þessum.

292. gr.
Tafarlaus lausn skipa og áhafna

1. Þegar yfirvöld aðildarríkis hafa lagt hald á skip, sem siglir undir fána annars aðildarríkis, og fullyrt er að ríkið, sem lagt hefur hald á skipið, hafi ekki farið eftir ákvæðum samnings þessa um tafarlaus lausn skipsins eða áhafnar þess þegar

viðeigandi útgáfa skuldabréfs eða setning annarrar fjárhagslegrar tryggingar hefur farið fram má leggja mál um lausn úr haldi fyrir dómstól eða dóm sem aðilarnir koma sér saman um ellegar, ef slíkt samkomulag næst ekki innan 10 daga frá því að hald er lagt á, fyrir dómstól eða dóm, er ríkið, sem lagt hefur hald á skipið, viðurkennir samkvæmt 287. gr., eða Alþjóðlega hafréttardóminn, nema aðilarnir komi sér saman um annað.

2. Aðeins fánaríki skipsins eða fulltrúi þess getur lagt kröfuna um lausn fram.

3. Dómstóllinn eða dómurinn skal án tafar fjalla um kröfuna um lausn og skal aðeins fjalla um lausnarmálið, að óhnekkum efnisatriðum máls fyrir viðeigandi innlendum dómstóli gegn skipinu, eiganda eða áhöfn þess. Yfirvöld ríkisins, sem lagt hefur hald á skipið, hafa áfram vald til að sleppa skipinu eða áhöfn þess hvenær sem er.

4. Þegar gefið hefur verið út skuldabréf eða sett önnur fjárhagsleg trygging samkvæmt ákvörðun dómstólsins eða dómsins skulu yfirvöld ríkisins, sem lagt hefur hald á skipið, tafarlaust hlíta úrskurði dómstólsins eða dómsins um lausn skipsins eða áhafnar þess.

293. gr.

Réttarreglur sem beitt er

1. Dómstóll eða dómur, sem hefur lögsögu samkvæmt þessum kafla, skal beita samningi þessum og öðrum reglum þjóðaréttar sem eru ekki ósamrýmanlegar samningi þessum.

2. Fyrsti töluliður hnekkir ekki valdi dómstólsins né dómsins, sem hefur lögsögu samkvæmt þessum kafla, til að úrskurða mál eftir sanngirni af aðilarnir samþykka það.

294. gr.

Frummeðferð

1. Ef krafa viðvirkjandi deilumáli, sem getið er í 297. gr., er lögð fyrir dómstól eða dóm, sem kveðið er á um í 287. gr., skal hann úrskurða að beiðni aðila eða getur sjálfkrafa úrskurðað hvort krafan feli í sér misbeitingu málsóknarréttar eða hafi við fyrstu sýn við góð rök að styðjast. Ef dómstóllinn eða dómurinn úrskurðar að krafan feli í sér misbeitingu málsóknarréttar eða sé við fyrstu sýn ekki á rökum reist skal hann ekki hafast frekar að í málinu.

2. Við móttöku kröfunnar skal dómstóllinn eða dómurinn þegar í stað tilkynna hinum aðilanum eða aðilunum hana og skal hann setja þeim hæfilegan frest kjósi þeir að biðja hann að kveða upp úrskurð samkvæmt 1. tl.

3. Ekkert í þessari grein hefur áhrif á rétt aðila deilumáls til að hreyfa á frumstigi mótbárum samkvæmt viðeigandi reglum um málsmeðferð.

295. gr.

Fullnaðartilraun til lausnar innanlands

Deilumál milli aðildarríkja um túlkun eða beitingu samnings þessa getur aðeins sætt málsmeðferðinni sem kveðið er á um í þessum kafla þegar gerð hefur verið fullnaðartilraun til lausnar innanlands þar sem þess er krafist að þjóðarétti.

296. gr.

Endanleiki og bindandi áhrif úrskurða

1. Ef dómstóll eða dómur, sem hefur lögsögu samkvæmt þessum kafla, kveður upp úrskurð skal hann vera endanlegur og skulu allir aðilar deilumálsins hlíta honum.
2. Þessi úrskurður skal engin bindandi áhrif hafa nema fyrir aðilana og um hið tiltekna deilumál.

3. KAFLI. TAKMARKANIR Á OG UN DANTEKNINGAR FRÁ GILDISSVIÐI 2. KAFLA

297. gr.

Takmarkanir á gildissviði 2. kafla

1. Deilumál um túlkun eða beitingu samnings þessa að því er varðar beitingu strandríkis á fullveldisréttindum sínum eða lögsögu sinni, sem kveðið er á um í samningi þessum, skulu í eftirfarandi tilvikum sæta málsmeðferðinni sem kveðið er á um í 2. kafla:
 - a) þegar fullyrt er að strandríki hafi brotið ákvæði samnings þessa um frelsi og réttindi til siglinga, yfirflugs eða lagningar neðansjárstrengja og -leiðslna ellegar önnur alþjóðlega lögmæt not hafsins sem tiltekin eru í 58. gr.;
 - b) þegar fullyrt er að ríki hafi við framkvæmd fyrrnefnds frelsis, réttinda eða nota brotið samning þennan ellegar lög eða reglur, settar af strandríkinu í samræmi við samning þennan og aðrar reglur þjóðaréttar sem eru ekki ósamrýmanlegar samningi þessum; eða
 - c) þegar fullyrt er að strandríki hafi brotið tilteknar alþjóðlegar reglur og staðla um verndun og varðveislu hafrýmisins sem beitt verður gagnvart strandríkinu og mótaðir hafa verið í samningi þessum ellegar á vettvangi þar til bærrar alþjóðastofnunar eða á ráðstefnum stjórnarereindreka samkvæmt samningi þessum.
2. a) Deilumál um túlkun eða beitingu ákvæða samnings þessa að því er varðar hafrannsóknir skal leysa samkvæmt 2. kafla nema hvað strandríkinu skal ekki skylt að samþykkja að lagt sé til þessarar lausnar deilumál sem stafar af því:
 - i) að strandríkið beitir rétti eða valfrelsi samkvæmt 246. gr.; eða
 - ii) að strandríkið ákveður að fyrirskipa frestun eða stöðvun rannsóknaverkefnis samkvæmt 253. gr.
- b) Deilumál vegna fullyrðingar rannsóknaríkisins um, að strandríkið beiti ekki að því er snertir tiltekið verkefni réttindum sínum samkvæmt 246. og 253. gr. þannig að samrýmist samningi þessum, skal að beiðni annars hvors aðila leggja til sáttu samkvæmt V. viðauka, 2. kafla, enda dragi sáttanefndin ekki í efa notkun strandríkisins á valfrelsi sínu til að ákveða tiltekin svæði, eins og getið er í 246. gr., 6. tl., eða synja um samþykki samkvæmt 246. gr., 5. tl.

3. a) Deilumál um túlkun eða beitingu ákvæða samnings þessa að því er varðar veiðar skal leysa samkvæmt 2. kafla nema hvað strandríkinu skal ekki skylt að samþykkja að lagt sé til þessarar lausnar deilumál viðvíkjandi fullveldisréttindum sínum að því er snertir hinar lífrænu auðlindir í sérefnahagslögsögunni eða beitingu þeirra, m. a. völdum sínum til að ákveða að vild sinni leyfilegan afla, nýtingargetu sína, úthlutun afgangis til annarra ríkja og skilmálana og skilyrðin sem sett eru í lögum og reglum þess um verndun og stjórnun.
- b) Þegar ekki hefur náðst nokkur lausn með því að beita 1. kafla þessa hluta skal leggja deilumál til sátta samkvæmt V. viðauka, 2. kafla, að beiðni aðila deilumálsins þá er fullyrt er að:
- i) strandríki hafi bersýnilega látið undir höfuð leggjast að standa við skuldbindingar sínar um að tryggja með viðeigandi verndunar- og stjórnunarráðstöfunum að tilveru hinna lífrænu auðlinda í sérefnahagslögsögunni sé ekki stofnað í alvarlega hættu;
 - ii) strandríki hafi á gerræðislegan hátt hafnað því að ákveða að beiðni annars ríkis leyfilegan afla og getu sína til að nýta lífrænar auðlindir að því er snertir stofna sem síðarnefnda ríkið hefur áhuga á að veiða; eða
 - iii) strandríki hafi á gerræðislegan hátt hafnað því að úthluta ríki, samkvæmt 62., 69. og 70. gr. og með skilmálunum og skilyrðunum sem strandríkið setur í samræmi við samning þennan, að öllu eða nokkru leyti afganginum sem það hefur lýst yfir að sé fyrir hendi.
- c) Sáttanefndin skal aldrei láta mat sitt koma í stað mats strandríkisins.
- d) Skýrslu sáttanefndarinnar skal senda viðeigandi alþjóðastofnunum.
- e) Við gerð samninga samkvæmt 69. og 70. gr. skulu aðildarríki, nema þau komi sér saman um annað, koma að ákvæði um ráðstafanir sem þau skuli gera til að draga sem mest úr möguleikanum á ágreiningi um túlkun eða beitingu samningsins, svo og um það hvernig þau skuli fara að ef ágreiningur kemur engu að síður upp.

298. gr.

Valfrjálsar undantekningar frá gildissviði 2. kafla

1. Að óhnekkum skuldbindingunum, sem koma fram í 1. kafla, getur ríki lýst því yfir skriflega, þegar það undirritar, fullgildir eða gerist aðili að samningi þessum eða hvenær sem er eftir það, að það viðurkenni ekki eina eða fleiri tegundir málsmeðferðar sem kveðið er á um í 2. kafla að því er snertir einn eða fleiri af eftirfarandi flokkum deilumála:

- a) i) deilumál um túlkun eða beitingu 15., 74. og 83. gr. með tilliti til ákvarðana um mörk á hafinu ellegar deilumál sem snerta sögulega flóa eða réttindi enda skal ríki, sem hefur gefið þessa yfirlýsingu, samþykkja að beiðni aðila deilumálsins að málið sé lagt til sátta samkvæmt V. viðauka, 2. kafla, þegar þetta deilumál kemur upp eftir gildistöku samnings þessa og ef ekkert samkomulag næst innan hæfilegs tíma í samningaviðræðum milli aðilanna; enn fremur skal deilumál, sem felur óhjákvæmilega í sér að samtímis sé athugað óleyt deilumál um fullveldisrétt eða önnur réttindi yfir landsvæði meginlands eða eyja, undanþegið þessari sáttatilraun;

- ii) þegar sáttanefndin hefur lagt fram skýrslu sína þar sem skýrt skal frá ástæðunum sem hún er reist á skulu aðilarnir gera samning á grundvelli þeirrar skýrslu; ef þessar samningaviðræður leiða ekki til samnings skulu aðilarnir með gagnkvæmu samþykki láta málið sæta einni þeirra tegunda málsmeðferðar sem kveðið er á um í 2. kafla nema aðilarnir komi sér saman um annað;
 - iii) þessi liður gildir ekki um deilumál um mörk á hafinu, sem aðilarnir leysa endanlega með samkomulagi sín á milli, né það deilumál sem leysa á samkvæmt tvíhliða eða marghliða samningi, bindandi fyrir þessa aðila;
- b) deilumál um hernaðaraðgerðir, m. a. hernaðaraðgerðir af hálfu ríkisskipa og ríkisloftfara sem fást við annað en kaupferðir, og deilumál um löggæslustörf vegna beitingar fullveldisréttinda eða lögsögu sem eru undanþegin lögsögu dómstóls eða dóms samkvæmt 297. gr., 2. eða 3. tl.;
- c) deilumál þar sem öryggisráð Sameinuðu þjóðanna framkvæmir störfin sem því eru falin í sáttmála Sameinuðu þjóðanna nema öryggisráðið ákveði að taka málið af dagskrá sinni eða kveðji aðilana til að leysa það með aðferðunum sem kveðið er á um í samningi þessum.

2. Aðildarríki, sem hefur gefið yfirlýsingu samkvæmt 1. tl., getur hvenær sem er afturkallað hana eða samþykkt að láta deilumál, sem þessi yfirlýsing undanþiggur, sæta málsmeðferð sem tiltekin er í samningi þessum.

3. Aðildarríki, sem hefur gefið yfirlýsingu samkvæmt 1. tl., skal ekki heimilt að láta deilumál við annað aðildarríki, sem telst til hins undanþegna flokks deilumála, sæta málsmeðferð samkvæmt samningi þessum án samþykkis þess aðila.

4. Ef eitt aðildarríkjanna hefur gefið yfirlýsingu samkvæmt 1. tl. a) getur annað aðildarríki látið deilumál við yfirlýsingaraðilann, sem telst til undanþegins flokks, sæta málsmeðferðinni sem tiltekin er í þessari yfirlýsingu.

5. Ný yfirlýsing eða afturköllun yfirlýsingar hefur ekki á nokkurn hátt áhrif á mál sem rekið er fyrir dómstóli eða dómi samkvæmt þessari grein nema aðilarnir komi sér saman um annað.

6. Yfirlýsingum og tilkynningum um afturköllun yfirlýsinga samkvæmt þessari grein skal koma í vörslu hjá aðalframkvæmdastjóra Sameinuðu þjóðanna sem skal senda aðildarríkjunum endurrit af þeim.

299. gr.

Réttur aðilanna til að semja um málsmeðferð

1. Ef deilumál er, samkvæmt 297. gr. eða með yfirlýsingu sem gefin er samkvæmt 298. gr., undanþegið málsmeðferðinni til lausnar deilumáli sem kveðið er á um í 2. kafla má aðeins láta það sæta þessari málsmeðferð samkvæmt samningi aðila deilumálsins.

2. Ekkert í þessum kafla skerðir rétt aðila deilumálsins til að samþykkja einhverja aðra málsmeðferð til lausnar þessu deilumáli né ná vinsamlegri lausn.

XVI. HLUTI

ALMENN ÁKVÆÐI

300. gr.

Trúnaður og misbeiting réttinda

Aðildarríki skulu af trúnaði standa við skuldbindingarnar, sem þau hafa tekið á sig samkvæmt samningi þessum, og skulu beita réttindunum, lögsögunni og frelsinu sem viðurkennt er í samningi þessum þannig að ekki komi til misbeitingar réttar.

301. gr.

Friðsamleg not hafsins

Þegar aðildarríki fara með réttindi sín og rækja skyldur sínar samkvæmt samningi þessum skulu þau varast hótun um valdbeitingu eða beitingu valds gegn landamærahelgi eða stjórn málasjálfstæði ríkis eða á annan hátt í bága við meginreglur þjóðaréttar sem sáttmáli Sameinuðu þjóðanna geymir.

302. gr.

Birting upplýsinga

Að óhnekkum rétti aðildarríkis til að fara þær málsmeðferðarleiðir til lausnar deilumálum, sem kveðið er á um í samningi þessum, skal ekkert í samningi þessum talið skylda aðildarríki, við efnd á skuldbindingum sínum samkvæmt samningi þessum, til að veita upplýsingar ef birting þeirra fer í bága við mikilvæga öryggishagsmuni þess.

303. gr.

Fornleifar og sögulegir munir sem finnast í hafinu

1. Ríkjum ber skylda til að vernda muni sem eru fornleifafræðilegs og sögulegs eðlis og finnast í hafinu og skulu þau starfa saman að þessu marki.
2. Til að hafa hemil á viðskiptum með þessa muni getur strandríkið við beitingu 33. gr. gert ráð fyrir því að brottnám þeirra án samþykkis þess af hafsbotninum á beltinu, sem getið er í þeirri grein, muni leiða til brots í landi eða landhelgi þess á lögunum og reglunum sem getið er í þeirri grein.
3. Ekkert í þessari grein hefur áhrif á réttindi finnanlegra eigenda, björgunarlög-gjöf eða aðrar sjóréttarreglur né lög og venjur um menningarsamskipti.

4. Þessi grein hnekkir ekki öðrum alþjóðasamningum og reglum þjóðaréttar um verndun muna sem eru fornleifafræðilegs og sögulegs eðlis.

304. gr.

Skylda og ábyrgð vegna skaða

Ákvæði samnings þessa um skyldu og ábyrgð vegna skaða hnekkja ekki beitingu gildandi reglna og þróun nánari reglna um skyldu og ábyrgð samkvæmt þjóðarétti.

XVII. HLUTI

LOKAÁKVÆÐI

305. gr.

Undirritun

1. Samningur þessi skal liggja frammi til undirritunar af hálfu:
 - a) allra ríkja;
 - b) Namibíu sem Namibíuráð Sameinuðu þjóðanna er fulltrúi fyrir;
 - c) allra tengdra sjálfstjórnarríkja sem hafa kosið þá stöðu með sjálfsákvörðunarathöfn undir eftirliti og með samþykki Sameinuðu þjóðanna samkvæmt ályktun allsherjarþingsins nr. 1514 (XV) og hafa vald í málum innan ramma samnings þessa, m. a. vald til að gera samninga um þau mál;
 - d) allra tengdra sjálfstjórnarríkja sem hafa samkvæmt tengslaskjölum sínum vald í málum innan ramma samnings þessa, m. a. vald til að gera samninga um þau mál;
 - e) allra lendna sem hafa fulla sjálfstjórn í innanlandsmálum og Sameinuðu þjóðirnar viðurkenna sem slíkar en hafa ekki öðlast fullt sjálfstæði samkvæmt ályktun allsherjarþingsins nr. 1514 (XV) og hafa vald í málum innan ramma samnings þessa, m. a. vald til að gera samninga um þau mál;
 - f) alþjóðastofnana samkvæmt IX. viðauka.
2. Samningur þessi skal liggja frammi til undirritunar til 9. desember 1984 í utanríkisráðuneyti Jamaíku og einnig frá 1. júlí 1983 til 9. desember 1984 í aðalstöðvum Sameinuðu þjóðanna í New York.

306. gr.

Fullgilding og formleg staðfesting

Samningur þessi er háður fullgildingu ríkja og hinna aðilanna sem getið er í 305. gr., 1. tl. b), c), d) og e), svo og formlegri staðfestingu samkvæmt IX. viðauka af hálfu aðilanna sem getið er í 305. gr., 1. tl. f). Fullgildingarskjölum og skjölum með formlegri staðfestingu skal koma í vörslu hjá aðalframkvæmdastjóra Sameinuðu þjóðanna.

307. gr.

Aðild

Ríkjum og hinum aðilunum, sem getið er í 305. gr., skal heimilt að gerast aðilar að samningi þessum. Aðild af hálfu aðilanna, sem getið er í 305. gr., 1. tl. f), skal háttá samkvæmt IX. viðauka. Aðildarskjölunum skal koma í vörslu hjá aðalframkvæmdastjóra Sameinuðu þjóðanna.

308. gr.

Gildistaka

1. Samningur þessi skal ganga í gildi 12 mánuðum eftir þann dag er sextugasta fullgildingar- eða aðildarskjalinu hefur verið komið í vörslu.
2. Gagnvart sérhverju ríki, sem fullgildir eða gerist aðili að samningi þessum eftir að sextugasta fullgildingar- eða aðildarskjalinu hefur verið komið í vörslu, skal

samningurinn ganga í gildi á þrítugasta degi eftir að fullgildingar- eða aðildarskjali þess hefur verið komið til vörslu, samanber þó 1. tl.

3. Þing stofnunarinnar skal koma saman á gildistökudegi samnings þessa og kjósa ráð stofnunarinnar. Fyrsta ráðið skal skipa á þann hátt er samrýmist markmiði 161. gr. ef ekki er unnt að beita ákvæðum þeirrar greinar nákvæmlega.

4. Reglurnar, reglugerðirnar og starfshættirnar, sem undirbúningsnefndin mótar, skulu gilda til bráðabirgða meðan stofnunin hefur ekki samþykkt þá formlega samkvæmt XI. kafla.

5. Stofnunin og deildir hennar skulu fara að í samræmi við ályktun þriðju hafréttarráðstefnu Sameinuðu þjóðanna nr. II viðvíkjandi undirbúningsfjárfestingu og ákvarðanir undirbúningsnefndarinnar sem teknar eru samkvæmt þeirri ályktun.

309. gr.

Fyrirvarar og undantekningar

Ekki má gera nokkra fyrirvara við né undantekningar frá samningi þessum nema skýlaus heimild sé til þess í öðrum greinum samnings þessa.

310. gr.

Yfirlýsingar og athugasemdir

Grein 309 er ekki því til fyrirstöðu að ríki, þegar það undirritar, fullgildir eða gerist aðili að samningi þessum, gefi yfirlýsingar eða geri athugasemdir hversu svo sem þær eru orðaðar eða kallaðar, m. a. í því skyni að samræma lög og reglur sínar ákvæðum samnings þessa, enda sé þessum yfirlýsingum eða athugasemdum ekki ætlað að girða fyrir né breyta réttaráhrifum ákvæða samnings þessa þegar þeim er beitt gagnvart því ríki.

311. gr.

Tengsl við aðra alþjóðasamninga og -samþykktir

1. Milli aðildarríkja skal samningur þessi ganga fyrir Genfarsamningunum um hafrétt frá 29. apríl 1958.

2. Samningur þessi skal ekki breyta réttindum og skyldum aðildarríkja sem eiga rætur að rekja til annarra samninga í samræmi við samning þennan og hafa ekki áhrif á beitingu annarra aðildarríkja á réttindum sínum né rækslu þeirra á skyldum sínum samkvæmt samningi þessum.

3. Tvö eða fleiri aðildarríki mega gera samninga, sem breyta eða fresta framkvæmd ákvæða samnings þessa og gilda einvörðungu í samskiptum þeirra á milli, með þeim skilyrðum að þessir samningar snerti ekki ákvæði sem takmörkun á væri ósamrýmanleg virkri framkvæmd marks og miðs samnings þessa, enn fremur að þessir samningar skuli ekki hafa áhrif á beitingu grundvallarreglnanna, sem hann geymir, og að ákvæði þessara samninga hafi ekki áhrif á beitingu annarra aðildarríkja á réttindum sínum né rækslu þeirra á skyldum sínum samkvæmt samningi þessum.

4. Ef aðildarríki hyggjast gera samning sem getið er í 3. tl. skulu þau fyrir milligöngu vörsluaðila samnings þessa tilkynna hinum aðildarríkjunum þá ætlun sína að gera samninginn, svo og breytinguna eða frestunina sem hann kveður á um.

5. Þessi grein hefur ekki áhrif á alþjóðasamninga sem skýlaus heimild er fyrir eða ákvæði um í öðrum greinum samnings þessa.

6. Aðildarríki eru ásátt um að engar breytingar skuli gera á grundvallarreglunni um sameiginlega arfleifð mannkynsins, sem greint er frá í 136. gr., og að þau skuli ekki vera aðilar að samningi sem takmarkar hana.

*312. gr.
Breyting*

1. Að liðnum 10 árum frá gildistökudegi samnings þessa getur aðildarríki með skriflegri orðsendingu, sem stíluð er á aðalframkvæmdastjóra Sameinuðu þjóðanna, gert tillögur um ákveðnar breytingar á samningi þessum, þó ekki þær sem snerta starfsemi á svæðinu, og berið fram beiðni um boðun ráðstefnu til að athuga þessar breytingartillögur. Aðalframkvæmdastjórinn skal dreifa þessari orðsendingu til allra aðildarríkja. Ef eigi minna en helmingur aðildarríkjanna svarar beiðninni jákvætt innan 12 mánaða frá dreifingardegi orðsendingarinnar skal aðalframkvæmdastjórinn boða til ráðstefnunnar.

2. Beita skal sömu aðferð við ákvarðanatöku á breytingaráðstefnunni og beitt var á þriðju hafréttarráðstefnu Sameinuðu þjóðanna nema ráðstefnan ákveði annað. Ráðstefnan skal gera allt, sem í hennar valdi stendur, til að ná samkomulagi um breytingar samhljóða og skal engin atkvæðagreiðsla fara fram um þær fyrr en reynt hefur verið til þrautar að taka samhljóða ákvörðun.

*313. gr.
Breyting með einfaldri aðferð*

1. Aðildarríki getur með skriflegri orðsendingu, sem stíluð er á aðalframkvæmdastjóra Sameinuðu þjóðanna, gert tillögu um breytingu á samningi þessum, þó ekki breytingu sem snertir starfsemi á svæðinu, er samþykkja beri með einföldu aðferðinni, sem greint er frá í þessari grein, án þess að boða til ráðstefnu. Aðalframkvæmdastjórinn skal dreifa orðsendingunni til allra aðildarríkja.

2. Breytingunni skal talið hafnað ef aðildarríki andmælir breytingartillögunni eða tillögunni um samþykkt hennar með einföldu aðferðinni innan 12 mánaða frá dreifingardegi orðsendingarinnar. Aðalframkvæmdastjórinn skal þegar í stað tilkynna öllum aðildarríkjum þetta.

3. Breytingartillagan skal teljast samþykkt ef ekkert aðildarríki hefur andmælt breytingartillögunni né tillögunni um samþykkt hennar með einföldu aðferðinni 12 mánuðum eftir dreifingardag orðsendingarinnar. Aðalframkvæmdastjórinn skal tilkynna öllum aðildarríkjum að breytingartillagan hafi verið samþykkt.

*314. gr.
Breytingar á ákvæðum samnings þessa sem snerta eingöngu
starfsemi á svæðinu*

1. Aðildarríki getur með skriflegri orðsendingu, sem stíluð er á aðalframkvæmdastjóra stofnunarinnar, gert tillögu um breytingu á ákvæðum samnings þessa sem snertir eingöngu starfsemi á svæðinu, m. a. VI. viðauka, 4. kafla. Aðalframkvæmdastjórinn skal dreifa þessari orðsendingu til allra aðildarríkja. Breytingartillagan skal háð samþykki þingsins eftir að ráðið hefur samþykkt hana. Fulltrúar aðildarríkja í þessum deildum skulu hafa fullt umboð til að athuga og

samþykkja breytingartillöguna. Breytingartillagan skal teljast samþykkt eins og ráðið og þingið hafa samþykkt hana.

2. Áður en breyting er samþykkt samkvæmt 1. tl. skulu ráðið og þingið ganga úr skugga um að hún hnekki ekki kerfinu til rannsókna og hagnýtingar á auðlindum svæðisins fram að endurskoðunarráðstefnunni samkvæmt 155. gr.

315. gr.

Undirritun, fullgilding, aðild að og fullgildir textar breytinga

1. Þegar breytingar á samningi þessum hafa verið samþykktar skulu þær liggja frammi til undirritunar af hálfu aðildarríkja um 12 mánaða skeið frá samþykktardegi í aðalstöðvum Sameinuðu þjóðanna í New York nema kveðið sé á um annað í breytingunni sjálfri.

2. Greinar 306, 307 og 320 gilda um allar breytingar á samningi þessum.

316. gr.

Gildistaka breytinga

1. Breytingar á samningi þessum, þó ekki þær sem getið er í 5. tl., skulu ganga í gildi gagnvart aðildarríkjunum, sem fullgilda þær eða gerast aðilar að þeim, á þrítugasta degi eftir að tveir þriðju aðildarríkjanna eða 60 aðildarríki hafa komið fullgildingar- eða aðildarskjölum í vörslu hvort sem meira er. Þessar breytingar skulu ekki hafa áhrif á beitingu annarra aðildarríkja á réttindum sínum né rækslu þeirra á skyldum sínum samkvæmt samningi þessum.

2. Breyting getur kveðið á um að fleiri þurfi að fullgilda hana eða gerast aðilar að henni, til þess að hún gangi í gildi, en krafist er í þessari grein.

3. Gagnvart sérhverju aðildarríki, sem fullgildir eða gerist aðili að breytingu samkvæmt 1. tl. eftir að tilskildum fjölda fullgildingar- eða aðildarskjala hefur verið komið í vörslu, skal breytingin ganga í gildi á þrítugasta degi eftir að fullgildingar- eða aðildarskjali þess hefur verið komið í vörslu.

4. Ríki, sem verður aðili að samningi þessum eftir gildistöku breytingar samkvæmt 1. tl., skal, nema það lýsi yfir vilja til annars:

- a) teljast aðili að samningi þessum eins og honum hefur verið þannig breytt; og
- b) teljast aðili að óbreyttum samningnum gagnvart aðildarríki sem er ekki bundið af breytingunni.

5. Breyting, sem snertir eingöngu starfsemi á svæðinu, og breyting á VI. viðauka skulu ganga í gildi gagnvart öllum aðildarríkjum einu ári eftir að þrjár fjórðu aðildarríkjanna hafa komið fullgildingar- eða aðildarskjölum í vörslu.

6. Ríki, sem verður aðili að samningi þessum eftir gildistöku breytinga samkvæmt 5. tl., skal teljast aðili að samningi þessum eins og honum hefur verið þannig breytt.

317. gr.

Uppsögn

1. Aðildarríki getur með skriflegri tilkynningu, sem stíluð er á aðalframkvæmdastjóra Sameinuðu þjóðanna, sagt samningi þessum upp og getur fært fram rök sín. Misbrestur á að færa fram rök skal ekki hafa áhrif á gildi uppsagnarinnar.

Uppsögnin skal öðlast gildi einu ári eftir móttökudag tilkynningarinnar nema síðari dagur sé tiltekinn í tilkynningunni.

2. Ríki skal ekki sakir uppsagnarinnar leyst undan fjárhagslegum og samningsbundnum skyldum sem urðu til meðan það var aðili að samningi þessum og uppsögnin skal heldur ekki hafa áhrif á rétt, skyldu né réttarstöðu þess ríkis sem stofnaðist fyrir það ríki við framkvæmd samnings þessa áður en til uppsagnar hans kom.

3. Uppsögnin skal ekki að nokkru leyti hafa áhrif á skyldu aðildarríkis til að standa við sérhverja skyldu sem samningur þessi geymir ákvæði um og mundi hvíla á því samkvæmt þjóðarétti án tillits til samnings þessa.

*318. gr.
Staða viðauka*

Viðaukarnir eru óaðskiljanlegur hluti samnings þessa og felur tilvísun til samnings þessa eða einhvers hluta hans í sér tilvísun til viðaukanna sem snerta hann nema skýrt sé kveðið á um annað.

*319. gr.
Vörsluaðili*

1. Aðalframkvæmdastjóri Sameinuðu þjóðanna skal vera vörsluaðili samnings þessa og breytinga á honum.

2. Auk starfa sinna sem vörsluaðili skal aðalframkvæmdastjórinn:

- a) skýra öllum aðildarríkjum, stofnuninni og þar til bærum alþjóðastofnunum frá atriðum almenns eðlis sem komið hafa upp að því er snertir samning þennan;
- b) tilkynna stofnuninni fullgildingu og formlega staðfestingu og aðild að samningi þessum og breytingum á honum, svo og uppsagnir samnings þessa;
- c) tilkynna aðildarríkjunum samninga samkvæmt 311. gr., 4. tl.;
- d) dreifa breytingum, sem samþykktar eru samkvæmt samningi þessum, til aðildarríkja vegna fullgildingar eða aðildar;
- e) boða til nauðsynlegra funda aðildarríkja samkvæmt samningi þessum.

3. a) Aðalframkvæmdastjórinn skal einnig senda áheyrnaraðilunum, sem getið er í 156. gr.:

- i) skýrslur sem getið er í 2. tl. a);
- ii) tilkynningar sem getið er í 2. tl. b) og c); og
- iii) texta breytinga sem getið er í 2. tl. d), þeim til upplýsingar.

b) Aðalframkvæmdastjórinn skal einnig bjóða þessum áheyrnaraðilum að taka sem áheyrnaraðilar þátt í fundum aðildarríkja sem getið er í 2. tl. e).

*320. gr.
Fullgildir textar*

Frumriti samnings þessa skal í samræmi við 305. gr., 2. tl., koma í vörslu hjá aðalframkvæmdastjóra Sameinuðu þjóðanna og eru arabíski, enski, franskí, kínverski, rússneski og spænski textinn jafngildir.

ÞESSU TIL STAÐFESTU hafa undirritaðir fulltrúar, sem til þess hafa fullt umboð, undirritað samning þennan.

GERT Í MONTEGO BAY hinn 10. desember 1982.

I. VIÐAUKI. MIKLAR FARTEGUNDIR

1. Hvíti túnfiskur: *Thunnus alalunga*.
2. Túnfiskur: *Thunnus thynnus*.
3. Stóreygði túnfiskur: *Thunnus obesus*.
4. Stökktúnfiskur: *Katsuwonus pelamis*.
5. Guluggatúnfiskur: *Thunnus albacares*.
6. Svartuggatúnfiskur: *Thunnus atlanticus*.
7. Litli túnfiskur: *Euthynnus alletteratus*; *Euthynnus affinis*.
8. Suðræni bláuggatúnfiskur: *Thunnus maccoyii*.
9. Freigátumakríll: *Auxis thazard*; *Auxis rochei*.
10. Bramafiskar: *Bramidae*-ættin.
11. Spjótfiskar: *Tetrapturus angustirostris*; *Tetrapturus belone*; *Tetrapturus pfluegeri*; *Tetrapturus albidus*; *Tetrapturus audax*; *Tetrapturus georgei*; *Makaira mazara*; *Makaira indica*; *Makaira nigricans*.
12. Seglfiskar: *Istiophorus platypterus*; *Istiophorus albicans*.
13. Sverðfiskur: *Xiphias gladius*.
14. Geirnefir: *Scomberesox saurus*; *Cololabis saira*; *Cololabis adocetus*; *Scomberesox saurus scombroides*.
15. Gullmakríll: *Coryphaena hippurus*; *Coryphaena equiselis*.
16. Háfiskar: *Hexanchus griseus*; *Cetorhinus maximus*; *Alopiidae*-ættin; *Rhincodon typus*; *Carcharhinidae*-ættin; *Sphyrnidae*-ættin; *Isurida*-ættin.
17. Hvalir: *Physeteridae*-ættin; *Balaenopteridae*-ættin; *Balaenidae*-ættin; *Eschrichtiidae*-ættin; *Monodontidae*-ættin; *Ziphiidae*-ættin; *Delphinidae*-ættin.

II. VIÐAUKI. NEFND UM MÖRK LANDGRUNNSINS

1. gr.

Samkvæmt ákvæðum 76. gr. skal skipa nefnd um mörk landgrunnsins utan 200 sjómílna í samræmi við eftirfarandi greinar.

2. gr.

1. Nefndin skal skipuð 21 manni sem hver um sig skal vera sérfræðingur í jarðfræði, jarðeðlisfræði eða sjómælingum og starfa sem einstaklingur og kjósa aðildarríki samnings þessa úr hópi ríkisborgara sinna með tilhlýðilegu tilliti til þarfarinnar á að tryggja sanngjarna hnattsvæðisdreifingu fulltrúa.

2. Fyrsta kosningin skal fara fram eins fljótt og auðið er en þó innan 18 mánaða frá gildistökuþegi samnings þessa. A. m. k. þremur mánuðum fyrir hvern kjördag skal aðalframkvæmdastjóri Sameinuðu þjóðanna senda aðildarríkjunum bréf þar sem mælt er til þess að komið sé með tilnefningar, að höfðu viðeigandi samráði á svæðisvettvangi, innan þriggja mánaða. Skal aðalframkvæmdastjórinn gera skrá í stafrófsröð um alla þannig tilnefnda menn og koma henni til allra aðildarríkjanna.

3. Kosningar nefndarmanna skulu fara fram á fundi aðildarríkja sem aðalframkvæmdastjórinn boðar til í aðalstöðvum Sameinuðu þjóðanna. Á þeim fundi, þar sem tveir þriðju aðildarríkjanna skulu vera skilyrði fyrir ályktunarhæfi, skulu mennirnir, sem tilnefndir eru, hljóta kosningu í nefndina ef þeir fá tvo þriðju hluta atkvæða fulltrúa aðildarríkja sem eru viðstaddir og greiða atkvæði. Eigi skal kjósa færri en þrjá menn frá hverju hnattsvæði.

4. Nefndarmenn skal kjósa til fimm ára. Þeir skulu vera kjörgengir við endurkjör.

5. Aðildarríkið, sem tilnefndi nefndarmann, skal greiða útgjöld þess manns meðan hann rækir nefndarskyldur. Hlutaðeigandi strandríki skal greiða útgjöld vegna ráðgjafarinnar sem getið er í 3. gr., 1. tl. b), þessa viðauka. Aðalframkvæmdastjóri Sameinuðu þjóðanna skal leggja til skrifstofulið nefndarinnar.

3. gr.

1. Störf nefndarinnar skulu vera:

- a) að athuga gögn og annað efni, sem strandríki leggja fram varðandi ytri mörk landgrunnins á svæðum þar sem þau mörk ná út fyrir 200 sjómílur, og að gera tillögur samkvæmt 76. gr. og bókunaryfirlýsingunni sem þriðja hafréttarráðstefna Sameinuðu þjóðanna samþykkti 29. ágúst 1980;
- b) að láta í té vísindalega og tæknilega ráðgjöf ef hlutaðeigandi strandríki fer þess á leit við undirbúning gagnanna sem getið er í a-lið.

2. Að því leyti sem það telst nauðsynlegt og nytsamlegt getur nefndin átt samstarf við alþjóðahaffræðinefnd Menningarmálastofnunar Sameinuðu þjóðanna, Alþjóðasjómælingastofnunina og aðrar þar til bærar alþjóðastofnanir í því skyni að skiptast á vísindalegum og tæknilegum upplýsingum sem kynnu að koma að gagni við rækslu nefndarskyldna.

4. gr.

Þegar strandríki hefur í hyggju að ákveða samkvæmt 76. gr. ytri mörk landgrunn síns utan 200 sjómílna skal það leggja nákvæmar upplýsingar um þessi mörk fyrir nefndina ásamt vísindalegum og tæknilegum gögnum til stuðnings eins fljótt og auðið er en þó innan 10 ára frá gildistöku samnings þessa gagnvart því ríki. Strandríkið skal samtímis skýra frá nöfnum nefndarmanna sem hafa látið því í té vísindalega og tæknilega ráðgjöf.

5. gr.

Ef nefndin ákveður ekki annað skal hún starfa í undirnefndum sem í eiga sæti sjö menn, skipaðir á grundvelli hnattsvæðisjafnvægis með hliðsjón af einstökum meginatriðum hvers erindis strandríkis. Nefndarmenn úr hópi ríkisborgara strandríkisins, sem leggur erindið fram, og nefndarmaður, sem hefur aðstoðað strandríki með því að láta í té vísindalega og tæknilega ráðgjöf viðvíkjandi afmörkuninni, skulu ekki sitja í undirnefndinni sem fjallar um það erindi en hafa rétt til að taka sem nefndarmenn þátt í störfum nefndarinnar varðandi áðurnefnt erindi. Strand-

ríkið, sem hefur lagt erindi fyrir nefndina, getur sent fulltrúa sína til að taka þátt í viðeigandi störfum án atkvæðisréttar.

6. gr.

1. Undirnefndin skal leggja tillögur sínar fyrir nefndina.
2. Til samþykkis nefndarinnar á tillögum undirnefndarinnar þarf atkvæði tveggja þriðju nefndarmanna sem eru viðstaddir og greiða atkvæði.
3. Tillögur nefndarinnar skal leggja skriflega fyrir strandríkið sem lagði erindið fram, svo og aðalframkvæmdastjóra Sameinuðu þjóðanna.

7. gr.

Strandríki skulu ákveða ytri mörk landgrunnins í samræmi við ákvæði 76. gr., 8. tl., og samkvæmt viðeigandi innlendum starfsháttum.

8. gr.

Ef strandríkið sættir sig ekki við tillögur nefndarinnar skal það innan hæfilegs tíma leggja endurskoðað eða nýtt erindi fyrir nefndina.

9. gr.

Aðgerðir nefndarinnar skulu ekki hafa áhrif á mál sem snerta afmörkun markalína milli ríkja með mótlægum eða aðlægum ströndum.

III. VIÐAUKI. GRUNDVALLARSKILYRÐI FYRIR JARÐEFNALEIT, RANNSÓKNUM OG HAGNÝTINGU

1. gr.

Eignarréttur að jarðefnum

Yfirfærsla eignarréttar að jarðefnum skal fara fram við nám samkvæmt samningi þessum.

2. gr.

Jarðefnaleit

1. a) Stofnunin skal hvetja til jarðefnaleitar á svæðinu.
- b) Jarðefnaleit skal þá fyrst stunda er stofnunin hefur fengið fullnægjandi skriflega skuldbindingu um að hinn væntanlegi jarðefnaleitaraðili muni fara eftir samningi þessum og viðeigandi reglum, reglugerðum og starfsháttum stofnunarinnar varðandi samstarf í þjálfunaráætlunum, sem getið er í 143. og 144. gr., og um verndun hafrymisins, og hann muni samþykkja að stofnunin sannprófi hvort farið sé eftir þeim. Um leið skal hinn væntanlegi jarðefnaleita-

raðili gera stofnuninni í stórum dráttum grein fyrir svæðinu eða svæðunum þar sem stunda á jarðefnaleit.

c) Fleiri en einn jarðefnaleitaraðili geta samtímis stundað jarðefnaleit á sama svæði eða sömu svæðum.

2. Jarðefnaleit skal ekki veita jarðefnaleitaradilunum réttindi að því er snertir auðlindir. Jarðefnaleitaradili má þó taka hæfilegt magn jarðefna til notkunar í tilraunaskyni.

3. gr.

Rannsóknir og hagnýting

1. Fyrirtækið, aðildarríki og hinir aðilarnir, sem getið er í 153. gr., 2. tl. b), geta sótt um það til stofnunarinnar að hún samþykki starfsáætlanir vegna starfsemi á svæðinu.

2. Fyrirtækið getur sótt um með tilliti til sérhvers hluta svæðisins en umsóknir annarra með tilliti til frátekinna svæða eru háðar viðbótarkröfum 9. gr. þessa viðauka.

3. Rannsóknir og hagnýtingu skal aðeins stunda á svæðum, tilteknum í starfsáætlunum sem getið er í 153. gr., 3. tl., og stofnunin hefur samþykkt samkvæmt samningi þessum og viðeigandi reglum, reglugerðum og starfsháttum stofnunarinnar.

4. Sérhver samþykkt starfsáætlun skal:

- a) vera í samræmi við samning þennan og reglur, reglugerðir og starfshætti stofnunarinnar;
- b) kveða á um eftirlit stofnunarinnar með starfsemi á svæðinu samkvæmt 153. gr., 4. tl.;
- c) veita framkvæmdaaðilunum samkvæmt reglum, reglugerðum og starfsháttum stofnunarinnar einkarétt á að rannsaka og hagnýta hina sérstöku flokka auðlinda á svæðinu sem starfsáætlunin tekur til. Ef umsækjandinn leggur fram til samþykktar starfsáætlun sem tekur aðeins til rannsóknastigsins eða hagnýtingarstigsins skal hin samþykta starfsáætlun þó aðeins veita þessi einkaréttindi með tilliti til þess stigs.

5. Að fengnu samþykki stofnunarinnar skulu allar aðrar starfsáætlanir en þær, sem fyrirtækið leggur fram, vera í formi samnings sem gerður er milli stofnunarinnar og umsækjandans eða umsækjendanna.

4. gr.

Hæfi umsækjenda

1. Aðrir umsækjendur en fyrirtækið skulu teljast hæfir ef þeir fullnægja kröfum 153. gr., 2. tl. b), um ríkisborgararétt eða stjórn og stuðning enda fari þeir að á þann hátt, sem greint er frá í reglum, reglugerðum og starfsháttum stofnunarinnar, og uppfylli þargreind hæfisskilyrði.

2. Ef ekki er kveðið á um annað í 6. tl. skulu þessi hæfisskilyrði lúta að fjárhagslegri og tæknilegri getu umsækjandans og frammistöðu hans á grundvelli fyrri samninga við stofnunina.

3. Sérhver umsækjandi skal studdur af aðildarríkinu sem hann er ríkisborgari í nema umsækjandinn hafi ríkisborgararétt í fleiri en einu ríki — eins og þegar um er að ræða félagsskap eða samsteypu aðila frá ýmsum ríkjum — en í því tilviki skulu öll aðildarríki, sem hlut eiga að máli, styðja umsóknina ellegar umsækjandinn sé

undir virkri stjórn annars aðildarríkis eða ríkisborgara þess en í því tilviki skulu bæði aðildarríkin styðja umsóknina. Í reglum, reglugerðum og starfsháttum stofnunarinnar skal greina frá reglum og aðferðum við framkvæmd krafanna um stuðning.

4. Stuðningsríkinu eða stuðningsríkjunum skal samkvæmt 139. gr. bera skylda til að tryggja innan réttarkerfa sinna að verktaki, sem þannig hefur verið studdur, stundi starfsemi á svæðinu í samræmi við skilmála samnings síns og skuldbindingar sínar samkvæmt samningi þessum. Stuðningsríki skal þó ekki bera ábyrgð á skaða vegna þess að verktaki, sem það hefur stutt, lætur undir höfuð leggjast að efna skuldbindingar sínar ef það aðildarríki hefur sett lög og reglur og gripið til stjórnarathafna sem eru, innan ramma réttarkerfis þess, eftir atvikum viðeigandi til að tryggja að einstaklingar eða lögpersónur, sem það hefur lögsögu yfir, fari eftir þeim.

5. Aðferðirnar til að meta hæfi aðildarríkja, sem eru umsækjendur, skulu taka mið af eðli þeirra sem ríkja.

6. Hæfisskilyrðin skulu fela í sér að allir umsækjendur án undantekningar skuli í umsóknum sínum skuldbinda sig:

- a) til að viðurkenna að viðeigandi skuldbindingar, sem ákveðnar eru í ákvæðum XI. hluta, reglum, reglugerðum og starfsháttum stofnunarinnar, ákvörðunum deilda stofnunarinnar og skilmálum samninga þeirra við stofnunina, séu framkvæmanlegar og efna þær;
- b) til að viðurkenna eftirlit stofnunarinnar með starfsemi á svæðinu eins og samningur þessi heimilar það;
- c) til að láta stofnuninni í té skriflega tryggingu fyrir því að staðið muni af trúnaði við skuldbindingar þeirra samkvæmt samningnum;
- d) til að fara eftir ákvæðunum um miðlun tækni sem greint er frá í 5. gr. þessa viðauka.

5. gr.

Miðlun tækni

1. Við framlagningu starfsáætlunar skal sérhver umsækjandi koma á framfæri við stofnunina almennri lýsingu á búnaðinum og aðferðunum sem nota á við framkvæmd starfsemi á svæðinu, svo og öðrum viðeigandi upplýsingum, sem eru ekki eignarréttareðlis, um einkenni þessarar tækni auk upplýsinga um það hvar þessa tækni sé að finna.

2. Sérhver framkvæmdaaðili skal láta stofnunina vita um breytingar á lýsingunni og upplýsingunum sem komið hefur verið á framfæri samkvæmt 1. tl. hvenær sem fitjað er upp á verulegri tæknilegri breytingu eða nýjungu.

3. Í sérhverjum samningi um framkvæmd starfsemi á svæðinu skulu af hálfu verktakans vera eftirfarandi skuldbindingar:

- a) um að gefa fyrirtækinu, hvenær sem stofnunin fer þess á leit, með sanngjörnum og hóflegum viðskiptalegum skilmálum og skilyrðum kost á tækninni sem hann notar við framkvæmd starfsemi á svæðinu samkvæmt samningnum enda hafi verktakinn lagalegan rétt til að miðla henni. Skal þetta gert með leyfum eða öðrum viðeigandi ráðstöfunum sem verktakinn skal semja um við fyrirtækið og greint skal frá í sérstökum viðaukasamningi við samninginn. Aðeins má láta reyna á þessa skuldbindingu ef fyrirtækið telur að það geti ekki fengið sömu eða eins virka og nytsamlega tækni á frjálsum markaði með sanngjörnum og hóflegum viðskiptalegum kjörum og skilmálum;

- b) um að fá skriflega tryggingu frá eiganda tækni, sem notuð er við framkvæmd starfsemi á svæðinu samkvæmt samningnum, er ekki almennt að finna á frjálsum markaði og a-liður tekur ekki til, fyrir því að eigandinn muni, hvenær sem stofnunin fer þess á leit, gefa fyrirtækinu kost á þeirri tækni með leyfi eða öðrum viðeigandi ráðstöfunum og með sanngjörnum og hóflegum viðskiptalegum skilmálum og skilyrðum að eins miklu leyti og verktakanum er gefinn kostur á henni. Ef þessi trygging fæst ekki skal verktakinn ekki nota viðkomandi tækni við framkvæmd starfsemi á svæðinu;
- c) um að afla frá eigandanum með framkvæmanlegum samningi, að beiðni fyrirtækisins og ef unnt er að gera það án verulegs kostnaðar fyrir verktakann, lagalegs réttar til að miðla fyrirtækinu tækni sem verktakinn notar við framkvæmd starfsemi á svæðinu samkvæmt samningnum, hann hefur ella ekki lagalegan rétt til að miðla og er ekki almennt að finna á frjálsum markaði. Þegar nán félagsleg tengsl eru milli verktakans og eiganda tækninnar skal það, hversu mikil þessi tengsl og stjórn eða áhrif eru, skipta máli við ákvörðunina um það hvort allar tiltækar ráðstafanir hafi verið gerðar til að öðlast þennan rétt. Þegar verktakinn fer með virka stjórn yfir eigandanum skal misbrestur á því, að hins lagalega réttar sé aflað frá eigandanum, teljast skipta máli um hæfi verktakans varðandi síðari umsókn um samþykkt starfsáætlunar;
- d) um að auðvelda að beiðni fyrirtækisins öflun þess á tækni, sem b-liður tekur til, með leyfi eða öðrum viðeigandi ráðstöfunum og með sanngjörnum og hóflegum viðskiptalegum skilmálum og skilyrðum ef fyrirtækið ákveður að semja beint við eiganda tækninnar;
- e) um að gera sömu ráðstafanir og mælt er fyrir um í a-, b-, c- og d-lið til hagsbóta fyrir þróunarríki eða hóp þróunarríkja sem sótt hefur um samning samkvæmt 9. gr. þessa viðauka, með því skilyrði að þessar ráðstafanir séu takmarkaðar við hagnýtingu þess hluta svæðisins, sem verktakinn hefur gert tillögu um og tekinn hefur verið frá samkvæmt 8. gr. þessa viðauka, og með því skilyrði að starfsemi samkvæmt samningnum, sem þróunarríkið eða hópur þróunarríkja hefur sóst eftir, muni ekki hafa í för með sér miðlun tækni til þriðja ríkis eða ríkisborgara þriðja ríkis. Skuldbindingin samkvæmt þessu ákvæði skal aðeins gilda með tilliti til ákveðins verktaka þegar fyrirtækið hefur ekki beiðið um tækni eða sá verktaki hefur ekki miðlað fyrirtækinu henni.

4. Deilumál um skuldbindingar, sem krafist er í 3. tl., skulu eins og önnur ákvæði samninganna sæta skyldubundinni lausn samkvæmt XI. hluta og má í samræmi við 18. gr. þessa viðauka mæla fyrir um frestun eða uppsögn samningsins ellegar fjársektir þegar um brot á þessum skuldbindingum er að ræða. Hvor aðili um sig getur lagt deilumál um það, hvort tilboð, sem verktakinn hefur gert, séu innan ramma sanngjarnra og hóflegra viðskiptalegra skilmála og skilyrða, í bindandi viðskiptagerð samkvæmt gerðardómsreglum nefndar Sameinuðu Þjóðanna um alþjóðaviðskiptarétt eða öðrum þeim gerðardómsreglum sem mælt kann að vera fyrir um í reglum, reglugerðum og starfsháttum stofnunarinnar. Ef úrskurðurinn er sá að tilboðið, sem verktakinn hefur gert, sé ekki innan ramma sanngjarnra og hóflegra viðskiptalegra skilmála og skilyrða skal gefa verktakanum 45 daga frest til að endurskoða tilboð sitt svo að það sé innan þess ramma áður en stofnunin grípur til aðgerða samkvæmt 18. gr. þessa viðauka.

5. Ef fyrirtækið getur ekki fengið með sanngjörnum og hóflegum viðskiptalegum skilmálum og skilyrðum viðeigandi tækni til að gera því kleift að hefja í tæka tíð nám og vinnslu jarðefna af svæðinu getur annaðhvort ráðið eða þingið kallað saman hóp aðildarríkja, skipaðan þeim sem fást við starfsemi á svæðinu, þeim er hafa stutt aðila sem fást við starfsemi á svæðinu og öðrum aðildarríkjum sem eiga aðgang að þessari tækni. Þessi hópur skal bera saman ráð sín og gera virkar ráðstafanir til að tryggja að fyrirtækinu sé gefinn kostur á þessari tækni með sanngjörnum og hóflegum viðskiptalegum skilmálum og skilyrðum. Sérhvert slíkt aðildarríki skal innan síns eigin réttarkerfis gera allar tiltækar ráðstafanir í þessu skyni.

6. Þegar um er að ræða sameiginleg fyrirtæki með fyrirtækinu skal miðlun tækni fara fram samkvæmt skilmálum samningsins um sameiginlega fyrirtækið.

7. Skuldbindingarnar, sem krafist er í 3. tl., skulu vera í sérhverjum samningi um framkvæmd starfsemi á svæðinu allt að 10 árum eftir upphaf vinnslu í viðskiptatilgangi af hálfu fyrirtækisins og má láta reyna á þær á því tímabili.

8. Í þessari grein merkir „tækni“ sérhæfðan búnað og tæknipækkingu, m. a. handbækur, uppdrætti, starfræksluleiðbeiningar, þjálfun og tæknilega ráðgjöf og aðstoð, sem nauðsynleg er til að setja saman, halda við og starfrækja arðbært kerfi, og lagalegan rétt til að nota þessa þætti í þeim tilgangi á almennum grundvelli.

6. gr.

Samþykkt starfsáætlana

1. Sex mánuðum eftir gildistöku samnings þessa og því næst fjórða hvern mánuð skal stofnunin taka til athugunar drög að starfsáætlunum.

2. Stofnunin skal við athugun á umsókn um samþykkt starfsáætlunar í formi samnings fyrst ganga úr skugga um það hvort:

- a) umsækjandinn hafi farið eftir reglunum, sem settar eru um umsóknir samkvæmt 4. gr. þessa viðauka, og hafi tekist á hendur gagnvart stofnuninni skuldbindingarnar og veitt henni tryggingarnar sem krafist er í þeirri grein. Þegar ekki er farið eftir þessum reglum eða þessar skuldbindingar og tryggingar eru ekki fyrir hendi skal gefa umsækjandanum 45 daga frest til að bæta úr þessum ágöllum;
- b) umsækjandinn fullnægi nauðsynlegum hæfiskröfum sem kveðið er á um í 4. gr. þessa viðauka.

3. Öll drög að starfsáætlunum skal taka til meðferðar í þeirri röð sem tekið er við þeim. Drögin að starfsáætlunum skulu vera í samræmi við og innan ramma viðeigandi ákvæða samnings þessa og reglna, reglugerða og starfshátta stofnunarinnar, m. a. um starfrækslukurður, fjárframlög og skuldbindingarnar varðandi miðlun tækni. Ef drögin að starfsáætlunum uppfylla þessar kröfur skal stofnunin samþykkja þær enda séu þær í samræmi við samræmdar kröfur án mismununar sem gerðar eru í reglum, reglugerðum og starfsháttum stofnunarinnar, þó ekki ef:

- a) svæðið, sem drögin að starfsáætluninni taka til, felst að nokkru eða öllu leyti í samþykkttri starfsáætlun eða drögum að starfsáætlun sem hafa áður verið lögð fram og stofnunin hefur enn ekki fjallað endanlega um;
- b) stofnunin hafnar svæðinu, sem drögin að starfsáætluninni taka til, að nokkru eða öllu leyti samkvæmt 162. gr., 2. tl. x); eða

c) drögin að starfsáætluninni hafa verið lögð fram eða studd af aðildarríki sem þegar hefur fengið samþykktar:

- i) starfsáætlunir um rannsóknir á fjölmálmsmolum og hagnýtingu þeirra á ófráteknum svæðum ef þau eru ásamt öðrum hvorum hluta svæðisins, sem umsóknin um starfsáætlun tekur til, 30 hundraðshlutum stærri en 400 000 ferkílómetra hringlaga svæði umhverfis miðju annars hvors hluta svæðisins sem drögin að starfsáætluninni taka til;
- ii) starfsáætlunir um rannsóknir á fjölmálmsmolum og hagnýtingu þeirra á ófráteknum svæðum, samtals að stærð 2 hundraðshlutar af samanlögðu hafsbótssvæðinu sem er ekki frátekið eða hafnað með tilliti til hagnýtingar samkvæmt 162. gr., 2. tl. x).

4. Að því er varðar staðalinn, sem greint er frá í 3. tl. c), skal reikna starfsáætlun, sem félagsskapur eða samsteypa leggur fram, á hlutagrundvelli milli aðildarríkjanna sem veita stuðning og hlut eiga að máli samkvæmt 4. gr., 3. tl., þessa viðauka. Stofnunin getur samþykkt starfsáætlunir sem 3. tl. c) tekur til ef hún telur að slíkt samþykki muni ekki gera aðildarríki eða aðilum, sem það styður, kleift að einoka framkvæmd starfsemi á svæðinu eða útiloka önnur aðildarríki frá starfsemi á svæðinu.

5. Þrátt fyrir 3. tl. a) getur stofnunin eftir lok bráðabirgðatímabilsins, sem tilgreint er í 151. gr., 3. tl., með reglum, reglugerðum og starfsháttum samþykkt aðrar aðferðir og reglur, sem samrýmast samningi þessum, til að ákveða hvaða umsækjendur skuli fá starfsáætlunir samþykktar þegar um val milli umsækjenda um fyrirhugað svæði er að ræða. Þessar aðferðir og reglur skulu tryggja samþykkt starfsáætlana á sanngjörnum grundvelli án mismununar.

7. gr.

Val milli umsækjenda um vinnsluleyfi

1. Sex mánuðum eftir gildistöku samnings þessa og því næst fjórða hvern mánuð skal stofnunin taka til athugunar umsóknir um vinnsluleyfi sem lagðar eru fram á næsta tímabili þar á undan. Stofnunin skal veita leyfin sem sótt er um ef unnt er að samþykkja allar þessar umsóknir án þess að fara fram úr framleiðslumarkinu eða brjóta gegn skuldbindingum stofnunarinnar samkvæmt vörusamningi eða vörusamþykkt sem hún hefur gerst aðili að samkvæmt ákvæðum 151. gr.

2. Þegar velja verður milli umsækjenda um vinnsluleyfi vegna framleiðslumarkins, sem greint er frá í 151. gr., 2.—7. tl., eða vegna skuldbindinga stofnunarinnar samkvæmt vörusamningi eða vörusamþykkt sem hún hefur gerst aðili að samkvæmt ákvæðum 151. gr., 1. tl., skal stofnunin velja á grundvelli þeirra hlutlægu staðla án mismununar sem greint er frá í reglum, reglugerðum og starfsháttum hennar.

3. Við beitingu 2. tl. skal stofnunin veita þeim umsækjendum forgangsrétt sem:

- a) veita betri tryggingu fyrir frammistöðu með hliðsjón af fjárhagslegu og tæknilegu hæfi þeirra og eftir atvikum frammistöðu þeirra samkvæmt áður samþykktum starfsáætlunum;
- b) kunna fyrr að veita stofnuninni hagsbætur með hliðsjón af því hvenær áætlað er að vinnsla í viðskiptatilgangi byrji;
- c) hafa þegar lagt mest fé og fyrirhöfn í jarðefnaleit eða rannsóknir.

4. Umsækjendur, sem eru ekki valdir á einhverju tímabili, skulu hafa forgangsrétt á seinni tímabilum uns þeir fá vinnsluleyfi.

5. Vali skal háttá með hliðsjón af þörfinni á að auka möguleika allra aðildarríkja á að taka þátt í starfsemi á svæðinu án tillits til þjóðfélags- og efnahagskerfa þeirra eða landfræðilegrar legu til að forðast mismunun gagnvart nokkru ríki eða kerfi, svo og þörfinni á að koma í veg fyrir einokun þessarar starfsemi.

6. Hvenær sem færri frátekin svæði en ófrátekin svæði eru hagnýtt skulu umsóknir um vinnsluleyfi vegna frátekinna svæða hafa forgangsrétt.

7. Ákvarðanirnar, sem getið er í þessari grein, skal taka eins fljótt og auðið er eftir lok hvers tímabils.

8. gr.

Frátaka svæða

Allar aðrar umsóknir en þær, sem fyrirtækið eða einhver annar aðili leggur fram um frátekin svæði, skulu ná yfir heildarsvæði, sem þarf ekki að vera eitt samfellt svæði, nægilega stórt og metið nægilega verðmætt viðskiptalega séð til þess að tvær jarðefnavinnsluframkvæmdir geti farið fram. Umsækjandinn skal tilgreina hnitin, sem skipta svæðinu í tvo hluta, metna jafnverðmæta viðskiptalega séð, og leggja fram öll gögnin sem hann hefur fengið um báða hlutana. Að óhnekktu valdi stofnunarinnar samkvæmt 17. gr. þessa viðauka skulu gögnin, sem leggja á fram um fjölmálmsmola, snerta kortagerð, töku sýnishorna, magn mola og málminnihald þeirra. Innan 45 daga frá móttöku þessara gagna skal stofnunin ákveða hvaða hluta eigi að taka eingöngu frá til framkvæmdar starfsemi af hálfu stofnunarinnar fyrir milligöngu fyrirtækisins eða í tengslum við þróunarríki. Þessari ákvörðun má fresta um annað 45 daga tímabil ef stofnunin biður óháðan sérfræðing að meta hvort öll gögnin, sem krafist er í þessari grein, hafi verið lögð fram. Svæðið, sem ákveðið hefur verið, skal verða frátekið svæði um leið og starfsáætlunin fyrir ófrátekna svæðið hefur verið samþykkt og samningurinn undirritaður.

9. gr.

Starfsemi á fráteknum svæðum

1. Gefa skal fyrirtækinu tækifæri til að ákveða hvort það hyggist stunda starfsemi á hverju fráteknu svæði. Þessa ákvörðun má taka hvenær sem er nema stofnunin fái tilkynningu samkvæmt 4. tl. en í því tilviki skal fyrirtækið taka ákvörðun sína innan hæfilegs tíma. Fyrirtækið getur ákveðið að hagnýta þessi svæði ásamt hlutaðeigandi ríki eða aðila á grundvelli sameiginlegra fyrirtækja.

2. Fyrirtækið má gera samninga um framkvæmd hluta af starfsemi sinni samkvæmt IV. viðauka, 12. gr. Það getur einnig stofnað til sameiginlegra fyrirtækja um framkvæmd þessarar starfsemi með aðilum sem eru hæfir til að stunda starfsemi á svæðinu samkvæmt 153. gr., 2. tl. b). Þegar fyrirtækið hefur þessi sameiginlegu fyrirtæki til athugunar skal það gefa aðildarríkjum í hópi þróunarríkja og ríkisborgurum þeirra kost á virkri þátttöku.

3. Stofnunin getur í reglum, reglugerðum og starfsháttum sínum mælt fyrir um efnislegar og formlegar kröfur og skilyrði með tilliti til þessara samninga og sameiginlegra fyrirtækja.

4. Aðildarríki í hópi þróunarríkja ellegar einstaklingur eða lögpersóna, studd af því og undir virkri stjórn þess eða annars þróunarríkis sem er hæfur umsækjandi, eða einhver hópur hinna framangreindu, getur tilkynnt stofnuninni að það vilji leggja fram starfsáætlun samkvæmt 6. gr. þessa viðauka með tilliti til frátekis svæðis. Starfsáætlunina skal taka til athugunar ef fyrirtækið ákveður samkvæmt 1. tl. að það hyggist ekki stunda starfsemi á því svæði.

10. gr.

Forréttindi og forgangsréttur meðal umsækjenda

Framkvæmdaaðili, sem hefur fengið samþykka starfsáætlun um rannsóknir einvörðungu eins og kveðið er á um í 3. gr., 4. tl. c), þessa viðauka, skal hafa forréttindi og forgangsrétt meðal umsækjenda um starfsáætlun sem tekur til hagnýtingar sama svæðis og auðlinda. Þó má draga þessi forréttindi eða þennan forgangsrétt til baka ef frammistaða framkvæmdaaðilans hefur ekki verið viðunandi.

11. gr.

Sameiginlegar ráðstafanir

1. Í samningum má kveða á um sameiginlegar ráðstafanir í formi sameiginlegra fyrirtækja eða framleiðslusamvinnu milli verktakans og stofnunarinnar fyrir milligöngu fyrirtækisins, svo og hvers konar annað form sameiginlegra ráðstafana, og skulu þær njóta sömu verndar gegn endurskoðun, frestun eða uppsögn og samningar við stofnunina.

2. Verktakar, sem gera þessar sameiginlegu ráðstafanir með fyrirtækinu, geta notið fjárhagslegra ívilnana sem kveðið er á um í 13. gr. þessa viðauka.

3. Þátttakendur í sameiginlegum fyrirtækjum með fyrirtækinu skulu vera ábyrgir fyrir greiðslunum, sem krafist er í 13. gr. þessa viðauka, í samræmi við hlut sinn í sameiginlegu fyrirtækjunum, samanber þó fjárhagslegar ívilnanir sem kveðið er á um í þeirri grein.

12. gr.

Starfsemi sem fyrirtækið stundar

1. Um starfsemi á svæðinu, sem fyrirtækið stundar samkvæmt 153. gr., 2. tl. a), skal fara eftir XI. hluta, reglum, reglugerðum og starfsháttum stofnunarinnar og viðeigandi ákvörðunum hennar.

2. Sérhver starfsáætlun, sem fyrirtækið leggur fram, skal studd sönnunum um fjárhagslega og tæknilega getu þess.

13. gr.

Fjárhagsskilmálar samninga

1. Við mótun reglna, reglugerða og starfshátta varðandi fjárhagsskilmála samnings milli stofnunarinnar og aðilanna, sem getið er í 153. gr., 2. tl. b), og í samningaumleitunum um þessi fjárhagskjör samkvæmt XI. hluta og þessum reglum, reglugerðum og starfsháttum skal stofnunin taka mið af eftirfarandi markmiðum:

- a) að tryggja stofnuninni hámarkstekjur af ágóða af vinnslu í viðskiptatilgangi;
- b) að laða að fjárfestingu og tækni til rannsókna á svæðinu og hagnýtingar þess;
- c) að tryggja verktökum jöfn fjárhagskjör og sambærilegar fjárskuldbindingar;

d) að veita verktökum ívilnanir á samræmdum grundvelli án mismununar þannig að þeir geri sameiginlegar ráðstafanir með fyrirtækinu og þróunarríkjum eða ríkisborgurum þeirra, að örva miðlun tækni þangað og að þjálfa starfslíð stofnunarinnar og þróunarríkja;

e) að gera fyrirtækinu kleift að fást á virkan hátt við hafsbotnsjarðefnavinnslu á sama tíma og aðilarnir sem getið er í 153. gr., 2. tl. b); og

f) að tryggja að verktakar séu ekki — vegna fjárhagslegu ívilnananna sem þeim eru veittar samkvæmt 14. tl., samkvæmt skilmálum samninga sem endurskoðaðir hafa verið í samræmi við 19. gr. þessa viðauka eða samkvæmt ákvæðum 11. gr. þessa viðauka með tilliti til sameiginlegra fyrirtækja — styrktir þannig að þeim sé veitt óeðlilegt samkeppnishagræði gagnvart jarðefnavinnsluáðilum á landi.

2. Leggja skal á gjald vegna stjórnunarkostnaðar við meðferð umsóknar um samþykkt starfsáætlunar í forni samnings og skal upphæð þess ákveðin 500 000 Bandaríkjadalir á umsókn. Ráðið skal endurskoða upphæð gjaldsins öðru hverju til að tryggja að það hrökkvi fyrir stjórnunarkostnaðinum sem lagt er í. Ef þessi stjórnunarkostnaður, sem stofnunin leggur í við meðferð umsóknar, er minni en fastaupphæðin skal stofnunin endurgreiða umsækjandanum mismuninn.

3. Verktaki skal greiða árlegt 1 milljónar Bandaríkjadala fastagjald frá gildistökudegi samningsins. Ef hinum samþykta upphafsdegi vinnslu í viðskiptatilgangi er frestað vegna tafar á veitingu vinnsluleyfisins samkvæmt 151. gr. skal falla frá hinu árlega fastagjaldi meðan á frestuninni stendur. Frá upphafsdegi vinnslu í viðskiptatilgangi skal verktakinn annaðhvort greiða framleiðslugjaldið eða hið árlega fastagjald hvort sem hærra er.

4. Innan árs frá upphafsdegi vinnslu í viðskiptatilgangi, í samræmi við 3. tl., skal verktaki velja um það að inna fjárframlag sitt til stofnunarinnar af hendi annaðhvort með því að:

a) greiða aðeins framleiðslugjald; eða

b) greiða sambland af framleiðslugjaldi og hluta af nettótekjum.

5. a) Ef verktaki kýs að inna fjárframlag sitt til stofnunarinnar af hendi með því að greiða aðeins framleiðslugjald skal ákveða það sem hundraðshluta af markaðsverðmæti unnu málmanna úr fjölmálmsmolunum af samningssvæðinu. Pennan hundraðshluta skal ákveða sem hér segir:

i) 1.—10. ár vinnslu í viðskiptatilgangi 5 hundraðshlutar

ii) 11. árið til loka vinnslu í viðskiptatilgangi 12 hundraðshlutar

b) Áðurnefnt markaðsverðmæti skal samkvæmt skilgreiningunni í 7. og 8. tl. vera margfeldið af magni unnu málmanna úr fjölmálmsmolunum af samningssvæðinu og meðalverði þessara máлма á viðeigandi bókhaldsári.

6. Ef verktaki kýs að inna fjárframlag sitt til stofnunarinnar af hendi með því að greiða sambland af framleiðslugjaldi og hluta af nettótekjum skulu þær greiðslur ákveðnar sem hér segir:

a) Framleiðslugjaldið skal ákveða sem hundraðshluta af markaðsverðmæti unnu málmanna úr fjölmálmsmolunum af samningssvæðinu enda sé markaðsverðmætið ákveðið samkvæmt b-lið. Pennan hundraðshluta skal ákveða sem hér segir:

- i) fyrsta tímabil vinnslu í viðskiptatilgangi 2 hundraðshlutar
 ii) annað tímabil vinnslu í viðskiptatilgangi 4 hundraðshlutar

Ef arðsemishlutfall fjárfestingar á einhverju bókhaldsári samkvæmt skilgreiningunni í m-lið fer á öðru tímabili vinnslu í viðskiptatilgangi samkvæmt skilgreiningunni í d-lið niður fyrir 15 hundraðshluta vegna þess að 4 hundraðshluta framleiðslugjald er greitt skal framleiðslugjaldið á því bókhaldsári vera 2 hundraðshlutar í stað 4 hundraðshluta.

- b) Áður nefnt markaðsverðmæti skal samkvæmt skilgreiningunni í 7. og 8. tl. vera margfeldið af magni unnu málmanna úr fjölmálmsmolunum af samningssvæðinu og meðalverði þessara máлма á viðeigandi bókhaldsári.
- c) i) Hluta stofnunarinnar af nettótekjum skal taka af þeim hluta nettótekna verktakans sem rakinn verður til vinnslu auðlinda samningssvæðisins og kallast hér á eftir markaðar nettótekjur.
- ii) Hluta stofnunarinnar í mörkuðum nettótekjum skal ákveða samkvæmt eftirfarandi stighækkandi lista:

<i>Hluti markaðra nettótekna</i>	<i>Hluti stofnunarinnar</i>	
	<i>Fyrsta tímabil vinnslu í viðskiptatilgangi</i>	<i>Aannað tímabil vinnslu í viðskiptatilgangi</i>
Sá hluti þar sem arðsemishlutfall fjárfestingar er meira en 0 hundraðshluti en minna en 10 hundraðshlutar	35 hundraðshlutar	40 hundraðshlutar
Sá hluti þar sem arðsemishlutfall fjárfestingar er 10 hundraðshlutar eða meira en minna en 20 hundraðshlutar	42,5 hundraðshlutar	50 hundraðshlutar
Sá hluti þar sem arðsemishlutfall fjárfestingar er 20 hundraðshlutar eða meira	50 hundraðshlutar	70 hundraðshlutar

- d) i) Fyrsta tímabil vinnslu í viðskiptatilgangi, sem getið er í a- og c-lið, skal hefjast á fyrsta bókhaldsári vinnslu í viðskiptatilgangi og ljúka á því bókhaldsári er þróunarkostnaður verktakans með vöxtum af óendurheimtum hluta hans næst að fullu með reiðufjárafgangi hans, svo sem hér segir:
 Á fyrsta bókhaldsárinu, sem lagt er í þróunarkostnað, skal óendurheimtur þróunarkostnaður vera jafn þróunarkostnaðinum að frádregnum reiðufjárafgangi á því ári. Á hverju bókhaldsári þar á eftir skal óendurheimtur þróunarkostnaður vera jafn óendurheimta þróunarkostnaðinum í lok næsta bókhaldsárs þar á undan, auk vaxta af honum að upphæð 10 hundraðshlutar á ári, að viðbættum þróunarkostnaði, sem lagt er í á

yfirstandandi bókhaldsári, og að frádregnum reiðufjárafgangi verktakans á yfirstandandi bókhaldsári. Bókhaldsárið, er óendurheimtur þróunarkostnaður kemst í núll í fyrsta skiptið, skal vera bókhaldsárið er þróunarkostnaður verktakans með vöxtum af óendurheimtum hluta hans næst að fullu með reiðufjárafgangi hans. Reiðufjárafgangur verktakans á einhverju bókhaldsári skal vera brúttótekjur hans að frádregnum rekstrar-kostnaði hans og að frádregnum greiðslum hans til stofnunarinnar samkvæmt c-lið.

- ii) Annað tímabil vinnslu í viðskiptatilgangi skal hefjast á bókhaldsárinu, sem kemur að loknu fyrsta tímabili vinnslu í viðskiptatilgangi, og halda áfram til loka samningstímans.
- e) „Markaðar nettótekjur“ merkja margfeldið af nettótekjum verktakans og hlutfallinu á milli þróunarkostnaðar á sviði jarðefnavinnslunnar og þróunarkostnaðar verktakans. Ef verktakinn fæst við jarðefnavinnslu, flutning fjölmálmsmola og framleiðslu þriggja unninna málma fyrst og fremst, sem sé kóbólts, kopars og nikkils, skal upphæð markaðra nettótekna eigi vera lægri en 25 hundraðshlutar af nettótekjum verktakans. Í samræmi við n-lið getur stofnunin í öllum öðrum tilvikum, m. a. þar sem verktakinn fæst við jarðefnavinnslu, flutning fjölmálmsmola og framleiðslu fjögurra unninna málma fyrst og fremst, sem sé kóbólts, kopars, mangans og nikkils, mælt í reglum, reglugerðum og starfsháttum sínum fyrir um viðeigandi lágmark sem skal tengjast hverju tilviki á sama hátt og 25 hundraðshluta lágmarkið tengist þriggja málma tilvikinu.
- f) „Nettótekjur verktaka“ merkja brúttótekjur verktakans að frádregnum rekstrar-kostnaði hans og að frádregningu endurgreiðslu þróunarkostnaðar hans eins og greint er frá í j-lið.
- g) i) Ef verktakinn fæst við jarðefnavinnslu, flutning fjölmálmsmola og framleiðslu unninna málma merkja „brúttótekjur verktaka“ brúttótekjurnar af sölu unnu málmanna og alla aðra fjármuni sem telja má að rekja megi með sanngirni til framkvæmda á grundvelli samningsins samkvæmt fjárhagslegum reglum, reglugerðum og starfsháttum stofnunarinnar.
- ii) Í öllum öðrum tilvikum en þeim, sem tiltekin eru í g-lið i) og n-lið iii), merkja „brúttótekjur verktaka“ brúttótekjurnar af sölu hálfunna málmanna úr fjölmálmsmolunum af samningssvæðinu og alla aðra fjármuni sem telja má að rekja megi með sanngirni til framkvæmda á grundvelli samningsins samkvæmt fjárhagslegum reglum, reglugerðum og starfsháttum stofnunarinnar.
- h) „Þróunarkostnaður verktaka“ merkir:
 - i) öll gjöld sem stofnað er til fyrir upphaf vinnslu í viðskiptatilgangi og tengjast beint þróun framleiðslugetu samningssvæðisins og skyldri starfsemi með tilliti til framkvæmda á grundvelli samningsins í öllum öðrum tilvikum en þeim sem tiltekin eru í n-lið, og þá í samræmi við almennt viðurkenndar meginreglur bókhalds, þar undir m. a. kostnað við vélar, búnað, skip, vinnslustöð, smíði, byggingar, land, vegi, jarðefnaleit og rannsóknir á samningssvæðinu, rannsóknir og þróun, vexti, nauðsynlega leigusamninga, leyfi og gjöld; og

- ii) áþekk gjöld og greint er frá í i) hér að ofan sem stofnað er til eftir upphaf vinnslu í viðskiptatilgangi og nauðsynleg eru til að framkvæma starfsáætlunina, þó ekki þau gjöld sem færð eru sem rekstrarkostnaður.
- i) Tekjur af sölu varanlegra fjármuna og markaðsverðmæti þeirra varanlegru fjármuna, sem eru ekki lengur nauðsynlegir til framkvæmda samkvæmt samningnum og eru ekki seldir, skal draga frá þróunarkostnaði verktakans á viðeigandi bókhaldsári. Þegar þessir frádráttarliðir fara fram úr þróunarkostnaði verktakans skal umframupphæðinni bætt við brúttótekjur verktakans.
- j) Þróunarkostnað verktakans, sem lagt er í fyrir upphaf vinnslu í viðskiptatilgangi og getið er í h-lið i) og n-lið iv), skal endurgreiða með 10 jöfnum árlegum afborgunum frá upphafsdegi vinnslu í viðskiptatilgangi. Þróunarkostnað verktakans, sem lagt er í eftir upphaf vinnslu í viðskiptatilgangi og getið er í h-lið ii) og n-lið iv), skal endurgreiða með 10 eða færri jöfnum árlegum afborgunum til að tryggja fulla endurgreiðslu hans fyrir lok samningstímans.
- k) „Rekstrarkostnaður verktaka“ merkir öll gjöld sem stofnað er til eftir upphaf vinnslu í viðskiptatilgangi við nýtingu framleiðslugetu samningssvæðisins og skylda starfsemi með tilliti til framkvæmda á grundvelli samningsins, og þá í samræmi við almennt viðurkenndar meginreglur bókhalds, þar undir m. a. hið árlega fastagjald eða framleiðslugjaldið, hvort sem hærra er, gjöld vegna launagreiðslna, fastakaups, starfsfríðinda, efnis, þjónustu, flutninga, vinnslu- og sölukostnaðar, vaxta, opinberrar þjónustu, varðveislu hafrýmisins, fastakostnaðar og stjórnunarkostnaðar, sem tengist framkvæmdum á grundvelli samningsins sérstaklega, og nettórekstrartap sem er yfirfært eða bakfært eins og hér er tiltekið. Nettórekstrartap má yfirfæra til tveggja næstu ára nema síðustu tvö ár samningstímans en þá má bakfæra það til tveggja síðustu ára.
- l) Ef verktakinn fæst við jarðefnavinnslu, flutning fjölmálmsmola og framleiðslu unninna og hálfunninna málma merkir „þróunarkostnaður á sviði jarðefnavinnslunnar“ þann hluta þróunarkostnaðar verktakans sem tengist beint vinnslu auðlinda samningssvæðisins, og þá í samræmi við almennt viðurkenndar meginreglur bókhalds og fjárhagslegar reglur, reglugerðir og starfshætti stofnunarinnar, þar undir m. a. umsóknargjald, árlegt fastagjald og, þar sem við á, kostnað við jarðefnaleit og rannsóknir á samningssvæðinu og hluta af rannsókn- og þróunarkostnaði.
- m) „Arðsemishlutfall fjárfestingar“ á einhverju bókhaldsári merkir hlutfallið á milli markaðra nettótekna á því ári og þróunarkostnaðar á sviði jarðefnavinnslunnar. Þegar þetta hlutfall er reiknað skulu teljast til þróunarkostnaðar á sviði jarðefnavinnslunnar gjöld vegna nýs eða endurnýjaðs búnaðar á sviði jarðefnavinnslunnar að frádregnum upprunalegum kostnaði við búnaðinn sem endurnýjaður er.
- n) Ef verktakinn fæst aðeins við jarðefnavinnslu:
- i) merkja „markaðar nettótekjur“ allar nettótekjur verktakans;

- ii) skal skilgreina „nettótekjur verktaka“ eins og í f-lið;
 - iii) merkja „brúttótekjur verktaka“ brúttótekjurnar af sölu fjölmálmsmolanna og alla aðra fjármuni sem telja má að rekja megi með sanngirni til framkvæmda á grundvelli samningsins samkvæmt fjárhagslegum reglum, reglugerðum og starfsháttum stofnunarinnar;
 - iv) merkir „þróunarkostnaður verktaka“ öll gjöld, sem stofnað er til fyrir upphaf vinnslu í viðskiptatilgangi eins og greint er frá í h-lið i), og öll gjöld sem stofnað er til eftir upphaf vinnslu í viðskiptatilgangi, eins og greint er frá í h-lið ii), og tengjast beint vinnslu auðlinda samningssvæðisins, og þá í samræmi við almennt viðurkenndar meginreglur bókhalds;
- v) merkir „rekstrarkostnaður verktaka“ rekstrarkostnað verktakans, samkvæmt k-lið, sem tengist beint vinnslu auðlinda samningssvæðisins, og þá í samræmi við almennt viðurkenndar meginreglur bókhalds;
- vi) merkir „arðsemishlutfall fjárfestingar“ á einhverju bókhaldsári hlutfallið á milli nettótekna verktakans á því ári og þróunarkostnaðar verktakans. Þegar þetta hlutfall er reiknað skulu teljast til þróunarkostnaðar verktakans gjöld vegna nýs eða endurnýjaðs búnaðar að frádregnu upprunalegu verði búnaðarins sem endurnýjaður er.
- o) Kostnaðinn, sem getið er í h-, k-, l-, og n-lið og snertir vexti, greidda af verktakanum, skal leyfa að því leyti sem stofnunin samþykkir samkvæmt 4. gr., 1. tl., þessa viðauka, við allar aðstæður, að hlutfallið á milli skulda og eigin fjár og upphæð vaxta séu hæfileg með hliðsjón af ríkjandi viðskiptavenju.
 - p) Ekki skal túlka kostnaðinn, sem getið er í þessum tölulið, sem svo að til hans teljist greiðslur á tekjusköttum félaga eða svipuð gjöld sem ríki leggja á vegna framkvæmda verktakans.
7. a) „Unnir málmar“, sem getið er í 5. og 6. tl., merkja málma í upprunalegasta forminu sem venjulega er verslað með þá á alþjóðlegum viðskiptamörkuðum. Í þessu skyni skal stofnunin tiltaka viðeigandi alþjóðlegan viðskiptamarkað í fjárhagslegum reglum, reglugerðum og starfsháttum sínum. Að því er varðar málmana, sem ekki er verslað með á þessum mörkuðum, merkja „unnir málmar“ málmana í upprunalegasta forminu sem venjulega er verslað með þá í dæmigerðum viðskiptum óskyldra aðila.
- b) Ef stofnunin getur ekki á annan hátt ákveðið magn unnu málmana úr fjölmálmsmolunum af samningssvæðinu sem getið er í 5. tl. b) og 6. tl. b) skal ákveða magnið á grundvelli málmminnihalds molanna, vinnsluvirkni og annarra atriða, sem máli skipta, samkvæmt reglum, reglugerðum og starfsháttum stofnunarinnar og í samræmi við almennt viðurkenndar meginreglur bókhalds.
8. Ef komið hefur verið upp á alþjóðlegum viðskiptamarkaði marktæku verðkerfi fyrir unna málma, fjölmálmsmola og hálfunna málma úr molunum skal byggja á meðalverðinu á þeim markaði. Í öllum öðrum tilvikum skal stofnunin að höfðu samráði við verktakann ákveða sanngjarnt verð á áður nefndum vörum samkvæmt 9. tl.
- 9. a) Allan kostnað, gjöld, ábata og tekjur og allar ákvarðanir um verð og verðmæti, sem getið er í þessari grein, skal grundvalla á viðskiptum á frjálsum

markaði eða viðskiptum óskyldra aðila. Ef ekki er um slík viðskipti að ræða skal stofnunin taka ákvarðanir þar að lútandi að höfðu samráði við verktakann eins og grundvöllurinn væri viðskipti á frjálsum markaði eða viðskipti óskyldra aðila og þá með hliðsjón af viðeigandi viðskiptum á öðrum mörkuðum.

- b) Til þess að tryggja að farið sé eftir ákvæðum þessa töluliðar og þau framkvæmd skal stofnunin taka mið af meginreglunum sem nefnd Sameinuðu Þjóðanna um fjölþjóðleg fyrirtæki, nefnd sérfræðinga um skattasamninga milli þróunarlanda og iðnþróaðra landa og aðrar alþjóðastofnanir hafa sett um viðskipti óskyldra aðila, svo og túlkun þeirra á viðskiptunum, og skal hún í reglum, reglugerðum og starfsháttum sínum tiltaka samræmdar reglur og starfshætti í bókhaldi, aðgengilegar á alþjóðavettvangi, og aðferð verktakans við val á óháðum, löggiltum endurskoðendum, sem stofnunin getur samþykkt, til að framkvæma endurskoðun samkvæmt þeim reglum, reglugerðum og starfsháttum.

10. Verktakinn skal samkvæmt fjárhagslegum reglum, reglugerðum og starfsháttum stofnunarinnar láta endurskoðendunum í té þau fjárhagsgögn sem nauðsynleg eru til að ganga úr skugga um það hvort farið sé eftir þessari grein.

11. Ákveða skal allan kostnað, gjöld, ábata og tekjur ásamt öllum verðum og verðmætum, sem getið er í þessari grein, samkvæmt almennt viðurkenndum meginreglum bókhalds og fjárhagslegum reglum, reglugerðum og starfsháttum stofnunarinnar.

12. Greiðslur til stofnunarinnar samkvæmt 5. og 6. tl. skal inna af hendi í frjálsum, gjaldgengum gjaldmiðlum eða gjaldmiðlum, sem auðvelt er að fá og nota má í reyndinni á helstu gjaldeyrismörkuðunum, ellegar, eftir vali verktakans, í jafngildi þeirra í unnum málmum á markaðsverðmæti. Markaðsverðmætið skal ákveða samkvæmt 5. tl. b). Frjálstu, gjaldgengu gjaldmiðlana og gjaldmiðlana, sem auðvelt er að fá og nota má í reyndinni á helstu gjaldeyrismörkuðunum, skal skilgreina í reglum, reglugerðum og starfsháttum stofnunarinnar samkvæmt ríkjandi alþjóðlegum gjaldeyrisvenjum.

13. Samræma skal allar fjárskuldbindingar verktakans gagnvart stofnuninni, svo og öll gjöld, kostnað, útgjöld, ábata og tekjur hans sem getið er í þessari grein, með því að tilgreina þær á föstu verði miðað við grundvallarár.

14. Stofnunin getur með hliðsjón af tillögum efnahagsáætlananevndarinnar og laga- og tækninevndarinnar mótað reglur, reglugerðir og starfshætti þar sem verktökum eru veittar ívilnanir á samræmdum grundvelli án mismununar til að stuðla að framgangi markmiðanna sem greint er frá í 1. tl.

15. Ef upp kemur deilumál milli stofnunarinnar og verktaka um túlkun eða beitingu fjárhagsskilmála samnings getur hvor aðili um sig lagt deilumálið í bindandi viðskiptagerð nema báðir aðilar samþykki að leysa deilumálið á annan hátt samkvæmt 188. gr., 2. tl.

14. gr.

Afhending gagna

1. Framkvæmdaaðilinn skal afhenda stofnuninni, samkvæmt reglum, reglugerðum og starfsháttum hennar og skilmálum og skilyrðum starfsáætlunarinnar, með því millibili sem stofnunin ákveður, öll gögn sem eru bæði nauðsynleg til og viðkomandi virkri framkvæmd valds og starfa aðaldeilda stofnunarinnar viðvíkjandi svæðinu sem starfsáætlunin tekur til.

2. Afhent gögn, álitin eignarréttareðlis, viðvirkjandi svæðinu, sem starfsáætlunin tekur til, má aðeins nota í þeim tilgangi sem greint er frá í þessari grein. Ekki skal líta svo á að gögn, sem nauðsynleg eru til þess að stofnunin geti mótað reglur, reglugerðir og starfshætti varðandi verndun hafrýmisins og öryggi, séu eignarréttareðlis nema um gögn vegna hönnunar búnaðar sé að ræða.

3. Stofnunin skal ekki greina fyrirtækinu né nokkrum aðila utan stofnunarinnar frá gögnum sem jarðefnaleytaaðilar, umsækjendur um samninga eða verktakar hafa afhent stofnuninni og álitin eru eignarréttareðlis en greina má fyrirtækinu frá gögnum um fráteknu svæðin. Fyrirtækið skal ekki greina stofnuninni né nokkrum aðila utan stofnunarinnar frá slíkum gögnum sem þessir aðilar afhenda fyrirtækinu.

15. gr.

Þjálfunaráætlanir

Verktakinn skal gera raunhæfar áætlanir um þjálfun starfslíðs stofnunarinnar og þróunarríkja, m. a. um þátttöku þessa starfslíðs í allri þeirri starfsemi á svæðinu sem samningurinn tekur til samkvæmt 144. gr., 2. tl.

16. gr.

Einkaréttur til rannsókna og hagnýtingar

Stofnunin skal samkvæmt XI. hluta og reglum, reglugerðum og starfsháttum sínum veita framkvæmdaaðilanum einkarétt til að rannsaka og hagnýta svæðið, sem starfsáætlunin tekur til, með tilliti til tiltekins flokks auðlinda og skal tryggja að enginn annar aðili standi á sama svæði að framkvæmdum, sem snerta annan flokk auðlinda, á þann hátt að tálmað geti framkvæmdum framkvæmdaaðilans. Skal framkvæmdaaðilinn hafa tryggingu fyrir framkvæmd samnings samkvæmt 153. gr., 6. tl.

17. gr.

Reglur, reglugerðir og starfshættir stofnunarinnar

1. Stofnunin skal með tilliti til framkvæmdar starfa sinna, sem greint er frá í XI. hluta, móta og á samræmdan hátt beita reglum, reglugerðum og starfsháttum samkvæmt 160. gr., 2. tl. f) ii), og 162. gr., 2. tl. o) ii), varðandi m. a. eftirfarandi mál:

- a) stjórnunarhætti sem snerta jarðefnaleyit, rannsóknir og hagnýtingu á svæðinu;
- b) framkvæmdir:
 - i) stærð svæðis;
 - ii) framkvæmdatíma;
 - iii) framkvæmdarkröfur, m. a. tryggingar samkvæmt 4. gr., 6. tl. c), þessa viðauka;
 - iv) flokka auðlinda;
 - v) eftirgjöf svæða;
 - vi) áfangaskýrslur;
 - vii) framlagningu gagna
 - viii) skoðun og umsjón með framkvæmdum;
 - ix) varnir gegn tálmun á annarri starfsemi í hafrýminu;
 - x) framsal verktaka á réttindum og skyldum;

- xi) aðferðir við miðlun tækni til þróunarríkja samkvæmt 144. gr. og við beina þátttöku þeirra;
- xii) staðla fyrir og venjur í jarðefnavinnslu, m. a. viðvíkjandi öryggi í framkvæmdum, verndun auðlindanna og verndun hafrýmisins;
- xiii) skilgreiningu á vinnslu í viðskiptatilgangi;
- xiv) hæfisskilyrði umsækjenda;

c) fjármál:

- i) setningu samræmdra reglna án mismununar um kostnaðarútreikninga og bókhald, svo og aðferðina við val á endurskoðendum;
- ii) skiptingu tekna af framkvæmdum;
- iii) ívilnanir sem getið er í 13. gr. þessa viðauka;
- d) framkvæmd ákvarðana sem teknar eru samkvæmt 151. gr., 10. tl., og 164. gr., 2. tl. d).

2. Reglur, reglugerðir og starfshættir um eftirfarandi atriði skulu endurspegla til fulls hlutlægu reglurnar sem greint er frá hér að neðan:

a) Stærð svæða:

Stofnunin skal ákveða hæfilega stærð svæða til rannsókna og mega þau vera allt að tvöfalt stærri en svæði til hagnýtingar svo að unnt sé að stunda öflugan rannsóknastarfsemi. Stærð svæðis skal reikna þannig að uppfylltar séu kröfur 8. gr. þessa viðauka um frátöku svæða, svo og greindar framleiðslu-kröfur samkvæmt 151. gr., í samræmi við skilmála samningsins og með hliðsjón af þáverandi þróun tækni til hafsbotsjarðefnavinnslu og viðeigandi náttúru-einkennum svæðanna. Svæði skulu hvorki vera smærri né stærri en nauðsynlegt er til að þessu markmiði verði náð.

b) Framkvæmdatími:

- i) Jarðefnaleit skal ekki bundin fresti;
- ii) Rannsóknir skulu standa það langan tíma að fram geti farið rækileg könnun á hinu sérstaka svæði, hönnun og smíði jarðefnavinnslubúnaðar vegna svæðisins og hönnun og smíði lítilla og meðalstórra vinnslustöðva til að gera tilraunir með jarðefna- og málmvinnslukerfi;
- iii) Hagnýtingartímamann skal tengja efnahagsskeiði jarðefnavinnsluverkefnisins og taka tillit til atriða eins og þurrðar á málmgrýtinu, nýtingartíma jarðefnavinnslubúnaðar og vinnsluáðstöðu auk viðskiptalegrar arðbærni. Hagnýting skal standa það langan tíma að vinnsla jarðefna af svæðinu í viðskiptatilgangi geti farið fram og skal þá gert ráð fyrir hæfilegum tíma til smíði jarðefna- og málmvinnslukerfa á viðskiptamælikvarða en á þeim tíma verður vinnslu í viðskiptatilgangi ekki krafist. Samanlagður hagnýtingartími skal þó einnig vera það stuttur að stofnunin fái tækifæri til að breyta skilmálum og skilyrðum starfsáætlunarinnar á þeim tíma er hún fjallar um endurnýjun samkvæmt reglum, reglugerðum og starfsháttum sem hún hefur mótað eftir að hafa samþykkt starfsáætlunina.

c) Framkvæmdarkröfur:

Stofnunin skal gera þá kröfu að framkvæmdaaðilinn greiði á rannsóknastiginu reglulega útgjöld, í hæfilegu hlutfalli við stærð svæðisins, sem starfsáætlunin tekur til, og útgjöldin sem búast má við af grandlausum framkvæmdaaðila með það í huga að hefja vinnslu í viðskiptatilgangi á

svæðinu innan frestsins er stofnunin setur. Hin tilskildu útgjöld skal ekki ákveða svo hátt að það letji væntanlega framkvæmdaaðila sem ráða yfir ódýrari tækni en jafnaðarlega er notuð. Stofnunin skal ákveða hámarksfrest, eftir að rannsóknastiginu lýkur og hagnýtingarstigið hefst, til að koma á vinnslu í viðskiptatilgangi. Við ákvörðun á þessum fresti skal stofnunin taka tillit til þess að ekki er unnt að byrja smíði jarðefna- og málmvinnslukerfa í stórum stíl fyrr en eftir lok rannsóknastigsins og upphaf hagnýtingarstigsins. Þar af leiðandi skal fresturinn til að hefja vinnslu í viðskiptatilgangi á svæðinu ákveðinn með hliðsjón af þeim tíma sem nauðsynlegur er til þessarar smíði eftir lok rannsóknastigsins og hæfilegt tillit skal taka til óhjákvæmilegra tafa á smíðisáætluninni. Þegar vinnslu í viðskiptatilgangi hefur verið komið á skal stofnunin innan hæfilegs frests og með tilliti til allra viðeigandi atriða gera þá kröfu til framkvæmdaaðilans að hann haldi uppi vinnslu í viðskiptatilgangi allan starfsáætlunartímann.

d) Flokkar auðlinda:

Við ákvörðun á flokki auðlinda, sem starfsáætlun má samþykkja um, skal stofnunin m. a. leggja áherslu á eftirfarandi einkenni:

- i) að vissar auðlindir gera kröfu til notkunar svipaðra jarðefnavinnsluaðferða; og
- ii) að sumar auðlindir er unnt að vinna samtímis án ótilhlýðilegrar truflunar af hálfu framkvæmdaaðila sem vinna mismunandi auðlindir á sama svæði.

Ekkert í þessum lið skal girða fyrir það að stofnunin samþykki gagnvart sama umsækjanda starfsáætlun sem snertir fleiri en einn flokk auðlinda á sama svæði.

e) Eftirgjöf svæða:

Framkvæmdaaðilinn skal hafa rétt til þess að gefa hvenær sem er eftir réttindi sín á svæðinu, sem starfsáætlun tekur til, að öllu eða nokkru leyti án þess að vinna til refsingar.

f) Verndun hafrýmisins:

Móta skal reglur, reglugerðir og starfshætti til að tryggja hafrýminu virka vernd gegn skaðlegum áhrifum sem stafa beint frá starfsemi á svæðinu eða vinnslu um borð í skipi beint yfir vinnslustað jarðefna, fengnum á þeim stað, og skal hafa hliðsjón af því að hve miklu leyti þessi skaðlegu áhrif kunna að stafa beint frá borunum, dýpkun, kjarnaborun og uppgrefti og frá losun úrgangsefna, tæmingu botnfallsefna og veitingu annars afrennslis í hafrýmið.

g) Vinnsla í viðskiptatilgangi:

Álíta skal vinnslu í viðskiptatilgangi hafna ef framkvæmdaaðili fæst stöðugt við miklar vinnslufrákvæmdir sem gefa af sér nægilega mikið magn efna til að gefa skýrt til kynna að aðalmarkmiðið sé vinnsla í stórum stíl en ekki vinnsla með upplýsingasöfnun, rannsókn eða tilraunir með búnaðinn eða stöðina í huga.

18. gr.
Refsingar

1. Réttindi verktaka samkvæmt samningnum má aðeins fella niður til bráðabirgða eða til frambúðar í eftirfarandi tilvikum:

- a) ef verktakinn hefur þrátt fyrir viðvaranir stofnunarinnar stundað starfsemi sína á þann hátt að það leiði til alvarlegra, ítrekaðra og vísvitandi brota á grundvallarskilmálum samningsins, XI. hluta og reglum, reglugerðum og starfsháttum stofnunarinnar; eða
- b) ef verktakinn hefur látið undir höfuð leggjast að hlíta bindandi fullnaðarúrskurði þeirrar stofnunar til lausnar deilumálum sem við á í hans tilviki.

2. Þegar um er að ræða samningsbrot sem 1. tl. a) tekur ekki til, eða í staðinn fyrir niðurfellingu til bráðabirgða eða til frambúðar samkvæmt 1. tl. a), getur stofnunin lagt á verktakann fjársektir í samræmi við það hversu alvarlegt brotið er.

3. Að undanskildum neyðarfyrirmælum samkvæmt 162. gr., 2. tl. w), getur stofnunin ekki fullnægt úrskurði sem felur í sér fjársektir, niðurfellingu til bráðabirgða eða niðurfellingu til frambúðar fyrr en verktakanum hefur verið veitt sanngjarnt tækifæri til að neyta réttarfarsúrræðanna sem hann á kost á samkvæmt XI. hluta, 5. kafla.

19. gr.
Endurskoðun samnings

1. Þegar upp hafa komið eða líklegt er að upp komi aðstæður er að álitni annars hvors aðila munu gera samninginn ósanngjarnan ellegar gera illmögulegt eða ómögulegt að ná markmiðunum sem greint er frá í samningnum eða XI. hluta skulu aðilarnir hefja samningaumleitanir til að endurskoða hann í samræmi við það.

2. Samning, sem gerður hefur verið samkvæmt 153. gr., 3. tl., má aðeins endurskoða með samþykki aðilanna.

20. gr.
Framsal réttinda og skyldna

Réttindi og skyldur, sem eiga rætur að rekja til samnings, má aðeins framselja með samþykki stofnunarinnar og samkvæmt reglum, reglugerðum og starfsháttum hennar. Stofnunin skal ekki á ósanngjarnan hátt synja um samþykki fyrir framsalinu ef hinn væntanlegi framsalshafi er að öllu leyti hæfur umsækjandi og tekur á sig allar skyldur framseljandans og ef framsalið veitir framsalshafanum ekki starfsáætlun sem bannað væri að samþykkja samkvæmt 6. gr., 3. tl. c), þessa viðauka.

21. gr.
Réttarreglur sem beitt er

1. Um samninginn skal fara eftir skilmálum samningsins, reglum, reglugerðum og starfsháttum stofnunarinnar, XI. hluta og öðrum reglum þjóðaréttar sem eru ekki ósamrýmanlegar samningi þessum.

2. Fullnaðarúrskurði, kveðnum upp af dómstóli eða dómi sem hefur lögsögu samkvæmt samningi þessum varðandi réttindi og skyldur stofnunarinnar og verktakans, má fullnægja í landi sérhvers aðildarríkis.

3. Ekkert aðildarríki má setja verktaka skilyrði sem eru í ósamræmi við XI. hluta. Þó skal ekki líta svo á að það sé í ósamræmi við XI. hluta ef aðildarríki beitir gagnvart verktökum, sem það styður, eða gagnvart skipum, sem sigla undir fána

þess, strangari lögum og reglum um umhverfismál eða önnur mál en felast í reglum, reglugerðum og starfsháttum stofnunarinnar, mótuðum samkvæmt 17. gr., 2. tl. f), þessa viðauka.

*22. gr.
Bótaskylda*

Verktakinn skal bera skyldu eða ábyrgð vegna skaða af völdum óréttmætra aðgerða við framkvæmd starfsemi sinnar enda sé höfð hliðsjón af samverkandi aðgerðum eða aðgerðaleyfi stofnunarinnar. Á svipaðan hátt skal stofnunin bera skyldu eða ábyrgð vegna skaða af völdum óréttmætra aðgerða við framkvæmd valds síns og starfa, m. a. brota samkvæmt 168. gr., 2. tl., enda sé höfð hliðsjón af samverkandi aðgerðum eða aðgerðaleyfi verktakans. Ábyrgð skal í sérhverju tilviki ná til raunverulegrar upphæðar skaðans.

IV. VIÐAUKI. SAMÞYKKTIR FYRIRTÆKISINS

*1. gr.
Markmið*

1. Fyrirtækið er sú deild stofnunarinnar sem stunda skal starfsemi á svæðinu beint samkvæmt 153. gr., 2. tl. a), svo og flutning, vinnslu og sölu jarðefna sem nást af svæðinu.

2. Við framkvæmd markmiða og starfa sinna skal fyrirtækið fara að samkvæmt samningi þessum og reglum, reglugerðum og starfsháttum stofnunarinnar.

3. Við meðferð á auðlindum svæðisins samkvæmt 1. tl. skal fyrirtækið í samræmi við samning þennan starfa á grundvelli heilbrigðra meginreglna í viðskiptum.

*2. gr.
Tengsl við stofnunina*

1. Í samræmi við 170. gr. skal fyrirtækið starfa samkvæmt hinni almennu stefnu þingsins og fyrirmælum ráðsins.

2. Fyrirtækið skal njóta sjálfstæðis við framkvæmd starfsemi sinnar, samanber þó 1. tl.

3. Ekkert í samningi þessum skal gera fyrirtækið ábyrgt fyrir aðgerðum eða skuldbindingum stofnunarinnar né stofnunina ábyrga fyrir aðgerðum eða skuldbindingum fyrirtækisins.

*3. gr.
Takmörkun ábyrgðar*

Að óhnekktri 11. gr., 3. tl., þessa viðauka skal enginn aðili að stofnuninni bera ábyrgð á aðgerðum eða skuldbindingum fyrirtækisins sakir aðildar sinnar einvörðungu.

*4. gr.
Skipulag*

Fyrirtækið skal hafa stjórnarnefnd, aðalforstjóra og nauðsynlegt starfslíð til að framkvæma störf sín.

5. gr.

Stjórnarnefnd

1. Stjórnarnefndin skal skipuð 15 mönnum og kýs þingið þá samkvæmt 160. gr., 2. tl. c). Við kosningu nefndarmanna skal taka tilhlýðilegt tillit til meginreglunnar um sanngjarna hnattsvæðisdreifingu. Þegar aðilar að stofnuninni tilnefna fram-
bjóðendur til kosningar í nefndina skulu þeir hafa í huga þörfina á að tilnefna fram-
bjóðendur, sem uppfylla ströngustu skilyrði um hæfni og hafa hæfileika á viðkomandi sviðum, til að tryggja arðbærni og velgengi fyrirtækisins.

2. Nefndarmenn skal kjósa til fjögurra ára og má endurkjósa þá; skal hér taka tilhlýðilegt tillit til meginreglunnar um mannskipti.

3. Nefndarmenn skulu halda áfram starfi sínu þar til eftirmenn þeirra eru kosnir. Ef starf nefndarmanns losnar skal þingið samkvæmt 160. gr., 2. tl. c), kjósa nýjan mann það sem eftir er af starfstíma fyrirrennara hans.

4. Nefndarmenn skulu starfa sem einstaklingar. Við framkvæmd skyldustarfa sinna skulu þeir ekki leita fyrirmæla hjá né taka við fyrirmælum frá nokkurri ríkisstjórn né nokkrum öðrum aðila. Sérhver aðili að stofnuninni skal virða sjálfstæði nefndarmanna og forðast allar tilraunir til að hafa áhrif á einhvern þeirra er þeir rækja skyldustörf sín.

5. Sérhver nefndarmaður skal þiggja laun sem greidd eru úr sjóðum fyrirtækisins. Þingið skal ákveða upphæð launa eftir tillögu ráðsins.

6. Nefndin skal venjulega starfa á aðalskrifstofu fyrirtækisins og skal koma saman eins oft og þörf kann að vera á vegna starfa fyrirtækisins.

7. Tveir þriðju nefndarmanna skulu vera skilyrði fyrir ályktunarhæfi.

8. Sérhver nefndarmaður skal hafa eitt atkvæði. Til ákvörðunar í öllum málum fyrir nefndinni þarf meirihluta nefndarmanna. Ef nefndarmaður á hagsmuna að gæta í máli fyrir nefndinni skal hann ekki greiða atkvæði um það mál.

9. Sérhver aðili að stofnuninni getur beðið nefndina um upplýsingar um framkvæmdir hennar sem snerta einkum þann aðila. Nefndin skal leitast við að veita slíkar upplýsingar.

6. gr.

Vald og störf stjórnarnefndarinnar

Stjórnarnefndin skal stjórna framkvæmdum fyrirtækisins. Í samræmi við samning þennan skal stjórnarnefndin fara með nauðsynlegt vald til að ná markmiðum fyrirtækisins, m. a. vald:

- a) til að kjósa formann úr hópi nefndarmanna sinna;
- b) til að setja sér fundarsköp;
- c) til að gera og leggja fyrir ráðið formlegar, skriflegar starfsáætlanir samkvæmt 153. gr., 3. tl., og 162. gr., 2. tl. j);
- d) til að móta starfsáætlanir og áætlanir til að framkvæma starfsemina sem tiltekin er í 170. gr.;
- e) til að undirbúa og leggja fyrir ráðið umsóknir um vinnsluleyfi samkvæmt 151. gr., 2.—7. tl.;
- f) til að heimila samningaumleitani um öflun tækni, m. a. þær samningaumleitani sem kveðið er á um í III. viðauka, 5. gr., 3. tl. a), c) og d), og til að samþykkja niðurstöður slíkra samningaumleitana;

- g) til að ákveða skilmála og skilyrði, svo og heimila samningaumleitani, varðandi sameiginleg fyrirtæki og annars konar sameiginlegar ráðstafanir sem getið er í III. viðauka, 9. og 11. gr., og til að samþykkja niðurstöður slíkra samningaumleitana;
- h) til að gera tillögu til þingsins um það hvaða hluta nettótekna fyrirtækisins skuli halda eftir sem varasjóði þess samkvæmt 160. gr., 2. tl. f), og 10. gr. þessa viðauka;
- i) til að samþykkja árlega fjárhagsáætlun fyrirtækisins;
- j) til að heimila útvegum vara og þjónustu samkvæmt 12. gr., 3. tl., þessa viðauka;
- k) til að leggja fyrir ráðið ársskýrslu samkvæmt 9. gr. þessa viðauka;
- l) til að leggja fyrir ráðið með samþykki þingsins í huga drög að reglum um skipulagsmál, stjórnun, skipun og lausn starfslíðs fyrirtækisins, svo og til að setja reglugerðir til að framkvæma þessar reglur;
- m) til að taka fé að láni og setja það veð eða aðra tryggingu sem hún kann að ákveða samkvæmt 11. gr., 2. tl., þessa viðauka;
- n) til að hefja hvers kyns málarekstur, samningagerð og viðskipti og til að grípa til allra annarra aðgerða samkvæmt 13. gr. þessa viðauka;
- o) til að framselja, með fyrirvara um samþykki ráðsins, hvers kyns vald, annað en matsvald, í hendur aðalforstjóranum og nefndum sínum.

7. gr.

Aðalforstjóri og starfslíð fyrirtækisins

1. Eftir tillögu ráðsins og að fenginni tilnefningu stjórnarnefndarinnar skal þingið kjósa aðalforstjóra fyrirtækisins og skal hann ekki vera nefndarmaður. Aðalforstjórinn skal gegna störfum ákveðið kjörtímabil, sem er ekki lengra en fimm ár, og má endurkjósa hann önnur kjörtímabil.

2. Aðalforstjórinn skal vera lagalegur málsvari og aðalstjórnandi fyrirtækisins og skal hann vera ábyrgur beint gagnvart nefndinni fyrir framkvæmd starfsemi fyrirtækisins. Hann skal bera ábyrgð á skipulagsmálum, stjórnun, skipun og lausn starfslíðs fyrirtækisins samkvæmt reglunum og reglugerðunum sem getið er í 6. gr., l-lið, þessa viðauka. Hann skal taka þátt í fundum nefndarinnar án atkvæðisréttar og má taka þátt í fundum þingsins og ráðsins án atkvæðisréttar þegar þessar deildir fjalla um mál sem varða fyrirtækið.

3. Höfuðatriðið við ráðningu og skipun starfslíðsins og ákvörðun um starfskjör þess skal vera nauðsyn þess að tryggja að ströngustu skilyrði um dugnað og tæknilega hæfni séu uppfyllt. Í samræmi við þetta atriði skal taka tilhlýðilegt tillit til þess að mikilvægt er að ráða starfslíðið á sanngjörnum hnattsvæðisgrundvelli.

4. Við framkvæmd skyldustarfa sinna skulu aðalforstjórinn og starfsmennirnir ekki leita fyrirmæla hjá né taka við fyrirmælum frá nokkurri ríkisstjórn né nokkrum öðrum aðila utan fyrirtækisins. Þeir skulu forðast að hafast nokkuð það að er varpað getur rýrð á stöðu þeirra sem alþjóðlegra embættismanna fyrirtækisins, ábyrgra gagnvart fyrirtækinu einvörðungu. Sérhvert aðildarríki skuldbindur sig til að virða óskipt alþjóðlegt eðli skyldna aðalforstjórans og starfsmannanna og freista þess ekki að hafa áhrif á þá er þeir rækja skyldur sínar.

5. Skyldurnar, sem greint er frá í 168. gr., 2. tl., gilda einnig um starfslið fyrirtækisins.

8. gr.
Staðsetning

Fyrirtækið skal hafa aðalskrifstofu sína á aðsetursstað stofnunarinnar. Fyrirtækið getur komið upp öðrum skrifstofum og annarri aðstöðu í landi einhvers aðildarríkis með samþykki þess aðildarríkis.

9. gr.
Skýrslur og fjárhagsyfirlit

1. Eigi síðar en þremur mánuðum eftir lok hvers fjárhagsárs skal fyrirtækið leggja fyrir ráðið til athugunar ársskýrslu sem geymir endurskoðað yfirlit yfir reikninga þess og senda skal það ráðinu með hæfilegu millibili stutt yfirlit yfir fjárhagsstöðu sína og rekstraryfirlit sem sýnir niðurstöður framkvæmda þess.

2. Fyrirtækið skal gefa út ársskýrslu sína og aðrar þær skýrslur sem það telur viðeigandi.

3. Öllum skýrslum og fjárhagsyfirlitum, sem getið er í þessari grein, skal dreifa til aðila að stofnuninni.

10. gr.
Skipting nettótekna

1. Fyrirtækið skal inna af höndum greiðslur til stofnunarinnar samkvæmt III. viðauka, 13. gr., eða jafngildi þeirra, samanber þó 3. tl.

2. Þingið skal eftir tillögu stjórnarnefndarinnar ákveða hvaða hluta nettótekna fyrirtækisins skuli halda eftir sem varasjóði fyrirtækisins. Afganginn skal yfirfæra til stofnunarinnar.

3. Á upphafstímabili, sem nauðsynlegt er til þess að fyrirtækið verði fjárhagslega sjálfstætt og ekki skal lengra en 10 ár frá því að það hefur vinnslu í viðskiptatilgangi, skal þingið undanþiggja fyrirtækið greiðslunum, sem getið er í 1. tl., og láta allar nettótekjur fyrirtækisins renna í varasjóð þess.

11. gr.
Fjármál

1. Til fjár fyrirtækisins skal telja:

- a) fjármuni sem fást frá stofnuninni samkvæmt 173. gr., 2. tl. b);
 - b) frjáls framlög sem aðildarríki greiða í því skyni að fjármagna starfsemi fyrirtækisins;
 - c) fjármuni sem fyrirtækið tekur að láni samkvæmt 2. og 3. tl.;
 - d) tekjur fyrirtækisins af framkvæmdum sínum;
 - e) annað fé sem fyrirtækinu er fengið til ráðstöfunar til að gera því kleift að hefja framkvæmdir eins fljótt og auðið er og stunda störf sín.
2. a) Fyrirtækið skal hafa vald til að taka fé að láni og setja það veð eða aðra tryggingu sem það kann að ákveða. Áður en fyrirtækið selur skuldabréf sín

opinberlega á fjármálamörkuðum aðildarríkis eða í gjaldeyri þess skal það fá samþykki þess aðildarríkis. Ráðið skal samþykkja heildarupphæð lána eftir tillögu stjórnarnefndarinnar.

- b) Aðildarríki skulu gera allar edlilegar ráðstafanir til að styðja umsóknir fyrirtækisins um lán á fjármagnsmörkuðum og hjá alþjóðlegum fjármálastofnunum.
3. a) Láta skal fyrirtækinu í té nauðsynlegt fé til að rannsaka og hagnýta einn vinnslustað, flytja, vinna og selja jarðefnin, sem nást þaðan, og nikkilinn, koparinn, kóboltið og manganið, sem fæst, og standa straum af fyrstu stjórnunarútgjöldum þess. Undirbúningsnefndin skal ákveða upphæð ádur-nefnds fjár, svo og mælikvarðana og atriðin til að breyta henni, í drögum að reglum, reglugerðum og starfsháttum stofnunarinnar.
- b) Öll aðildarríki skulu láta fyrirtækinu í té upphæð, jafngildi helmings fjárens sem getið er í a-lið, í formi vaxtalausra langtímalána samkvæmt niðurbjórjunarstig-anum fyrir reglulega fjárhagsáætlun Sameinuðu þjóðanna sem í gildi er þegar niðurbjórjunin fer fram, enda sé honum breytt með hliðsjón af ríkjunum sem eru ekki aðilar að Sameinuðu þjóðunum. Öll aðildarríki skulu samkvæmt sama stiga ábyrgjast skuldir sem fyrirtækið stofnar til er það útvegar hinn helming fjárens.
- c) Ef upphæð fjárframlaga aðildarríkja er lægri en féð sem láta á fyrirtækinu í té samkvæmt a-lið skal þingið á fyrsta fundi sínum athuga, hversu mikill hallinn er, og samþykkja samhljóða ráðstafanir til að bregðast við þessum halla með hliðsjón af skuldbindingu aðildarríkja samkvæmt a- og b-lið og tillögum undirbúningsnefndarinnar.
- d) i) Sérhvert aðildarríki skal innan 60 daga frá gildistöku samnings þessa eða innan 30 daga frá því að fullgildingar- eða aðildarskjali þess er komið í vörslu, hvort sem síðar er, koma í vörslu hjá fyrirtækinu óafturkallan- legum, óframseljanlegum, vaxtalausum eigin víxlum þar sem upphæðin svarar til hluta þessa aðildarríkis í vaxtalausum lánunum samkvæmt b-lið.
- ii) Nefndin skal eins fljótt og auðið er eftir gildistöku samnings þessa, og því næst á ársfresti eða með öðru hæfilegu millibili, undirbúa áætlun varðandi umfang og tímasetningu krafna sinna um fjármögnun stjórnunarútgjalda sinna og um starfsemi sem fyrirtækið stundar samkvæmt 170. gr. og 12. gr. þessa viðauka.
- iii) Fyrirtækið skal því næst tilkynna aðildarríkjunum fyrir milligöngu stofnun- arinnar hluta þeirra hvers um sig í fénu samkvæmt b-lið sem þörf er á vegna þessara útgjalda. Fyrirtækið skal innleysa eins mikið af eigin víxlunum og þörf kanna að vera á til að standa straum af útgjöldunum sem getið er í áætluninni að því er snertir vaxtalaus lán.
- iv) Við móttöku tilkynningarinnar skulu aðildarríkin hvert um sig leggja fram samkvæmt b-lið sinn hluta skuldaábyrgða til handa fyrirtækinu.

- e) i) Ef fyrirtækið fer þess á leit geta aðildarríki veitt skuldaábyrgðir til viðbótar skuldaábyrgðum, veittum samkvæmt stiganum sem getið er í b-lið.
- ii) Í staðinn fyrir skuldaábyrgðir getur aðildarríki greitt fyrirtækinu frjálst framlag, að upphæð jafngildi þess hluta skuldanna sem það væri ella skuldbundið til að ábyrgjast.
- f) Endurgreiðsla lánanna, sem bera vexti, skal ganga fyrir endurgreiðslu vaxtalaus lánanna. Endurgreiðsla vaxtalausra lána skal fara fram samkvæmt áætlun sem þingið samþykkir eftir tillögu ráðsins og að fengnu álitni nefndarinnar. Við framkvæmd þessa starfs skal nefndin taka mið af viðeigandi ákvæðum reglna, reglugerða og starfshátta stofnunarinnar en þar skal hafa hliðsjón af því hversu áriðandi er að tryggja virka starfrækslu fyrirtækisins og einkum fjárhagslegt sjálfstæði þess.
- g) Fé, sem fyrirtækinu er fengið til ráðstöfunar, skal vera í frjálsum, gjaldgengum gjaldmiðlum eða gjaldmiðlum sem auðvelt er að fá og nota má í reyndinni á helstu gjaldeyrismörkuðunum. Þessa gjaldmiðla skal skilgreina í reglum, reglugerðum og starfsháttum stofnunarinnar samkvæmt ríkjandi alþjóðlegum gjaldeyrisvenjum. Ef ekki er kveðið á um annað í 2. tl. skal ekkert aðildarríki halda uppi né setja takmarkanir við því að fyrirtækið eigi, noti eða skipti þessu fé.
- h) „Skuldaábyrgð“ merkir loforð aðildarríkis til lánardrottna fyrirtækisins um að greiða, að hluta samkvæmt viðeigandi stiga, fjárskuldbindingar fyrirtækisins, sem ábyrgðin tekur til, eftir að lánardrottnarnir tilkynna aðildarríkinu greiðslufall fyrirtækisins. Aðferðir við greiðslu þeirra skuldbindinga skulu vera í samræmi við reglur, reglugerðir og starfshætti stofnunarinnar.

4. Fé, eignum og útgjöldum fyrirtækisins og stofnunarinnar skal halda aðskildum. Þessi grein skal ekki girða fyrir það að fyrirtækið geri samninga við stofnunina um aðstöðu, starfslið og þjónustu, svo og samninga um endurgreiðslu stjórnunarútgjalda sem annar hvor aðillinn greiðir fyrir hönd hins.

5. Óháður endurskoðandi, sem ráðið skipar, skal árlega endurskoða skjöl, bækur og reikninga fyrirtækisins, m. a. ársreikninga þess.

12. gr. Framkvæmdir

1. Fyrirtækið skal gera tillögur til ráðsins um verkefni viðvikjandi framkvæmd starfsemi samkvæmt 170. gr. Þessar tillögur skulu fela í sér formlega, skriflega starfsáætlun varðandi starfsemi á svæðinu samkvæmt 153. gr., 3. tl., svo og allar þær upplýsingar aðrar og gögn sem þörf kann að vera á öðru hverju vegna athugunar laga- og tækninefndarinnar og samþykktar ráðsins á henni.

2. Að fengnu samþykki ráðsins skal fyrirtækið framkvæma verkefnið á grundvelli formlegu, skriflegu starfsáætlunarinnar sem getið er í 1. tl.

3. a) Ef fyrirtækið ræður ekki yfir þeim vörum og þeirri þjónustu, sem þörf er á vegna framkvæmda sinna, getur það útvegað þær. Í því skyni skal láta fara fram útboð og gera samninga við tilboðsgjafa sem bjóða best með tilliti til gæða, verðs og afhendingartíma.

- b) Ef fleiri en eitt tilboð fela í sér slíka samsetningu skal gera samninginn samkvæmt:
- i) meginreglunni um bann við mismunun á grundvelli stjórnmálalegra eða annarra ástæðna, óviðkomandi framkvæmd starfsemi með tilhlýðilegri kostgæfni og virkni; og
 - ii) leiðbeiningarreglum, samþykktum af ráðinu, um það hvaða forréttindi beri að veita vörum og þjónustu, sem upprunnar eru í þróunarríkjum, m. a. landlukt og landfræðilega afskiptu ríkjunum í þeirra hópi.
- c) Stjórnarnefndin getur sett reglur sem kveða á um sérstakar aðstæður þar sem falla má í þágu fyrirtækisins frá kröfunni um útboð.

4. Fyrirtækið skal hafa eignarrétt að öllum jarðefnum og unnum efnum sem það framleiðir.

5. Fyrirtækið skal selja vörur sínar án mismununar. Það skal ekki gefa afslátt sem er ekki viðskiptalegs eðlis.

6. Að óhnekkto almennu eða sérsöku valdi, sem fyrirtækinu er veitt í einhverju öðru ákvæði samnings þessa, skal fyrirtækið fara með það vald í tengslum við starf sitt sem nauðsynlegt er.

7. Fyrirtækið skal ekki hafa afskipti af stjórnmálum nokkurs aðildarríkis; ekki skal það heldur láta stjórnmálastöðu viðkomandi aðildarríkis hafa áhrif á ákvarðanir sínar. Til grundvallar ákvörðunum þess skal aðeins leggja viðskiptaástæður og skal meta þessar ástæður hlutdrægnislaust til að framkvæma markmiðin sem tiltekin eru í 1. gr. þessa viðauka.

13. gr.

Réttarstaða, forréttindi og friðhelgi

1. Í löndum aðildarríkja skal veita fyrirtækinu stöðuna, forréttindin og friðhelgina, sem greint er frá í þessari grein, til að gera því kleift að framkvæma störf sín. Fyrirtækið og aðildarríki geta, ef nauðsyn krefur, gert sérstaka samninga til að hrinda þessari meginreglu í framkvæmd.

2. Fyrirtækið skal njóta þess gerhæfis sem nauðsynlegt er til að framkvæma störf sín og ná markmiðum sínum, og þá einkum hæfisins:

- a) til að gera samninga, sameiginlegar ráðstafanir eða aðrar ráðstafanir, m. a. samninga við ríki og alþjóðastofnanir;
- b) til að eignast, leigja, hafa umráð yfir og ráðstafa fasteignum og lausafé;
- c) til að vera aðili að málarekstri.

3. a) Aðeins má höfða mál gegn fyrirtækinu fyrir þar til bærnum dómstóli sem hefur lögsögu í landi aðildarríkis þar sem fyrirtækið:

- i) hefur skrifstofu eða aðstöðu;
- ii) hefur skipað umboðsmann til að taka við birtingu eða tilkynningu um stefnu;
- iii) hefur gert samning um vörur eða þjónustu;
- iv) hefur gefið út verðbréf; eða
- v) fæst á annan hátt við viðskiptastarfsemi.

b) Fé og eignir fyrirtækisins skulu án tillits til staðsetningar og handhafa vera

undanþegnar hvers kyns töku, kyrrsetningu eða aðför fyrir uppkvaðningu fullnaðardóms gegn fyrirtækinu.

4. a) Fé og eignir fyrirtækisins skulu án tillits til staðsetningar og handhafa vera undanþegnar afhendingarkröfu, upptöku, eignarnámi eða einhverri annarri tegund töku með stjórnvaldsráðstöfun eða löggjöf.
- b) Fé og eignir fyrirtækisins skulu án tillits til staðsetningar og handhafa verið undanþegnar hvers kyns takmörkunum, reglugerðum, hömlum og greiðslufrestunum sem fela í sér mismunun.
- c) Fyrirtækið og starfsmenn þess skulu virða innlend lög og reglugerðir í sérhverju ríki eða landi þar sem fyrirtækið eða starfsmenn þess kunna að stunda viðskipti eða aðra starfsemi.
- d) Aðildarríki skulu tryggja að fyrirtækið njóti allra sömu réttinda, forréttinda og friðhelgi og þau veita aðilum sem stunda viðskiptastarfsemi í löndum þeirra. Veita skal fyrirtækinu þessi réttindi, forréttindi og friðhelgi með eigi verri kjörum en þau eru veitt aðilum sem fást við svipaða viðskiptastarfsemi. Ef aðildarríki veita þróunarríkjum eða viðskiptaaðilum þeirra sérréttindi skal fyrirtækið njóta þeirra forréttinda á samsvarandi forgangsgrundvelli.

- e) Aðildarríki geta veitt fyrirtækinu sérstakar ívilnanir, réttindi, forréttindi og friðhelgi án þess að þeim sé skylt að veita öðrum viðskiptaaðilum þessar ívilnanir, réttindi, forréttindi og friðhelgi.

5. Fyrirtækið skal semja við gistiríkin, þar sem það hefur skrifstofur sínar og aðstöðu, um undanþágu frá beinum og óbeinum sköttum.

6. Sérhvert aðildarríki skal grípa til nauðsynlegra aðgerða til að hrinda, innan ramma laga sinna, í framkvæmd meginreglunum sem greint er frá í þessum viðauka og skal láta fyrirtækið vita um hinar sérstöku aðgerðir sem það hefur gripið til.

7. Fyrirtækið getur afsalað öllum forréttindum og friðhelgi, veittum samkvæmt þessari grein eða í sérstöku samningunum sem greint er frá í 1. tl., að því leyti og með þeim skilyrðum sem það kann að kveða á um.

V. VIÐAUKI. SÁTT

1. KAFLI. SÁTTAMEÐFERÐ SAMKVÆMT

1. KAFLA XV. HLUTA

1. gr.

Höfðun máls

Ef aðilar deilumáls hafa samkvæmt 284. gr. orðið ásáttir um að leggja það til satta samkvæmt þessum kafla getur hver þessara aðila höfðað málið með skriflegri sáttakæru á hendur hinum aðila eða aðilum deilumálsins.

2. gr.

Skrá um sáttamenn

Aðalframkvæmdastjóri Sameinuðu þjóðanna skal gera og halda skrá um sáttamenn. Sérhverju aðildarríki skal heimilt að tilnefna fjóra sáttamenn og skal hver þeirra vera í mjög miklu álitu sakir réttssýni, hæfni og heiðarleika. Skráin skal

felast í nöfnum þannig tilnefndra manna. Ef sáttamennirnir, sem aðildarríki hefur tilnefnt, eru einhvern tíma færri en fjórir á þannig gerðri skrá skal því aðildarríki heimilt að koma með fleiri tilnefningar eftir þörfum. Nafn sáttamanns skal vera á skránni þar til aðildarríkið, sem kom með tilnefninguna, afturkallar hana enda skal þessi sáttamaður starfa áfram í sáttanefnd sem hann hefur verið skipaður í uns málinu fyrir þeirri nefnd lýkur.

3. gr. *Skipun sáttanefndar*

Sáttanefndin skal skipuð á eftirfarandi hátt nema aðilarnir komi sér saman um annað:

- a) Sáttanefndin skal skipuð fimm mönnum, samanber þó g-lið.
- b) Aðilinn, sem höfðar málið, skal skipa tvo sáttamenn, helst valda af skránni sem getið er í 2. gr. þessa viðauka, og má annar þeirra vera ríkisborgari hans nema aðilarnir komi sér saman um annað. Sáttakæran, sem getið er í 1. gr. þessa viðauka, skal geyma þessar skipanir.
- c) Hinn aðili deilumálsins skal skipa tvo sáttamenn á þann hátt, sem greint er frá í b-lið, innan 21 dags frá móttöku sáttakærunnar sem getið er í 1. gr. þessa viðauka. Ef skipanirnar eru ekki framkvæmdar innan þess tíma getur aðilinn, sem höfðar málið, innan einnar viku frá lokum þess tíma, annaðhvort lokið málinu með tilkynningu, sem stíluð er á hinn aðilann, eða beðið aðalframkvæmdastjóra Sameinuðu þjóðanna að framkvæma skipanirnar samkvæmt e-lið.
- d) Innan 30 daga frá því að allir sáttamennirnir fjórir hafa verið skipaðir skulu þeir skipa fimmta sáttamanninn, valinn af skránni sem getið er í 2. gr. þessa viðauka, og skal hann vera formaður. Ef skipunin er ekki framkvæmd innan þess tíma getur hvor aðili um sig innan einnar viku frá lokum þess tíma beðið aðalframkvæmdastjóra Sameinuðu þjóðanna að framkvæma skipunina samkvæmt e-lið.
- e) Innan 30 daga frá móttöku beiðni samkvæmt c- eða d-lið skal aðalframkvæmdastjóri Sameinuðu þjóðanna í samráði við aðila deilumálsins framkvæma nauðsynlegar skipanir af skránni sem getið er í 2. gr. þessa viðauka.
- f) Skipa skal í autt sæti á þann hátt sem mælt er fyrir um varðandi upphafsskipunina.
- g) Tveir eða fleiri aðilar, sem koma sér saman um að þeir eigi sömu hagsmuna að gæta, skulu sameiginlega skipa tvo sáttamenn. Þegar tveir eða fleiri aðilar eiga mismunandi hagsmuna að gæta eða ágreiningur er um það hvort þeir eigi sömu hagsmuna að gæta skulu þeir hver um sig skipa sáttamenn.
- h) Ef deilumál snerta fleiri en tvo aðila sem eiga mismunandi hagsmuna að gæta eða ágreiningur er um það hvort þeir eigi sömu hagsmuna að gæta skulu aðilarnir beita a- til f-lið að svo miklu leyti sem unnt er.

4. gr.
Málsmeðferð

Sáttanefndin skal sjálf setja sér reglur um málsmeðferð nema aðilarnir komi sér saman um annað. Nefndin getur með samþykki aðila deilumálsins beðið aðildarríki að láta sér í té munnlegt eða skriflegt álit þess. Úrskurði nefndarinnar um málsmeðferð, skýrsluna og tillögur skal kveða upp með meirihluta atkvæða nefndarmanna.

5. gr.
Vinsamleg lausn

Nefndin getur vakið athygli aðilanna á ráðstöfunum sem kunna að stuðla að vinsamlegri lausn deilumálsins.

6. gr.
Störf nefndarinnar

Nefndin skal taka við skýrslum aðilanna, rannsaka kröfur og mótmæli þeirra og gera tillögur til aðilanna í því skyni að ná vinsamlegri lausn.

7. gr.
Skýrsla

1. Nefndin skal gefa skýrslu innan 12 mánaða frá því að hún er skipuð. Í skýrslu hennar skal rita sættir sem komast á, svo og, ef sátt kemst ekki á, niðurstöður hennar um öll atriði varðandi staðreyndir eða lög viðkomandi deiluefninu og þær tillögur sem nefndin kann að álíta heppilegar til vinsamlegrar lausnar. Skýrslunni skal koma í vörslu hjá aðalframkvæmdastjóra Sameinuðu þjóðanna og skal hann þegar í stað senda aðilum deilumálsins hana.

2. Skýrsla nefndarinnar, m. a. niðurstöður eða tillögur hennar, skal ekki vera bindandi fyrir aðilana.

8. gr.
Málalok

Sáttamáli lýkur þegar sátt hefur komist á, þegar aðilarnir hafa samþykkt eða einn aðili hefur hafnað tillögunum í skýrslunni með skriflegri tilkynningu sem stíluð er á aðalframkvæmdastjóra Sameinuðu þjóðanna ellegar þegar þrjú mánuðir eru liðnir frá sendingardegi skýrslunnar til aðilanna.

9. gr.
Þóknun og útgjöld

Aðilar deilumálsins skulu greiða þóknun og útgjöld nefndarinnar.

10. gr.
Réttur aðila til að breyta reglum um málsmeðferð

Aðilar deilumálsins geta með samningi, sem gildir eingöngu um það deilumál, breytt sérhverju ákvæði þessa viðauka.

2. KAFLI. SKYLDUBUNDIN TILVÍSUN TIL SÁTTAMED-
FERÐAR SAMKVÆMT
3. KAFLA XV. HLUTA

11. gr.
Höfðun máls

1. Aðili deilumáls, sem samkvæmt XV. hluta, 3. kafla, má leggja til sátta samkvæmt þessum kafla, getur höfðað málið með skriflegri sáttakæru á hendur hinum aðila eða aðilum deilumálsins.

2. Aðila deilumálsins, sem birt hefur verið sáttakæra samkvæmt 1. tl., skal skylt að eiga hlut að því máli.

12. gr.
Misbrestur á að svara eða eiga hlut að sátt

Misbrestur á því, að einn eða fleiri aðilar deilumálsins svari sáttakæru um höfðun máls eða eigi hlut að því máli, skal ekki girða fyrir málið.

13. gr.
Valdsvið

Sáttanefndin, sem starfar samkvæmt þessum kafla, skal skera úr ágreiningi um það hvort hún sé valdbær.

14. gr.
Beiting 1. kafla

Greinar 2—10 í 1. kafla þessa viðauka gilda í samræmi við þennan kafla.

VI. VIÐAUKI. SAMÞYKKT ALÞJÓÐLEGA
HAFRÉTTARDÓMSINS

1. gr.
Almenn ákvæði

1. Alþjóðlegi hafréttardómurinn er skipaður og skal starfa samkvæmt ákvæðum sammings þessa og þessarar samþykktar.

2. Aðsetur dómsins skal vera í Frjálsu Hansaborginni Hamborg í sambandslýðveldinu Pýskalandi.

3. Dómurinn getur komið saman og gegnt störfum sínum annars staðar hvenær sem hann telur það æskilegt.

4. Um tilvísun deilumáls til dómsins skal fara eftir ákvæðum XI. og XV. hluta.

1. KAFLI. SKIPAN DÓMSINS

2. gr. *Skipun*

1. Dómurinn skal skipaður alls 21 óháðum dómara, kosnum úr hópi manna sem eru í mjög miklu álitu sakir réttssýni og heiðarleika og viðurkenndir sérfræðingar á sviði hafréttar.

2. Í dóminum í heild skal tryggja að fulltrúar séu frá helstu réttarkerfum heimsins, svo og sanngjarna hnattsvæðisdreifingu.

3. gr. *Seta í dómi*

1. Eigi mega tveir dómara vera ríkisborgarar sama ríkisins. Mann, sem telja mætti ríkisborgara fleiri en eins ríkis að því er varðar setu í dóminum, skal álíta ríkisborgara þess ríkis þar sem hann neytir venjulega borgaralegra og stjórn mála-legra réttinda.

2. Eigi skulu vera færri en þrjú dómara frá sérhverjum hnattsvæðishópi sem allsherjarþing Sameinuðu þjóðanna hefur ákveðið.

4. gr. *Tilnefningar og kosningar*

1. Sérhvert aðildarríki getur tilnefnt mest tvo menn, búna þeim hæfileikum sem mælt er fyrir um í 2. gr. þessa viðauka. Dómara skal kjósa af skrá um þannig tilnefnda menn.

2. A. m. k. þremur mánuðum fyrir kjördag skal aðalframkvæmdastjóri Sameinuðu þjóðanna, þegar um fyrstu kosninguna er að ræða, og ritari dómsins, þegar um síðari kosningar er að ræða, senda aðildarríkjunum skrifleg tilmæli um að koma með tilnefningar sínar um dómara innan tveggja mánaða. Skal hann gera skrá í stafrófsröð um alla þannig tilnefnda menn, geta þar aðildarríkjanna sem hafa tilnefnt þá og koma henni til aðildarríkjanna fyrir sjöunda dag síðasta mánaðarins á undan hverjum kjördegi.

3. Fyrsta kosningin skal fara fram innan sex mánaða frá gildistöku þessa samnings þessa.

4. Dómara skal kjósa í leynilegri atkvæðagreiðslu. Kosningar skulu fara fram á fundi aðildarríkjanna, sem aðalframkvæmdastjóri Sameinuðu þjóðanna boðar til þegar um fyrstu kosninguna er að ræða, og með aðferð sem aðildarríkin samþykkja þegar um síðari kosningar er að ræða. Tveir þriðju aðildarríkjanna skulu vera skilyrði fyrir ályktunarhæfi á þeim fundi. Mennirnir, sem tilnefndir eru, skulu hljóta kosningu í dóminn ef þeir fá flest atkvæði og atkvæði tveggja þriðju aðildarríkjanna sem eru viðstödd og greiða atkvæði enda teljist meirihluti aðildarríkjanna til þessa meirihluta.

5. gr. *Starfstími*

1. Dómara skal kjósa til níu ára og má endurkjósa þá; að því er varðar dómara sem kosnir eru í fyrstu kosningunni skal þó starfstíma sjö dómara ljúka að þremur árum liðnum og starfstíma sjö annarra dómara að sex árum liðnum.

2. Dómara, sem láta eiga af störfum í lok ofangreindra þriggja og sex ára upphafstímabíla, skal velja með hlutkesti sem aðalframkvæmdastjóri Sameinuðu Þjóðanna varpar strax eftir fyrstu kosninguna.

3. Dómarar skulu halda áfram að rækja skyldur sínar þar til sæti þeirra hafa verið skipuð. Þótt aðrir komi í þeirra stað skulu þeir ljúka máli sem þeir kunna að hafa byrjað á fyrir þann dag er aðrir koma í þeirra stað.

4. Ef dómari biðst lausnar skal stíla lausnarbréfið á forseta dómsins. Sætið verður autt við móttöku þess bréfs.

*6. gr.
Auð sæti*

1. Skipa skal í auð sæti með sömu aðferð og mælt er fyrir um varðandi fyrstu kosninguna, samanber þó eftirfarandi ákvæði: Ritarinn skal innan eins mánaðar, frá því að sætið verður autt, sjá um að senda tilmælin sem kveðið er á um í 4. gr. þessa viðauka og forseti dómsins skal ákveða kjördag að höfðu samráði við aðildarríkin.

2. Ef dómari er kosinn í stað dómara, sem hefur ekki lokið starfstíma sínum, skal hann gegna störfum það sem eftir er af starfstíma fyrirrennara síns.

*7. gr.
Ósamrýmanleg starfsemi*

1. Enginn dómari má vinna stjórn mála- eða stjórn sýslustörf né hafa virk tengsl við eða vera fjárhagslega riðinn við nokkrar framkvæmdir fyrirtækis sem á hlut að rannsóknnum á auðlindum hafsins eða hafsbotnsins eða hagnýtingu þeirra ellegar öðrum viðskiptalegum notum hafsins eða hafsbotnsins.

2. Enginn dómari má starfa sem umboðsmaður, lögfræðilegur ráðunautur né lögmaður í máli.

3. Greiða skal úr vafa um þessi atriði með úrskurði meirihluta hinna dómara sem eru viðstaddir.

*8. gr.
Skilyrði varðandi þátttöku dómara í
meðferð einstaks máls*

1. Enginn dómari má taka þátt í að úrskurða mál er hann hefur áður átt hlut að sem umboðsmaður, lögfræðilegur ráðunautur eða lögmaður einhvers aðilanna, sem dómari í innlendum eða alþjóðlegum dómstóli eða dómi ellegar með öðrum hætti.

2. Ef dómari telur af einhverri sérstakri ástæðu að hann eigi ekki að taka þátt í að úrskurða einstakt mál skal hann tjá forseta dómsins það.

3. Ef forsetinn telur að einhver dómari eigi ekki af einhverri sérstakri ástæðu að sitja í dómi í einstöku máli skal hann tjá honum það.

4. Greiða skal úr vafa um þessi atriði með úrskurði meirihluta hinna dómara sem eru viðstaddir.

*9. gr.**Afleiðingar þess að sett skilyrði eru ekki lengur uppfyllt*

Ef það er samhljóða álit hinna dómara að dómari uppfylli ekki lengur skilyrðin sem sett eru skal forseti dómsins lýsa sætið autt.

*10. gr.**Forréttindi og friðhelgi*

Dómarar skulu njóta forréttinda og friðhelgi sendierindreka þegar þeir gegna störfum í þágu dómsins.

*11. gr.**Hátíðleg yfirlýsing dómara*

Sérhver dómari skal gefa hátíðlega yfirlýsingu um það í þinghaldi í heyranda hljóði áður en hann tekur til starfa að hann muni beita valdi sínu af óhlutdrægni og samvisskusemi.

*12. gr.**Forseti, varaforseti og ritari*

1. Dómurinn skal kjósa forseta og varaforseta sinn til þriggja ára; þá má endurkjósa.
2. Dómurinn skal skipa ritara sinn og getur gert ráðstafanir til að skipa aðra þá fulltrúa sem nauðsynlegir kunna að vera.
3. Forsetinn og ritarinn skulu búa á aðsetursstað dómsins.

*13. gr.**Ályktunarhæfi*

1. Allir viðláttnir dómarar skulu sitja í dómi; skulu 11 kjörnir dómarar vera nauðsynlegt skilyrði fyrir ályktunarhæfi dómsins.
2. Í samræmi við 17. gr. þessa viðauka skal dómurinn ákveða hvaða dómarar séu viðláttnir til að skipa dóm til meðferðar einstaks deilumáls, og þá með tilliti til virkni í störfum deildanna eins og kveðið er á um í 14. og 15. gr. þessa viðauka.
3. Dómurinn skal rannsaka og skera úr öllum deilumálum og kröfum sem lagðar eru fyrir dóminn nema 14. gr. þessa viðauka eigi við eða aðilarnir óski þess að fjallað skuli um málið samkvæmt 15. gr. þessa viðauka.

*14. gr.**Hafsbotnsdeilnadeild*

Stofna skal hafsbotnsdeilnadeild samkvæmt ákvæðum 4. kafla þessa viðauka. Lögsaga, völd og störf hennar skulu vera eins og kveðið er á um í XI. hluta, 5. kafla.

*15. gr.**Sérstakar deildir*

1. Dómurinn getur stofnað þær deildir, skipaðar þremur eða fleiri kjörnum dómurum sínum, sem hann telur nauðsynlegar til að fjalla um einstaka flokka deilumála.

2. Dómurinn skal stofna deild til að fjalla um einstakt deilumál sem lagt er fyrir hann ef aðilarnir óska þess. Dómurinn skal ákveða skipun þessarar deildar með samþykki aðilanna.

3. Í því skyni að hraða gangi mála skal dómurinn árlega stofna deild, skipaða fimm kjörnum dómurum sínum, sem getur rannsakað og skorið úr deilumálum með skyndimeðferð. Velja skal tvo dómara til vara til að koma í stað dómara sem geta ekki tekið þátt í meðferð einstaks máls.

4. Ef aðilarnir óska þess skulu deildirnar, sem kveðið er á um í þessari grein, rannsaka og skera úr deilumálum.

5. Ef einhver deildanna, sem kveðið er á um í þessari grein og 14. gr. þessa viðauka, kveður upp dóm skal líta svo á að dómurinn hafi kveðið hann upp.

*16. gr.
Reglur dómsins*

Dómurinn skal setja reglur um framkvæmd starfa sinna. Einkum skal hann setja reglur um málsmeðferð.

*17. gr.
Þjóðerni dómara*

1. Dómarar, sem eru af þjóðerni einhvers aðila deilumáls, skulu halda rétti sínum til að sitja sem dómarar.

2. Ef dómari af þjóðerni einhvers aðilanna situr í dómi við rannsókn deilumáls getur hver hinna aðilanna valið mann til að sitja sem dómari.

3. Ef dómari af þjóðerni aðilanna situr ekki í dómi við rannsókn deilumáls getur hver þessara aðila valið mann til að sitja sem dómari.

4. Þessi grein gildir um deildirnar sem getið er í 14. og 15. gr. þessa viðauka. Í þeim tilvikum skal forsetinn í samráði við aðilana biðja tiltekna dómara, sem skipa deild, eins marga og nauðsynlegt er, að víkja fyrir dómurum af þjóðerni hlutadeigandi aðila, og, ef engir slíkir sitja þar eða þeir geta ekki verið viðstaddir, fyrir dómurunum sem aðilarnir velja sérstaklega.

5. Ef nokkrir aðilar eiga sömu hagsmuna að gæta skulu þeir að því er varðar ákvæðin hér á undan aðeins teljast einn aðili. Greiða skal úr vafa um þetta atriði með úrskurði dómsins.

6. Dómarar, sem valdir eru samkvæmt 2., 3. og 4. tl., skulu uppfylla skilyrðin sem sett eru í 2., 8. og 11. gr. þessa viðauka. Þeir skulu taka þátt í úrskurðinum með algerlega sömu skilmálum og starfsbræður þeirra.

*18. gr.
Laun dómara*

1. Sérhver kjörinn dómari skal þiggja árslau, svo og launauppbót fyrir hvern dag er hann gegnir störfum sínum enda skal heildarupphæðin, sem greiða á dómara í launauppbót, ekki vera hærri á nokkru ári en nemur upphæð árslauanna.

2. Forsetinn skal þiggja árlega launauppbót.

3. Varaforsetinn skal þiggja launauppbót fyrir hvern dag er hann starfar sem forseti.

4. Dómararnir, sem valdir eru samkvæmt 17. gr. þessa viðauka, aðrir en kjörnir dómarar, skulu þiggja þóknun fyrir hvern dag er þeir gegna störfum sínum.

5. Launin, launauppbæturnar og þóknunina skal ákveða öðru hverju á fundum aðildarríkjanna með hliðsjón af vinnuálaginu í dómnum. Óheimilt er að lækka þau á starfstímanum.

6. Laun ritarans skal ákveða á fundum aðildarríkjanna eftir tillögu dómsins.

7. Í reglugerðum, sem samþykktar eru á fundum aðildarríkjanna, skal setja skilyrði fyrir heimild til að greiða dómurum og ritaranum eftirlaun, svo og skilyrði fyrir endurgreiðslu ferðakostnaðar þeirra.

8. Launin, launauppbæturnar og þóknunin skal undanþegin öllum sköttum.

*19. gr.
Útgjöld dómsins*

1. Aðildarríkin og stofnunin skulu greiða útgjöld dómsins með þeim skilmálum og á þann hátt sem ákveðið er á fundum aðildarríkjanna.

2. Þegar annar aðili en aðildarríki eða stofnunin er aðili máls sem lagt er fyrir dómstólinn skal hann ákveða upphæðina sem þeim aðila ber að leggja fram vegna útgjalda dómsins.

2. KAFLI. VALDSVIÐ

*20. gr.
Aðild að máli fyrir dómnum*

1. Aðildarríki geta átt aðild að máli fyrir dómnum.

2. Aðrir aðilar en aðildarríki geta átt aðild að máli fyrir dómnum þegar skýlaust er kveðið á um það í XI. hluta eða mál er lagt fram samkvæmt öðrum samningi, sem veitir dómnum lögsögu, og allir aðilar þess máls samþykkja.

*21. gr.
Lögsaga*

Dómurinn hefur lögsögu í öllum deilumálum og yfir öllum kröfum sem lagðar eru fyrir hann samkvæmt samningi þessum, svo og í öllum málum samkvæmt sérstökum ákvæðum einhvers annars samnings sem veitir dómnum lögsögu.

*22. gr.
Deilumálum vísað til dómsins í samræmi við aðra samninga*

Ef allir aðilar að samningi eða samþykkt, sem hefur þegar gengið í gildi og varðar efni innan ramma samnings þessa, ná samkomulagi um það má, samkvæmt því samkomulagi, leggja fyrir dóminn deilumál um túlkun eða beitingu þess samnings eða þeirrar samþykktar.

*23. gr.
Réttarreglur sem beitt er*

Dómurinn skal skera úr öllum deilumálum og kröfum samkvæmt 293. gr.

3. KAFLI. MÁLSMEÐFERÐ

24. gr. *Höfðun máls*

1. Deilumál eru eftir atvikum lögð fyrir dóminn með tilkynningu um sérstakan samning eða skriflegri kröfu sem stíluð er á ritarann. Í hvoru tilvikinu sem er skal tilgreina deiluefnið og aðilana.
2. Ritarinn skal þegar í stað tilkynna öllum hlutaðeigendum sérstaka samninginn eða kröfunu.
3. Ritarinn skal einnig tilkynna öllum aðildarríkjum þetta.

25. gr. *Bráðabirgðaráðstafanir*

1. Dómurinn og hafsbotnsdeilnadeild hans skulu hafa vald til að mæla fyrir um bráðabirgðaráðstafanir samkvæmt 290. gr.
2. Ef dómurinn situr ekki eða nægilegur fjöldi dómara er ekki viðlátinn svo að hann sé ályktunarhæfur skal skyndimeðferðardeildin, sem stofnuð er samkvæmt 15. gr., 3. tl., þessa viðauka, mæla fyrir um bráðabirgðaráðstafanirnar. Þrátt fyrir 15. gr., 4. tl., þessa viðauka má samþykka þessar bráðabirgðaráðstafanir að beiðni einhvers aðila deilumálsins. Dómurinn má endurskoða og breyta þeim.

26. gr. *Dómþing*

1. Forsetinn stýrir dómþinginu, ellegar varaforsetinn ef hann getur ekki stýrt dómi. Ef hvorugur getur stýrt dómi skal elsti dómurinn, sem er viðstaddur, stýra dómi.
2. Dómþingið skal heyja í heyranda hljóði nema dómurinn kveði upp úrskurð um annað eða aðilarnir krefjist þess að almenningi sé bannaður aðgangur.

27. gr. *Flutningur máls*

Dómurinn skal kveða upp úrskurði um flutning málsins, ákveða í hvaða formi og á hvaða tíma sérhver aðili skuli flytja mál sitt og gera allar ráðstafanir í sambandi við öflun sönnunargagna.

28. gr. *Útivist*

Þegar annar aðilinn sækir ekki dómþing eða hefur ekki uppi varnir í máli sínu getur hinn aðilinn beið dóminn að halda málinu áfram og kveða upp úrskurð sinn. Fjarvera aðila eða misbrestur á því, að aðili hafi uppi varnir í máli sínu, skal ekki girða fyrir málið. Áður en dómurinn kveður upp úrskurð sinn ber honum ekki aðeins að ganga úr skugga um að hann hafi lögsögu í deilumálinu heldur einnig að krafan sé vel grundvölluð hvað staðreyndir og réttarreglur snertir.

29. gr.

Meirihluti að baki úrskurði

1. Meirihluti dómara, sem eru viðstaddir, skal kveða upp úrskurði um öll atriði.
2. Séu atkvæði jöfn skal atkvæði forsetans eða dómarsins, sem skipar sæti hans, ráða.

30. gr.

Dómur

1. Í dóminum skal greina forsendurnar sem hann er byggður á.
2. Í honum skal greina nöfn dómara sem hafa tekið þátt í úrskurðinum.
3. Ef dómurinn greinir ekki að öllu eða einhverju leyti samhljóða álit dómara skal dómara heimilt að greiða sér atkvæði.
4. Forsetinn og ritarinn skulu undirrita dóminn. Skal lesa hann upp í dómi í heyranda hljóði eftir að aðilum deilumálsins hefur verið tilkynnt þar um á tilhlýðilegan hátt.

31. gr.

Beiðni um meðalgöngu

1. Telji aðildarríki sig eiga lögmætra hagsmuna að gæta sem úrskurður í deilumáli kunni að hafa áhrif á getur það lagt fyrir dóminn beiðni um að því verði leyfð meðalganga.
2. Dómurinn skal kveða upp úrskurð um þessa beiðni.
3. Ef orðið er við beiðni um meðalgöngu skal úrskurður dómsins í deilumálinu vera bindandi fyrir aðildarríkið, sem leyfð er meðalganga, að svo miklu leyti sem hann snertir mál er það aðildarríki gekk inn í.

32. gr.

Réttur til meðalgöngu vegna túlkunar eða beitingar

1. Hvenær sem reynir á túlkun eða beitingu samnings þessa skal ritarinn tilkynna öllum aðildarríkjum það þegar í stað.
2. Hvenær sem reynir á túlkun eða beitingu alþjóðasamnings samkvæmt 21. eða 22. gr. þessa viðauka skal ritarinn tilkynna öllum samningsaðilunum það.
3. Sérhver aðili, sem getið er í 1. og 2. tl., hefur rétt til að ganga inn í málið; ef hann neytir þessa réttar er túlkunin, sem kemur fram í dóminum, jafnbindandi fyrir hann.

33. gr.

Endanleiki og bindandi áhrif úrskurða

1. Úrskurður dómsins er endanlegur og skulu allir aðilar deilumálsins hlíta honum.
2. Úrskurðurinn skal engin bindandi áhrif hafa nema fyrir aðilana um hið tiltekna deilumál.
3. Ef ágreiningur verður um merkingu eða umfang úrskurðarins skal dómurinn skýra hann að beiðni aðila.

34. gr.

Málskostnaður

Ef dómurinn kveður ekki á um annað skal sérhver aðili greiða sinn eigin málskostnað.

4. KAFLI. HAFSBOTNSDEILNADEILD

35. gr.
Skipun

1. Hafsbotsdeilnadeildin, sem getið er í 14. gr. þessa viðauka, skal skipuð 11 dómurum sem meirihluti kjörinna dómara velur úr sínum hópi.
2. Við val dómara deildarinnar skal tryggja að fulltrúar séu frá helstu réttarkerfum heimsins, svo og sanngjarna hnattsvæðisdreifingu. Þing stofnunarinnar getur samþykkt tillögur almenns eðlis um þessa fulltrúa og dreifingu.
3. Dómara deildarinnar skal velja þriðja hvert ár og má velja þá annað starfstímabil.
4. Deildin skal kjósa sér forseta úr hópi dómara sinna og skal hann starfa tímann sem deildin hefur verið valin til.
5. Ef máli er enn ólokið að liðnu þriggja ára tímabili sem deildin hefur verið valin til skal deildin, eins og hún var upphaflega skipuð, ljúka málinu.
6. Ef sæti verður autt í deildinni skal dómurinn velja úr hópi kjörinna dómara sinna eftirmann sem skal gegna störfum það sem eftir er af starfstíma fyrirrennara síns.
7. Sjö dómarar, sem dómurinn velur, skulu vera nauðsynlegt skilyrði fyrir ályktunarhæfi deildarinnar.

36. gr.
Sérmálsdeildir

1. Hafsbotsdeilnadeildin skal stofna sérmálsdeild, skipaða þremur dómurum sínum, til að fjalla um einstakt deilumál sem lagt er fyrir hana samkvæmt 188. gr., 1. tl. b). Hafsbotsdeilnadeildin skal ákveða skipun þessarar deildar með samþykki aðilanna.
2. Ef aðilarnir koma sér ekki saman um skipun sérmálsdeildar skal hvor aðili deilumálsins um sig skipa einn dómara og með samkomulagi sín á milli skulu þeir skipa þriðja dómarann. Ef þeir eru ósammála eða aðili lætur undir höfuð leggjast að framkvæma skipun skal forseti hafsbotsdeilnadeildarinnar tafarlaust framkvæma skipunina eða skipanirnar úr hópi dómara hennar að höfðu samráði við aðilana.
3. Dómarar sérmálsdeildarinnar mega ekki vera í þjónustu nokkurra aðila deilumálsins né ríkisborgarar þeirra.

37. gr.
Aðild

Aðildarríkin, stofnunin og hinir aðilarnir, sem getið er í XI. hluta, 5. kafla, geta átt aðild að máli fyrir deildinni.

38. gr.
Réttarreglur sem beitt er

Auk ákvæða 293. gr. skal deildin beita:

- a) reglum, reglugerðum og starfsháttum stofnunarinnar sem mótaðir eru samkvæmt samningi þessum; og

b) ákvæðum samninga varðandi starfsemi á svæðinu í málum sem snerta þá samninga.

39. gr.

Fullnusta úrskurða deildarinnar

Úrskurðum deildarinnar má fullnægja í löndum aðildarríkjanna á sama hátt og dómum eða úrskurðum æðsta dómstóls í landi aðildarríkisins þar sem fullnustu er leitað.

40. gr.

Gildissvið annarra kafla þessa viðauka

1. Aðrir kaflar þessa viðauka, sem eru ekki ósamrýmanlegir þessum kafla, gilda um deildina.

2. Þegar deildin starfar að álitsgerðum skal hún fara eftir ákvæðum þessa viðauka um málsmeðferð fyrir dómnum að því leyti sem hún telur þeim verða beitt.

5. KAFLI. BREYTINGAR

41. gr.

Breytingar

1. Aðrar breytingar á þessum viðauka en breytingar á 4. kafla má aðeins samþykkja samkvæmt 313. gr. eða samhljóða á ráðstefnu sem boðað er til samkvæmt samningi þessum.

2. Breytingar á 4. kafla má aðeins samþykkja samkvæmt 314. gr.

3. Dómurinn getur með skriflegum orðsendingum til aðildarríkjanna, til athugunar í samræmi við 1. og 2. tl., gert þær tillögur um breytingar á þessari samþykkt sem hann kann að telja nauðsynlegar.

VII. VIÐAUKI. GERÐ

1. gr.

Höfðun máls

Í samræmi við ákvæði XV. hluta getur aðili deilumáls með skriflegri tilkynningu, sem stíluð er á hinn eða hina aðila deilumálsins, látið deilumálið sæta gerðardómsmeðferðinni sem kveðið er á um í þessum viðauka. Tilkynningunni skal fylgja greinargerð um kröfuna og ástæðurnar sem hún er byggð á.

2. gr.

Skrá um gerðarmenn

1. Aðalframkvæmdastjóri Sameinuðu þjóðanna skal gera og halda skrá um gerðarmenn. Sérhverju aðildarríki skal heimilt að tilnefna fjóra gerðarmenn og

skal hver þeirra hafa reynslu í málefnum hafsins og vera í mjög miklu álitu sakir réttssýni, hæfni og heiðarleika. Skráin skal felast í nöfnum þannig tilnefndra manna.

2. Ef gerðarmennirnir, sem aðildarríki hefur tilnefnt, eru einhvern tíma færri en fjórir á þannig gerðri skrá skal því aðildarríki heimilt að koma með fleiri tilnefningar eftir þörfum.

3. Nafn gerðarmanns skal vera á skránni þar til aðildarríkið, sem kom með tilnefninguna, afturkallar hana enda skal þessi gerðarmaður starfa áfram í gerðardómi sem hann hefur verið skipaður í uns málinu fyrir þeim gerðardómi lýkur.

3. gr.

Skipun gerðardóms

Í málum samkvæmt þessum viðauka skal gerðardómurinn skipaður á eftirfarandi hátt nema aðilarnir komi sér saman um annað:

- a) Gerðardómurinn skal skipaður fimm mönnum, samanber þó g-lið.
- b) Aðilinn, sem höfðar málið, skal skipa einn mann, helst valinn af skránni sem getið er í 2. gr. þessa viðauka, og má sá vera ríkisborgari hans. Tilkynningin, sem getið er í 1. gr. þessa viðauka, skal geyma skipunina.
- c) Hinn aðili deilumálsins skal innan 30 daga frá móttöku tilkynningarinnar, sem getið er í 1. gr. þessa viðauka, skipa einn mann, helst valinn af skránni, og má sá vera ríkisborgari hans. Ef skipunin er ekki framkvæmd innan þess tíma getur aðilinn, sem höfðar málið, innan tveggja vikna frá lokum þess tíma, óskað þess að skipunin sé framkvæmd samkvæmt e-lið.
- d) Hina mennina þrjá skal skipa með samkomulagi á milli aðilanna. Skal helst velja þá af skránni og skulu þeir vera ríkisborgarar þriðja ríkis nema aðilarnir komi sér saman um annað. Aðilar deilumálsins skulu skipa forseta gerðardómsins úr hópi þessara þriggja manna. Ef aðilarnir geta ekki innan 60 daga frá móttöku tilkynningarinnar, sem getið er í 1. gr. þessa viðauka, komist að samkomulagi um skipun eins eða fleiri þeirra manna í dóminn, sem skipa á með samkomulagi, né skipun forsetans skal að beiðni aðila deilumálsins framkvæma skipunina eða skipanirnar, sem eftir eru, samkvæmt e-lið. Þessa beiðni skal bera fram innan tveggja vikna frá lokum fyrnefnds 60 daga frests.
- e) Forseti Alþjóðlega hafréttardómsins skal framkvæma nauðsynlegar skipanir nema aðilarnir komi sér saman um að einstaklingur eða þriðja ríki, sem aðilarnir velja, framkvæmi skipun samkvæmt c- og d-lið. Ef forsetinn getur ekki starfað samkvæmt þessum lið eða er ríkisborgari einhvers aðila deilumálsins skal elsti dómari Alþjóðlega hafréttardómsins, sem er viðlátinn og ekki ríkisborgari einhvers aðilanna, framkvæma skipunina. Skipanirnar, sem getið er í þessum lið, skal framkvæma af skránni, sem getið er í 2. gr. þessa viðauka, innan 30 daga frests frá móttöku beiðninnar og í samráði við aðilana. Mennirnir, sem eru skipaðir þannig, skulu vera af mismunandi þjóðerni og mega ekki vera í þjónustu einhvers aðila deilumálsins, venjulega búsettir í landi hans né ríkisborgarar hans.

- f) Skipa skal í autt sæti á þann hátt sem mælt er fyrir um varðandi upphafsskipunina.
- g) Aðilar, sem eiga sömu hagsmuna að gæta, skulu með samkomulagi skipa einn mann í dóminn sameiginlega. Þegar um er að ræða nokkra aðila sem eiga mismunandi hagsmuna að gæta eða ágreiningur er um það hvort þeir eigi sömu hagsmuna að gæta skal hver þeirra skipa einn mann í dóminn. Fjöldi þeirra manna í dóminum, sem aðilarnir skipa hver um sig, skal alltaf vera einum minni en fjöldi þeirra manna í dóminum sem aðilarnir eiga að skipa sameiginlega.
- h) Ef deilumál snerta fleiri en tvo aðila skulu ákvæði a- til f-liðs gilda að svo miklu leyti sem unnt er.

4. gr.

Störf gerðardóms

Gerðardómur, sem skipaður er samkvæmt 3. gr. þessa viðauka, skal starfa samkvæmt þessum viðauka og öðrum ákvæðum samnings þessa.

5. gr.

Málsmeðferð

Ef aðilar deilumálsins koma sér ekki saman um annað skal gerðardómurinn sjálfur setja sér reglur um málsmeðferð þar sem sérhverjum aðila er gefið fullnægjandi tækifæri til að gefa skýrslu og leggja mál sitt fyrir.

6. gr.

Skyldur aðila deilumáls

Aðilar deilumálsins skulu auðvelda starf gerðardómsins og skulu þeir einkum, samkvæmt lögum sínum og með því að beita öllum ráðum sem þeim eru tiltæk:

- a) láta honum í té öll skjöl, aðstöðu og upplýsingar sem við eiga; og
- b) gera honum kleift, þegar nauðsyn krefur, að stefna vitnum eða kveðja til sérfræðinga og taka við skýrslum þeirra, svo og að fara á staðina sem tengjast málinu.

7. gr.

Útgjöld

Ef gerðardómurinn kveður ekki á um annað vegna sérstakra málsatvika skulu aðilar deilumálsins greiða jafna hluta af útgjöldum dómsins, m. a. launum manna í honum.

8. gr.

Tilskilinn meirihluti að baki úrskurðum

Úrskurði gerðardómsins skal kveða upp með atkvæðum meirihluta manna í honum. Fjarvera eða hjáseta minna en helmingssmannanna skal ekki girða fyrir það að dómurinn kveði upp úrskurð. Séu atkvæði jöfn skal atkvæði forsetans ráða.

9. gr.

Útivist

Ef annar aðili deilumálsins sækir ekki þing fyrir gerðardóminum eða hefur ekki uppi varnir í máli sínu getur hinn aðilinn beðið dóminn að halda málinu áfram og

segja upp gerð sína. Fjarvera aðila eða misbrestur á því, að aðili hafi uppi varnir í máli sínu, skal ekki girða fyrir málið. Áður en gerðardómurinn segir upp gerð sína ber honum ekki aðeins að ganga úr skugga um að hann hafi lögsögu í deilumálinu heldur einnig að krafan sé vel grundvölluð hvað staðreyndir og réttarreglur snertir.

10. gr.

Gerð

Gerð gerðardómsins skal takmarka við deiluefnið og skal greina í henni forsendurnar sem hún er byggð á. Þar skal greina nöfn manna, sem hafa tekið þátt í henni, og gerðardaginn. Sérhver maður í dóminum getur látið sératkvæði eða ágreiningsatkvæði fylgja gerðinni.

11. gr.

Endanleiki gerðar

Gerðin skal vera endanleg og ekki áfrýjanleg nema aðilar deilumálsins hafi samið fyrirfram um áfrýjunarmeðferð. Aðilar deilumálsins skulu hlíta henni.

12. gr.

Túlkun eða fullnusta gerðar

1. Ágreining, sem kann að koma upp milli aðila deilumálsins um túlkun eða aðferð við fullnustu gerðarinnar, getur hvor aðili um sig lagt til úrskurðar fyrir gerðardóminn sem sagði upp gerðina. Skal þá skipa í autt sæti í dóminum á þann hátt sem kveðið er á um varðandi upphaflegar skipanir manna í dóminn.

2. Þennan ágreining má með samkomulagi allra aðila deilumálsins leggja fyrir annan dómstól eða dóm samkvæmt 287. gr.

13. gr.

Beiting gagnvart öðrum aðilum en aðildarríkjum

Ákvæði þessa viðauka skulu að breyttu breytanda gilda um deilumál sem snertir aðra aðila en aðildarríki.

VIII. VIÐAUKI. SÉRSTÖK GERÐ

1. gr.

Höfðun máls

Í samræmi við XV. hluta getur aðili deilumáls um túlkun eða beitingu þeirra greina samnings þessa, sem snerta 1) veiðar, 2) verndun og varðveislu hafrýmisins, 3) hafrannsóknir eða 4) siglingar, m. a. mengun frá skipum og vegna losunar, með skriflegri tilkynningu, sem stfluð er á hinn eða hina aðila deilumálsins, látið deilumálið sæta sérstöku gerðardómsmeðferðinni sem kveðið er á um í þessum viðauka. Tilkynningunni skal fylgja greinargerð um kröfuna og ástæðurnar sem hún er byggð á.

2. gr.

Skrá um sérfræðinga

1. Gera skal og halda skrá um sérfræðinga að því er snertir hvert þessara sviða: 1) veiðar, 2) verndun og varðveislu hafrýmisins, 3) hafrannsóknir og 4) siglingar, m. a. mengun frá skipum og vegna losunar.

2. Matvæla- og landbúnaðarstofnun Sameinuðu þjóðanna skal gera og halda skrá um sérfræðinga í veiðum, Umhverfisáætlun Sameinuðu þjóðanna skrá um sérfræðinga í verndun og varðveislu hafrýmisins, Alþjóðahaffræðinefndin skrá um sérfræðinga í hafrannsóknum, Alþjóðasiglingamálastofnunin skrá um sérfræðinga í siglingum, m. a. mengun frá skipum og vegna losunar, eða, í hverju tilviki um sig, viðeigandi undirstofnun sem á hlut að máli og hefur verið falið þetta starf af þessari stofnun, áætlun eða nefnd.

3. Sérhverju aðildarríki skal heimilt að tilnefna tvo sérfræðinga á hverju sviði sem hafa öðlast almennt viðurkennda hæfni varðandi lagaleg, vísindaleg eða tæknileg atriði á sínu sviði og eru í mjög miklu álitu sakir réttssýni og heiðarleika. Viðeigandi skrá skal felast í nöfnum þannig tilnefndra manna á hverju sviði.

4. Ef sérfræðingarnir, sem aðildarríki hefur tilnefnt, eru einhvern tíma færri en tveir á þannig gerðri skrá skal því aðildarríki heimilt að koma með fleiri tilnefningar eftir þörfum.

5. Nafn sérfræðings skal vera á skránni þar til aðildarríkið, sem kom með tilnefninguna, afturkallar hana enda skal þessi sérfræðingur starfa áfram í sérstökum gerðardómi sem hann hefur verið skipaður í uns málinu fyrir þeim sérstaka gerðardómi lýkur.

3. gr.

Skipun sérstaks gerðardóms

Í málum samkvæmt þessum viðauka skal sérstaki gerðardómurinn skipaður á eftirfarandi hátt nema aðilarnir komi sér saman um annað:

- a) Sérstaki gerðardómurinn skal skipaður fimm mönnum, samanber þó g-lið.
- b) Aðilinn, sem höfðar málið, skal skipa tvo menn, helst valda af viðeigandi skrá eða skrám sem getið er í 2. gr. þessa viðauka og snerta deiluefnin, og má annar þeirra vera ríkisborgari hans. Tilkynningin, sem getið er í 1. gr. þessa viðauka, skal geyma skipanirnar.
- c) Hinn aðili deilumálsins skal innan 30 daga frá móttöku tilkynningarinnar, sem getið er í 1. gr. þessa viðauka, skipa tvo menn, helst valda af viðeigandi skrá eða skrám sem snerta deiluefnin, og má annar þeirra vera ríkisborgari hans. Ef skipanirnar eru ekki framkvæmdar innan þess tíma getur aðilinn, sem höfðar málið, innan tveggja vikna frá lokum þess tíma, óskað þess að skipanirnar séu framkvæmdar samkvæmt e-lið.
- d) Aðilar deilumálsins skulu með samkomulagi skipa forseta sérstaka gerðardómsins, helst valinn af viðeigandi skrá, og skal hann vera ríkisborgari þriðja ríkis nema aðilarnir komi sér saman um annað. Ef aðilarnir geta ekki innan 30

daga frá móttöku tilkynningarinnar, sem getið er í 1. gr. þessa viðauka, komist að samkomulagi um skipun forsetans skal að beiðni aðila deilumálsins framkvæma skipunina samkvæmt e-lið. Þessa beiðni skal bera fram innan tveggja vikna frá lokum fyrrnefnds 30 daga frests.

- e) Aðalframkvæmdastjóri Sameinuðu þjóðanna skal framkvæma nauðsynlegar skipanir innan 30 daga frá móttöku beiðni samkvæmt c- og d-lið nema aðilarnir komi sér saman um að einstaklingur eða þriðja ríki, sem aðilarnir velja, framkvæmi skipunina. Skipanirnar, sem getið er í þessum lið, skal framkvæma af viðeigandi skrá eða skráum um sérfræðinga, sem getið er í 2. gr. þessa viðauka, og í samráði við aðila deilumálsins og viðeigandi alþjóðastofnun. Mennirnir, sem eru skipaðir þannig, skulu vera af mismunandi þjóðerni og mega ekki vera í þjónustu einhvers aðila deilumálsins, venjulega búsettir í landi hans né ríkisborgarar hans.
- f) Skipa skal í autt sæti á þann hátt sem mælt er fyrir um varðandi upphafsskipunina.
- g) Aðilar, sem eiga sömu hagsmuna að gæta, skulu með samkomulagi skipa tvo menn í dóminn sameiginlega. Þegar um er að ræða nokkra aðila sem eiga mismunandi hagsmuna að gæta eða ágreiningur er um það hvort þeir eigi sömu hagsmuna að gæta skal hver þeirra skipa einn mann í dóminn.
- h) Ef deilumál snerta fleiri en tvo aðila skulu ákvæði a- til f-liðs gilda að svo miklu leyti sem unnt er.

4. gr.

Almenn ákvæði

Að breyttu breytanda gildir VII. viðauki, 4.—13. gr., um sérstöku gerðardómsmálin samkvæmt þessum viðauka.

5. gr.

Gagnaöflun

1. Aðilar deilumáls um túlkun eða beitingu þeirra ákvæða samnings þessa, sem snerta 1) veiðar, 2) verndun og varðveislu hafrýmisins, 3) hafrannsóknir eða 4) siglingar, m. a. mengun frá skipum og vegna losunar, geta hvenær sem er komið sér saman um að biðja sérstakan gerðardóm, sem skipaður er samkvæmt 3. gr. þessa viðauka, að framkvæma rannsókn og ganga úr skugga um staðreyndirnar sem eru undirrót deilumálsins.

2. Ef aðilarnir koma sér ekki saman um annað skal telja niðurstöður um staðreyndir af hálfu sérstaka gerðardómsins, sem starfar samkvæmt 1. tl., endanlegar gagnvart aðilunum.

3. Ef allir aðilar deilumálsins óska þess getur sérstaki gerðardómurinn gert tillögur sem hafa ekki áhrif úrskurðar heldur skulu aðeins lagðar til grundvallar við endurskoðun aðilanna á málunum sem eru undirrót deilumálsins.

4. Sérstaki gerðardómurinn skal starfa samkvæmt ákvæðum þessa viðauka nema aðilarnir ákveði annað, samanber þó 2. tl.

IX. VIÐAUKI. ÞÁTTTAKA ALÞJÓÐASTOFNANA

1. gr.

Notkun hugtaka

Í 305. gr. og þessum viðauka merkir „alþjóðastofnun“ milliríkjastofnun sem ríki koma á fót og fengið hefur framselt frá aðildarríkjum sínum vald í málum innan ramma samnings þessa, m. a. vald til að gera saminga um þau mál.

2. gr.

Undirritun

Alþjóðastofnun getur undirritað samning þennan ef meirihluti aðildarríkja hennar hafa undirritað hann. Þegar undirritun fer fram skal alþjóðastofnun tiltaka í yfirlýsingu mál innan ramma samnings þessa þar sem aðildarríki hennar, sem hafa undirritað, hafa framselt þeirri stofnun vald, svo og eðli og umfang þess valds.

3. gr.

Formleg staðfesting og aðild

1. Alþjóðastofnun getur komið skjali með formlegri staðfestingu sinni eða aðildarskjali sínu í vörslu ef meirihluti aðildarríkja hennar kemur eða hefur komið fullgildingar- eða aðildarskjölum sínum í vörslu.

2. Skjölin, sem alþjóðastofnunin kemur í vörslu, skulu geyma skuldbindingarnar og yfirlýsingarnar sem krafist er í 4. og 5. gr. þessa viðauka.

4. gr.

Umfang þátttöku og réttindi og skyldur

1. Skjal með formlegri staðfestingu alþjóðastofnunar eða aðildarskjal hennar skal geyma skuldbindingu um að viðurkennd séu réttindi og skyldur ríkja samkvæmt samningi þessum að því er snertir mál þar sem aðildarríki hennar, sem eru aðilar að samningi þessum, hafa framselt henni vald.

2. Alþjóðastofnun skal vera aðili að samningi þessum að því leyti sem hún er valdbær samkvæmt yfirlýsingunum, upplýsingaboðunum eða tilkynningunum sem getið er í 5. gr. þessa viðauka.

3. Þessi alþjóðastofnun skal fara með réttindin og rækja skyldurnar, sem aðildarríki hennar í hópi aðila mundu ella bera samkvæmt samningi þessum, í málum þar sem þau aðildarríki hafa framselt henni vald. Aðildarríki þeirrar alþjóðastofnunar skulu ekki fara með vald sem þau hafa framselt henni.

4. Þátttaka þessarar alþjóðastofnunar skal aldrei hafa í för með sér aukningu á fjölda fulltrúa sem aðildarríki hennar í hópi aðildarríkja mundu ella eiga rétt á, m. a. réttindum við ákvarðanatöku.

5. Þátttaka þessarar alþjóðastofnunar skal aldrei veita aðildarríkjum stofnunarinnar, sem eru ekki aðildarríki samnings þessa, réttindi samkvæmt samningi þessum.

6. Ef áreksstur verður milli skyldna alþjóðastofnunar samkvæmt samningi þessum og skyldna hennar samkvæmt stofnskrá hennar eða samþykktum sem snerta hana skulu skyldurnar samkvæmt samningi þessum ganga fyrir.

5. gr.

Yfirlýsingar, tilkynningar og boð

1. Skjal með formlegri staðfestingu alþjóðastofnunar eða aðildarskjal hennar skal geyma yfirlýsingu með skrá um mál innan ramma samnings þessa þar sem aðildarríki hennar, sem eru aðilar að samningi þessum, hafa framselt stofnuninni vald.

2. Aðildarríki alþjóðastofnunar skal á þeim tíma er það fullgildir eða gerist aðili að samningi þessum ellegar á þeim tíma er stofnunin kemur skjali með formlegri staðfestingu sinni eða aðildarskjali sínu í vörslu, hvort sem síðar er, tiltaka í yfirlýsingu mál innan ramma samnings þessa þar sem það hefur framselt stofnuninni vald.

3. Aðildarríki í hópi aðildarríkja alþjóðastofnunar, sem er aðili að samningi þessum, skulu talin hafa vald í öllum málum innan ramma samnings þessa þar sem ekki hafa komið sérstakar yfirlýsingar, tilkynningar né boð frá þeim ríkjum samkvæmt þessari grein um framsal valds til stofnunarinnar.

4. Alþjóðastofnunin og aðildarríki hennar í hópi aðildarríkja skulu tafarlaust tilkynna vörsluaðila samnings þessa breytingar á dreifingu valds sem tiltekin er í yfirlýsingunum samkvæmt 1. og 2. tl., m. a. nýtt framsal valds.

5. Aðildarríki getur beðið alþjóðastofnun og aðildarríki hennar í hópi aðildarríkja að láta í té upplýsingar um það hvor sé valdbær, stofnunin eða aðildarríki hennar, að því er snertir ákveðið mál sem hefur komið upp. Stofnunin og hlutaðeigandi aðildarríki hennar skulu láta þessar upplýsingar í té innan hæfilegs tíma. Alþjóðastofnunin og aðildarríki hennar geta einnig að eigin frumkvæði látið þessar upplýsingar í té.

6. Í yfirlýsingum, tilkynningum og upplýsingaboðum samkvæmt þessari grein skal tiltaka eðli og umfang valdsins sem framselt er.

6. gr.

Skylda og ábyrgð

1. Aðilar, sem eru valdbærir samkvæmt 5. gr. þessa viðauka, skulu bera ábyrgð á misbresti á því, að skuldbindingar séu efndar, eða öðru broti á samningi þessum.

2. Aðildarríki getur beðið alþjóðastofnun eða aðildarríki hennar í hópi aðildarríkja um upplýsingar varðandi það hver beri ábyrgð í ákveðnu máli. Stofnunin og hlutaðeigandi aðildarríki hennar skulu láta þessar upplýsingar í té. Ef misbrestur verður á því að þessar upplýsingar séu látnar í té innan hæfilegs tíma eða mótsagnakenndar upplýsingar eru látnar í té skal það leiða til óskiptrar ábyrgðar.

7. gr.

Lausn deilumála

1. Þegar alþjóðastofnun kemur skjali með formlegri staðfestingu sinni eða aðildarskjali sínu í vörslu eða hvenær sem er eftir það skal henni heimilt að velja með skriflegri yfirlýsingu eina eða fleiri þeirra aðferða til lausnar deilumálum um túlkun eða beitingu samnings þessa sem getið er í 287. gr., 1. tl. a), c) eða d).

2. Að breyttu breytanda gildir XV. hluti um deilumál milli aðila að samningi þessum ef einn eða fleiri þeirra eru alþjóðastofnanir.

3. Þegar alþjóðastofnun og eitt eða fleiri aðildarríkja hennar eiga samaðild að deilumáli eða eiga sem aðilar sömu hagsmuna að gæta skal telja að hún hafi viðurkennt sömu aðferðir til lausnar deilumálum og aðildarríki hennar; þegar aðildarríki hennar hefur þó aðeins valið Alþjóðadómstólinn samkvæmt 287. gr. skal telja að hún og hlutaðeigandi aðildarríki hennar hafi viðurkennt gerð samkvæmt VII. viðauka nema aðilar deilumálsins komi sér saman um annað.

8. gr.

Gildissvið XVII. hluta

Að breyttu breytanda gildir XVII. hluti um alþjóðastofnun nema að því er snertir eftirfarandi:

- a) Skjal með formlegri staðfestingu alþjóðastofnunar eða aðildarskjal hennar skal ekki reikna með við beitingu 308. gr., 1. tl.;
- b)
 - i) alþjóðastofnun skal hafa einkarétt á beitingu 312.—315. gr. að því leyti sem allt efni breytingarinnar er innan valdsviðs hennar samkvæmt 5. gr. þessa viðauka;
 - ii) að því er varðar beitingu 316. gr., 1., 2. og 3. tl. skal skjal með formlegri staðfestingu alþjóðastofnunar á eða aðildarskjal hennar að breytingu, sem er að efni til öllu innan valdsviðs alþjóðastofnunarinnar samkvæmt 5. gr. þessa viðauka, talið fullgildingar- eða aðildarskjal sérhvers aðildarríkja hennar í hópi aðildarríkja;
 - iii) að því er varðar allar aðrar breytingar skal ekki reikna skjal með formlegri staðfestingu alþjóðastofnunar né aðildarskjal hennar með við beitingu 316. gr., 1. og 2. tl.;
- c)
 - i) alþjóðastofnun má ekki segja samningi þessum upp samkvæmt 317. gr. ef eitthvert aðildarríki hennar er í hópi aðildarríkja og hún uppfyllir enn skilyrðin sem tiltekin eru í 1. gr. þessa viðauka;
 - ii) alþjóðastofnun skal segja samningi þessum upp þegar ekkert aðildarríki hennar er í hópi aðildarríkja eða alþjóðastofnunin uppfyllir ekki lengur skilyrðin sem tiltekin eru í 1. gr. þessa viðauka. Þessi uppsögn skal öðlast gildi þegar í stað.